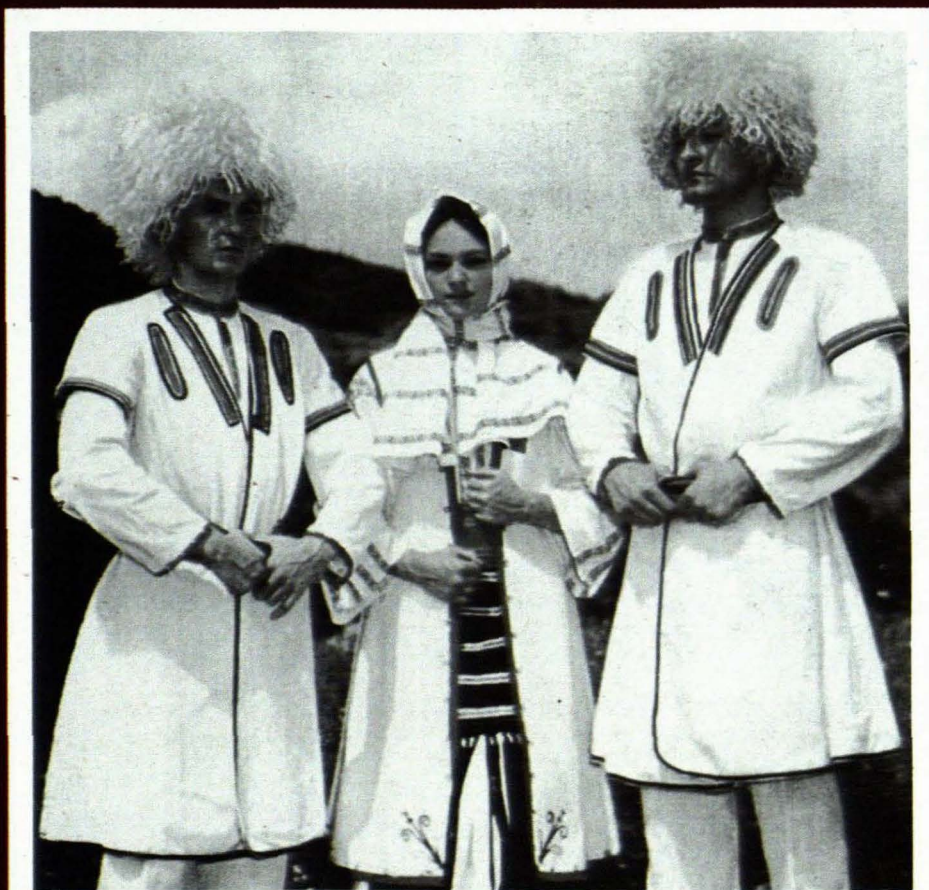

POEZII POPULARE DE LA ROMÂNII DIN TIMOC

Culese de C. SANDU - TIMOC

Editura Ager

POEZII POPULARE DE LA ROMÂNII DIN TIMOC –
NORD-ESTUL SERBIEI ȘI NORD-VESTUL BULGARIEI

Culese de C. Sandu-Timoc

*Mulțumim celor care au sprijinit
apariția acestui volum:
Lucian Buzdugan,
Mircea Croitoru,
George Ostroveanu,
Ștefan Poienaru,
Cristian Soci,
Culiță Tărăță*

**POEZII POPULARE
DE LA
ROMÂNII DIN TIMOC -
NORD-ESTUL SERBIEI
ȘI
NORD-VESTUL BULGARIEI**

**Culese de
C. SANDU-TIMOC**

**Cu o introducere de
N. CARTOJAN**

17 VII 2011

Ediția a II-a

Îngrijită și redactată de Christian Căpînu

Editura Ager

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Poezii populare de la românii din Timoc : nord-estul

Serbiei și nord-vestul Bulgariei / culese de C. Sandu

Timoc ; cu o introducere de N. Cartoian – Ed. a 2-a /

îngrijită și red. de Christian Căpînu – București:

Ager, 2007

ISBN 978-973-7961-42-6

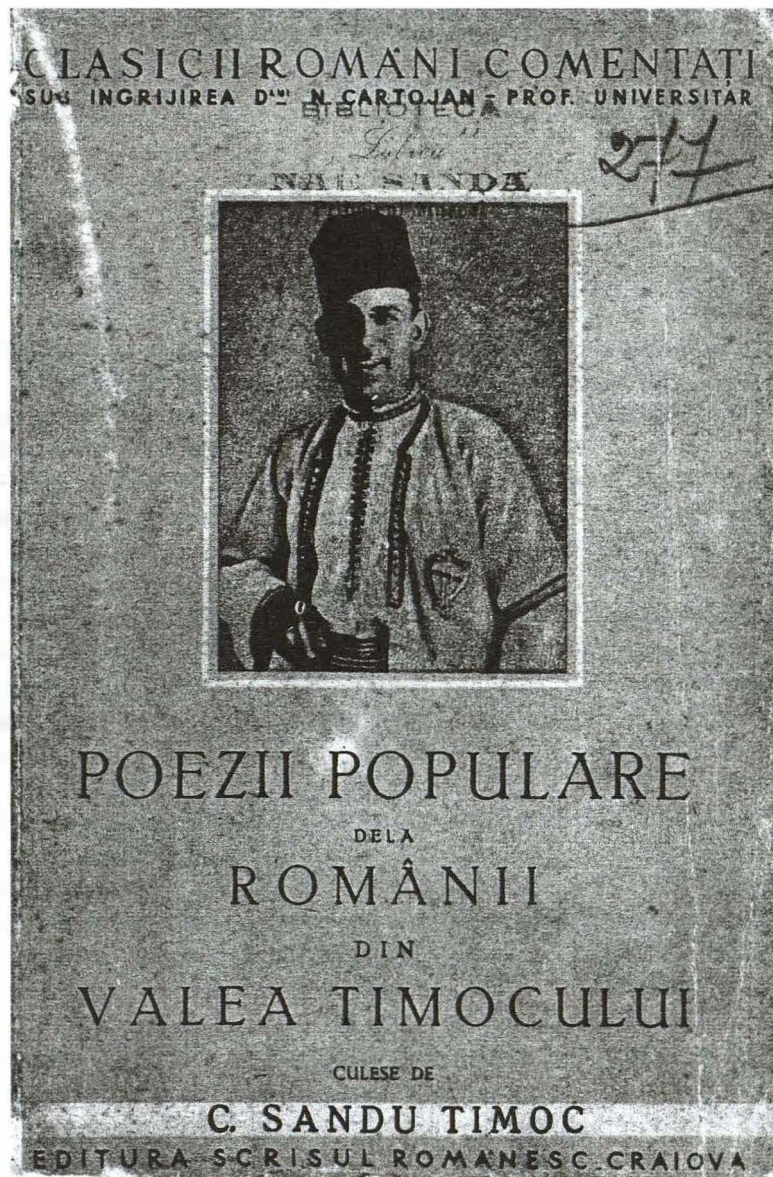
I. Timoc, Sandu C. (antolog.)

II. Cartoian, Nicolae (pref.)

III. Căpînu, Christian (ed.)

398(497.1 Timoc)

821.135.1(497.1)

Coperta primei ediții

CUVÂNT ÎNAINTE

La ediția a II-a

Această carte vorbește despre una dintre insulele de românită din vecinătatea țării noastre, pe cale de a se stinge într-un viitor nu prea îndepărtat.

Românii de pe Valea Timocului, la frontiera dintre Serbia și Bulgaria, formau către 1900 una dintre comunitățile minoritare de o mare vitalitate, prin număr și cultură populară. Originile românilor timoceni coboară cu aproape două milenii din urmă. Ei aparțineau marii pânze de romanitate, ce începea în Maramureșul românesc și ajungea în Munții Pind, în Grecia, înglobând Transilvania, Moldova întreagă, Muntenia, Oltenia, Banatul, la nord de Dunăre și regiunile Daciei Aureliene, la sud de fluviu. În mileniul ce a urmat invaziei și stabilirii slavilor în Peninsula, această pânză de romanitate s-a subțiat în dreapta Dunării, constituindu-se insule vaste în mijlocul lumii slave și grecești, între care și cea de pe Valea Timocului. Contactele acestora cu românii din Oltenia și Banat i-au întărit forța demografică și identitatea culturală în pragul epocii moderne. Dar crearea statelor naționale în regiune și noua lor politică față de minorități au dat o grea lovitură românilor din vecinătatea țării noastre. Dacă dăm crezare recensămintelor oficiale de acum aproape un secol, la sfârșitul Primului Război Mondial în Serbia trăiau peste 300.000 de vorbitori de română, după alte surse chiar 500.000, în Bulgaria în jur de 100.000, în vreme ce în Ungaria vecină se aflau 200.000 de români. În zilele noastre, la trei generații distanță, potrivit acelorași date oficiale, în Serbia, numărul vorbitorilor de română a scăzut la un sfert, în vreme ce în Ungaria a coborât la 20.000 - 30.000. Această situație față de minorități contrastează cu politica promovată de guvernele de la București, cu deosebire în anii interbelici și de după 1990. Și nu sunt semne de schimbare în această evoluție a comunităților românești minoritare în *Noua Europă*, care a făcut din cultivarea diversității lingvistice și culturale a minorităților un punct central al programului ei. Țările vecine, unele membre ale Uniunii Europene, altele aspirante la acest statut, știu doar să pretindă drepturi pentru minoritățile proprii din regiune, nu să și dea aceste drepturi minoritarilor de pe teritoriul lor.

Domnul Cristea Sandu-Timoc este unul dintre românii timoceni care, cu mai bine de șase decenii în urmă, în anii grei ai ultimului război mondial, trăgea semnalul de alarmă asupra agoniei lente a fraților lui de limbă prin această carte, după ce eșuase în încercarea de a înființa o școală românească în satul său natal, Zlocutea - Alexandrovăț din Timocul sârbesc. El nădăjduia să modifice cursul evoluției comunității românești din Timoc.

În deceniile ce au urmat, politica din Iugoslavia comunistă și din Serbia postcomunistă a grăbit declinul românilor timoceni. Ajuns la vârstă nonagenară, autorul cărții face o nouă tentativă de a sensibiliza autoritățile române asupra situației dramatice a fraților lui din Timoc prin reeditarea operei sale.

Ce reprezintă baladele populare și cântecele lirice culese de domnul Cristea Sandu-Timoc în satele din Timoc - nord-estul Serbiei și nord-vestul Bulgariei cu șapte decenii în urmă?

Mai întâi, ele sunt un certificat de autenticitate pentru limba curat românească vorbită de frații lui din dreapta Dunării. Poezia cântată de ei la nunți și petreceri ne apare înveșmântată în unul dintre frumoasele graiuri ale limbii române, pusă însă sub interdicție la el acasă, în școală și în biserică, de către autoritățile sârbe, iar vorbitorilor graiului nu li se îngăduie să se numească români. Mai apoi, cartea evidențiază miezul comun de simțire și cultură populară de pe cele două maluri ale Dunării. Eroii cântecelor bătrânești de pe Timoc apar și în baladele românești de dincoace de Dunăre, după cum eroi ai poeziei populare din Oltenia și Banat sunt prezenți și în cântecele românilor de pe celălalt mal al fluviului. În sfârșit, cartea subliniază rolul românilor timoceni de punte de legătură între cultura românească și sud-slavă, sârbă și bulgară. Împrumuturi de motive și eroi din literatura populară de pe cele două maluri ale Dunării au fost mijlocite de comunitatea românilor de pe Timoc, așa cum au semnalat la vremea lor Nicolae Iorga, Lazăr Șeineanu, Ioan Bianu ori Nicolae Cartoian.

Prof. dr. Stelian Brezeanu

12 aprilie 2007

NOTA EDITORULUI

Românii din Timoc fac parte din categoria românilor uitați, a românilor cenzurați. Tratați cu indiferență în perioada interbelică, „ascunși” cu grijă în perioada comunistă, fără școală și biserică în limba română, lipsiți de cele mai elementare drepturi de către autoritățile sârbe și bulgare, care au ajuns să le nege chiar și existența, ei și-au păstrat identitatea de români prin folclor.

I-am cunoscut prima dată acum aproape zece ani, când, în calitate de expert guvernamental am vizitat Timocul sârbesc, sau Tribală Occidentală, cum mai este cunoscută. Pe Valea Mlavei, de la Pojarevac (Passarowitz sau Podu Lung) până la Bor am întâlnit o lume românească necunoscută mie până atunci. Am vizitat apoi localitățile românești Slatina, Gamzigrad, Valaconie (Valea cu Anini), Zlot, precum și comunitatea românească din Zaicear. Toți vorbeau o frumoasă limbă românească cu accente arhaice. În anul următor am fost consultant de specialitate pentru filmul documentar realizat de Tudor Artenie și difuzat de televiziunea română „*Prea aproape și prea departe de noi - Românii din Iugoslavia*”. Între 1999 – 2000 am cunoscut românii din dreapta Timocului, din Tribală Orientală sau Timocul Bulgăresc, unde locuiesc în 31 de sate din jurul Vidinului, dar și în circa 70 de sate de-a lungul Dunării. Am fost profund impresionat de tradițiile păstrate, de portul popular, de cântecele și jocurile populare, pe care am putut să le admir la edițiile a II-a, a III-a și a IV-a a *Festivalului Folcloric Internațional de cântece și dansuri vlahe-române de la Rabova și Vidin* (la edițiile a II-a și a III-a fiind co-organizator).

În aceste circumstanțe l-am cunoscut pe dl. Cristea Sandu-Timoc, o legendă vie a românilor din cele două Timocuri și care și-a dedicat viața cauzei românilor de la sud de Dunăre. Cărțile Domniei Sale: „MĂRTURII DE LA ROMÂNII UITAȚI”, *Editura Astra Română*, 1995, „TRAGEDIA ROMÂNILOR DE PESTE HOTARE”, ediția a II-a (revăzută), *Editura Astra Română* - Timișoara, 1996 sau „VLAHII SUNT ROMÂNI” documente inedite, *Editura Astra Română* – Timișoara, 1997, au fost scrise, după cum îmi mărturisea, „cu gândul că vor putea fi de folos în primul rând politicienilor noștri, mai ales parlamentarilor, dar și marelui public, care ar vrea să se

informeze despre existența românilor din afara granițelor țării, despre care, la drept vorbind, se știe prea puțin sau aproape nimic.”

Dar ce roman e viața acestui luptător!

Copil fiind, trece înot Dunărea și face școală românească la Turnu Severin și la Craiova, visul lui fiind să deschidă școală românească în satul său natal, Alexandrovăț - Zlocutea din Serbia, vis neîmplinit nici până azi! Condamnat pentru vina de a fi mers în România pentru a învăța să scrie și să citească românește, cu domiciliu forțat, culege balade și poezii populare din Timocul sârbesc și din cel bulgăresc, pe care le publică în 1943 cu sprijinul lui Iuliu Maniu, al dr. Nicolae Lupu și al profesorului Nicolae Cartoian, care și prefățează lucrarea!

Acum, la aproape 70 de ani de când au fost culese, *Poeziile populare* apar într-o nouă ediție intitulată, la cererea autorului, „POEZII POPULARE DE LA ROMÂNII DIN TIMOC - NORD-ESTUL SERBIEI ȘI NORD-VESTUL BULGARIEI”. Am corectat tacit greșeli de tipar sau de ortografie strecurate în prima ediție, dar am păstrat, pentru întreg corpul culegerii, grafia acesteia pentru a conserva elementul de autenticitate al limbii curate românești vorbită de românii din Timoc.

Reedităm această carte și cu speranța ca autoritățile țărilor în care trăiesc cei circa un milion de români din cele două Timocuri să le recunoască dreptul la existență. De asemenea să înțeleagă faptul că în noua conjunctură europeană, minoritatea română este o punte de legătură între țara ai căror cetățeni loiali sunt și țara mamă, beneficiind, pe bază de reciprocitate, de aceleași drepturi de care se bucură în România minoritățile sârbă și bulgară.

Prof. Christian Căpînu

20 aprilie 2007

POEZIA POPULARĂ A ROMÂNILOR DIN VALEA TIMOCULUI

D-nul C. Sandu, român timocean, îmi aduce un bogat material de poezii populare românești culese din Valea Timocului. D-nul C. Sandu și-a dat truda de a aduna acest material cu intenția de a face cunoscut în marginile mari ale românismului și glasul fraților săi timoceni. Am crezut că în aceste vremuri de sângeroasă încăierare între popoarele lumii, în care este în joc și ființa neamului nostru, românii timoceni au dreptul să fie și ei auziți în ceea ce au mai scump în inima lor și în ceea ce a păstrat coeziunea lor: cântecul. Împlinim dar o datorie față de cultura neamului, acordând un loc de cinste sufletului românesc din Timoc, în colecția *Clasicii români comentați*.

Românii timoceni locuiesc în sate aproape compacte, în ținutul sârbesc care se întinde la sudul Banatului și al județului Mehedinți și Dolj, de la Dunăre până în creierii muntelui Râtan, între râul Morava și Valea Timocului. Ei vorbesc o limbă care în unele părți - la răsărit de linia Techia-Zăicieri spre valea Timocului continuă graiul românilor din Oltenia; iar în alte părți - spre apus de linia Techia-Zăicieri și pe valea Mlavei - se apropie de a românilor din sudul Banatului.

În aceste părți, găsim forme vechi de limbă, ca în textele veacului al XVI - lea (*Palia de la Orăștie*, 1582), forme care se mai găsesc azi în sudul Banatului, ca păstrarea lui *n* înainte de *i* urmat de o vocală: *descuniat*; intercalarea unui *v* eufonic în *luva*; genitivul singular feminin în *iei*: *țariei Moldoviei*; cuvinte care și-au păstrat înțelesul primitiv ca: *a judeca* = a stăpâni (compară cu românescul vechi *judecie*); *jupân* = boier.

Numărul românilor timoceni nu se cunoaște precis, deoarece statisticile se contrazic. O socoteală sârbească din 1846, întocmită de Iașici, dă un număr de aproape 100.000, care înfățișa atunci, după cum observa regretatul profesor de la Universitatea din Cluj, G. Vâlsan¹, peste a 10-a parte a populației din Serbia. O statistică oficială sârbească din 1895 dădea 159.510; o alta din 1900 înregistra numai 122.429. Profesorul german Weigand, care a călătorit prin satele românești din Timocul sârbesc în 1898, îi

¹George Vâlsan (n.1885, m.1935), geograf, membru titular al Academiei Române din 1920

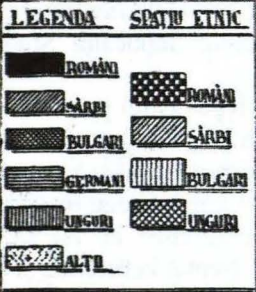
socotește între 150.000 și 200.000. Profesorul bulgar Romanski, care a cutreierat și cercetat din punct de vedere etnografic, în vara anului 1916, întregul ținut, dă o cifră de 232.000. Regretatul Vâlsan, care a încercat să verifice datele, în urma unei călătorii în aceste ținuturi își dădea cu socoteala, în 1913, că „după toate probabilitățile populația românească în colțul N.E. al Serbiei se ridică la o cifră cuprinsă între 260.000 și 300.000”. După alte informații, primite recent, numărul românilor din Serbia este cu mult mai mare și ar atinge cifra de 500.000.

Este însă greu de făcut o socoteală dreaptă. Unii dintre ei vorbesc românește, dar cunosc și limba sârbă din școli și armată. Câțiva - acolo unde au fost în minoritate - și aceasta la vest de Morava, deși se numesc români, au uitat însă limba părinților lor și vorbesc numai sârbește, căci această frântură de populație românească, care a luptat adesea cu credință și vitejie sub steagurile sârbești, nu are biserică și școală în limba ei. Câtă vreme românii timoceni au stat sub oblăduirea turcească - adică până la 1833 - ei s-au bucurat de dreptul de a avea biserici și școli naționale. De la 1833 și mai ales după 1877, acest drept li s-a ridicat treptat. Preoții și învățătorii în satele românești din valea Timocului sunt sârbi. Drama pe care o trăiesc copiii care urmează în școlile primare sârbești din satele timocene ne este înfățișată astfel de dl. profesor E. Petrovici²: „Am aflat, anume, că elevilor nu le era permis să pronunțe nici un cuvânt românesc din momentul în care intrau pe porțiță în curtea școlii. De aceea îi vedeam în timpul recreației jucându-se într-o tăcere mormântală”. Aceeași constatare o face și profesorul maghiar Iosef Szabo.

Atitudinea aceasta a statului sârbesc față de populația românească din Timoc este cu totul neexplicabilă, fiindcă niciodată românii n-au vrut să aibă revendicări teritoriale la Sudul Dunării. Dimpotrivă, dacă au fost vreodată două popoare care în cursul unei istorii milenare să nu fi avut niciodată conflict aceștia au fost: românii și sârbii. Paginile istoriei ne arată că în epoca de agonie a vechiului stat sârbesc, când turcii invadaseră Peninsula Balcanică, românii au sărit în ajutorul sârbilor, după cum au sărit și în ajutorul bulgarilor. Domnii noștri au acordat, în zilele de restriște, un adăpost prielnic călugărilor sârbi, ca de exemplu Vlaicu Vodă starețului Nicodim, pe care l-a ajutat să zidească, mănăstirile Cozia și Tismana, înzestrate bogat cu moșii și venituri. Resturile dinastiei sârbești au fost primite la noi cu toată cinstea cuvenită, unde unele principese sârbe au fost ridicate pe tronurile țărilor noastre, ca Despina Milița, soția lui Neagoe și Despina Elena, soția lui Petru Rareș.

² Emil Petrovici (n. în Toracul Mic - Banatul „sârbesc” la 4.01.1899, m. într-un tragic accident de tren la 7.10.1969) - dialectolog și lingvist de renume mondial, profesor la Universitatea din Cluj. Membru al Academiei Române.

CRISANA

În țările noastre au găsit adăpostul și sprijinul necesar pentru a continua munca lor tipografică, pe care n-o mai puteau împlini în țara lor, călugărul munte negrean Macarie, pe la 1508, și Dimitrie Liubavici. La curtea lui Matei Basarab veneau după milă și ajutoare prelați sârbi, ca Mitropolitul de Înău-Lipova, Longhin Brankovici, care a fost adăpostit o bucată de vreme în mănăstirea Comana de pe țărmul Argeșului; Mitropolitul Mihail de Kratovo sau Mitropolitul Gavril de Pec, care a oficiat, împreună cu Patriarhul Alexandriei, Macarie, slujba în biserica domnească la Sf. Nicolae și la Crăciunul anului 1653. Cărțile de slujbă bisericească tipărite în epoca lui Matei Basarab se adresează - când nu sunt trimise în dar - nu numai „evlaviosului neam al patriei noastre”, ci și neamurilor înrudite cu noi după credință și având același vestit dialect slavonesc ca limbă și cu deosebire Ungro-Vlahilor, **Bulgarilor și Sârbilor**”.

Ba într-un rând (1640), Doamna Elina, soția lui Matei Basarab, la cererea ieromonahului sârb Ioan din Muntele Athos, bosniac de origine, tipărește pe propria ei „cheltuială”, la Târgoviște, un *Penticostar*, pentru uzul bisericilor sârbești. Și mai târziu, când vremurile s-au mai liniștit la noi, la curtea ospitalieră a lui Brâncoveanu au trăit mulți călugări și prelați sârbi - între alții marele cărturar și cronicar sârb, Gh. Brancovici, care, după cercetări recente, a lăsat scrieri religioase și în limba română³. Ajutoarele și darurile voievodale românești, în curgerea vremurilor, s-au revărsat din plin asupra bisericilor și mănăstirilor sârbești apăsate sub stăpânire păgână. Cercetările domnului I. Bărbulescu și cele recente ale d-lui Emil Turdeanu, privitoare la legăturile sârbilor cu țările românești, publicate în *Cercetări Literare*, 1939, au descoperit danii românești: la mănăstirile Milesevo, Sopocani, Studenica, Prapatije, Ravanica, Manasia ș.a.

Un trecut cuminte de mai multe veacuri a legat astfel printr-o strânsă solidaritate creștină cele două maluri ale Dunării. Să nădăjduim că în formele noi, în care se va așeza viața Europei de mâine, sârbi și români vor continua linia tradiției seculare a strămoșilor lor și că sârbii vor înțelege în sfârșit, că românii din valea Timocului sunt o realitate etnografică ce nu se poate tăgădui, de care nu trebuie să se teamă, dar care au dreptul la biserică și școală în limba părinților lor. E un drept pe care noi l-am recunoscut sârbilor din Banatul românesc. Trebuie însă să recunoaștem în această cauză vina noastră. Noi am dat totul, sârbii nimic. O prietenie sinceră între popoare vecine nu se poate întemeia însă decât pe recunoașterea reciprocă a drepturilor naționale.

Colecția de material poetic popular, pe care ne-o aduce d. Sandu-Timoc, destul de variată, cuprinde: balade, orații de nuntă, poezii lirice, pe care timocenii le numesc în graiul lor așa de expresiv: *frângurele sau frânturele*. Ceea ce surprinde de la prima vedere în colecția d-lui C. Sandu, ca și în alte colecții

³Vezi articolul lui Emil Turdeanu, *L'oeuvre inconnue de Georges Brankovic*, publicat în *Revue des études slaves*, tome XIX, fasc. 1, 2, Paris, 1939, p. 5 - 16.

anterioare, este o frumoasă și neconținută înflorire a baladei, care de la motive eroice, transmise prin tradiție, se întinde până la actualitățile de senzație ale vremurilor noastre.

Pentru cine vrea să studieze mai adânc balada populară românească culegerea domnului C. Sandu - ca și culegerea anterioară a lui Giuglea și Vâlsan - oferă material deosebit de prețios. În primul rând este de reținut faptul că o parte din baladele culese la românii timocenii sunt cunoscute și în ținuturile românești din Nordul Dunării. Astfel *Stanislav Voinicu* ne mai este cunoscut în câteva variante culese în Muntenia⁴ și în Moldova⁵, *Mocanu* în variante din Muntenia⁶ și Moldova⁷; *Antofță a lui Vioară* în variante din Oltenia⁸ și Muntenia; *Mizălcuța Mizăl Craiu* în variante din Muntenia⁹; *Moștean Bătrân* în variante din Muntenia¹⁰; *Dinu și Voichița* în variante din Muntenia¹¹, Moldova¹² și Maramureș¹³; *Oleacu* în variante din Muntenia¹⁴, comitatul Turdei¹⁵ și Maramureș¹⁶ etc., etc.

Această împrăștiere a aceluiași material epic în cele mai îndepărtate colțuri ale pământului românesc ne dovedește îndeajuns circulația puternică, care e în tot cuprinsul neamului.

În această întinsă circulație de material epic o bună parte a pornit, firește, din ținuturile nord-dunărene, ca de pildă: *Negru Vodă*, *Tunsu*, *Jianu*, *Fiica lui Banu Măgureanu*¹⁷, care dăruiește finului său Dragomir „miria din Craiova să judece și Moldova”. *Iancu Unguru*, pe care-l ocolesc:

„Șapte sate jumătate
Țara Românească toată
și Craina jumătate”.

⁴ Tocilescu, *Materialuri folcloristice*. București, 1900 p. 80; *Ion Creangă*, 1913, p. 36; Păsculescu, *Literatură populară românească* (edit. Academiei Române) p. 224.

⁵ Alexandru Vasiliu, *Cântece urături și bocete de-ale poporului român* (ed. Academiei), 1909, p. 24.

⁶ Gh. Dem. Teodorescu, *Poesii populare*, p. 296; Tocilescu, op. cit. p. 135, 136.

⁷ Colecția Giuglea; Cf. Alex. Vasiliu, op. cit.; Balaban, p. 30.

⁸ Candrea, Densușianu, *Speranția Graiul nostru*, p. 71

⁹ Tocilescu, op. cit., p. 49, 52; N. Păsculescu, op. cit. p. 175.

¹⁰ Tocilescu, op. cit. p. 126, 1928.

¹¹ Tocilescu, op. cit. p. 49, 1249, 1252

¹² N. Păsculescu, *Literatură populară românească*, p. 166; Tocilescu, op. cit., p. 139; *Ion Creangă*.

¹³ Alex. Vasiliu, op. cit. p. 18.

¹⁴ Țiplea, *Poezii populare din Maramureș*, București, 1906, p. 15.

¹⁵ Colecția Giuglea; Cf. Tocilescu op. cit., p. 66. 69. 12, 61.

¹⁶ Sim. Măndrescu, *Literatură și obiceiuri populare din comuna Râpa de jos*, comitatul Mureș-Turda, București. 1892: *Colea-n jos la Sighișoara*, p. 179.

¹⁷ Colecția Giuglea. Tit. Bud., *Poezii populare din Maramureș*, p. 13, 22, 24.

*Tudor Zăvălaș*¹⁸ a cărei acțiune se petrece „Tot în Iași”, *Miu Zlobiu*, (în baladele noastre «Cobiu», îndreptat greșit de Alecsandri «Copilul», *Miu Aiducu*, în care se găsesc încă amintiri despre „curtea lui Ștefan Vodă” și despre „boerii țării Moldoviei”, *Manolia* (Meșterul Manole), în care se mai păstrează reminiscențe și despre cetatea Poenari. Pe această cale au putut pătrunde motive din balada românească în cea sârbească. Astfel ne-am explica amintirea unor vechi voievozi români în balada sârbească (Dan Voevod, Marcu și alții) pe care nu-i mai întâlnim azi în balada românească din Nordul Dunării.

Câteva balade au trebuit însă să plece și din regiunile balcanice, și desigur, și din ținuturile sârbești, pentru a trece în literatura populară a românilor de la Nordul Dunării. Legăturile baladei românești cu balada sârbească au fost indicate de L. Șăineanu și de regretatul N. Iorga (în *Balada populară românească*). Balada timoceană ne aduce material nou pentru adâncirea acestei interesante probleme privitoare la literatura noastră populară. Bianu într-un articol publicat în *Convorbiri Literare* pe 1908, editând, după manuscriptul nr. 3078 din Biblioteca Academiei, o variantă veche din 1809, a cântecului bătrânesc *Doncilă* și amintind cu acel prilej și celelalte versiuni românești, cunoscute până atunci, adăuga, la sfârșit, paralele din literatura sârbească și bulgărească. Din studiul lui Bianu, se putea vedea clar, că balada românească se apropie mai mult de cea sârbească decât de cea bulgărească. Originea transdunăreană a baladei este însă în afară de orice îndoială atât prin numele eroului cât și prin locul unde se petrece acțiunea (Salonicul sau Țarigradul). Variantele culese de Giuglea și Vâlsan – și acum de Sandu-Timoc – de la românii din Serbia, ne înfățișează o fază mai apropiată din versiunea sârbească atât prin identitatea de nume a eroului Doiecin (în variantele de la Nordul Dunării e numit mai adesea Doncilă), cât și prin prezența unor incidente, care lipsesc din celelalte variante românești cunoscute până acum.

Deosebirile între originalul sârbesc și între varianta românească sunt cu totul neînsemnate. O infiltrație a baladei sârbești în literatura românilor din Craina trebuie să vedem și în *Stoian Bulibașa*, care a fost cules și de d-nul Giuglea și regretatul Vâlsan în Râtcova. Din Craina, balada aceasta a trecut în Nordul Dunării și a ajuns până în județul Teleorman, păstrând toate amănuntele locale sârbești: Begu din Cladova, Pasmangi-Aga, Negotinul, Căpitanul din Craina¹⁹, nume pe care un culegător îl explica „ceată de crai, cei cari petrec în chefuri”, pe când în realitate este vorba de ținutul sârbesc al Crainei, din N-E Serbiei²⁰.

Tot din ciclul baladelor sârbești a trecut în literatura românilor din Serbia și balada *Copilaș de turc*, în care găsim reminiscențe despre marele

¹⁸ Colecția Giuglea-Vâlsan vezi variantă în Vasiliu *op. cit.* p. 33: *Al lui Tudorel*.

¹⁹ Colecția Giuglea-Vâlsan.

²⁰ Vezi *Ion Creangă*, 19.1, p. 388.

**Român din Valea Timocului,
din regiunea de munte a oraşului Zăiceri**

erou al literaturii populare sârbești: Marcu Kralevici. Se știe că acest erou căruia fantezia populară i-a plăsmuit o viață aventuroasă, are o realitate istorică. E fiul cneazului Vucașin cel care-și tăiașe, cu sabia, o bucată de principat, din stăpânirea cneazului Lazăr. După moartea tatălui său, Marcu, fiind neconținut stânenit în domnie, din partea alor săi, a trecut de partea Sultanului Mohamed, a luat parte la expedițiile acestuia în Țara Românească și a murit pe pământul nostru la Rovine, în lupta cu Mircea cel Bătrân (1394). În balada *Copilaș de Turc* a românilor din Serbia, eroul și-a păstrat chiar numele obișnuit în baladele sârbești: Marcu Kraleviciu, ceea ce înseamnă Marcu, fiul craiului.

Faptele aduse mai sus, sunt suficiente pentru a îngădui ipoteza, că, în transmisiunea motivelor populare balcanice în literatura română, precum și în transmisiunea motivelor românești în folclorul balcanic, elementul românesc de pe țărmul dunărean drept, cuprins în stăpânirea sârbească și bulgărească - dar în strânse legături economice și sociale (se fac adesea căsătorii) cu elementul românesc de pe țărmul dunărean stâng - a jucat un rol important. Literatura populară a românilor din Craina sârbească și a celor din jurul Vidinului și Rusciucului formează unul din inelele de legătură al literaturii populare sud-slavice cu literatura noastră populară. Din acest punct de vedere studierea literaturii românilor dela Sudul Dunării are o însemnătate deosebită.

O altă baladă a românilor din Serbia, care merită, pentru larga ei circulație, o analiză mai amănunțită este *Dinu și Voichița*. Cuprinsul baladei este următorul: o sărmană femeie văduvă rămâne, din 9 copii, numai cu doi: Voichița și Dinu. În curând vin din cele „țări pustii, din Nadolii” pețitori pentru fiică-sa, și mama, înduplecată de rugăciunile lui Dinu, se învoiește să-și mărite fata în țări străine. Dar, peste puțină vreme, Dinu moare și bătrâna rămâne numai cu „mâța în vatră și greeru-n perete”. Dumnezeu „ca un sfânt”, milostivindu-se de jalea mamei, suflă peste mormântul lui Dinu și îl trezește la viață. Dinu, înviat se roagă lui Dumnezeu:

„Doamne, sfinte Doamne,
Dare-ar Dumnezeu,
Lemnulețu mieu,
Fă-te calu mieu,
Stâlpulețu mieu,
Fă-te șeaua calului;
Mătășica mea
Fă-te frâuuleț;
Pâzișoara mea
Fă-te iepângea “.

Dumnezeu îi ascultă ruga; mormântul se deschide și Dinu pornește la „Nadolii”, să aducă pe sora sa, pe care desprinzând-o din hora nunții pleacă cu

ea „pe sub podgorii, pe drumul bătrân”, pe când deasupra lor pâlcuri de păsărele cântau:

*„Doamne, sfinte Doamne
Unde s-a văzut,
Și s-a pomenit,
Mort cu viu p-un drum“.*

Voichița încremenește de spaimă, dar Dinu încearcă să o liniștească:

*„Lasă, naică, lasă,
Păsările cântă
C-a venit primăvara“.*

Ajuns acasă Dinu trimite pe Voichița la maică-sa, iar el se duce la mormânt și se roagă lui Dumnezeu:

*„Călușelul meu,
Fă-te lemnul meu;
Șeulica mea,
Fă-te stâlpul meu;
Frâulețul meu,
Fă-te mătășica,
Iepângea mea,
Fă-te pânza mea“.²¹*

Dumnezeu îi ascultă cuvântul și mortul intră iarăși în somnul de veci:

*„Dumnezeu îl ierta,
Pământu-l răbda“.*

În timpul acesta, Voichița se duce la maică-sa; dar aceasta temându-se de Sila Samodiva, nu-i deschide până ce Voichița nu-i arată inelul de argint, „de la logodit”. Dumnezeu însă nu le rabdă și le preface în steie de piatră.

Motivul acestei balade, împământenite în literatura germană de Bürger prin *Lenore*, se regăsește sub diferite nume („*Călătoria mortului*” sau „*Fratele înviat*”), în toate literaturile populare balcanice: sârbă, bulgară, albaneză, greacă și în multe alte literaturi europene. Tema a fost studiată pe larg de D. Caracostea în studiul său de literatură comparată și folclor *Lenore*, București, 1929.

O mențiune specială, din alt punct de vedere, merită balada *Ardiu Crăișor*, care are același fond ca *Arghir și Elena* a lui Barac. Balada *Ardiu*

²¹ Citatele după ediția Giuglea-Vâlsan. unde pasajul are mai mult dramatism

Crăișor a Românilor din Serbia, este după cât se vede, o prelucrare a poemei lui Barac²². Ea aduce o nouă contribuție la chestiunea motivelor cărturărești intrate în poezia noastră populară, chestiune pentru care am adus atâtea alte dovezi în studiul: *Cărțile populare*, vol. I și II.

În sfârșit, câteva bucăți ca: *Legere (Regele) Carol I și Osman Pașa, Craliu Alexandru*, ne înfățișează un alt aspect interesant din viața literară a românilor timoceni: tendința lor constantă de a învălui în aureola baladei faptele de senzație ale zilei. Suntem transpuși astfel într-o lume nouă în care surprindem aezii populari la lucru.

Rândurile de mai sus, credem, suficiente pentru a arăta varietatea problemelor pe care le ridică materialul adunat și spre a trezi interesul pentru explorarea științifică a acestei mine nesecate de zăcământ popular. Varietatea problemelor științifice și valoarea literară a creațiunilor proprii timocene îndreptățește pe deplin înglobarea acestui material în patrimoniul bunurilor spirituale ale neamului.

N. Cartojan

Aprilie, 1943.

Nicolae Cartojan (n. 4 decembrie 1883, d. 20 decembrie 1944) academician, autor, biograf, cercetător literar, istoric literar, pedagog, publicist român. Profesor la Facultatea de Litere din București; membru titular al Academiei Române din 1941.

²² Variantele au fost publicate de Auguste Donzon în *Chansons populaires bulgares inédites*, p. 319 și urm.

INTRODUCERE

Când am pornit să colind plaiurile mele natale, cu scopul colecționării folclorului în anul 1937, am crezut că munca va fi terminată în cursul unui an. Dar lucrurile s-au petrecut cu totul contrariu și opera a durat câțiva ani, fără a fi adunat întregul tezaur spiritual timocean pe care mi l-am propus. Imensul material pe care-l descopeream cu cât mă adânceam în cercetări, mă încredința că este necesară o activitate îndelungată și sistematică.

M-am mărginit să pornesc la lucru fără vreun sprijin moral și material. Nu am și nici nu vreau să am pretenția, că am adunat totul. Sufletul românilor timoceni este atât de bogat, încât se impun vaste cercetări științifice.

Numai dintr-un sat și de la un singur cântăreț care nu este de meserie „lăutar”, am putut aduna zeci de balade ce nu pot încăpea în cuprinsul unui singur volum.

Ceea ce m-a îndemnat să pornesc la această grea muncă, nu a fost numai nevoia unei cercetări științifice, ci mai ales pătrunderea într-o regiune curat românească cu jumătate de milion de români, care trăiesc în aproximativ 300 localități între Morava și Valea Timocului, la un pas de România și care sunt sortiți să rămână în crudul anonim în care i-a aruncat politica românească și cea din țările vecine.

Cu un gând curat, în care metoda științifică mi-a îngenuchiat sentimentele, redând sufletul timocean în formele lui cele mai intime, am dorit să prezint lumii etnicul românesc din Carpații timoceni, scoțându-i din anonim prin forța lor spirituală curată și arhaică, prin potențialul lor numeric, care a mirat pe cercetătorii străini, prin vitalitatea și tradiția lor pur românească.

Românii timoceni trăiesc prin ei înșiși. Conservatismul lor, îi va pune încă la adăpost și procesul de „unificare etnică” nu-și va ajunge scopul neomenesc, pe care l-au născocit niște străini de poporul românesc, sârbesc și bulgăresc, streini care prin asemenea metode, duc o luptă magică pentru a strica legăturile de prietenie tradițională între cele trei țări. Așa se explică de ce vecinii de peste Dunăre, nu au înțeles să acorde drepturile cele mai legitime unei enorme masse românești, legată de România prin Dunăre, axa permanentă de unire și existență a neamului românesc de-a lungul veacurilor. Din cauza acestei tendințe politice de a deznaționaliza pe cei jumătate de milion de români, frații noștri timoceni, au rămas unicul grup etnic compact în Europa, fără școală și biserică în limba maternă.

Românii timoceni au dat și carne și suflet pentru renașterea națională a țărilor vecine, dar până în prezent gestul lor de cetățeni loiali nu a fost înțeles datorită unor concepții străine de sufletul poporului sârbesc și bulgăresc și pe care le-a inventat diplomația străină inspirată de ură și gânduri întunecate.

Românii timoceni în viitor, vor fi însă puntea de unire și prietenie cu țările vecine, iar propaganda și gândul negru al străinilor de a-i arunca în mrejele asimilării tiranice, nu se va realiza niciodată.

Din cauza acestei greșite și dureroase metode căreia au fost supuși frații noștri dintre Morava și Valea Timocului, în cercetările mele am întâmpinat tot atâtea greutăți câte ar fi întâmpinat un explorator printre triburile malaiezeice. Despre aceste greutăți s-ar putea scrie o carte.

Pentru tipărirea acestei colecții de poezii, se cuvin toate mulțumirile domnului prof. N. Cartoian, care a îmbrățișat cu tot sufletul cele mai variate probleme ale limbii și neamului nostru.

Poezia populară dela românii din Valea Timocului (stăpânit într-o mică parte de către bulgari și în cea mai mare măsură de către sârbi), dacă prin forma ei lasă de dorit în unele părți, prin fondul ei, caracterizează bogata imaginație a sufletului românesc din Carpații Timocului, unde se aude același grai ca în Oltenia și Banat și unde te simți pe valea Jiului sau a Cernei, pe Munții Mehedințiului sau Semenicul bănățean.

Această individualitate etno-psihologică a spiritului timocean, oltean și bănățean, a permis existența la Porțile de Fier a neamului românesc, pe ambele maluri.

Iată motivul care l-a făcut pe profesorul german de filologie romanică Gamillscheg, să afirme că Valea Timocului este al treilea leagăn de naștere și existență a neamului românesc.

Românii din Valea Timocului, trebuie scoși din anonimat nu numai de noi români dar și de prietenii de peste Dunăre. Trebuie cel puțin în această epocă de civilizație și cimentare a prieteniei între toate statele lumii, să se recunoască în chip sincer legitimitatea drepturilor celor mai sfinte pentru românii din Valea Timocului. Trebuie să se bucure și ei de limba lor pe băncile școlii și în amvonul bisericii, care în timpul turcilor le-a fost românească. Așa este posibil ca să se facă din români niște cetățeni buni, civilizați și cuști. Contrariu, românii timoceni, în ciuda tuturor metodelor, se vor opune spontan, mărginindu-se a suga totul din sufletul lor curat românesc și arhaic, fără a ceda sistemelor necivilizate și neomenești, care în acest caz, sunt unice în Europa.

Românii timoceni nu au profesori de istorie și învățători, dar își cântă trecutul prin lăutarii lor, făclierii permanenți ai obidului suflet timocean. Când își cântă baladele, în sunetul în care coarda viorii plânge, bătrânii și tinerii plâng trecutul străbun, în care eroii au însângerați pentru „legea” și dreptatea românească:

*„Istorie românească
Ca pentru să pomenească“.*

C. Sandu-Timoc

București, 10 Mai 1943.

*Închin această carte amintirii
părinților mei Petre și Gherghina,
care își dorm somnul în ogorul
străbunei Dacii Aureliane, acolo unde
și-au mângâiat sufletul cu aceste
cântece și tuturor fraților mei din
Valea Timocului și din Carpații
timoceni.*

C. Sandu-Timoc

BALADE

Iana Sânziana²³

*Verde de-o cicoare,
La vale, la vale,
Într-al buaz de mare;
Tare mi să-n pare,
Soarili răsare.
Odată zbera,
Apoi și-mi ofta;
Soare răsărea.
În argeaua mare,
Războaili-ndoaie;
La argeaua mică,
Războaili-mi pică.
Soare-mi răsărea,
Năpraznic eria,
Pe natră-ndrepta,
Natra arunca,
Odată ofta,
Din gură zăcea:
"Țasă, Iană, țasă"
"Pânză de mătăasă",
"Lu soare cămașe";
"Fir și ibrișir"
"La soare peșchir",
"Fir și cu betea",
"Lu soare giubea"²⁴.
Iana Sânziana,
Sora soarelui
Ș-a pământului,
Din gură zăcea:
"Soare, frățioare",
"Nu-ț mai mor de dor",*

²³ Variantă: în colecția Giuglea-Vâlsan poartă aceeași denumire, pag.216. În România îi zice "Ileana Cosânzeana"

²⁴ Manta

"De-aşa frăţior".
"Unde s-a văzut"
"Şi s-a pomenit"
"Pe ceri pe pământ",
"Să ia frate pe soră",
"Sor pe frăţior?!..."
"Nu-ţi mai mor de dor",
"De-aşa frăţior!"
"Soare luminos",
"Zo ieşti păcătos".
"Du-te, soare, du-te",
"Ţării-oi umbla"
"Făţâş, curmezâş",
"Soare mi-oi căta";
"Protivnică ţâie"
"Să-mi samene mie".
"De nu mi-oi găsa",
"La mine oi venea"
"Ş-atunci m-oi ruga",
"Ş-amândoi ne-om lua"
"Şi ne-om cununa"
"Sus la mânăstire",
"De pomină-n lume".
Soare de-auza,
Soar-li luminos,
Zo e păcătos,
Razăli-ntărea,
Ş-apoi că umbla
Ţării cruciş,
Da şi curmezâş
Şi iel că-mi căta,
Lui ca să-şi găscască,
Protivnică lui,
Să-i samene iei.
Soarili-mi căta
Şi iar n-o găsa;
Soar-li răsărea
În gură de-arcea.
Odată ofta,
Din gură zăcea:
"Ţasă, lană, ţasă"
"Pânză de mătăasă",

"Lu soare cămașe".
 "Fîr și cu betea",
 "Soarelui giubea".
 "Fîr și ibrișir",
 "Soarelui peșchir".
 "Iote am venit",
 "Da tu te-ai gândit",
 "Iană, să ne luăm",
 "Să ne cununăm"
 "Sus la mănăstire",
 "De pomină-n lume?!"
 "Că ieu am umblat",
 "Țărili fățăș",
 "Iar și curmezăș";
 "Și ieu n-am aflat",
 "Protivnică mie",
 "Să samene țâie".
 Iana sta, zâcea:
 "Du-te, soare, du-te",
 "Tu mie să-mi faci"
 "Un pod piste mare"
 "Cu nouă picioare".
 "Faci un pod de ceară",
 "Pe inima goală".
 "Pe mijloc de pod",
 "Tu mi-oi sămăna",
 "Zău, o vie mare"
 "Cu nouă răzoare".
 "Pe răzor de vîi",
 "Gutui și lămâi"
 "Pruni și zărzălîi",
 "Ce să coace-ntâiu",
 "Între Stă Mării",
 "Ce iai în săcui"
 "Și dai la copii".
 "Mai multe năramză²⁵",
 "Că sânt cu miroasă",
 "La boieri pe masă".
 "Soare-oi sămăna",
 "Viță de-a plăviță",

²⁵ Poame

"Struguraș cu țâță";
 "Struguraș de-ai moi",
 "De noi de-amândoi".
 Soare de-auza,
 Năpraznic ieria.
 Razăli-ntărea,
 Ceara o topea.
 Idolii veniră,
 Podu i-l făcură.
 Pe mijloc de pod
 Făcu o vie mare,
 Cu nouă răzoare.
 Pe răzor de vii
 Gutui și lămâi,
 Poame timpurii,
 Ce să coace-ntăiu,
 Între Stă Mării;
 Ce iai în săcui,
 Și dai la copii.
 Soare luminos
 Mult e păcătos;
 Iei când sămăna
 Tot o viță plăvișă,
 Struguraș cu țâță,
 Struguraș de-ai moi,
 De iei de-amândoi.
 Soar-li răsărea
 În gură de-arcea,
 Odată ofta,
 Din gură zăcea:
 "Țasă, lană, țasă"
 "Pânză de mătăasă",
 "Lu soare cămașă".
 "Fir și cu betea",
 "Lu soare giubea".
 "Fir și ibrișir",
 "Lu soare peșchir".
 "Că ce-ai porâncit"
 "Lucru-am isprăvit".
 "Da tu te-ai gătit?"
 Iana Sânziana,
 Sora soarilui

Ş-a pământului,
 Din gură zăcea:
 "Soare, frăţoare",
 "Nu-ţi mai mor de dor",
 "De-aşa frăţor".
 "Unde s-a văzut",
 "Pe ceri pe pământ"
 "Să ia frate pe soră",
 "Sor pe frăţor?!".
 "Du-te, soare, du-te",
 "Tu să mi te duci",
 "Pe câmp să te duci",
 "Soare, să aduci"
 "Oasă părăsâte",
 "Di pe câmp uidite".
 "În piuă le-oi zdrompea",
 "La boi că le-oi da",
 "Boii le-o mânca";
 "La mine-oi venea",
 "Soare, să ne luăm",
 "Să ne cununăm";
 "Sus la mânăstire",
 "De pomină-n lume".
 Soar-li păcătos,
 Zo e luminos,
 Pe câmp să ducea,
 Oasă-mi astrângea;
 Oasă părăsâte,
 Pe câmp sânt uidite.
 În piuă le-nzdrompea,
 Boi flămânji ţănea;
 Trii zăle-i ţănea,
 Nimic nu le da,
 Oasăli le lua,
 Cu apă le uda,
 Şi la boi le da,
 Boii le mânca;
 La lana-alerga,
 Din gură striga:
 "Iană, Sânziană",
 "Ce mi-ai porâncit",
 "Lucru-am isprăvit".

*"Oasă-am adunat",
"La piuă le-am pisat";
"La boi că le-am dat",
"Boii le-a mâncat".
"Aide să ne luăm",
"Să ne cununăm"
"Sus la mânăstire",
"De pomină-n lume".*

Iana Sânziana,

Din gură zăcea:

*"Du-te, soare, du-te",
"Mie ca să-mi faci"
"Niște mândre scări",
"Niște scări de fier",
"Cue de oțâl",
"Le lipești de ceri".
"Amândoi mergem"
"Sus la Mama Eva",
"La Moșu Adam"
"Și la Sf. Ioan".
"Că ie mai bătrân",
"Din vreme de mult",
"Mai multe-a crezut",
"Și mi-a petrecut!!"*

Soare luminos,

Iel e păcătos.

Razăli-ntărea,

Fteru mi-l topea

Și iar că făcea

Niște scări de fter

Cu cuie de oțâl.

Le lipea de ceri,

Cu Iana-mi pleca,

Pe scări să suia,

Pe drum când pleca,

Iana-nainta,

Soarili pe urmă,

Merg să să cunune.

Iana să gândea,

Cum or rămânea,

De mi s-ar neca,

Colea jos în mare,

Într-o neagră vultoare.
Iea așa grăia:
"Soare luminos",
"Ce iești păcătos?"
"Unde am plecat",
"Nu e adevărat";
"Ieu că mi-am văzut"
"Giner-li-nainte",
"Mireasa pe urmă",
"Merg să să cunune"
"Sus la mănăstire",
"De pomină-n lume".
Soare de-auza,
'Nainte trecea;
Da Iană pe urmă.
Merg să să cunune.
Suind sus pe scări,
Pe scară de fier
Cuie de oțâl,
Lipită de ceri.
Soare să suia,
Iana iar așa.
Iana de-mi vedea,
Di pe scări sărea.
Și sărea în mare
Să-nece mai tare.
Tălazu o lua,
La fund o ducea,
Iana dicolea;
Iea să pitula,
Subt o rădinea.
Soarili-mi privea,
Pe Iana n-o vedea;
Razăli-ntărea,
Marea-mi turbura,
Apili-nchega,
Pe Iana găsa
Subt o rădinea.
De mână o lua,
Să suia cu iea
Pe scară de fier,
Să suia la ceri.

Și ei să ivea,
 La mama Eva,
 Și la Moș Adam.
 Iana Sânziana
 La Eva să plângea,
 Din gură spunea:
 "Mamo, Evo, dea",
 "Unde s-a văzut",
 "Pe ceri pe pământ",
 "Să ia frate pe soră",
 "Sor pe frățior?"
 "Mult l-am năcăjit",
 "Toate le-a făcut";
 "La mine-a venit",
 "Și iar m-a pofțit"
 "Să-i fiu de soțâie"
 "Și să să cunune"
 "Aici sus la mănăstire"
 "Să fim de pomină-n lume".
 Da Mama Eva,
 Iea mi să ducea,
 Lu Adam spunea.
 Adam este mai tare
 Să-ntrebe pe soare.
 Soare luminos, eria păcătos,
 Iel așa zăcea:
 "Or mor, or trăesc"
 "Să mă căstoresc"
 "Pe Iana-o pofțesc!..."
 Adam de-auza,
 Pe soare-l lua,
 În iad îl ducea,
 În iad i-arăta
 Un cazan fierbând,
 Apa clocotind,
 Viermii viermuind,
 Mulți voinici țâpând.
 Adam îi spunea:
 "Soare, frățâoare",
 "De pofțești așa",
 "S-o iai pe Iana",
 "Baș pe sora ta",

"Să te cununi cu iea"
"Sus la mănăstire",
"De pomină-n lume".

Soarili zăcea:

"Moș Adame, măi",
"Și ieu poftesc așa",
"S-o iau pe Iana",

Da Adam zăcea:

"Aide, soare, aide",
"Noi să ne ducem"
"Să ne judecăm",
"Scupștină²⁶ făcem",
"Sfințâ s-astrângem",
"Cu toți ne-ntrebăm"
"Cum te cununăm".

Soare să ducea

Sus la masă-naltă
Și la judecată.

Adam că-mi avea,
Slugă pe albină,
Că ieria mai bună.

Albina mergea,
Sfințâ i-aduna.

Sfințâ că venea.

Venea la scupștină
Să facă o judecată,
Pe cum nu e altă.

Toț Sfințâ eria,

Unu n-ajungea,

Care nu-mi venea?

Verde de-o sulfînă,

Legea a bătrână,

Iel că n-ajungea.

Mai bătrân eria.

Adam dicolea,

Albina mâna

Să vină cu bine

La legea bătrână,

La scupștina-naltă

Îmi facă judecată.

²⁶ Parlament, congres

Albina mergea,
 Tăbăra striga
 La legea bătrână,
 Să vină cu bine
 Sus la scupștină,
 Unde s-a adunat
 Sfința Domnului,
 Ș-ai Adamului.
 Da legea bătrână,
 Să-ncălza la foc,
 Le bătrân de tot.
 Da legea bătrână,
 Nici nu răspunzând
 Abia că venea,
 Lui Adam spunea:
 "Moș Adame, măi",
 "Ieu că mai fusăi"
 "La legea bătrână",
 "La ușă strigai";
 "Răspunsă gemând",
 "Cu mine n-a venit".
 Moș Adam zăcea:
 "Iară să te duci",
 "Aici să-l aduci".
 Da legea bătrână,
 Când veni-n scupștină,
 Adam îl întreba:
 "Măi, lege bătrână",
 "Ieu că am mânat"
 "Pe dalbă albină"
 "Să vii la scupștină",
 "Da tu ai gemut",
 "N-ai venit curând".
 Da legea bătrână,
 Iea vorbi din gură:
 "Moș Adame, măi",
 "Ieu dacă-am gemut",
 "Cam îmbătrânit",
 "Gem ca-n casa mea".
 Adam îi spunea:
 "Oi, lege bătrână",
 "Oi știa mai bine",

*"Soar-li luminos",
 "Iel e păcătos",
 "Cere pe Iana",
 "Pe Iana s-o ia".
 "Pe iea mi-o făcea-o"
 "Din soră nevastă",
 "Zădire de casă".
 Da legea bătrână,
 Iea când auza,
 Din gură zăcea:
 "Moș Adame, măi",
 "Ia tu sfință tăi",
 "Aide să mergem",
 "Caii să-i vedem".
 Adam de-auza,
 Sfință toț îi lua
 Și la cai pleca,
 La cai că mergea,
 Caii și-i vedea.
 Caii s-a pârlit;
 Zobu s-a-mpetrit,
 Piatră s-a făcut.
 Sfință să uita,
 În zobnița la cai,
 Găsa piatră goală.
 Da legea bătrână,
 Cam din răs zâmbea,
 Din gură zăcea:
 "De poftiți așa",
 "Soare păcătos",
 "Prea e luminos!!..."
 "Pe Iana c-o lua",
 "Mulț sori s-o făcea",
 "Pământu-o-ardea".
 Adam de-auza,
 Judecata i-o scria
 Și albina că o lua,
 La Sf. Ion să ducea.
 Sf. Ion când o cetea,
 Pușânel că să gândea,
 Și cu Domnu că vorbea.
 Sf. Ion așa zăcea:*

*"Lele, Doamne, Sfântule",
 "Ai pe soare să-l luăm"
 "Și pe ceri să-l lepădăm".
 "Să lumineze iel zâua",
 "Da pe Iana să o luăm";
 "Iar pe ceri s-o lăpădăm"
 "Să lumine iea noaptea".
 Dumnezeu așa-i zăcea:
 "Sf. Ioane, Dumneata",
 "Așa mândru te-ai gândit",
 "Și mai bine-ai făcut".
 Dară Sf. Ion
 Pe soare că-l lua,
 În dreapta-l țânea,
 Pe Iana o lua,
 În stânga-o țânea
 Și mi-i blăstăma.
 Pe ceri îi lăpăda:
 "Voi să vă duceți"
 "De văzut să vă vedeți"
 "De-ntâlnit, nu vă-ntâlniți"
 "Vorbă să vorbiți",
 "Să vă sfătuiți".
 Ș-acuma pe ceri cum mai mergea;
 De văzut mi să vedea,
 Da de vorbit nu vorbea.
 Țăsta blăstămu făcut,
 Dila Dumnezeu un Sfânt.
 Este, Doamne, ș-acuma,
 Doamne, de s-o pomenea.*

Auzită de la Sâma Prunaru de 52 ani (știa carte), din
 com. Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului
 sârbesc.

Iovan Iorgovan

*Duboară, cuboară,
Oi din deal în vale,
Un voinic călare,
Voinic iortoman;
Pi-un cal dobrogean,
Ficior de mocan.
Cu șoimii pe mână,
De m-e de minună,
Cu ogarii-n pază,
De m-e de mirază,
Cu Vidră-nainte,
Ca un om cuminte.
Voinic dubăra,
La Cerna-mi venea,
Din gură-mi vorbea:
"Cernă, apă lină",
„'Nceată Cernă-nceată"
"Toate apili"
"Și talazurli".
"Rămână pietrili",
"Le-ardă soarili",
"Trec cu picioarili"
"Dincolo în aia parte",
"În chip de strinătate".
"Unde-am auzât"
"Fată urezând",
"Fată sălbatică",
"Mare m-e groaznică",
"Și năpraznică".
Cerna sta, spunea:
"Iovane, Iovane",
"Și tu Iorgovane",
"Ieu nu pot să-ncet"
"Toate apili"*

"Și talazurli".
 "Ieu cât sânt de mare",
 "Ieu în mine n-am"
 "Rudă²⁷ de mireană".
 "Tu să mi te duci"...
 "Mie să-mi aduci"
 "Rudă de mireană"
 "Cu solz de aurel";
 "În mine s-arunci".
 "Ieu atunci încet"
 "Toate apili",
 "Și talazurli".
 Iovan de-auza,
 Iel mi să ducea,
 Mult pământ trecea.
 Și cum ajungea,
 Calu la ceșmea
 Sta și-mi odihnea.
 Și-apoi că-mi găsea
 Chip de fată mare,
 Mult mi-este-mpletită
 Și mi-e-mpodobită,
 De șerpe gătită,
 Verde de-o cucută,
 Șerpili s-o-nghită.
 Iovan să oprea,
 Aci la ceșmea,
 Cal descăleca,
 Țărușu trăgea,
 Țăruș de argint
 'L-nșipsă-n pământ,
 Cu fata vorbind:
 "Fată, vară-mea",
 "Ce cauți pe-aicea?"
 Da fata spunea:
 "Iovane, Iovane",
 "Daică, mă Iovane",
 "Știi, daică, că sânt"
 "Fată de-mpărat"
 "DilaȚaligrad".

²⁷ Neam

"Taica m-a mânat",
 "Erendă²⁸ m-a dat",
 "Verde de-o cucută",
 "Șerpe să mă-nghită".
 "Că la noi aici",
 "Daică, s-a sosât"
 "Ală, șerpe mare",
 "Nouă capete are".
 "Și-mi cere, șerpe cere",
 "La ză câti-un cap de om".
 "Și ieu am venit",
 "De iel m-am gătit".
 Iovan sta grăia:
 "Fată, vară-mea",
 "Ce mă rog de tine":
 "Ieu sânt drumuit",
 "Calu-a ostănit",
 "De drumuri bătut".
 "Până odinesc",
 "Ieu așa poftesc";
 "Să-mi cați²⁹ câtăva",
 "Cât oi odinea".
 "Ieu de-oi adurmea",
 "Șerpili-o venea",
 "Tu m-oi pomenea".
 Fata de-auza,
 La umbră ședea;
 Capu-n poală-i lua,
 Puțân de-i căta,
 Iovan adurmea,
 Șerpili venea,
 Din apă privea,
 Trii capete vedea,
 Ș-apoi că zăcea:
 "Doamne, sfântule",
 "Până-acușa-avui",
 "De dar câti-un om",
 "Dar acușa trii".
 "Ce mă fac cu iei?"

²⁸ Arendă

²⁹ Să-i caute în cap

*Fetița privea.
 Șerpili grăbește,
 Da nu să glumește.
 Fata de-ar răspunde
 Și n-are de unde;
 Limba-i amurțată
 Lăcrămili-i pică.
 Verde foi de praz,
 Lui Iovan pe-obraz.
 Lacrăma-l ardea,
 Iovan că sărea,
 La vale privea.
 Șerpe când venea,
 Talaji-i mâna;
 De mal le bătea,
 Malu zo³⁰ suna,
 Iovan di colea,
 Pe fetiță-o lua,
 Pe cal o-arunca,
 Și-mi fugea cu iea
 La altă ceșmea.
 Pe ceșmea o punea,
 Îndărăt să-ntorcea,
 Pe șerpe-l întâlnea
 Cu arcu când da,
 Trii capete-i tăia.
 Cu șasă uidea;
 La fată-mi grăbea,
 Daru să și-l iea.
 Iovan di colea,
 Înc-odată da,
 Încă trii tăia.
 Cu trii rămânea,
 Înc-odată da;
 Două-i mai tăia,
 Cu unu uidea.
 Șerpe iar grăbea,
 La fată mergea;
 Fata-ar înghița.
 Iovan ce făcea?*

³⁰ Ce mai

*Dila coadă-l lua,
 Zo mi-l ciormănea,
 Rău îl vătăma.
 Șerpe când sâmța
 Că tăiat ieria,
 Capu-l învârtea,
 'Ndărăt să-ntorcea,
 În apă sărea,
 Apa că rușea,
 'N piatră să băga,
 Capu-afar scotea
 Și zo blăștăma:
 "Iovane, Iovane",
 "Câne de Iovane!"
 "De ce te-ndurași"
 "Rău mă vătămași"
 "Eu sânțili meu"
 "În mare să-l clocesc"
 "Muscă să roiesc".
 "Calu de su tine"
 "Să piară din mine"
 "Și boii-n coșere³¹".
 "Să rămâi de jele"...
 Iovan sta, grăia:
 "Șerpe, Dumneata",
 "Și ieu oi-ngenunchea",
 "La Dumnezău m-oi ruga",
 "Berechet o da",
 "Porci o arănea",
 "Untură-oi topea",
 "Boii i-oș ungea"
 "Și la musca ta"
 "Fumu oi făcea!"...
 Iovan să-ntorcea,
 Capitili lua,
 Limbili tăia,
 'N geantă le-așeza,
 La gât o-atârna,
 Negru-ncăleca.
 Fata să ruga:*

³¹ Legenda spune că musca columbacă de la Golubăț (din stânca Babacai), de atunci își are originea

"Măi Iovane, daică",
 "Aide să mergem",
 "Taica să-ți plătească",
 "Să te dăruiască".
 "Șerpe-ai omărit"
 "Și m-ai izbăvit".
 Da Iovan grăia:
 "Fată, vară-mea",
 "Ieu oi să mă duc",
 "Departe de sat",
 "Vară-mea, să cat",
 "Rudă de mireană",
 "Cu solz de-aurel",
 "Poleit cu iel".
 "La Cerna mă duc",
 "În Cerna s-arunc",
 "Cerna va-nceta"
 "Toate apili"
 "Și talazurli",
 "Trec cu picioarili"
 "Dincolo în aia parte",
 "În chip de strinătate",
 "Unde am auzât",
 "Fată urezând",
 "Fată sălbatică",
 "Mare m-e groaznică".
 "Ieu cu-iea m-oi lua".
 "Da știi, fată, știi",
 "Că-n două trii zâle",
 "Dau ieu pila tine!"
 Fata de-auza,
 Palma atingea,
 De sânge-o umplea;
 În șele-l lovea,
 De mi-l însămna.
 Și Iovan pleca,
 Cu șoimii pe mână,
 De e de minună;
 Cu ogarii-n pază,
 De m-e de mirază.
 Cu vidra-nainte,
 Ca un om cuminte.

Iel când îmi pleca,
 Țăganu venea,
 Capete-astrângea,
 În disagi punea,
 La-mpărât să ducea
 Și să lăuda:
 "Cinstite-mpărate",
 "Iote ce-am făcut":
 "Șerpe-am omorât",
 "Fata-am izbăvit".
 Împăratu de-auza,
 Fetița lui o lua,
 Și după țăgan o da.
 De nuntă s-apuca
 Da fetița zo plângea
 Și din gură așa-i spunea:
 "Nu e, tată, nu e",
 "Nu e, tată, ăsta".
 "Vez că e țăgan",
 "Da ăla-i Iovan",
 "Iovan Iorgovan",
 "Călare pe cal"...
 "Ficior de mocan"
 "Pi-un cal dobrogean",
 "Cu șoimii pe mână",
 "De e de minună!"...
 "Cu ogari-n pază",
 "De e de mirază";
 "Cu vidra-nainte",
 "Ca un om cuminte".
 "Așteaptă, tată, șteaptă",
 "Că-n două trii zăle"
 "Dă iel pila tine!"...
 Împăratu adăsta,
 Nuntă tot făcea,
 Trii zăle-mplinea,
 Iovan ajungea;
 Ora zo juca,
 Iovan zo privea.
 Fata de-l vedea:
 "Iote, taică, iote",
 "Iote-al meu Iovan"

"Cum șede pe cal"
 "Cu șoimii pe mână",
 "De e de minună".
 "Cu ogari-n pază"
 "Iel de mirează".
 'Mpărat de-auza,
 Slugi îmi trimitea
 Pe Iovan striga,
 La-mpărat venea.
 Împăratu întrebând
 Capete-arătând,
 Iovan că le lua,
 Gurili căsca;
 Limbe nu avea,
 Și iară el zăcea:
 "Cistite-mpărate",
 "Astea capete de șerpe",
 "Or limbe n-a avut",
 "Da cu ce-a-nghițit"
 "De s-a arănit?"
 Iel dacă vedea,
 Geanta dila gât trăgea,
 Limbili scotea,
 La-mpăratu le-arăta.
 Împăratu de vedea,
 Atunci pe țâgan îl lua,
 Patru cai din grajdi scotea
 Pe patru cai mi-l lega,
 Din bice când plesnea,
 Patru cai cu iel sărea,
 Pe țâgan de viu rupea.
 Atunci pe Iovan îl lua,
 Cu fetița mi-l ruga,
 Da Iovan așa grăia:
 "Ia mărită fata ta",
 "Da tu mie că mi-oi da"
 "Rudă de mireană",
 "Cu solzu de-aurel",
 "Plec la Cerna cu el!"...
 Împăratu de-auza,
 La năvodari trimetea
 Și lui Iovan îi găsa.

Lua mireana și pleca,
 Drept în Cerna să ducea,
 Și la Cerna îi spunea:
 "Înceată, Cernă-nceată"
 "Toate apili"
 "Și talazurli",
 "Să rămână pietrili".
 "Că ce-ai porâncit",
 "Ieu Ț-am isprăvit";
 "Cu mireana Ț-am venit!"...
 Mireana din disagi o lua
 Și pe Cerna-o lăpăda;
 Iacă Cerna că săca,
 Iovan călare trecea.
 Când în ostrov ajungea,
 Drumu la șoimi că le da.
 Plecară șoimii chiotind,
 Da ogarii schinciuiind,
 Da și Vidra chirăind.
 Piste groaznica că da,
 Dară fata-mi chirăia
 Și din gură-așa zăcea:
 "Iovane, Iovane",
 "Daică, mă Iovane!"
 "Nu grăbi la mine"
 "Că zo m-e rușine!"
 "Sânt în ptelea goală",
 "Și zo m-e rușine";
 "Mă daică, de tine",
 "Sântem frați pe lume!!"...
 Da Iovan nu vrea,
 La fată grăbea,
 Fata să ruga:
 "La stăi, daică, stăi",
 "Stăi să ne-ntrebăm",
 "Ce lege sântem!"...
 Iovan sta-i spunea:
 "Ieu fată că sânt"
 "Copil popii Oprii"
 "DinȚara Moldovii!"...
 Și fata zăcea:
 "Și eu, daică, sânt",

*"Fata popii Oprii",
"DinȚara Moldovii".
"Știi, daică, nu știi",
"Când ieriam copii";
"Amândoi în casă stam",
"Bobiță-n casă coceam".
"Tu mai multe luași",
"Și mă mâniași",
"Ieu vătraiu luai"
"Și-n cap îți dedei",
"Capu ță-l spărsăi!"...
"Sămnu dila tine",
"Te făcut de mine!"...
Da Iovan nu vrea,
La fată-mi grăbea;
Fetița rău plânge
Cu lăcrămi de sânge.
Iovan o pupa,
Și o săruta.
Pe cal o punea,
Cu ea că-mi pleca,
Pe mare mergând
L-al mijloc de mare,
'Ntr-o neagră vultoare
Domnu din slăvi privea
Ș-apoi mi-i făcea,
Tot un stei de piatră;
Câte lemne sânt,
Adusă de vânt,
De iei să oprea,
Ieste ș-acuma,
Colea-n Cerna-n jos
Alu Domnu fâlos,
Colea-nȚara Rumânească
Ca pentru să pomenească.*

**Auzită de la Sâma Prunaru de 52 de ani (știe carte), din
com. Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului
sârbesc.**

Pătru dila Izvor

*Când oi zâce di-un bujor,
Venea carte din Stambol
La Pătru dila Izvor.
Carte albă, slove negre,
Ce spunea inime rele:
Îl chema la milițâie,
Slujească la-mpărăție,
Să slujească pe dreptate
Nouă ai și jumătate,
La poarta-mpăratului,
ProptăȚăligradului.
Iacă Pătru când pleca,
Și acasă că-mi lăsa
Nevastă cu doi copii
Și copiii mărunțai,
Își bat sătenii joc de iei.
Da la iel în sat venea
Un Arnăut mai bogat
Să scoată biru din sat.
Dușmanu-n sat când venea,
Toată lumea-n sat venea
Și la oră zo juca;
Toată lumea premenită,
D-a lu Pătru e cernită.
Tot plânge și să gândește,
Unde Pătru să căznește³²
Arnăutu o vedea,
Pe toți oamini-ntreba:
"Ce șede mândruța așa",
"Toată lumea premenită",
"Numai iea șede cernită?!"
Dară câinii-ai de săteni,
De săteni și vameci mari*

³² Chinuie

*Că sânt oameni toți de-ai tari,
 Pe nevestă o spunea:
 "Măi Arnăut al bogat",
 "Ce ne scoți biru din sat",
 "Asta cea bună nevestă"
 "Are doi copii în casă".
 "Și copiii mărunțai",
 "Își bat sătenii joc de iei".
 "Că bărbatu i-o plecat",
 "A plecat iel la armată",
 "La-mpăratu să o facă".
 "La-mpăratu la Stambol",
 "Pătruță dila Izvor".
 "Să slujească pe dreptate"
 "Nouă ai și jumătate".
 Arnăutu de-auza,
 Azi așa mâne-așa,
 La nevestă să ducea
 Și din gură așa-i zăcea:
 "Vai, nevestă cea curată",
 "Ce stai așa lăcrămată",
 "De purtare te cernești"³³
 "Or pe care mi-l jelești?"
 "Să te duci, te premnești",
 "Să pui fața pe albeală",
 "Buză moi la rumineală",
 "Că de-oi sta, de nu oi face",
 "N-ai face porânca mea",
 "Capu dila trup Ț-oi lua!"
 Nevasta să speria,
 Iea acasă să ducea,
 Nici la oră nu ieșea.
 Arnăutu mi-o căta,
 Mi-o căta și n-o găsa,
 Să dusă-n casă la iea.
 Cănilă mi-o năcăjea
 Și-și făcu voia cu iea.
 Da nevasta rău plângea.
 Arnăutu di coala,
 Iel cu sâla că o lua*

³³ îmbrăcată în negru, doliu

*Și cu nevasta pleca,
 Îi lua și copiii cu iea.
 Unde cu iea să ducea?
 Unde-i codru-ncocârlat,
 Cânili s-a scufundat.
 În poală de codru-avea,
 Avea Turcu o băștea,
 Da nevasta sărmana;
 Toată zâua suspinând,
 Pe-al iei Pătruță dorind.
 Îl dorea az și-l dorea mâne,
 Pân- la nouă ai de zâle.
 Pe-al de zece-a povârnit,
 Pătruță-acasă-a venit.
 Găsa casa părăsâtă,
 De porci toată râmată.
 Cum tăbăra să văita,
 Multă lume-l asculta,
 Iel mi să văita așa:
 "Oi, sărac de maica mea",
 "Unde mi-e nevasta mea?"
 "Nevasta cu doi copii",
 "Că zo-mi pare rău de iei!"
 Fămeiili povestea:
 "Măi Pătruță, Făt-Frumos",
 "Care-n lume n-ai mai fost",
 "Așa voinicel frumos".
 "Băiete, nevasta ta"
 "'Ntotdeauna plângea",
 "Și pe tine te-a jelit",
 "Tu mi-te acușa ai venit".
 "Dar pe dânsa mi-a sâlit"
 "Un Arnăut bogat",
 "Și nevestica ți-a luat".
 "Nevestica cu copii",
 "Ș-bate el joc de ii".
 "Arnăutu mi-a vorbit",
 "Și pe-aici n-a mai venit",
 "Unde mi s-a scufundat",
 "Domnu știe știrea lui"
 "Și nevasta cu copii!"...*

Cum tãbãra de plãngea,
 O sãcure-n mãnã lua,
 Și cu sãcurea pleca.
 Cãlca ici, cãlca colea,
 Unde-i codru-ncãrligat,
 Cãnili s-a scufundat,
 Arnãutu al bogat.
 Pe su codru cã-mi avea,
 O micușã de bãștea³⁴;
 Iacã Pãtru mi-l gãsa.
 Arnãutu unde sta?
 La umbrișã nucului,
 Iel ședea și-mi odinea,
 Da nevasta zo-mi sãpa,
 Arnãutu cucãia.
 Pãtrușã din crãng ieșea,
 Cu sãcurea cãnd mãi da,
 Capu dila trup îi lua,
 Nici nevasta nu vedea.
 Sãrea capu ici, colea,
 Trupu mătãnii fãcea,
 Da Pãtrușã zo striga:
 "Aoleo, nevasta mea",
 "Vino pân-la mine-ncoa",
 "Vãd Turcu bolborosãște",
 "Vino cu iel de vorbește"
 "Cã nu știu deloc turcește".
 Nevasta cãnd auza,
 La Pãtrușã sã uita
 Și pe gurã-l cunoștea.
 Cãnd vorbi vorba cu iea,
 Tocma-atunci sã pricepea
 Cã Pãtrușã a venit,
 Arnãutu-a prãpãdit.
 Iea din gurã-așã zãcea:
 "Batã-l Dumnezãu de Turc",
 "Lasã-l sã bolborosascã",
 "Bãrbatu meu sã trãiascã".
 "Åsta cane m-a robii"
 "Și sãngili mi l-a supt",

³⁴ Grãdinã

"M-am făcut neagră pământ".

Copilul o-ntreba:

- "Care mamă e asta?"

- "Mucă, copilașii mei",

"Asta iese taica-l tău"

"Și e bărbățul meu",

"Cu care m-am cununat"

"Și pe voi v-am căpătat".

"Arnăutu al din sat",

"Pe căs-trii ne-a robit",

"Ne-a ținut aici la crâng".

Pătruță dacă-auza,

Își lua mândra și pleca.

Să dușă iar la Izvor.

Casăli și le dregea,

Și-mi ierna cu nevasta.

Când venii primăvara,

Iel de muncă s-apuca;

Și muncește vara toată,

Umplea curtea de bucate

Și trăia pe Țară-n pace,

N-are Turcu ce-i mai face.

**Auzită dela Sâma Prunaru de 52 de ani (știe carte), din
com. Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului
jugoslav.**

Marcu Viteazu³⁵

*Jos pe apa Nistrului,
La morile Turcului,
Turcului, Bolunului;
La cășile Marcului,
Marcului Viteazului,
'Ntr-o Sântă Dumineca,
Da vez Marcu ce făcea.
Cu Turcu să rămășea;
La beutură să lua,
Să să ducă pomina.
Da la masă-i asculta,
Cu paru răchiiu le da;
Măiculița Marcului,
Ibomnica Turcului;
Dară Marcu ce făcea?
Pușân afară ieșea;
Mă-sa cu capu-i făcea,
Mumă-sa afar ieșea.
Dară Marcu că-i spunea:
"Mumă, muichilița mea",
"Când oi zăce bob năut",
"Cu Turcu m-am rămășit"
"La beutură ne-am luat";
"Car- pe care ne-om îmbăta"
"Capu dila trup ne-om lua".
"Să ne dai răchiiu",
"De-al mălău";
"Nici pe ala să nu-l lași",
"Cu apă să-l îndoiești".
"Rându la Turc o venea",
"Să-i dai răchiiu Mărmăzâu",
"Ce-adoarme omu de viu";
"Nici pe ala să nu-l lași",*

³⁵ Variantă. În colecția Giuglea-Vâlsan, pag. 298, poartă aceeași denumire

"Cu spirt să-l îndoiești".
 "Să-i dai la Turc să bea",
 "Te miri mumă s-o-mbăta",
 "Să-i răpun ieu vieața".
 Numa-atâta că-mi vorbea,
 Iar la masă să punea
 Și pornea de mai bea,
 Da mumă-sa ce-mi făcea?
 Bat-o Maica Precesta
 Ibomnica Turcului;
 Lină verde de-o lalea,
 Iea de Marcu n-asculta,
 Rându la Turc îmi venea.
 Îi da răchiu de-al mălău,
 Nici pe ala nu-l lăsa;
 Cu apă-l îndoia,
 Din ce bea tot ar mai bea.
 Și mai bine să treza.
 Rându la Marcu venea.
 Zo-i da rachiu Mărmăzău,
 Ce-mi adoarme om de viu.
 Nici pe ala nu-l lăsa,
 Cu spirt îl îndoia,
 Zo-i da lu Marcu de bea.
 Bea Marcu și să-mbăta,
 Pe astal mi să culca;
 Zo durmea Marcu dus,
 Cu păloșu pe pept pus.
 Dară muica Marcului,
 Ibomnica Turcului,
 Iea din gură-așa vorbea:
 "Turcule, Bolunule",
 "Când oi zăce flori domnești",
 "Da ce stai și mai privești?"
 "Nu vez Marcu s-a-mbătat"
 "Și pe masă s-a culcat",
 "Zo me bun iel de tăiat!"
 Dară Marcu că-mi avea,
 Vez, o slugă mitiutea;
 La fereastă m-asculta,
 Toată taina mi-afla.

De Turcu mi să ruga,
 Ş-aşa din gură vorbea:
 "Turcule, Bolunule",
 "Ieu de tine m-aş ruga",
 "Puşân drumu că mi-oi da",
 "Pe Marcu l-oi săruta".
 "Nouă ai l-am ascultat",
 "Pânea, sarea i-am mâncat",
 "Toată sâmbria mi-a dat",
 "Nicio para nu mi-a luat".
 "Nimic nu m-e vinovat",
 "O fi ceva păcat",
 "Să moară nesărutat".
 Dară Turcu de-auza,
 Cu inima să-ntorcea,
 Drumu la slugă că-i da.
 Dară sluga ce-mi făcea?
 La Marcu mi să da,
 Să făcea mi-l săruta,
 Dinfi-n obraz împlânta,
 Trăgea sluga cât putea,
 Dară Marcu nu sâmţa,
 Parcă purecu-l muşca.
 Dară sluga de-mi vedea,
 Drept în picioare sarea,
 Aşa din gură vorbea:
 "Iartă-mi Doamne păcatu",
 "C-oi să-mi bat stăpâioru".
 "Nouă ai l-am ascultat",
 "Pânea, sarea i-am mâncat",
 "Toată sâmbria mi-a dat";
 "Nimic nu m-e vinovat",
 "Veni vremea să mi-l bat".
 Palma bici că mi-o făcea,
 Piste oichi că mi-l lovea.
 Tum-te-atunci să deştepta,
 Drept în picioare sarea,
 Mâna pe slugă puneă,
 Aşa din gură vorbea:
 "Lele, sluguliţa mea",
 "Foaie verde di-un spanac";

"Ce-ți fusăi ieu vinovat",
 "De tu pe mine mă baț?"
 Dară sluga așa vorbea:
 "Marcule, viteazule",
 "Marcule, stăpânule".
 "Da nu știi tu ce-ai lucrat?"
 "Cu Turcu te-ai rămășit";
 "La beutură v-aș luat",
 "Și tu mi te-ai îmbătat",
 "Pe astal mi te-ai culcat",
 "Zo durmeai Marcule dus",
 "Cu păloșu pe pept pus":
 "Foaie verde bob năut",
 "Da mumă-ta-așa-a vorbit":
 "Turcule, Bolundule",
 "Da ce stai și mai privești?"
 "Nu vez Marcu s-a-mbătat";
 "Pe astal mi s-a culcat",
 "Zo me bun iel de tăiat!"
 "Foaie verde di-un spanac",
 "La fereastră-am ascultat",
 "Toată taina le-am aflat",
 "Ieu, de Turcu m-am rugat",
 "De abia drumu că mi-a dat",
 "Ieu, la tine am venit";
 "Palma bici că mi-am făcut",
 "Piste oichi te-am lovit";
 "Când oi zâce di-un spanac",
 "Și de-abia te-ai deșteptat".
 Dară muica Marcului,
 Când așa ceva vedea,
 Pe ușă afar fugea,
 Da și Turcu după iea.
 Dară Marcu ce-mi făcea?
 Straichina di pe masă lua,
 De-asvârlitelea când da;
 Capu dila trup îi lua,
 Pe Turc îl prăpădea.
 Pe mumă-sa mi-o prindea,
 Cu săngir³⁶ mi-o lega,

³⁶ Zale, lanț

*Cu cătran o cătrănea,
Și la coș mi-o atârna,
Foc dila picioare-i da.
Mi-ajungea focu la țâță,
Vorbea Marcului măichiță:
"Marcule, copilule",
"Iea privește la muichiliță",
"Mi-ajunsă focu la țâță";
"Muică, țâțâșoara ta",
"Ce-ai supt Marcule din iea".
Dară Marcu așa vorbea:
"Nu e țâțâșoara mea",
"Ci e țâță de căța",
"Ce-a mușcat Turcu din iea".
Ardea mă-sa de plesnea,
Bea Marcu să vesălea
Și cu sluga alătura,
Lăutarii zo-i cânta.
Când focu să potolea,
Dară Marcu ce-mi făcea?
Oasăli i le-aduna
Și-n piuă le pisa,
Și-n vânt i le vântura,
Și nimic nu s-alegea,
C-așa minte iea mi-avea.*

**Auzită dela Chiria al Peni de 31 ani, știa carte, din com.
Coilova, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.**

Gruicea

*Când oi zâce trii măslīne,
Ascultați boieri la mine
Să vă spun o istorie,
Dintr-a mea copilărie,
Să vă spun un cântecel,
De când eriam mititel.
Când oi zâce de-o cicoare,
Colea-n vale dispre mare
S-a aflat o casă mare.
Da la iea cine-mi ședea?
Cistitul de împărat,
Cu fată de măritat.
Împăratul ie bogat,
Nu găsea giner-de luat
Și da veste la-mpărași,
Să s-astrângă la Galași.
Nu știu astrânge, mi să strânge
Vro șaptezăci de-mpărași,
Dila răsărit chemași.
Toș împărașii vorbea,
Care fata să i-o iea:
Toș împărașii striga
Că fetița să i-o iea
Al ficior bun și frumos,
Al de Filip Măgerină.
Da-mpăratul sta vorbea:
"Toș împărașii aș venit",
"La fata mea în peșt",
"Numai unu n-a venit";
"Craliu³⁷ Marcu cel de mult"
"Și cu Gruicea copil mic".
Iacă puțin zăbăvea,*

³⁷ Regele

Grup de români din zona Timoc-Bor Serbia

*Craliu Marcu ajungea
 Cu un cal bătrân de tot,
 Numai de cinci sute ai;
 Da și Gruicea pe-al mai mic,
 De două sute și cinci zeci.
 Cum la-mpăratu-ajungea,
 Caii la iesle lega,
 Drept în casă alerga,
 La coada mesii ședea.
 Da mireasa de-i vedea,
 Iea de ciste că le da
 Câte un par³⁸ de vin
 Că sânt ostăniți de drum.
 Craliu Marcu ceal de mult
 Paru de vin l-a golit,
 Un galbin în par punea,
 Da și Gruicea iar așa.
 Păruțu de vin când bea,
 Diodată când îl sorbea,
 Nici limbușu nu uda,
 Paru la fată-n mână da,
 Și când de mână-o prindea,
 Numa-odată o strângea;
 Oasăli zo-i pârăia,
 Da fetița rău țâpa.
 Împăratu sta grăia:
 "Ai șaptezăci de-mpărați",
 "Voi luați, beați și mâncați",
 "Și de treabă vă cătați";
 "Ăsta-i Gruicea copil mic",
 "Baș³⁹ nu știe nimic".
 Da Filipu Măgerină,
 Iel din gură așa grăia:
 "Nu este mireasa mea!"
 "Ie-a lui Gruicea copil mic",
 "Dacă nu știe nimic!"
 Da Gruicea când auza,
 Din sobă⁴⁰ afar ieșea.*

³⁸ Pahar

³⁹ Chiar

⁴⁰ Cameră

*Și pe vatră să juca.
 Cenușe cu pumnu lua,
 Pe vatră mi să juca,
 Ulcelușe că făcea,
 Cu iele de ușe da,
 Ca copilu să juca.
 Craliu Marcu așa vorbea:
 "Dacă Gruicea este mic",
 "Ieu la stâne l-am crescut";
 "Nouă stâne la mulsoare",
 "Umpleau nouă ciubare";
 "Și-i dam lui Gruicea să bea".
 "Și-și uda numa-o măsă".
 Împăratu de-auza,
 El din gură așa vorbea:
 "Ai, bre Marcu, Crale Marcu",
 "Ieu lui Gruicea-al tău i-oi da",
 "Nouă coptoare de pâne"
 "De va mânca pânilă";
 "Atunci să ia fata mea"
 "Și toată-mpărăția".
 Iacă-mpărați asculta,
 Împăratu că lua,
 Și la furnel⁴¹ aducea.
 Dară Gruicea copil mic.
 Când tăbăra de mânca
 Nouă coptoare de pâne
 Și iar nu să sătura.
 Iel pe tugle⁴² tăbăra,
 Să surupe furnili,
 Și să roadă tuglile.
 Da-mpăratu de vedea,
 Tăbăra de să ruga:
 "Oii, mă Gruicea, copil mic",
 "Baș că n-ai știut nimic",
 "Iea nu-mi roade furnili"
 "N-am und- să coc pânilă"
 "S-arănesc oștirile".
 Iar în casă să băga,*

⁴¹ Cuptoare

⁴² Cărmidă

*Jucării că să juca,
 Împărații logodea
 După care fata s-o dea.
 Mult vorbește Măgerină,
 Să ia fata de-mpărat,
 Ca să trăiască cu drag.
 Craliu Marcu adăvăra:
 "Care-i mai viteaz ca mine",
 "Ala să ia fată bună".
 Împăratu așa spune:
 "Ai șaptezăci de-mpărați",
 "Iea luați de beați și mâncați",
 "Că mai am încă una".
 "Mai am ieu la pimniță"
 "Nouăzeci de ardovele"
 "Tot cu zământoc⁴³ în iele".
 "De-o putea să mi le bea",
 "Să-mi golească-ardoavili".
 "Iel atunci fata să-mi iea".
 Împăratu l-aducea
 Și-n pimniță mi-l băga,
 Ardoavili-i arăta,
 Și din gură îi spunea:
 "Iate Gruiceo, copil mic",
 "Iea să beai tu vinurli",
 "Să-mi golești ardoavili!"
 "Ș-atunci să-ți dau fata mea"
 "Și toată împărăția".
 Da Gruicea când auza,
 Gura la boc⁴⁴ când pune
 Odată când trăgea
 Și ardovu îl golea.
 Și așa pe toate le bea
 Și iar nu să sătura.
 Pe dăogi să tăbăra⁴⁵
 Și dăogili rodea.
 Da-mpăratu sta zăcea:
 "Oi, bre Gruiceo, copil mic",*

⁴³ Vin tocit

⁴⁴ Cep

⁴⁵ Punea

*"Ia lasă dăogili",
 "Nu-mi spârgea ardoavili".
 "N-am und- să pun strugurii".
 Iar îndărăt să-ntorcea,
 Și la masă iar ședea;
 Tăbăra⁴⁶ de povestea,
 Împărații așa zăcea:
 "Ia luați să mâncăm, să bem",
 "Și de drum să ne cătăm",
 "Că noi mireasă n-avem".
 Da cistitu-al de-mpărat,
 Mândră vorbă că le-a dat:
 "Așteptați și nu-mi plecați",
 "Că mai am încă una!..."
 "Taica-al meu când a murit",
 "Piste Marea Neagră-avut"
 "Un pui de măr de argint",
 "Pe-o parte pârguit",
 "Da pe una-mbobocit",
 "Pe-a-lălaltă a roșit".
 "Asta pui de merișor",
 "De păzât, mi-l păzăște",
 "V-o trii zâne, fete mari!"
 "Iel dacă va putea",
 "Patru mere să-mi aducă",
 "De patru ceasuri să-aducă"
 "Și iar să să-ntoarcă",
 "Numai merli să-mi aducă",
 "Atunci fata mea să ia!..."
 Craliu Marcu ceal bătrân,
 Iel din gură-a povestit:
 "Oi, bre Gruiceo, copil mic",
 "Iea să-l iai pe Șargu meu",
 "Că ie bătrân de demult"
 "Și mai multe a văzut".
 Gruicea pe Șargu că-l lua,
 Și cum-l încăleca;
 Pusă buza la pământ,*

⁴⁶ Începea

Da coada-i şuera-n vânt
 Pe Marea Neagră trecând
 Când la măr că ajungea,
 Iacă zânili durmea,
 Dară Gruicea ce făcea?
 Măru cu totu că lua
 Şi cu iel mi să-ntorcea.
 Când de margini apropiă,
 Zânili să deştepta,
 După Gruicea alerga
 Şi pe Gruicea când prindea,
 Câte trili-l ocolea.
 Una pe Şargu-l ţânea,
 Una de coadă-l trăgea
 Şi la fund îl scufunda,
 Una de scări îl trăgea,
 Di pe Şargu jos să-l dea.
 Dară Şargu sta, grăia:
 "Oi, bre Gruiceo, copil mic",
 "Da ce stai şi mă priveşi?"
 "Or nu vez cum năcăjesc".
 "Iacă zânili ne-a prins".
 "Una de dârlogi mă ţâne",
 "Una de coadă mă trage",
 "Una de scări mi te strânge",
 "Di pe mine te răstoarnă".
 "Scoate mic de mămuzel"⁴⁷,
 "Şi-nţapă-mă cu iel"
 "Din botiţ până-n codiţ"
 "Să scoţi fâşie de opinci";
 "Sângeraş"⁴⁸ de-argint scotea"
 "Piste zâne arunca",
 "Lacătili să-nchidea"
 "Şi legate că le lua".
 Atunci Gruicea de-auza
 Mâna-n disagă puneă,
 Mititel mămuz trăgea,

⁴⁷ Unealtă de înţepat

⁴⁸ Zale

*Din botiț păn la codiț
Scoase-o fășie de opinci;
Lua sângiru de argint,
Le-arunca la zâne, la gât.
Zânili lega,
Din mare afar ieșea,
Mâna Șargu cât putea;
Zece minute uidea,
Iacă Gruicea mi-ajungea.
Măru de casă răzma,
Zânili le-mpriponea;
Iar în casă să băga.
Împăratu când privea;
Măidanu să lumina
Și iar din gură zăcea:
"Ai șaptezăci de-mpărați".
"Iea luați de beați și mâncați"
"Și de drum să vă cătați".
"Iacă Gruicea ce-a făcut",
"Cu măr cu tot a venit",
"Și zânili a-mpriponit".
Ai șaptezăci de-mpărați,
Dila masă să scula,
Își lua drumu și pleca,
Numa Gruicea rămânea.
Fata lu-mpăratu lua
Și cu iea să cununa;
Mpărăția dobândea.
Iar la stâne să ducea.
Nouă stâne le mulgea,
Nouă ciubară umplea;
Pe câte nouă le bea,
Numa-și uda o măsă.
Cu Craliu Marcu că pleca
Sus pe munții Bârsănești,
Unde-i frumos să trăiești.
Craliu Marcu ce făcea?
Într-o mână îmi țânea,
Budugan de nouăzăci oca.*

*O călcătură făcea,
Drumu-n Gruicea-l lui că-i da,
Capu că i-l fărâma.
Ș-o cerea pe noru-sa,
Să să joace iel cu ea;
Da noru-sa de vedea,
Sângură să prăpădea.
Craliu Marcu rămânea
Pe toți munții covârșea⁴⁹.
Și căzu-ntr-o boală grea.
Și iel mi să prăpădea,
Și pierdu-mpărăția.*

**Auzită de la Sâma Prunaru de 52 ani (știe carte), din
com. Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului
sârbesc.**

⁴⁹ Cutreiera

Gruia lui Novac⁵⁰

*Plimbă-mi-să,
Poartă-mi-să,
Pin oraș pin Țăligrad;
Să plimbă pe stradă-n vale
Ceai trii voinicei drumeț.
Să plimbau pe stradă-n vale,
Căta conac să conăcească,
La Anica crâșmăreasă.
Când voinicii tuna-n crâșmă,
Pe trii scaune ședea
Scaunili scârțăia,
Trei păreți îi cuprindea;
Cu pumnu-n masă bătea,
Căta vinișor să bea.
Tot bătând cu pumnu-n masă,
Veni Anica crâșmăreasă,
Ș-apoi zăsă vorba-aleasă:
"Ce poștiți voi Dumneavoașă?"
Da voinicii stau, grăia:
"Măi Anică, crâșmăreasă",
"Dă-ne vin de-al bun să bem,
"Cât îți face că-ți plătim!"
Da Anica de-auza,
Tăbăra la vin căra;
Le căra vinu cu vadra
Și rachiu cu ocaua.
Și bea voinicii la bere,
Și goliră șase vedre
Făr- să pună-un ban pe masă.
Da Anica răspundea:
"Măi voinici, voi Dumneavoașă";
"Îmi golirăți șasă vasă",
"Nu mi-aț dat un ban pe masă".*

⁵⁰ Variantă; în colecția Giuglea-Vâlsan, pag. 19, poartă denumirea de "Novac cel Bătrân"

Da Gruită cel frumos,
 Cu mustața răsucită,
 Alb la față,
 Negru-n chică,
 Dila masă să scula,
 Ș-o palmă bună-i cârpea.
 Anica-n călcâi să-nvârtea,
 'Ș lua peșchiru și pleca;
 Drept la-mpăratu mergea,
 Mâna-n șolduri îmi puneă:
 "Aman, cistite-mpărate",
 "La mine-n crâcimă a venit"
 "Ceai trii voinicei drumeț".
 "Iei venind pe stradă-n vale",
 "Căta conac să conăcească"
 "Și brodiră⁵¹ în crâcima⁵² mea".
 "Pe trii scaune-mi ședea",
 "Trei păreți îi cuprindea",
 "Cu pumnu-n masă bătură",
 "Vinișor de-al bun cerură",
 "Ceru vinișor de-al bun",
 "Să bea la mine pe masă",
 "Cât îmi face să-mi plătească".
 "Și-mi băură șasă vasă",
 "Nu-mi pusără-un ban pe masă".
 "Dacă văzui și văzui",
 "Banii dela iei cerui".
 "Unu mai albu la față"
 "Cu mustața răsucită",
 "Dila masă a venit"
 "Ș-o palmă mi-a cârpit".
 "Dacă văzui și văzui"
 "Ieu la tine că venii",
 "Pe cei trii voinici drumeț",
 "Să mergem să-i osândim"
 "Că mi-a golit vasăli",
 "Nu mi-a dat păralili".
 Da-mpăratu întreba:
 "Cum le este fața lor?"

⁵¹ Nemeriră

⁵² Cărciuma

Și Anica sta, grăia:
"Unu-i negru și bătrân",
"Cam cu oichii largi în cap"
"Și cu chica rotunjită";
"Unu-mi este mai negrișor",
"Tuns flăcău de munte".
"Iei la masa mea beură"
"Și banii nu-mi plătiră".
Da-mpăratu-așa zăcea:
"Ăla negru și bătrân",
"Cel cu ochii largi în cap",
"Și cu chica rotunjită",
"Ie Novac, oțu bătrân".
"Ăla negru pușânel",
"Cel bun și frumos la față",
"Ie nepotu lui Novac".
"Dă-le vinișor să bea",
"Mestecat și cu răchiu";
"Să bea până s-o-mbăta",
"Până vin cu potera".
Da Anica de-auza,
Iar la crâșmă să-ntorcea,
Tăbăra vin de căra,
Cu rachiul mesteca
Și-l da la voinici să bea.
Beură pân-să-mbătară
Și pe masă să culcară.
Împăratu di colea,
Îmi pleca cu potera
Și crâcima i-o acolea,
Nimenea nu cuteza,
Numai un Arnăut
Cu cioarecii rupț în fund.
Iel în crâșmă să băga,
Ceai trii voinicei durmea.
Atunci Turcu arnăut,
Cu cioarecii rupț în fund,
Împăratului zăcea:
"Mă-mpărate, luminate",
"Uite ce am să le fac":

"Mai trimitem fâgăraș"⁵³,
 "Pe târgu Stambulului",
 "Și mie să-mi aducă"
 "Șasă frânghii de mătăasă",
 "Să-i tai carnea pân-la oasă".
 "Ș-alte șapte de Brașov",
 "Să-i tai carnea pân-la os".
 "Mândru bine l-oi lega"
 "Și să-i luăm cu potera".
 Împăratu de-auza,
 Mai mână un fâgăraș
 Pin târgu Stambulului.
 Fâgărașu cumpăra
 Șasă frânghii de mătăasă,
 Să-i tae carnea la oasă;
 Ș-alte șapte de Brașov
 Să-i tae carnea pân-la os.
 Fâgărașu când venea,
 Cu frânghiile ajungea,
 Ala Turcu arnăutu,
 Nu e aga⁵⁴ de nimic
 Cu cioarecii rupți în fund,
 Pe Gruifă mi-l lega,
 Mi-l lega și-l ferega,
 Și pe cât trii iar așa.
 Ala Turcu arnăutu,
 Cu cioarecii rupți în fund,
 Câte-o palmă le-a cârpit,
 Gruifă s-a pomenit.
 Când odată să-ntindea
 Și frânghiile rupea,
 Buzduganu-n mână lua,
 Pe poteri să tăbăra.
 Și nu-i bate cum să bate,
 Și-i bate pe toț de moarte,
 Toate-agale prăpădea,
 I-astrângea și-i grămădea,
 Grămadă de Turci făcea.
 Iar în crâcimă că tuna

⁵³ Jandarmi

⁵⁴ Soldați, jandarmi

Și din gură-așa striga:
"Oi, mă tată, măi Novace",
"De-asăară de când dormi",
"Da nu vedeți ce-am făcut?"
"De când din somn m-am trezât",
"Ce agale-am prăpădit?!"
Da Novac, oțu bătrân,
Când în coate să răzma;
Pe fereastă largă-afară,
Iel capu că mi-l scotea;
Grămează de turci vedea
Și din gură-așa zicea:
"Mulțămesc, taică, Gruică",
"Că de nu te-ai fi trezât",
"Pe toți ne-ar fi prăpădit".
Câț trii afară ieșea,
Tăbăra de-i buldușa
Multă blagă⁵⁵ astrângea,
Pe Anica o chema
Și-i da galbinii cu poala.
Anica galbinii lua,
În chimir îi băga,
Banii că și-i ascundea,
Și iar în crâcimă venea.
Le da la voinici să bea,
Mai beură și mâncară;
După ce să săturară,
Iară prin Stambul plecară.
Să duceau ei măciucarii,
Măciuca Turci tot de-ai mari,
Multă turcime-omora.
Din Stambul ieși când ieșea;
Veniră pușân pe Țară⁵⁶,
Văzu Turcii la comoară.
Da Novac, oțu bătrân,
Iel din gură povestind:
"Măi, Gruică, fiul meu",
"Să ne-ajute Dumnezeu",
"Ai cu taica să mergem"

⁵⁵ Bogății

⁵⁶ Țara Românească. Așa numesc România, românii timoceni!

*“Să bătem Turcii din Țară”,
“Țara să o liberăm”,
“De păgâni să o spălăm”.
Și pin Turci că abătea,
Și nu-i bate cum să bate,
Și bate iei tot de moarte,
Scotea pe Turcu din Țară,
Țara toată a libărat,
De păgâni o a spălat.
Păgânu e dușman rău,
Trecu-n vale la Bosfora;
Și trecură Marea Mică,
Nu mai putură de frică.
Novac țara stăpânește,
De păcate-o libărăște
Și Rumâni-l pomenește.*

**Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (știa carte) din com.
Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.**

Novac⁵⁷

*Când oi zăce peliniță,
La vale pe Dunăriță,
Tare vine-o șeiculiță;
Șaica veche cârma nouă
Zo taie Dunărea-n două.
Dară-n șaică cine-mi șede?
Șede Corbea și Gruia.
Lină verde mândălac,
Și mi-e Corbea mort de beat
Că de cum mi s-a sculat,
Multe vinuri a cercat.
A beut și s-a-mbătut,
Și-n șaică mi s-a culcat.
Iacă șaica că-mi venea,
Până-n vad la Vidina⁵⁸.
Câinii, Turcii de-l vedea,
Toți în luntrii să punea
Și-naintea lui ieșea,
Șaica-n Dunăre-i oprea.
Ferești deschise eria,
Turcii pe șaică să suia.
Când la Corbea să uita,
Sfântu Gorneac⁵⁹ zo sufla
Chica pale i-o mâna,
Turcii mi să spăimânta
Și fugea ca ciorili,
Să-neca ca vitili.
Da sluga nemernica,
Mânca-i-ar câinii carnea,
Și țâța dela dreapta,
Iel din gură așa-mi zăcea:*

⁵⁷ Variantă; e culeasă de Giuglea-Vâlsan în colecția "Dela Români din Serbia", pag. 155

⁵⁸ Vidin

⁵⁹ Vânt care bate în Craina și aduce zăpada

*“Turcilor, voi Turci agale”,
 “Ce fugiți ca ciorili”,
 “Vă-necați ca vitili?”
 “Veniți că vi-l dau legat”,
 “Ca pi-un dobitoc la gard!”
 Da Turcii dacă-auza,
 Sus pe șaică să suia,
 Pe Corbiță mi-l lega
 Cu cinci frânghii de mătăsă,
 Tăia carnea păn-la oasă.
 Cu alte de Brașov,
 Tăia carnea păn la os.
 Și-l lua pe Corbea legat,
 Și-l ducea la Călăfat,
 Călăfat oraș bogat,
 Piste Țară⁶⁰ adăvărat.
 Pe Corbiță că mi-l lua
 Și-n șaapă că-l înfigea,
 Da pe Gruică-l lega,
 Jos de șaapă lui Corbiță;
 Îl lega Turcii pe Gruică.
 Pică sânge din Corbiță,
 Strică fața lui Gruică;
 Cine că mi-i comanda?
 Ficioru lui Caragea,
 Un turculeț mititel,
 Știa carte giurgiumel.
 Iel din gură așa grăia:
 “Turcilor, buni și agale”,
 “Câți copii de Turc aveți”,
 “Pe toți să-i astrângeți”,
 “Flinta-n mână să le dați”
 “Și cărtușe cu patroane”⁶¹.
 “Pe Corbiță l-o-mpușca”,
 “Să să-nvețe-n el să dea”.
 Da Turcii când auza,
 Câți copii de Turc avea,
 Pe toți îi astrângea,
 Flinta-n mână că le da*

⁶⁰ Țara Românească

⁶¹ Cartușe cu plumbi

*Și cartușe cu patraoane,
 Tăbăra de-l împușca.
 Dară Corbea ce făcea?
 Glionțali le prijucea,
 În potcoava cizmelor
 Și-n piatra inelului.
 Copiii de turc împușcând,
 Și de-asupra lui venind.
 Corbu pasăre neagră,
 Din aripă răzbătând,
 Da din cioc tot cârând,
 Și la carnea lui rămânând⁶².
 Dară Corbea răspunzând:
 "Măi, vulture, pasăre neagră",
 "Nu rămni la carnea mea",
 "Și vino la mine-ncoa",
 "Că de-ajută Precesta",
 "Ieu țâie că Ț-oi făcea";
 "Stârv de trii ani să mănânci",
 "Binili meu nu-l mai uiți".
 Da-l vultur, pasăre neagră,
 Jos pe ȣapa lui ședea
 Da Corbiță di colea,
 Inel de aur scotea
 Și pe ghiară-i așeza,
 Din guriță-i povestea:
 "Măi vulture, Dumneata",
 "Să te duci până colea",
 "Colea-n deal în Stari deal"⁶³
 "La casăli lui Novac",
 "Ce-are barbă ca un ȣap",
 "Sare Dunărea-n ciumag",
 "Dincoace la Calafat"
 "Unde ie un rob legat"
 "Și-unu-n ȣapă-alinat".
 Vulturu dacă-mi vedea,
 Din aripi răzbătea,
 Iel odată să-ndrepta
 Colea-n deal la Stari deal,*

⁶² Dorind, poftind

⁶³ Dealul vechi

La casăli lui Novac.
Da Novac, baba Novac,
Tăman bea la cafenea
Cu frati-su Banabac
C-o ploschiță de dud verde,
Ce țânea vro șapte vedre.
Tăman par de vin când bea,
Da vulturu di coala,
Inelu că-l sloboza,
Drept în par îl sprijinea.
Novac baba vinu-l bea,
Când, la fundu parului,
Văzu piatra inelului.
Când ș-ardică genili
Să-și vadă potecili,
Inelu din par îl lua,
Și pe iel să zăuita,
Prea bine mi-l cunoștea
Și din gură-așa vorbea:
"Doi copilași c-am avut"
"Crezi Turcii i-a prăpădit";
"Iacă inelu-a venit".
Lăpăda țoale domnești
Și-mbrăca călugărești.
Pe su chivară-atârna,
Acea spație turbată,
Ce prăpădea lumea toată.
Genele-și rădica,
Potecile de-și vedea
Călea-n vad la Dunărișă
Unde-i fiu-su Gruia.
Odată să opintea,
Dunărea-n ciomag sărea,
Și trecu la Calafat
De văzu robu legat
Și-unu-n țapă alinat.
Dacă văzu și văzu,
Bun călugăr să făcea
Și trecu la Vidina,
La mai mică cafenea,
Cu șaptezăci lângă ea,

*Unde Turcii bea cafea,
 Și din gură-așa vorbea:
 "Turcilor, boierilor",
 "Am trecut la Calafat"
 "Și văzui un rob legat"
 "Ș-altu-n țapă alinat",
 "Ș-oi să am cu iei păcat";
 "Vedeți bine ieu că sânt"
 "Călugăre pe pământ".
 "Chiar mă rog de Dumneavoastră"
 "Să-mi dați o vadră de vin",
 "Robii i-oi cuminica",
 "Că moare necuminecat"
 "Ș-oi să am cu iei păcat".
 Da Turcii dacă-auza,
 Vadră de vin cumpăra,
 Lu moșu Novac i-o da.
 Novac baba vadra lua
 Și cu vadra că-mi pleca.
 Pe margine de Dunăriță,
 Se mânie pe vedriță,
 De pământ când o trântea,
 Dăogili zo-i sărea.
 Dunărea-n ciumag sărea,
 Chiar la Călăfat trecea,
 Frânghiili le tăia
 Și din gură-așa zăcea:
 "Măi Corbiță, taică, mă",
 "Să țâneți marginili";
 "Să le bat mijloacili"
 "Că le știu soroacili".
 "Când Turcu striga: "Aman!"...
 "Să-i bat taică de su mal".
 "Când Turcu striga "Amet!"...
 "Ieu să-i bat taică la piept",
 "C-așa am avut adet"⁶⁴.
 Când pin Turci că abătea,
 Pe toate socacili⁶⁵
 Zo le sare fesurli.*

⁶⁴ Obişnuință

⁶⁵ Străzi înguste

*Tăbăra de-i bulduşa⁶⁶.
 Multă blagă⁶⁷ aduna,
 Lua pe Corbea şi pe Gruia,
 Pe drum la vale-apuca;
 Până-n vale la ceşmea,
 Unde sta şi odinea.
 Apă rece Novac bea,
 Şi din gură-aşa grăia:
 "Măi Gruişă, tăică, mă",
 "Ia să-mi cânti un cântecel",
 "De când ereai mititel!"...
 Da Gruişă sta, grăia:
 "Tată, tăiculiţa-l meu",
 "Creştinu Lui Dumnezeu",
 "Da ştii, taică, da nu ştii",
 "C-un pustiu de glas ce am",
 "Când odată-oi răsuna",
 "Braji mărunţi s-o legăna",
 "Lunca valea o-aulea",
 "Ape reci oi turbura",
 "Ş-oi să m-audă Zâna",
 "Mă loveşte cu-aripa",
 "Oichii din cap mi-o sărea",
 "Buştean negru-oi rămânea".
 Da Novac dacă-auza,
 Aşa din gură-i spunea:
 "Dila câte mi te-am scos",
 "Şi te scot şi dila iea",
 "Ce nu-mi faci tu voia mea?!"...
 Gruişă când auza,
 Când abătea de cânta,
 Braji mărunţi îi legăna,
 Lunca-n vale răsuna,
 Ape reci le tulbura,
 Zâna din ceri l-auza,
 Din noor să slobăza,
 Cu arpia mi-l lovea,
 Oichii din cap îi sărea,
 Buştean negru rămânea.*

⁶⁶ Îi căuta de bani

⁶⁷ Bogăţie, bani

Tăbăra Gruia plângea,
 Da și Novac iar așa;
 Cu fața-n sus să puneă,
 După zână să uita,
 Trii zăle și trii nopți;
 Gida⁶⁸-n mână o țânea,
 Sta numa-n zână să dea.
 A dea-tria zi-mplinia,
 Iacă zâna c-o afla,
 În noori cum ședea,
 Tăman de namneaz⁶⁹ mânca.
 Moș Novac mi-o oichea,
 De-odată să opintea,
 Cu gida⁷⁰-n zână când da,
 Și pe zână o lovea
 La foaia zăbunului,
 Baș la capu pieptului,
 Unde-i pasă zâniei.
 Puțânel cum zăbovea,
 Iacă zâna că-mi cădea
 Moș Novac o prijină,
 Și pusă mâna pe iea.
 Lua cușătu ș-o crunta,
 Cam de pteleie-o jupuia,
 De judecat-o judeca:
 "Pune-i oichii tu cășă",
 "C-ai căzut la mână ra",
 "Că-ți iau ptelea di pe tine";
 "Carne oi s-arunc la câne",
 "Să te fac de basnă-n lume!"
 Dară zâna nu baș⁷¹ vrea,
 Oichii lui Gruia-a puneă.
 Moș Novac o năcăja,
 Ptelea foale-i jupuia;
 Când la țâță ajungea,
 Dară zâna-mi chirăia
 Și din gură să ruga:

⁶⁸ Sulița

⁶⁹ Amiază

⁷⁰ Sulița

⁷¹ Prea, chiar

"Moș Novace, Dumneata",
 "Ia stai nu mă jupuia"
 "Că-i pun oichii acuma".
 "Ia lapte din țâța mea".
 "Pe oichi negri l-oi spăla".
 "Mai mândrii oichi i-o venea".
 Moș Novac de auza,
 Vedrișă-n mână că lua
 Și la țâță o punea,
 Tăbăra de o mulgea.
 Vedrișă când o umplea,
 La Gruia să ducea,
 Pe oichi negrii că-l spăla,
 Mai mândri oichi îi venea.
 Da pe zână-o jupuia,
 Îi făcu carnea bucături
 Ș-o lăpădă la vulturi.
 La tot locu de-ntorsură,
 Lasă câte-o bucătură
 Să fugă corbii cu iea-n gură.
 Ptelea zâniei că lua
 Și foale că i-o făcea,
 Își lua drumu și pleca.
 Călca ici, călca colea,
 Colea la podu de zale,
 Unde trec niște aznale⁷²,
 Căpătăm câte-a parale,
 Că n-avem de iarnă sare.
 "Voi în codru vă scufundați",
 "La mine să vă uitați".
 Dor atâta le spunea,
 Corbișă pe Gruia-l lua
 Și-n codrii să scufunda,
 Oichii la Novac țânea.
 Da Novac ce mai făcea?
 Iel su pod să zgugulea,
 Puțânel că-mi zăbovea,
 Iacă, Doamne, că-mi venea,
 Venea caii ropăind,
 Aznalili turuind;

⁷² Care cu bani și marfă

Da bănuții zdrăncănind
 Și ovreiașii cântând.
 Când pe pod apropia,
 Ovreii su pod privea,
 Pe Novac baba-l vedea;
 Pe lângă car să zgugulea⁷³,
 Călugăre să făcea.
 Ovreiașii, bogătașii,
 lei din gură așa vorbea:
 "Măi călugăr, dumneata",
 "Ce te zgugulești așa",
 "Or ești maistor de ceva?"
 Călugăru sta, grăia:
 - "Sunt maistor da nu așa";
 "De căpestre de-al de boi",
 "Și de săbii de-ale noi!"
 Ovreiașu, bogătașu,
 lel din gură așa-mi vorbea:
 - "Măi călugăr, Dumneata",
 "Tăman vin din Țarigrad",
 "Bună sabie-am cumpărat",
 "Șapte mii am numărat".
 "Bună sabie mi-am luat",
 "Ia vino la mine-ncoa",
 "De cunoaște-mi sabia?!".
 Da Novac dacă-auza,
 La ovreiaș să ducea,
 Sabia din mână-i lua
 Și pe iea să zăuita.
 Din gură așa spunea:
 "Bună sabie-mi câștigai",
 "Da pi-un Ovrei n-o cercai!"
 "Să văd taie, au nu taie",
 "Au să mi-o fac o tigae!".
 În șapte arcuri o-ntindea,
 Drumu-n ovreiaș că-i da,
 Capu dila trup le lua.
 Și le lua aznalili,
 Și-apuca potecili.
 Lua pe Corbea și pe Gruia

⁷³ Se zgârcea, se cocoșa

*Și cu iei mi să ducea
Coea-n deal, din Stari deal,
La casăli lui Novac,
Lui Novac, baba Novac,
Ce-avea barba ca un țap,
Sărea Dunărea-n ciomag
Dincoace la Calafat.
Dacă vedea și vedea,
Iel în peșit să ducea;
De umbla țărili-n cruciș
Piste Sava curmeziș.
Ce mândră noră-mi găsa;
Cum eria norica lui,
Nu să află-a nicicui.
Lăutari buni tocmea,
Mândră nuntă că-mi țânea;
Făcea nuntă cât de bună
O lună ș-o săptămână.
Da mi-o făcea cât de ra,
De când să ivea luna
Și-mi uidea ca secerea.
Făcu nuntă boierească,
Sus la tabăra turcească,
Coea-n Țara Rumânească,
Ca pentru să pomenească,
La buni frați ca Dumneavoastră.*

**Auzită de la Sâma Prunaru de 52 ani (știa carte) din com.
Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.**

Ioviță a lui Novac

*Colea, mare, colea, vere,
Colea-n deal la Stari deal⁷⁴;
La casăli lui Novac,
Lui Novac, Baba Novac.
La cea masă, cea de piatră,
Cu mărginili de os,
Ce-i ședea, Doamne, frumos.
Da la masă cine-mi ședea
Unde bea la răfenea?
Tot Novac, Baba Novac,
Cu frati-su Bănăbac,
Cu nepotu-su Ioviță,
Bea la masă răfenea,
C-o ploschiță de dud verde,
De țânea vro șapte vedre.
Da nepotu-su Ioviță
A auzât iel ș-a aflat
De fata vizărului,
Nepoata-mpăratului.
Baș de Stanca Șergheșanca,
Nepoata-mpăratului.
Să ducea pila băștea⁷⁵,
Ș-afla Ioviță de iea.
Cum ar face ș-or dregea,
Să o fure pe Stanca,
S-o fure dila băștea,
S-o ducă la Bănăbac,
Să-i fie noră pe plac
Că ie fată de bogat.
Iel dila masă să scula,
La grajdi de piatră mergea,
'N ușa grajdului ședea,
Șede vânătu rotat;
Pașa-l din Dii⁷⁶ l-a dat,*

⁷⁴ Bătrânul deal (Dealul vechi)

⁷⁵ Grădină

⁷⁶ Vidin

Când a fost ta-su dănac⁷⁷
 Că-mi este frumos și gras,
 Le făcut dila Ispas.
 Pe Vânătu-ncăleca
 Și da fuga la băștea.
 Când ajunsă la băștea,
 Iel pe Stanca mi-o găsa.
 Prisădește⁷⁸ florili
 Și-mi uda garoafili,
 Toate busuioacili,
 Să facă miroasăli,
 Să le poartă fetili.
 Da Ioviță, bun de mână,
 Mi să trasă la pirlaz,
 Îi cere floare de năcaz:
 "Stanco, Stanco, vara mea",
 "Ce mă rog de D-ta",
 "Ia mai rupe-o garofea";
 "Să o miros câtă-va",
 "Să mai pierd inima ra".
 "Și mai dă-mi ș-un busuioc",
 "Că nu mai pot ieu de foc";
 Dară Stanca Șergășanca,
 Fetița vizărului,
 Nepoata-mpăratului,
 Lea din gură-așa zăcea:
 "Mă Ioviță, pui de drac",
 "Bată-ți sulucată-ți drumu",
 "N-are Stanca flori de dat"
 "C-astă sară n-a ploiat"
 "Ș-am dat bani de le-am udat",
 "Banii di pe sârutat".
 "Ș-am dat bani de-am îngrădit",
 "Toț banii di pe iubit".
 "Tu iești, daică, pui de drac",
 "Iești gata de-ncelușat"⁷⁹.
 "Pe mine n-ai încelulia"
 "Să-ți dau florile la pirlaz",
 "Să mă săruț pe obraz".
 Da Ioviță așa zăce:
 "Stanco, Stanco, vara mea",
 "Ia mai dăm o garafea",
 "Să mai pierd inima rea".

⁷⁷ Flăcău

⁷⁸ Sădește florile

⁷⁹ Înșelat

"Că la taica-am dăncit"⁸⁰,
 "Toate fete m-a urît"
 "Ș-am plecat în lumea albă"
 "Să-mi gășăsc pe lume fată",
 "Să minune lumea toată".
 Da Stanca când auza,
 Mai rupsă o garofea,
 Rupsă una, rupsă două,
 Când să rupă pe-a de trii,
 Iea-și veni-n minșăli iei,
 Mai rupsă ș-un busuioc,
 Și da fuga la pirlaz,
 Și să dusă la Ioviță.
 Da Ioviță, bun de mână,
 O s-o pue la ciochină.
 Pe Vânătu să țânea,
 Picioarili pe iel strângea.
 Iel cu stânga o mința
 Și cu dreapta o prindea.
 La ciochină o puneă,
 Di pe cal o sâruta,
 Și-mi pleca iel cu Stanca,
 Și-mi mergea cât mai mergea,
 Dară Stanca sta, grăia:
 "Mă, Ioviță, bun de mână",
 "Cum m-aruncași la ciochină",
 "Suflețălu mi-l mâncaș",
 "Pe obraz mă sârutaș!..."
 "Da știi, Ioviță, nu știi",
 "Că Cădriu de-o afla",
 "Pe Galbin o-ncăleca",
 "Și m-ajunge acuma".
 "Și pe tine te-o tăia",
 "Și pe tine și pe mine",
 "Strică dragostea pe lume".
 "Da de-o fi iel pe Negru",
 "Negru lui a-mbătrânit";
 "Numai fuge așa iut",
 "Și scăpăm departe-n câmp".
 Iar ședea, cât mai ședea,
 Și Cădriu mi-i sâmța,
 Pe Galbin o-ncăleca,
 După Ioviță să lua
 Și tăbăra de-l gonea.
 Da Ioviță rău fugea,

⁸⁰ A trăit flăcău

Tot pe Stanca o țânea;
 Că e dânsu bun de mână,
 Zo mi-o țâne la ciochină.
 Novacu la masă bind,
 Când ș-ardica genili
 Să-și vadă potecili,
 Pi lângă masă să uita,
 Pe Ioviță nu vedea,
 Iel din gură-așa zăcea:
 "Oi, sărac de maica mea",
 "Ai mă frate Băbănace",
 "Noi beurăm și mâncarăm",
 "După ce ne săturarăm",
 "De Ioviță ne uitarăm",
 "Că copilu s-a sculat",
 "Di lângă noi a plecat",
 "Du-te, frate Băbănace",
 "Colea-n grajdu-al din afară",
 "De privește pe Roșioara",
 "De-o fi luat pe Roșia",
 "Pe iel nu-l prinde nima",
 "Că e iute la picior",
 "Odată și de trei ori",
 "De-o fi luat pe Vânătu",
 "O să mi-l taie Turcu!"
 Băbănacul, pui de drac,
 Fugea-n grajdu din afară
 Și-o văzu pe Roșioară.
 Roșioara e-nșelată,
 Ce mai bun de-ncălecată!
 Da Vânătu nu eria.
 Pe iel Ioviță l-a luat
 Că eria frumos și gras,
 E făcut dila lăspas.
 L-a văzut mândru rotat,
 Pașa din Dii i l-a dat.
 Băbănacul, pui de dracu,
 Mi să dusă la Novacu
 Și-apoi din gură-i zăcea:
 "Lele, nană, măi Novace",
 "Avusăși un nepoțel",
 "Și uidiși și făr-de iel!"
 Da Novacu de-auza,
 Iel poteca i-o știa,
 Și fuga-n grajde că da.
 Cam la fundu grajdului
 Ședea Șargu Mârșanu,

Parcă-i de găini spurcat;
 Da cu șeava e-nșelat,
 Zo e bun de-ncălecat.
 Bănăbac pe Roșioara,
 Că e iute la picior,
 Odată și de trii ori.
 Buzduganili le lua,
 După Ioviță pleca
 Și trecură la băștea.
 Iei pe Stanca n-o vedea,
 La pirlazu de băștea
 Pe unde Vânătu-a trecut,
 Făcu dăre pe pământ,
 Iel cu Stanca tot plângând.
 Când ieșiră la Periș,
 Novacu-mi privea ghioldiș,
 Pe Cadriu mi-l vedea,
 Pe Ioviță zo-l gonea.
 Da Vânătu zo fugea,
 Da Stanca să chirăia;
 Da Novac când îi vedea,
 Iel din gură-așa zăcea:
 "Bată-l Maica Precesta",
 "O să-mi bată nepoșălu",
 "Până ajunge Șarga mea!",
 "Să-mi ajute Dumnezeu",
 "Să mai cerc ieu buzduganu",
 "Dali⁸¹ o să-i dobor ieu calu..."
 Când de iel apropia,
 Novac din gură spunea:
 "Oî, mări cuscre Cădiaș",
 "Ia lasă-mi tu nepoșălu",
 "Că ie copilu mitiutel",
 "Nimica nu știe iel",
 "Vino la Novac bătrănu",
 "Că Novacu-a-mbătrânit",
 "Și mai multe-a petrecut",
 "Da, știi, cuscre, da nu știi",
 "Că copiii fac vrăjbur-li",
 "Da bătrânii păciur-li..."
 Da Cadriu n-asculta
 Și de-ai morț că-l înjura,
 Că i-a furat fetița.
 Novacu când auza,
 Iel din gură-așa zăcea:

⁸¹ Oare

"Măi, Cadrie, Turc bătrân",
 "N-ai auzât ș-ai aflat",
 "De Novac, Baba Novac",
 "Ce-are barba ca un țap",
 "Sare Dunărea-n ciomag?"
 "Îndreaptă-te la mine-ncoa",
 "La buzdugan să ne luăm",
 "La flinte să ne-mpușcăm".
 Cădriu când auza,
 Buzdugan dila ciochină lua,
 Și-n Novac îl răpeza;
 Novac îi știa sama,
 Pe Mârșanu-l atingea
 Cu dunga călcâiului
 Cu vâna genunchiului.
 Atunci Șargu Mârșanu,
 Până buzdugan venea,
 Iel pe burtă să punea,
 Buzduganul petrecea.
 Șargu când să rădica,
 La buzdugan să ducea,
 Novac Baba că i-l lua
 Ș-atunci din gură-i spunea:
 "Săi Cădrie, Cădriaș",
 "Că de mine n-ascuțași!..."
 Și la goană mi-l gonea,
 L-ndrepta Novac pe munte,
 Și ca uliu pe brăbete;
 Și-l dobori la poiană
 Ca uliu pe coșofană.
 Când l-ndrepta la șusea,
 Cu buzduganu când da,
 Di pe Galbina că-l lua
 Ș-o falcă-i îndrepta;
 Oichii din cap îi sărea
 Și limba că-și râteza.
 Da Novac așa-i spunea:
 "Ț-ă mai bine cuscre-așa",
 "N-ascuțași de vorba mea"
 "Să-ți iau și pe Galbina!"
 Paloș, iatagan trăgea,
 Capu dila trup îi lua,
 Ș-o lua pe Galbina.
 Pleca Novacu cu iea,
 Colea-n deal în Stari Deal
 La casăli lu Novac,
 Cu frati-su Bănăbac.

Novac cum ajungea, lel la Stanca așa striga:

"Stanco, nepoșăca mea",

"Până-acușa, nepoșăcă",

"Dar, acușa o norică",

"Iacă, taică, ce-am făcut",

"Cu cuscru m-am ogodit",

"Galbina v-a dăruit".

Stanca pe Galbina-o lua

Și-n grajd de piatră o băga

Fân cu floare Stanca-i da,

Când în casă că venea,

Iar Novacu zo-i spunea:

"Iacă, taică, ce-am făcut",

"Disagii de carne-am umplut",

"Luai tot carne bună, grasă"

"Să prăjim desară varză".

Stanca-n disagi că căta,

Capu la Cadriu scotea,

Lacrămile-o podidea,

Și din gură-așa zăcea:

"Lele, tată, măi Novac",

"Cu Cadriu n-ai ogodit".

"I-ai luat capu dila trup..."

Da Novac-așa zăcea:

"Taci cu taica nu plângea",

"C-așa este vitejia",

"Vitejia și mânia".

"Astăzi face, mâne-și uită",

"Vine alta și mai uită".

Iară Stanca că-mi tăcea.

Novac dacă-mi vedea,

Lăutari buni îmi tocmea.

Făcu nunta lu Ioviță,

Că i-a adus o copiliță,

Făcu nuntă cât de bună,

O lună ș-o săptămână.

Da mi-o făcu cât de ra,

De când să ivea luna,

Și-mi uidea ca secera.

**Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (știa carte), din com.
Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.**

Doiecin⁸²

*Când oi zâce de-o cicoare,
La vale, frate, la vale,
Din cotro soare răsare,
Sus pe malu mării,
Sosit-a și s-a aflat
Un arap negru buzat,
Cu buza cât un ficat.
Când îl privești după cap,
Îi stă solzu ca de crap;
Da când îl privești pe burtă,
Îi stă solzu ca de știucă.
Mânili, prăjinili,
Picioarli, rișchitoarili;
Capu lui cât banița.
N vălitoarea capului,
Ca rotila plugului.
Om de casă și de masă
Câte-o nevestă frumoasă;
Să șadă cu ea la masă,
Și mănâncă la mâncare
Nouă coptoare de pâne
Și bea nouă boți de vin,
Ș-alte nouă de rachiu,
Tăman atuncea-i chefliu.
Și cere, arapu cere,
În culcare, fată mare,
Cu cine să culca sara,
Până-n ziuă îngropa.
Iacă rându că venea
Și la sora lui Doicin,
Lui Doicin, Doicin bolnavu,
Ceal de nouă ani zăcând.*

⁸² Variantă; se află și în colecția Giuglea-Vâlsan "Dela Românii din Serbia", pag. 29

**Românce timocence din regiunea de munte,
la un târg din marele centru minier al Borului**

*Sufletu nu i-a ieșit
Că mai are încă rând,
Pe toate nu le-a furșit.
Da Smărănda fată mare
Lua vedrița cobelișă
Și pleca la Dunăriță.
La Dunăre mi-ajungea
Să-ntâlnea cu vară-sa.
Da vară-sa-i povestea:
"Fa, văruiică, d-ta",
"Tu la apă mi-ai venit",
"Știi, văruiică, da nu știi",
"Că la noi mi s-a sosât",
"Tot o ală de arap"
"Cu buza cât un ficat".
"Când îl privești după cap",
"Îi stă solzu ca de crap".
"Da când îl privești pe burtă",
"Îi stă solzu ca de știucă".
"Om de casă și de masă",
"Câte-o nevastă frumoasă"
"Să șadă cu ea la masă".
"Mi-este câne ală mare"
"Că mănâncă la mâncare"
"Nouă coptoare de pâne"
"Și bea dușmanu la bere"
"Câte nouă bofi de vin"
"Ș-alte nouă de rachiu",
"Tăman atuncea-i chefliu".
"Și mai cere, câne, cere"
"În culcare fată mare".
"Câte fete-n Țaligrad"
"El cu toate s-a culcat"
"Până-n ziuă le-a-ngropat".
"Ș-acu rându ț-a venit",
"Văruiică, desăr- te duci"
"Cu arapu să te culci".
Da Smaranda de-auza,
Pe vedre să mânia,
Și-ndărăt mi să-ntorcea,
Și tuna-n casă plângând;*

Ieșea afară suspinând,
 Oichii la soare țânând,
 Da Doicin tot întrebând:
 "Bre, Smaranda, sora mea",
 "Ce tui în casă plângând",
 "Teși afară suspinând",
 "Oichii la soare țânând",
 "Or cu mine ți s-a urît",
 "La căpătâie mutând",
 "Așternute scuturând".
 Da Smaranda sta, grăia:
 "Lele, nană, mă Doicine",
 "Eu ți-aș spune, mi-e rușine";
 "Și mi-e rușine de tine",
 "Ești mai mare decât mine".
 "Cu tine nu mi s-a urît",
 "Așternute scuturând",
 "Căpătâili mutând".
 "N-auzi că mi s-a sosât",
 "La malu Stămbulului",
 "Tot o ală⁸³ de arap",
 "Un arap negru buzat".
 "Om de casă și de masă"
 "Câte-o nevestă frumoasă";
 "Să șadă cu ea la masă",
 "Să-și facă voia deplin".
 "Și m-e câne, ală mare",
 "Mult mănâncă la mâncare":
 "Nouă coptoare de pâne"
 "Și bea cânili la bere",
 "Câte nouă boși de vin"
 "Ș-alte nouă de rachiu",
 "Tăman atuncea-i chefliu".
 "Și cere arapu, cere",
 "În culcare, fată mare".
 "Cu cine sara să culcă"
 "Dimineața o și-ngroapă".
 "Ș-acuși rândul a venit",
 "Cu arapu să mă culc",
 "D-aia tun în casă plângând";

⁸³ Monstru

"Ies afară suspinând",
 "Oichii la soare înând".
 Da Doicin dacă-auza
 El din gură-așa zăcea:
 "Bre, Smarando, sora mea",
 "Nu te teme nimica",
 "Să te duci und- te-oi mâna",
 "Pe murgu din grajdi oi lua",
 "Să te duci cu iel coalea",
 "La fratimiu potcovar",
 "Pe negru să-l potcovească",
 "Cu cuie de sârmă-ntoarsă",
 "Să țină bine la coastă".
 "Că m-e naica om bolit",
 "Și m-e frică de căzut".
 Da Smaranda de-auza,
 Grajdi de piatră deșchidea,
 Pe negru de frâne-l lua,
 La potcovari să ducea
 Și din gură să ruga:
 "Lele nană, potcovari",
 "Când oi zăce di-un pelin",
 "M-a mână nana Doicin",
 "Negru să i-l potcovești",
 "De grea cale să-l gătești";
 "Cu cuie de sârmă-ntoarsă",
 "Să țină bine la coastă".
 "Că e nana om zăcut",
 "Și e frică de căzut".
 Potcovaru sta, vorbea:
 "Bre, Smarando, sora mea",
 "Să-ți rădici tu poalili",
 "Ca să-ț vād picioarili".
 "Negru să ță-l potcovesc",
 "De grea cule să-l gătesc";
 "Cu cuie de sârmă-ntoarsă",
 "Să-l țină bine la coastă".
 "Că e nana om zăcut"
 "Și e frică de căzut".
 Da Smaranda de-auza,
 Din oichi negri lăcrăma;

*Și cu negru să-ntorcea,
 Iară-n grajd că îl băga,
 Și iar tăbăra, plângea.
 Da Doicin tot o-ntreba:
 "Bre, Smarando, sora mea",
 "Ce tot plângi tu naică-așa?"
 Da Smaranda-i sta, spunea:
 "Lele, nană, mă Doicine",
 "Cum de n-aș poate să plâng",
 "Nu ți-ă negru potcovit",
 "Da eu la arap mă duc".
 Da Doicin că întreba:
 "Di ce naică-mi spui așa?"
 Smaranda zo povestea:
 "Iote, nană, dice zăc",
 "Îmi zăsă nana potcovari",
 "Să-mi rădic eu poalili",
 "Să-m vadă picioarili";
 "Ș-așa ce m-am supărat",
 "Venii cu negru la grajdi".
 Da Doicin dacă-auza,
 El din gură așa zăcea:
 "Lasă naică nu plângea",
 "Merge negru meu ș-așa"
 "Da tu naică să te duci",
 "C-am un frate săbier",
 "Sabia să ți-o tocească";
 "'N venin de șerpe s-o călească",
 "De arap să o gătească".
 Da Smaranda de-auza,
 Săbioara din cui lua,
 La săbier să ducea
 Și din gură-așa-i spunea:
 "Lele, nană, săbiere",
 "M-a mânat nana Doicin",
 "Sabia să i-o tocești";
 "'N venin de șerpe s-o călești",
 "De arap să i-o gătești".
 Săbieru sta vorbea:
 "Bre, Smarando, sora mea",
 "Să-ț desfaci chetorili"*

"Și să-mi arăți țâțâli",
 "Țâțâli să le iubesc",
 "Săbioara s-o tocesc";
 "'N venin de șerpe s-o călesc"
 "De arap să o gătesc".
 Da Smaranda de-auza
 Sabia-n teacă-așeza,
 Iar îndărăt să-ntorcea.
 Și tuna-n casă plângând;
 Ieșea-afară suspinând.
 Oichii la soare ținând.
 Da Doicin tot întrebând,
 Și din gură bombonind:
 "Mi-a vorbit câne ceva",
 "De plânge sora așa?"
 Iar frati-su c-o-ntreba:
 - "Ce plângi naică, sora mea",
 "Ți-a vorbit câne ceva",
 "Ia spune tu la naica!?"
 - "Lele, nană, mă Doicine",
 "Zo me rușine de tine";
 "Zâsa nana săbieriu",
 "Să-mi desfac chetorili",
 "Să-i scot afar țâțâli",
 "Țâțâșoarli să-mi iubescă";
 "Săbioara s-o tocească",
 "De arap să o gătească".
 Da Doicin așa zăcea:
 "Taci cu naica nu plângea",
 "Taie sabia mea ș-așa!"
 "Du-te naică acuma",
 "C-am un frate ovreiaș";
 "Da mi-este frate de sânge",
 "Da mi-este frate de cruce".
 "Frat-miu e ovreiaș",
 "Ce-al mai mare dugăiaș";
 "Dila frati-miu să ceri",
 "Trii topuri de pânză rară".
 "Să iai un top de-a mai groasă"
 "Să mai strâng eu ale oasă";
 "Să iai unu de mijloc",

*"Să cuprindă piste tot".
 "Să iai unu mai subțâre",
 "Să-mi mai vină-o țără fire".
 Iacă Smaranda pleca
 La dugaie mi-ajungea
 Pe oichi negrii să ștergea,
 Ovreașu de-o vedea,
 Deloc pe soru-sa-ntreba:
 "Ce Smarando sora mea",
 "O cere nana ceva?!",
 "Să-i dau din dugaia⁸⁴ mea?!"
 Da Smaranda zo-i spunea:
 "Lele, nană, ovreaș",
 "M-a mânat nana Doicin",
 "Triei topuri de pânză-i dai",
 "Să-i dai unu de-a mai groasă",
 "Să-și mai strângă ale oasă",
 "Să-i dai unu de mijloc",
 "Să-l cuprindă piste tot".
 "Să-i dai unu mai subțâre",
 "Să-i vină o țără fire".
 Ovreiu, ovreiu erea,
 Da cum își țânea legea,
 Triei topuri de pânză lua,
 Pe ales i le-alegea,
 Smarandi-n braț le da
 Și din gură așa-i zăcea:
 "Du-te naică, mai de grabă",
 "El de nouă ani zăcând";
 "Zâlili nu le-a furșit",
 "C-or mai avea încă rând".
 Smaranda acas venea
 Pe părete-l așeza
 L-ncinsă cu pânza groasă
 Și-i mai strânsă ale oasă.
 L-ncingea cu-a de mijloc,
 Și-l cuprinsă piste tot.
 L-ncingea cu-a mai subțâre,
 De-i venea o țără fire,
 Și-atunci din gură zăcea:*

⁸⁴ Prăvălia

*"Bre, Smarando, sora mea",
 "Ia adu-l pe Negru-ncoa".
 Când pusă picioru-n scară
 Deodată mi s-arunca
 Pe Negru-ncăleca
 La Smaranda că cerea:
 "Bre, Smarando, sora mea",
 "Ia dă soață săbioară",
 "Să-o atârni la subțioară!"
 Pornea cu Negru-mi pleca,
 Când pe poartă afar ieșea,
 Capu-ndărăt-l învârtea,
 Buzduganu nu-l vedea.
 El din gură așa vorbea:
 "Bre, Smarando, sora mea",
 "Ia dă-mi buzduganu-ăla",
 "Că plecai eu la arap",
 "Buzduganu l-am uitat".
 Da Smaranda zo-mi căsnea,
 Nu putea l-aridica,
 Atunci Doicin să-ntorcea,
 Deștiu-al mic încârliga,
 Și de toartă l-apuca;
 La terchie⁸⁵ l-așeza,
 Își lua drumu și pleca.
 Când din sat afar ieșea,
 O arătură vedea,
 El din gură-așa zăcea:
 "Să mi-l cerc pe Negru meu",
 "Să mi-l cerc pe arătură",
 "Să-mi mai fac o săritură".
 Și-l mâna pe arătură,
 Și-i făcu o săritură,
 Când îl scoasă la șușea,
 Drept la arap pleca.
 Când de conac ajungea,
 Buzduganu-n mână lua;
 De trii ori când învârtea,
 Drumu-n tărăbă⁸⁶ că-i da.*

⁸⁵ Ciochină (cuiul de la șea)

⁸⁶ Gard

Tărăbili zo sărea,
 Arapu să spământa,
 Și din foișor striga:
 "Măi, Doicine, D-ta"
 "Ce-mi fărâmași tărăba"
 "De nouă ai ai zăcut".
 "Ș-acuși la mine-ai venit".
 Da Doicin îi răspundea:
 "Măi, arape, D-ta",
 "Ia vino la mine-ncoa",
 "Să-ți dau eu pe sora mea",
 "Să te culci câne cu ea".
 Da Arapu de-auza,
 Jos pe scară dubăra,
 Și din gură-l întreba:
 "Măi, Doicine, Dumneata",
 "Vrei la flinte ne-mpușcăm";
 "Or la săbii ne tăiem",
 "Or la luptă ne luptăm".
 Da Doicin așa-i spunea:
 "Vin aproape ne luptăm",
 "Cari pe care ne bătem".
 Arapu la Doicin venea,
 Deodată-l-mbrățișa,
 Tăbăra de să lupta.
 Arapu când l-aducea,
 De pământ când îl znopea,
 Până-n gleznă-l scufunda.
 Da Doicin să mânia,
 Pe genunche-l învârtește,
 Pe arap că mi-l trânteste.
 Păn la genunchi îl scufunda,
 Și arapu iar așa.
 Doicin când să mânia,
 Odată să opintea,
 Pe Arap când îl zno pia,
 Până-n subțiori îl scufunda.
 Deloc trăgea sabia,
 Capu la arap îi lua,

*Și-n desagă-l lăpăda.
 Lua pe Negru și pleca,
 Să ducea la potcovari;
 Potcoavili să-i plătească,
 Să nu să mai zăbovească.
 La săbier iar așa
 Să-i plătească sabia,
 Când pe cale că mergea,
 Nu știu ce nu s-auza,
 S-auza un zgomot mare,
 Încotro soare răsare.
 Pin codru verde trecea,
 Și la poiană ieșea;
 La poiană-l întâlnea,
 Vro doi, trii văcărăși,
 Care vacili păștea,
 Ei plângea și să văita,
 Lui Doicin îi povestea:
 "Lele, moșule, Doicine",
 "La noi aici s-a ivit",
 "S-a ivit un șerpe mare",
 "Cu oichii cât covețaua",
 "Da limbili ca lopata";
 "Ne ia vișăii dila vaci",
 "Pe noi ne lasă săraci".
 "Da și mânjii dila cai",
 "Udim datori pe mălai".
 Moșu Doicin de-auza,
 Pe văcărăși întreba:
 "Unde-i vezurina?"
 "Să mergem și păn la ea",
 "Belcum^{s7} toate n-am furșit";
 "D-aia sufletu nu mi-a ieșit",
 "C-oș mai avea încă rând".
 Văcărășii l-aducea,
 De unde șerpile ieșea;
 Moșu Doicin când vedea,
 După piatră să ciucea.*

^{s7} Poate

Iacă șerpe să-nvârtea,
Capu afară scotea,
Da, Doicin cu sabia.
Și-i lua capu dila trup,
Răzmă sabia-n pământ,
Făcu brazdă ca de plug.
Capu de șerpe îl lua,
Și-n disagi că mi-l punea,
Își lua drumu și pleca.
Când în sat că-mi ajungea,
Pila potcovaru da,
Și lui hacșisu să-i dea.
Dila poartă mi-l striga,
Nu-ntreba nu ispitea,
Deloc capu că-i tăia;
Și-n disagi că-l lăpăda.
La săbieri iar așa,
Și lui capu îi tăia,
Iar în disagi îl punea.
Pila ovreiaș trecea,
Cu ovreiu lua mânca,
Când acasă să ducea,
Da Smaranda adăsta.
Di pe Negru jos să da,
Disagi di pe Negru lua,
Capetili răsturna;
Da Smaranda când vedea,
Ea de frică tremura.
Da Doicin zo-i mai spunea:
"Nu te teme, sora mea",
"Arapu l-am prăpădit",
"Țâie zâle Ț-am lungit".
"Cu frații m-am ogodit",
"I-am răpus jos su pământ",
"Să n-aibă la tine gând".
"Acuși, naică, să te duci",
"Și la mine să-mi aduci",
"Patruzăci de protopopi";
"Pe mine să mă cetească",

*"Naică, să mă spovedească".
"Domnu din sus s-o uita",
"Sufletu meu l-o ierta".
"Belchem toate le-am furșit",
"C-am avut eu încă rând".
Protopopii ajungea
De ceteală mi-l cetea
Pe Doicin îl spovedea
Domnu sufletu-i ierta
Doicin sufletu își da
Lua Smaranda-l îngropa,
La anu să mărita,
Mândru bărbățul că lua;
Și trăia pe Țară⁸⁸-n pace,
Că n-are arapu ce-i face.*

**Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (știa carte) din com.
Alexandrovăț, jud. Negotin-Craină, valea Timocului
sârbesc.**

⁸⁸ Țara Românească

Vântu Crivetu⁸⁹

*Lină verde, mândălac,
N-aț auzât ș-aț aflat,
Voi, de vântu Crivetu,
Putere dumnezăiască,
Cu iea cine să lovească?!
Împăratul din Stambul.
Câte legiuri pe pământ;
Iel pe toate le-a bătut,
Numai cu vântu a udit
Tot cu vântu Crivetu,
Putere dumnezăiască,
Cu ea cine să lovească!?
Pe toț pașii ce i-a-avut,
Iel cu toț mi s-a vorbit;
Numai unu să afla,
Colceag Pașa ceal de mult,
Iel din gură-așa zăcea:
"Mă-mpărate, luminate",
"Căț pași ai pe pământ",
"Iei toți mi s-a bătut";
"Și tot că mi-a isprăvit",
"Numai ieu că mi-am udit".
"Ieu cu vântu să mă bat",
"Baș⁹⁰ cu vântu Crivetu";
"Putere dumnezăiască",
"Ieu cu ea să mă lovesc".
Atunci vântu Crivetu,
La Colceag Pașa venea,
Și din gură-așa striga:
"Hai bre pașă, bre Colcege",*

⁸⁹ Variantă; în colecția Giuglea-Vâlsan, poartă denumirea "Colceag Pașa", pag. 275

⁹⁰ Chiar

"Vrei cu mine să te bați?"
Colceag Pașa răspundea:
"Vântule, măi vântule",
"Unde mergem ne bătem?"
Iel din gură așa-i zăcea:
"Aide pașă, măi Colcege",
"Colea-n câmpu Culilor"⁹¹;
"La fântâna gerului",
"Unde-i pasă turcului".
"Și mă rog de Dumneata",
"Agalili-oi îmbrăca",
"Să-mbrace nouă cămășele",
"Piste nouă cămășele",
"Alte nouă zăbunele",
"Piste nouă zăbunele";
"Să-mbrace nouă cojoace"
"Piste nouă cojocel";
"Alte nouă iepângele"⁹²,
"Să țină la ger și iele".
Colceag Pașa de-auza,
Toată oștirea îmbrăca,
Câte nouă cămășele,
Piste nouă cămășele.
Îmbrăca nouă zăbunele,
Piste nouă zăbunele;
Și-mbrăca nouă cojoace,
Piste alte nouă cojocel.
Alte nouă iepângele,
Să țină de ger și iele.
Colceag Pașa că pleca,
La fântâna gerului,
Colea-n câmpu Culelui⁹³.
Dară vântu Crivetu,
Cu o nare cam trăgea,
Și la Coșava⁹⁴ striga:

⁹¹ Kula – oraș în nord-vestul Bulgariei

⁹² Mantale

⁹³ Kula – Oraș în Bulgaria de nord-vest

⁹⁴ Coșava e un vânt ce bate prin regiunea de N-E a Serbiei. Banat și Oltenia

*“Oi Coșavo, sora mea”,
 “Ia măi sufla câtăva”;
 “De mai scoate noorii”,
 “Să te pui cu ploili”.
 Tăbăra Coșava sufla,
 Zâua, noaptea că ploia,
 Și la țoale mi-i uda.
 Atunci Vântu Crivetu,
 După munț-ai mari să da,
 Când tabăra de sufla,
 Da Turcii cum îngheța.
 Cu puștili în vânt că da,
 Vântu sufla,
 Turcu-ngheța.
 Colceag pașa să ducea,
 Groapă-n pământ că făcea,
 Și cedârul⁹⁵ așeza.
 Și tuciul îl încinta.
 Cine la iel că venea?
 O gageală turc bătrân,
 Cu cioarecii rupți în fund.
 Iel din gură-așa zăcea:
 “O, Efende⁹⁶, pașo bre”.
 “Iacă vântu ce-a făcut”,
 “Iel pe toț ne-a omorît”.
 Colceag pașa sta, zăcea:
 “Fărămaț voi puștili”,
 “Ș-ațâț focurli”,
 “Până-n zâuă să scăpați”,
 “Fuga de-aicea să dați...”
 Turcii puștili frângea,
 Condacili i le lua,
 Tăman focul l-ațâța
 Da și vântul că-i vedea,
 Odată tare sufla;
 Și tăciunii că-i sbura,
 În Dunăre-i lăpăda.*

⁹⁵ Umbrela
⁹⁶ Domnule

Iar Turcu baraj bătrân,
 Iel lui paşa că-i spunea:
 "Iacă vântu ce-a făcut",
 "Focurile ne-a sburat",
 "Şi tăciunii-a lăpădat",
 "În Dunăre i-a aruncat".
 Colceag paşa ceal bătrân,
 Apoi din gură zăcea:
 "Toţ caii să vi-i tăiaţ"
 "Maţalii le lăpădaţ".
 "Şi-n coşurili la cai să vă băgaţ",
 Iacă Turcii-aşa făcea,
 Cum paşa că-i învăţa.
 Dară vântu Crivetu,
 Când tăbăra de sufla,
 Şi pe toţ că-i îngheţa.
 Când zorile să vărsa,
 Vântu Crivetu venea,
 Cu mustăţali de chidă;
 Cu chetorili de brumă,
 Cu cârja de ghiaţă-n mână.
 La cedâr mi să ducea,
 Şi din gură-aşa zăcea:
 "Colceag paşa, Dumneata",
 "Ce te-ai băgat în pământ?"
 "Mai dă-mi oaste să mă bat",
 "Că aştia-au îngheţat",
 "Crac de Turc ieu n-am lăsat".
 Colceag paşa-nmărmurea,
 Nu putea iel răspundea,
 Dară vântu di colea;
 Cu o nare caldă-mi sufla
 Puţâni Turci învia.
 Colceagu afar când ieşea,
 Pe picioare zo-mi fugea,
 Şi da fuga iel la Di⁹⁷,
 Dila Dii încătre Stambul.
 Tum-te atuncea iel vorbea:

⁹⁷ Dii este denumirea românească a Vidinului

"Oî sărac de maica mea!"...
"Cine-o mai face ca mine".
"Pedepsât să fie-n lume".
"Baca, baca şim din gheaur"⁹⁸
"Gheaur başi orda"
"Asta Dilio-lovan başi"
"Putere Dumnezăiască",
"Cu ia cine să lovească?"
În Stambul că rămânea,
Cu vânt nu să mai bătea,
Doamne, de să pomenea.

**Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştia carte) din com.
Alexandrovăţ, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.**

⁹⁸ Înjurătură turcească netraductibilă

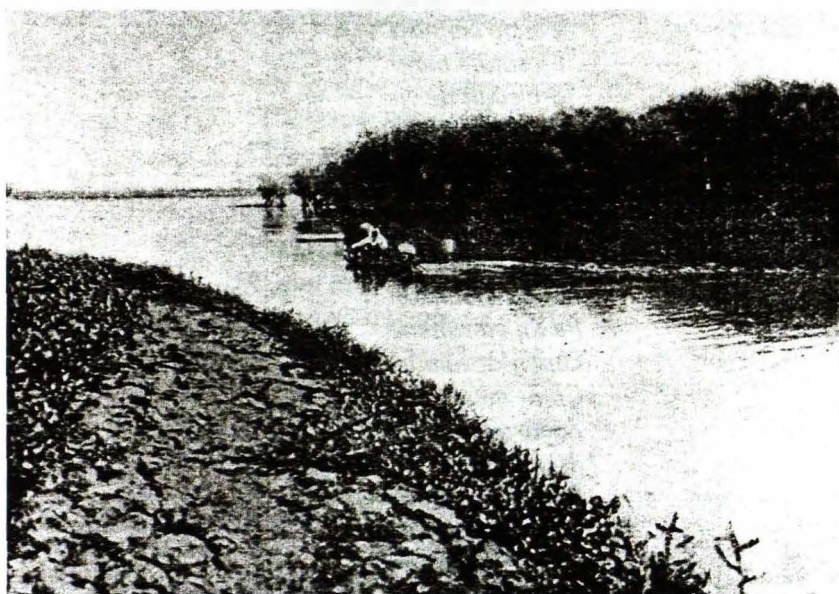
Manolia⁹⁹

*Pe Argeș în jos,
Negru Vodă trece,
Pe un mal frumos.
Cu meșterii zece.
Nouă meșteri mari,
Calfe de zidari,
Dila Poenari,
Cu Manolia zece
Care-i și întrece.
Cum merg toți pe cale,
Să-mi aleagă-n vale,
În vale-n Aluniș:
Loc de mănăstire,
Pentru pomenire.
Domnul cum mergea,
Și-n cale-ntâlnea:
Pi-un biet ciobănaș,
Din fluer doinaș.
Domnu cum îl vede,
Ș-apoi l-ntreba:
"Măi, biet ciobănaș",
"Din fluer doinaș",
"Pe unde-ai umblat",
"De oichi nu Ț-a dat",
"Zăd de mănăstire",
"Pentru pomenire?!"
"Nu cumva te-ai dus",
"Pe Argeș în sus",
"Cu turme te-ai dus";
"Pe Argeș în jos",
"Cu turmili-ai fost";
"Zădu nămolit",
"Și neisprăvit?!"*

⁹⁹ Variantă; în colecție Giuglea-Vâlsan, poartă denumirea de "Manole zidaru" pag. 177 și 182

Da al biet ciobănaș,
 Din fluer doinaș,
 Din gură grăia:
 "Ba Doamne-am văzut",
 "Asară-am trecut",
 "Zădu l-am văzut";
 "Rău e-nămolit",
 "Și neisprăvit".
 Căinii cum îl vede,
 La iel să răpede,
 Ș-a latră amurtău,
 Și-mi urlă-a pustiu.
 Colea la grindîș,
 În vale-n aluniș,
 Domnul Negru Vodă,
 Pe cale mergea
 Cu nouă meșteri mari,
 Calfe de zădari,
 Dila Poenari;
 Cu Manolia zece
 Care-i și întrece.
 Ciobanii spuneau:
 "Iote, Doamne, aicea",
 "Zădu părăsăt",
 "Din vreme de mult".
 Domnul Negru Vodă,
 Ce e bun de vorbă,
 Din gură grăia:
 "Iacă zădu meu",
 "Care-l aleg ieu";
 "Zăd de mănăstire",
 "Păntu pomenire".
 Chiar Domnul zăcea:
 "Voi meșterii mari",
 "Calfe de zădari",
 "Dila Poenari";
 "Cu Manolia zece",
 "Și pe toț vă-ntrece".
 "Curând vă săliț",
 "Sfoarăli-ntindeț",
 "Zădu de-ncepeț".

"Ca să-mi faceți mie",
 "Mândră mănăstire",
 "De pomină-n lume".
 "Da de nu apoi",
 "Voiu zădea pe voi";
 "Voiu zădea de vii",
 "Chiar la temelii!"
 "Zădu meu să crească",
 "Apoi să sporească",
 "Să nu zăbovească!"
 Meșterii cei mari,
 Calfe de zădari,
 Curând să sâlia;
 Sfoarăli-ntindea,
 Zădu de pornea.
 Zăua ce-mi zădea,
 Noaptea surupa;
 A doua ză așa,
 Ș-a tria ză iar.
 Zădea în zădar,
 Zădu surpa,
 Chiar jos cădea,
 Zădu nu sporea,
 Nici nu-l isprăvea.
 Chiar meșteru Manole,
 Zădăraș Monole;
 Sfoarăli-astrângea,
 Nici numai zădea.
 Ș-apoi să culca
 Ș-apoi adurmea,
 Ș-un vis că visa,
 La iel că venea;
 Cea șoaptă de Sus,
 Aievea i-a spus:
 "Zădăraș Manolea",
 "Cel zădari ca tine",
 "Nu să află-n lume".
 "Zădu n-o spori",
 "Până n-aș zădi",
 "Acea întâiu fâmeie",

**Gura Timocului. Vărsarea lui în Dunăre lângă comuna Răidovăț,
din dreptul comunelor Gruia și Pristol-Mehedinți**

"Acea-ntâiu sofâie";
"Aducând bucate"
"La soț și la frate".
"Prânz de mâncătură",
"Vin de beutură",
"La sofâie bună";
"S-o zădiș de vie",
"Chiar în temelie".
"Zădu să vă crească",
"Apoi să sporească",
"Să nu zăbovească".
Negru Vodă vine,
Vine să cunune;
Pe toț vă răpune,
Unu n-aș rămâne,
Chiar meșter Manolia,
Zădăraș Manolia,
Apoi să treza,
Ș-apoi că-mi verbea:
"Voi meșterii-ai mari";
"Calfe de zădari",
"Dila Poenari".
"Scule s-astrângeți",
"Toți îngenunchiați";
"Pânea să pupaș",
"Sarea-mi sărutați".
"Cu toț să juraș"
"Taina să țâneș";
"Voi să nu spuneș"
"La soț și la soră",
"Pe lume cu dor".
"Ieu când m-am culcat",
"Visu l-am visat",
"Ș-aieva mi-a spus:"
"Până n-am zădi";
"Și ni-om hotări"
"Acea-ntâiu fâmeie",
"Ș-aceia-ntâiu sofâie";
"Care s-o ivi",
"Mâne-n zori de ză".
"S-o zădim de vie"

"Chiar în temelie",
 "Zădu să ne crească";
 "Ș-apoi să sporească",
 "Să nu zăbovească".
 "Că Negru Vodă vine",
 "Vine să cunune";
 "Pe toț ne-o răpune",
 "Unu n-om rămâne".
 Chiar meșterii ai mari,
 Calfe de zădări,
 Dila Poenari,
 Toț le grămădea,
 Ș-apoi ingenunchia.
 Pânea mi-o pupa,
 Sarea săruta;
 Cu toț să jura,
 Să țână taina.
 Iei că n-o spunea,
 La soț și la soră,
 Pe lume cu dor.
 Chiar meșter Manolia,
 Și iel ingenunchia;
 Și iel să jura
 Să țână taina.
 Apoi când jura,
 Meșteru Manolia,
 Iel mi să suia
 Pe gard de nuele,
 Și mai sus pe schele.
 Arșinu¹⁰⁰ cioplea,
 Pe zăd l-așeza,
 Da meșterii lui,
 Iei să-nfurișară,
 Veste că dădură,
 La soț la sorioară,
 Să nu să ivească;
 Să să zăbovească¹⁰¹,
 Zăle să-și lungească.
 Da Meșter Manolia,

¹⁰⁰ Piatră paralelipipedică

¹⁰¹ Să întârzie

Iel taina-o țânea;
 Nici nu mai spunea,
 La soț și la soră pe lume cu dor.
 De zăd că-mi zădea,
 Meșteri năvălea;
 Arșine-aducea,
 Manolia zădia.
 Di pe mănăstire,
 La vale-mi privea,
 Ș-avea ce-mi vedea:
 Iacă Ana lui,
 Floarea câmpului,
 Aduce bucate,
 La soț și la frate.
 Manolia privea,
 Oichi-și învelea,
 Ș-apoi zo plângea,
 Din gură zăcea:
 "Iacă Ana mea",
 "Iea cum s-a sculat",
 "De noapte-a plecat";
 "Ș-acas mi-a lăsat"
 "Copil nescăldat";
 "Și nelegănat",
 "Țăță nu i-a dat".
 "De noapte-a plecat"
 "Sus la mănăstire",
 "De pomină-n lume",
 "S-o zădesc de vie",
 "Colea-n temelie";
 "Zădu meu să crească",
 "Să nu zăbăvească".
 La copil cum să gândea,
 Ș-așa rău că-i părea,
 Oichi-n sus i-arădica,
 Și la Dumnezeu să ruga:
 "Doamne Sfântule",
 "Și puternicule!"
 "Măi dă-l Doamne, Dă-l!"
 "O ploaie cu spumă";
 "Să-mi curgă șuvoaie",

"Să meargă pâraie".
 "S-o oprească-n vale",
 "S-o-ntoarcă din cale",
 "Și să zăbăvească",
 "Zâle să-și lungească";
 "Copilu să-mi crească",
 "Să mă pomenească".
 Chiar Domnu-auza,
 Ruga-i asculta,
 Și iar Domnu-i da:
 Da o ploaie grea,
 O ploaie cu spumă;
 De-mi curgea șuvoaie,
 Și mergea pâraie.
 Ploaia rău ploia,
 Ana nu grija,
 Poale sumetea;
 'Nainte mergea,
 Nu să zăbăvea.
 Meșteru Manolia,
 Dipe mănăstire,
 Iar să zăuita;
 Pe Ana-mi vedea,
 Și iar să ruga:
 "Măi dă-l, Doamne dă-l",
 "Pe Sfântu Gorneac"¹⁰²,
 "Cu vântu-al turbat";
 "Paltinii să-ndoaie",
 "Brajii să-i despoaie".
 "Drumurli o-ncurca",
 "Să vină alta",
 "Iea să zăbăvească",
 "Zâle să-și lungească",
 "Copilu să-mi crească";
 "Să mă pomenească".
 Chiar că Domnu da,
 Pe Sf. Gorneac;
 Cu vântu-al turbat,
 Sufla-amestecat.
 Paltini-ndoaia,

¹⁰² Vânt foarte puternic ce bate dinspre munte, în Carpații timoceni

Brajii-i despoia,
 Drumurli-ncurca.
 Ana ce-mi făcea?
 Pin crengi îmi trecea,
 Și iar că mergea;
 Meșteru Manolia,
 Din gură zăcea:
 "Măi dă-l Doamne, dă-l"
 "O turmă de oi";
 "Cu trii ciobănei",
 "Cu niște câni răi".
 "Câni să sloboza",
 "De s-o speria",
 "Să-i verse oala";
 "Îndărăt s-o-ntorcea",
 "Îmi gătească alta".
 "Până mi-o gătește",
 "Or cum zăbăvește",
 "Zâlili-și lungește";
 "Copilu să-mi crească",
 "Să mă pomenească".
 Chiar Domnu-auza,
 Ruga-i asculta,
 Chiar că Domnu-i da,
 'Naintea iei ieșea,
 O turmă de oi;
 Cu trii ciobănei,
 Cu niște câni răi.
 Câni să sloboza,
 La Ana lătra;
 Rău mi-o ocolea,
 Ana nu grija.
 Pin câni îmi trecea,
 Și să-ndrepta;
 Sus la mănăstire,
 Iea cum mi-ajungea,
 Zădăraș Manolia,
 Mi să cubăra
 Pe gard de nuele,
 Și mai jos pe schele.
 Pe-Ana-n brață-o lua,

Și mi-o săruta,
 Din gură-i zăcea:
 "Ano, soața mea",
 "Vin la mine-ncoa";
 "Să te zădesc de vie",
 "Colea-n temelie".
 "Zădu meu să crească",
 "Apoi să sporească".
 Ana să râdea,
 Pe Ana-n brață-o lua,
 Și mi să suia;
 Pe gard de nuele,
 Și mai sus pe schele.
 În zăd o-așeza,
 Meșteri năvălea,
 Cu-arsine¹⁰³ pe iea;
 De zăd o zădește,
 Da nu să-nglumește.
 Ana răspundea:
 "Manolio, Manolio",
 "Zădăraș Manolio",
 "Vrei să te glumești",
 "Or că mă zădești";
 "Mă zădești de vie",
 "Chiar la temelie".
 Manolia zăcea:
 "Ana soața mea",
 "Ieu vreau să glumesc",
 "De zăd te zădesc",
 "Ca să isprăvesc";
 "D-alba mănăstire",
 "De pomină-n lume".
 Zădu rău creștea,
 Păn-la gemănare;
 Ana sta, plângea,
 Din gură zăcea:
 "Zădăraș Manolia",
 "Nu-ț mai vez de șagă",

¹⁰³ Lespezi paralelipedice

"Nu e bună dragă!"
 "Zădu rău mă strânge",
 "Trupușoru-mi frânge";
 "Țâțâșoara-mi curge",
 "Copilașu-mi plânge!"
 "Plânge și suspină",
 "Să-i dau țâța-n gură".
 "Că ieu m-am sculat",
 "De noapte-am plecat",
 "Ș-acasă-am lăsat";
 "Copil nescăldat",
 "Și nelegănat!!"
 "Cine țâță i-o da?"
 "Cine mi l-o legăna!!"...
 Manolia zădea,
 Da nu să-nglumea,
 Ana rău plângea.
 Meșteri năvălea,
 Cu arșin pe iea,
 Zădu rău creștea.
 Lângă țâțâșoare,
 Ana rău gemea,
 Ș-apoi să ruga:
 "Meștere Manolia",
 "Cel zădari ca tine"
 "Nu să află-n lume!"
 "Nu-ț văzuși de șagă",
 "Nu e bună dragă!"
 "Zădu rău mă strânge",
 "Trupușoru-mi frânge",
 "Țâțâșoarli-mi curge",
 "Copilu meu plânge!!"...
 Manolia zădea,
 Lacrimi îi pica;
 La oichi să ștergea,
 Arșinu-așeza.
 Ana di colea,
 Iea dacă-mi vedea,
 Că nu este șagă,

*Nu e bună dragă,
 Din zâd să ruga:
 "Meștere Manolio",
 "Cel zâdari ca tine",
 "Nu să află-n lume!"
 "Ce mă rog de tine";
 "În drept țâțâșoare",
 "Să-mi lași fereștioare!"
 "Că lui Vancea¹⁰⁴-l meu",
 "Foame i-o venea",
 "Să vină la muica"...
 "Din zâd m-o sugea",
 "Păn' s-o sătura!!" ...
 Manolia plângea,
 Ciocanili lua;
 Arșinul tăia,
 Și chiar că-i făcea.
 În drept țâțâșoare,
 Două fereștioare,
 Țâțâli-i curgea,
 Ana-l întreba:
 "Manolio, Manolio",
 "Nu te-ai înglumi",
 "Baș¹⁰⁵ că m-ai zădit!"
 "Da- lu Vancea-l meu",
 "Cine țâță să-i dea",
 "Cine mi l-o legăna?" ...
 "Pe iel cine l-o scălda",
 "Cin' pe ptelie l-o ungea?" ...
 "Frumoasă ptelie-o avea",
 "Să mi-l sărute muica",
 "Că zo-mi rupsă inima!!" ...
 Da Manolia sta zâcea:
 "Iote, Ano, soața mea",
 "Pisica țâță să-i dea",
 "Vânturli l-o legăna";
 "Ploili mi l-o scălda",*

¹⁰⁴ Diminutiv de influență slavă pentru Ion (*Nelu*, în *România*)

¹⁰⁵ Chiar

"Și ninsoarea l-o ungea".
 "Și Vancea-l meu o creștea",
 "Să să facă voinicel";
 "Domnul facă colonel",
 "Judece armata iel".
 Dor atâta că-i spunea,
 Pusă-arșinu pe iea,
 Dară Ana zo gemea,
 Și Manolia zo plângea;
 Aude pe-Ana gemând,
 Numai poate iel plângând.
 Iacă zădu c-ajungea,
 Ajungea pân' la grinduș,
 Până sus la coperiș.
 Meșterii căra grinduș,
 Să-i așează-acoperiș;
 Colea pe grinduș,
 Sus pe coperiș;
 Meșterii lucrau,
 Grindiiși așezau.
 S-apuca de coperiș,
 Frumos că o coperea,
 Negrul Vodă ajungea;
 Bună zâua că le da,
 Meșterii că-i mulțămă.
 Negrul Vodă sta, zâcea:
 - "Măi voi meșterii-ai mari",
 "Sânteți calfe de zădari";
 "Cu Manolia al de zece",
 "Care și că-ntrece".
 "Da voi nu-mi puteț",
 "Mie să-mi făceț",
 "Altă mănăstire",
 "Mănăstire-naltă";
 "Și mai luminoasă",
 "Pe cum nu mai e altă!?"...
 - "Ba Doamne că știm",
 "Orcând să zădim",
 "Ca să-ț facem îaie",

*"Altă mănăstire",
"Mult mai frumoasă",
"Și mai luminată",
"Pe Țară aleasă";
"Mănăstire-naltă",
"Pe cum nu e altă".
Domnul de-auza,
Apoi să supăra;
Ș-apoi porâncea,
La slugili lui;
Schele-mi cubăra,
Meșteri rămânea.
Sus pe coperiș,
Meșterii uidind,
Și toț iei plângând.
Schele-a dubărît,
Meșterii a udit,
Ca să mi-i răpue,
Unu nu rămâie;
Să mi-i prăpădească,
Ca să pomenească.
Meșteri di colea,
Buni meșteri eria,
Sculili că-și lua
Și iei își făcea,
Aripi zburătoare,
Din șindrili ușoare.
Aripi ca să zboare,
Di pe mănăstire,
Ca de pomenire.
Meșterii zburau,
Manolia uidea,
Sus pe coperiș.
Iel dacă vedea,
Și iel își făcea;
Aripi zburătoare,
Mănolia să zboare.
Când iel să-nălța,
Aripi-ntindea,*

Din zăd s-auza,
 Un glăștior frumos;
 Frumos și milos,
 Zo vine din jos.
 Glasu-așa răspunde:
 "Meștere Manolio"
 "Nu-ț văzuși de șagă",
 "Nu e bună dragă!"
 "Zădu zo mă strânge",
 "Trupușoru-mi frânge",
 "Țâțâșoara-mi curge",
 "Vanciu meu zo plânge!!"...
 Așa s-auza,
 Manolia privea,
 Oichii-și-nvălea,
 Și iel că sărea;
 Di pe mănăstire,
 Colea pe şușea,
 Carnea să spârgea;
 Oasă fărâma,
 Sufletu-i ieșea.
 Domnul Negru Vodă,
 Iel dacă-mi vedea,
 Trupușoru-i lua;
 În oraș, în Argeș,
 De-l făcea ceșmea
 În oraș în Argeș,
 Îl făcu fântână;
 Cu apăsoară bună,
 Apă lecuită,
 Cine bolnav că venea,
 Și bea apă dila iea;
 Lecuit mi să ducea,
 C-așa Domnu că zăcea.
 Da pe Vancea că mi-l lua,
 Îl lua surorli și-l creștea,
 Bună școală-nvăța,
 Să făcu cel bun ficior,
 Și ieși de colonel.

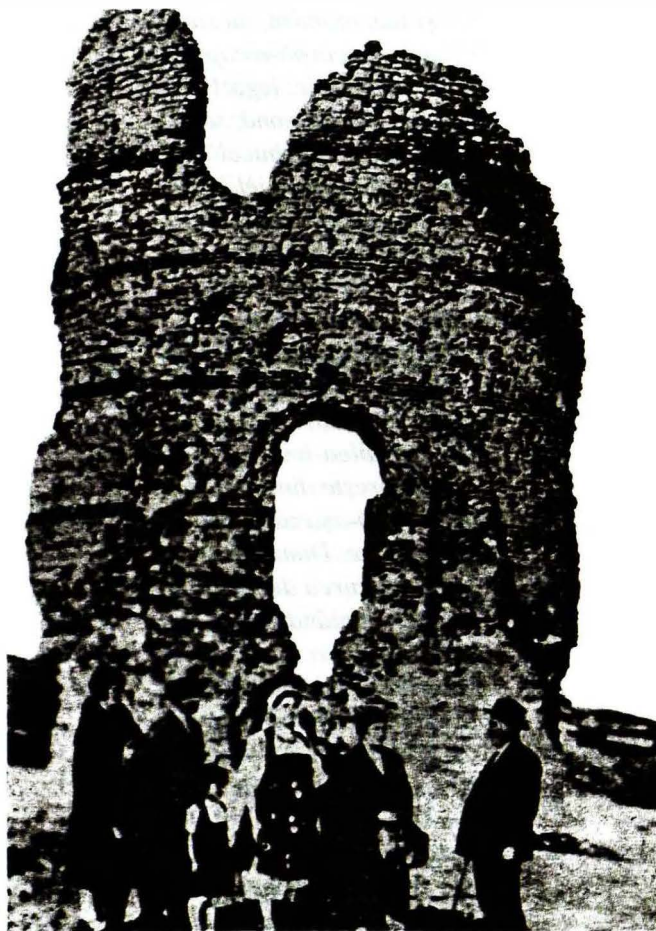
*De judecata-armata toată.
Că ie Țara mai bogată,
Colonelu când cresc
Și de ta-su când afla;
Să dusă la mănăstire,
Ce fu pentru pomenire,
Mănăstirea i-o privea,
Pe mumă-sa o vedea,
Cum ședea în zăd zădită;
Cu arșine-nvăluită,
Dila Dumnezău rândită
Colea-n Țara Românească,
Toată lumea să cetească,
Să nu mai zăbăvească;
Și din vac păn' la vecie,
Mila Domnului să fie.*

**Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (știa carte) din com.
Alexandrovăț, jud. Negotin - Craina, Valea Timocului
sârbesc.**

Ghiță Cătănuță

*Când oi zăce peliniță,
Pe ceal deal, pe cea culmiță
Trece Ghiță Cătănuță,
Lele și cu-a lui mândruță.
Cu cincisprezece cai bătrâni
Și cu nouă catări,
Întovăraș cu gălbinei
Și cu mândra pintre iei.
Trece Ghiță șuerând,
Dară cail răncezând,
Mânduleana aulind.
Dară Ghiță sta zăcea:
"Mândruleană, soața mea",
"Așa ieu ce m-aș ruga"
"Ca să-mi cântați un cântecel",
"De când eriam mititel".
Mândruleana sta, zăcea:
"Lele, Ghiță, soața mea",
"Baș acușa ț-oi cânta";
"Și-un pustiu de glas ce am",
"Când odat-o răsuna",
"Lunca-n vale-o răsuna",
"Braji mărunți o legăna",
"Ape reci o turbura"
"Și Rânjeșu¹⁰⁶ m-o-auza",
"Și ne iasă coala-n vale",
"Și ne oprește din cale";
"Și pe tine te-o tăia",
"Și pe mine iel m-o lua".
Dară Ghiță Cătănuță,
Iel din gură așa zăcea:
"Mândră, mândruleana mea",*

¹⁰⁶ Ibovnicul, amantul

**Vestigiile unei cetăți romane,
de lângă orașul din dreapta Timocului Kula (Bulgaria)**

*"Da știi, mândră, da nu știi"
"Că și ieu, mândră, nu sânt"
"Fămeie cu cârpă-n cap"
"Să mă dau la iel legat!"
"Și ieu, mândruleană, sânt",
"Și ieu sânt un voinicel"
"De țâpă codru de iel".
Mândruleana de-auza,
Când abătea de cânta,
Lunca-n vale-nbobocea,
Braji mărunț îi legăna,
Ape reci le turbura,
Și Rânjețu de-auza,
Înainte le ieșea;
Și le ieși colea-n vale,
Și mi-i oprește din cale.
Dară Ghiță-așa zăcea:
"Mă voinice, Dumneata",
"Dă-te alături de drum",
"Să trec cu mândra cântând".
Da Rânjețu așa zăcea:
"Nu e mândruleana ta",
"Și ie ibovnica mea",
"Ce m-am iubit ieu cu iea".
Dară Ghiță Cătănuță,
Când așa iel mi-auza,
Iel din gură așa grăia:
"Mă voinice, Dumneata",
"Nu e ibovnica ta",
"Și ie mândruleana mea",
"Ce m-am cununat cu iea".
Da Rânjețu sta, zăcea:
"Lele, Ghiță, Cătănuță",
"Oi să te las făr' mândruță".
"Da știi Ghiță care sânt?"
"Ieu sânt Florea al florilor",
"Zâua florii le-nfloresc",
"Dimineața-nbobocesc",
"Mândrili le-mpodobesc",
"În vale-n luncă le iubesc".
Dară Ghiță răspundea:*

"Mă voinice, Dumneata",
 "Da știi tu care ieu sânt?"
 "Ieu sânt luna lu Brumari",
 "Lui Brumariu al mai mare",
 "Ieu flor-li ță le pârlesc",
 "Până-n zăuă le-negresc",
 "Mândrili mi te urăsc".
 Dară Florea-l florilor,
 Iel din gură așa zăcea:
 "Oi, mă Ghiță Cătănuță",
 "Vrei la flinte ne-mpușcăm";
 "Or la săbii ne tăiem",
 "Or la luptă ne luptăm".
 Dară Ghiță așa zăcea:
 "La luptă să ne luptăm"
 "Că lupta e mai dreaptă",
 "Dila Dumnăzău lăsată".
 Rânjețu când auza,
 Iel la luptă îl lupta.
 Cam în trii zăle de vară,
 Cam din ză și până-n sară
 Să luptează, c-oi să moară.
 Rânjețu când l-aducea,
 Lui păpucu că-i cădea,
 Dară Ghiță să ruga:
 "Mândruleană, mândra mea",
 "Ce mă rog de Dumneata",
 "Păpucelu mi-a căzut";
 "Bagă-mi păpucu-n picior",
 "Or mă luptez, or că mor!"
 Mândruleana sta grăia:
 "Ba, mă Ghiță, nu așa".
 "Că din doi bărbăței",
 "Tot cu unu-oi rămânea"
 "Și-mi petrec tinereța!"
 "Ghiță și mi-oi stăpânea"
 "Ai cei nouă catârei",
 "Întovăraț cu gălbinei",
 "Și cu doi cai pintre iei".
 Și iar Ghiță să lupta,

*Brânișoru*¹⁰⁷ să rupea,
*Șelvarii*¹⁰⁸ -n vine cădea,
 Și iar Ghiță să ruga:
 "Mândruleană, mândruleană",
 "Brânișoru mi s-a rupt"
 "Șelvarii-n vine-a căzut"
 "Și me frică de perit".
 Mândruleana sta, zăcea:
 "Las să-ți fie rău nu-așa",
 "Ieu de tine m-am rugat",
 "Dar tu nu ai ascultat".
 "Și tu mie așa mi-ai spus":
 "Ca să-ți cânt ieu cântecelu"
 "Să m-audă Rânjețălu",
 "C-o să-ți iea iel suflețălu!"
 Ghiță-așa când auza,
 Odată să opintea
 Și șalvari-i lăpăda.
 Și-l luptă cât îl lupta,
 Apa morță mi-l trecea
 Și Ghiță zo să ruga:
 "Mândruleană, mândra mea",
 "la mai cată tu colea"
 "În poznariu la șalvari".
 "Scoate-mi cea verde basma",
 "Șterge-mă pe oichi cu iea";
 "Văd bine m-am nădușit",
 "Și me frică de perit".
 Da nevasta sta striga:
 "la taci, Ghiță, nu-mi vorbea"
 "Că din doi bărbăței";
 "Tot cu unu-oi rămânea",
 "Și-mi petrec tinereața" –
 Dor atâta că zăcea,
 Da Ghiță să opintea,
 Pe Rânjețu l-aducea.
 Și de pământ îl trântea.
 Paloș, iatagan trăgea
 Capu dila trup îi lua

¹⁰⁷ Brăcinarul
¹⁰⁸ Pantalonii

Și pe cal să-ncăleca,
 Și-și lua nouă catârei,
 Și cu mândra pintre iei.
 Și pleca Ghiță pe cale,
 Și pleca iel șuerând;
 Și cu caii rânchezând,
 Cu bănușă zdrăncănind.
 Mână-aici, mână-colea,
 Când ajunge la ceșmea,
 Iel ședea și odinea,
 Apă rece Ghiță bea,
 Și pe mândra-o ispitea,
 Din guriță-așa-i zăcea:
 "Da știi, mândruleana mea",
 "Ieu de tine mă rugam"
 "Păpucu-n picior l-oi pune";
 "Cătărama i s-a rupt",
 "Păpuțelu mi-a căzut".
 "Da tu mândră că-mi zăciai"
 "Că din doi bărbăței",
 "Tot cu unu-oi rămânea"
 "Să-ți petreci tinereața".
 Dară mândra sta, zăcea:
 "Ba, mă Ghiță, nu așa".
 "Ieu pe tine te-am știut"
 "Că iești ficiorel de trup",
 "Rânjeșălu-i de nimic".
 Și iar Ghiță că-i spunea:
 "Mândră, mândruleana mea",
 "Când șelvarii mei căzură",
 "Picioarli să-mpedeca";
 "Da tu mândră te râdeai",
 "Tot la Rânjeșu priveai".
 Dor atâta judeca,
 Capu dila trup îi lua,
 Și-n disagă îl puneă,
 Și pe cal să-ncăleca.
 'Ș lua cătării și pleca,
 Mâna ici, mâna colea,
 Ajunsă la soacră-sa,

*Tăman¹⁰⁹ sara că-nsăra.
 Iel cătării și-i lega
 Și la mumă-sa striga:
 "Bună sara, soacra-mea",
 "Iote, mamă, am venit"
 "Ieu conac să conăcesc"
 "Ca să-mi faci o cină bună",
 "Să-mi bagi o oală de varză",
 "S-o prăjești cu carne grasă";
 "Cu un cap de jupâneasă"
 "Crescută la tine-n casă".
 Soacră-sa când auza
 Căta-n disagi carne grasă,
 Ce-a crescut la iea în casă
 Când lua cap de jupâneasă...
 Fu fata iei a frumoasă!...
 Da baba zo să văita,
 Da Ghiță zo să râdea,
 Trecu-n vale-n Craiova,
 Altă mândruță că lua;
 Mai mândră și mai frumoasă.
 Nu ca-asta stricat-aleasă.
 Și de nuntă s-apuca.
 Făcu nuntă boierească
 Colea-n Țara Rumânească,
 La astă cistită masă,
 La buni frați ca Dumneavoastră;
 Toată lumea să cetească,
 Cântec să să pomenească.*

**Auzită de la Sâma Prunaru de 52 ani (știa carte) din com.
 Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.**

¹⁰⁹ Tocmai

Badiu

*Plimbă-mi-să, poartă-mi-să,
Pin oraș, pin Brașova,
Umblă Turci de-așteamatu
După Badiu crâcimariu,
Întrebând și ispitind.
Badiu ici, Badiu colea,
Badiu-n margine de sat,
Într-un bordei afumat,
Turcii pe iel mi-l afla,
Mâna pe Badiu pune
Și pe Badiu mi-l lega
Cu cinci frânghii de mătăasă,
Îi tăia carnea până-n oasă.
Tot îl bate-l ispitește,
De când Badiu-a crâcimărit,
Câț Turci iel a prăpădit.
Măre, Badiu-mi chirăia,
Turcii la coș l-atârna,
În bătaia fumului,
La dogoarea focului,
Unde-i pasă Badiului.
Măre, Badiu străfiga,
La Bădiuleasa striga:
"Bădiuleasă, crâșmăreasă"
"Cu fața ta aleasă";
"Cu sprânceană neagră trasă",
"Îț samână de crâșmăreasă".
"De ce stai și mă privești?"
"Or nu vez cum năcăjesc!"
"Ia du-mi-te, crâșmăreasă",
"La frati-miu Nicolcea"
"Cu cizma de opt oca"
"Cu potcoava plumbuită",*

"De agale e gătită".
Bădiuleasa de-auza,
Își lua drumu și pleca
La frati-su Nicolcea
Cu cizma de opt oca,
Cu potcoava plumbuită,
De agale e gătită.
Nicolcea când o vedea,
Iel din gură-așa-ntreba:
"Ce mai faci cumnata mea?"
"De-ai venit la mine-ncoa!"
Bădiuleasa sta, grăia:
"Lele, naică, Nicolcea",
"Da știi naică, da nu știi",
"La noi în crăcimă-a venit",
"Câte-agale pe pământ".
"Toate crăcima ne-a umplut"
"Și pe frat-tu l-a legat"
"În bătaia fumului"
"Și-n dogoarea focului",
"Unde-i pasă Badiului".
Da Nicolcea de-auza,
Iel din gură așa zăcea:
"Du-mi-te, cumnata mea",
"C-oi să vin ieu acuma"
"Cu pistoalili pocnind";
"Tot de garduri lovind",
"Câni-n sat întărâtând";
"Turcii pe tine-ntrebând":
"Bădiuleasă, crâșmăreasă",
"Ce s-aud puștili pocnind?"
"Câni prin sat alătrând?!"
"Tu din gură le-oi spunea":
"Turcilor buni și agale",
"Ăla nu e blăstămat",
"Să-ntărâte câni-n sat".
"Și e negustor de boi",
"Și vine și pila noi"
"Să dăm doi, lăsăm pe doi",

*"Scot pe Badiu dila voi".
 Dor atâta că-i spunea,
 Bădiuleasa că-mi pleca.
 Când la crăcimă ajungea,
 Turcii pe Badiu-l năcăja.
 Puțânel că zăbăvea,
 Iacă Nicolcea venea,
 Din pistoale pârăind;
 Tot de garduri lovind,
 Câinii-n sat întărâtând,
 Dară Turcii întrebând:
 "Bădiuleasă, crâșmăreasă",
 "Ce s-aud puști pârăind",
 "Toate de garduri lovind",
 "Câni pin sat alătrând?"
 Bădiuleasa sta grăia:
 "Turcilor buni și agale",
 "Ala nu e blăstămat",
 "Și e negustor de sat".
 "A-auzât el și a aflat"
 "C-avem și noi patru boi";
 "Să dăm doi, lăsăm doi",
 "Scot pe Badiu dila voi".
 Dor atâta că zăcea:
 Iacă Nicolcea-ajungea,
 Cu cizma de opt oca,
 Piste ușă când intra,
 Și Turcii când îl vedea,
 Care su pat fugea,
 Care-n furnă¹¹⁰ că sărea,
 Care de frică murea.
 Da Nicolcea di colea
 Cu potcoava-i măciuca,
 Capetili le spârgea,
 Multe-agale omăra.
 Că Nicolcea e om bun,
 Zăua Badiu măcelari,
 Dară noaptea măciucari.*

*Zâua măcelar de boi,
 Dară noaptea de ciocoi.
 Tot așa pe Turci bătea,
 Sta la masă de cina,
 Și cu Badiu-alătura.
 Pi su pat să zăuita,
 Vedea Turcu că mișca;
 C-o tîpsie¹¹¹-n cap îi da,
 Și capu că-i fărâma,
 Și din gură-așa spunea:
 "Naică, naică Badiule",
 "Sus în pod să-i arădici";
 "Bine-n pod i-oi grămădea",
 "Foc la conace oi da".
 "Să ardă focu casăli",
 "Când focu că v-ajungea"
 "Colea sus pe coperiș",
 "Măre, Turcii o ardea",
 "Scrum de chebe¹¹²-o mirosa",
 "Da și Turcii te-o întreba":
 "Ce miroasă-n foc așa?"
 "Tu din gură le-oi spunea":
 "Iate-agale ce-am făcut",
 "Negustorie-am făcut".
 "Multă untură-am cumpărat";
 "Toată untura de porc"
 "Arde să topește-n foc".
 Atunci Nicolcea pleca,
 Dară Badiu ce făcea?
 Toată noaptea Turci căra,
 Și pin pod îi grămădea.
 Badiu când ardică unu,
 Bădiuleasa ardică doi.
 Când ardică Badiu doi,
 Bădiuleasa ardică trii.
 Ș-așa pe toț i-ardica,
 Foc la conace că da.*

¹¹¹ Tavă

¹¹² Haine

*Ardea conace plesnește,
 Bea Badiu să vesălește.
 Iacă Turcii foc vedea,
 Și la Badiu alerga,
 Toț pe Badiu mi-l căia.
 Focu-n Turci când ajungea,
 Scrum de chebe-amirosa,
 Dară Turcii-l întreba:
 "Ce miroasă-n foc așa?"
 Dară Badiu-așa spunea:
 "Negustorie-am avut"
 "Și mult am negustorit",
 "Multă untură-am avut",
 "Toată untură de porc",
 "Arde, să topește-n foc".
 Turcii-așa dacă-auza,
 Cârpili la nas puneau;
 Măi degraba să-ntorcea,
 Până focu potolea.
 Iacă negustori trecând,
 Și jereg de foc văzând,
 Pe tot natu întrebând;
 Dară Badiu suspinând,
 Tot pe drumuri sta plângând.
 Da Turcii dacă-mi vedea,
 Toț băga mâna-n poznari,
 Toț îi da câți-un dinari.
 Care-i da și câte doi,
 Și-l dăruia cu parale.
 Badiu conace făcea
 Și iar crâșmă-mi deschidea.
 Cu Bădiuleasa vindea,
 Sta Turcii de să gândea:
 "Iacă Badiu ce-a făcut",
 "Care pe drum a trecut",
 "Și toț mi l-a dăruit".
 "Care cu leu și cu zlot",
 "Făcu crâșma iar la loc".
 Un Turculeț că grăia:*

- "Conacili foc i-a luat",
 "Fumu cum a mirosat?"
 - "Scrum de chebe pe nas a dat".
 - "Crezi iel Turci a măcinat",
 "Foc la case că și-a dat".
 Iacă pașa auza,
 Alțâ colgii că mâna,
 Și iar pe Badiu-l lega.
 Îl bătea și-l năcăja.
 Și de Turci îl ispitea:
 "Badiule, crâșmariule",
 "De când tu mi-ai crâșmărit",
 "Câte-agale-ai prăpădit?"
 "Când Ț-a ars conacili";
 "Le mirosarăm chebili".
 Dară Badiu sta, zăcea:
 "Turcilor buni și agale",
 "De când ieu am crâșmărit",
 "Niciun Turc n-am omărit",
 "Iacă focu mi-a venit",
 "Pe mine m-a pârjolit",
 "Cu totu m-a sărăcit".
 Dară Turcii nu credea,
 Și mai rău că mi-l bătea;
 Fum de-ardii la nas îi da,
 Da Badiu rău chirăia.
 Iar din gură-așa zăcea:
 "Bădiuleasă, crâșmăreasă",
 "Da ce stai și mă privești",
 "Or nu vez cum năcăjesc?"
 "Du-te acușa, mai de grabă",
 "Iar la nana Nicolcea",
 "Să mă scoată din belea".
 Bădiuleasa de-auza,
 La Nicolcea fuga da,
 Pe Nicolcea mi-l găsa,
 La mai mică căfenea
 Cu șaptezăci lângă iea,
 Cu trii proaste-alătura.

Una-l mușcă, una-l flișcă,
 Una cum mi-l gengălește,
 Chesăluța i-o golește.
 Bădiuleasa sta, spunea:
 "Lele, naică, mă Nicolceo",
 "Tu beai și te vesălești",
 "Da de Badiu nu grijești".
 "Iar Turcii l-a ocolit",
 "Mândru frumos l-a legat";
 "Fum de-ardii la nas i-a dat",
 "Măre rău l-a vătămat".
 "Ce mă rog de Dumneata",
 "Încă odată să mergem",
 "Dila-agale să-l scăpăm".
 Iacă Nicolcea pleca
 Și iar prin Turci abătea;
 Nu să bate cum să bate,
 Și mi-i bate tot de moarte.
 Și nu-i taie cum să taie,
 Și-i lapdă pin gunoaie.
 Multe-agale prăpădea,
 Dară Badiu ce făcea?
 Toate-agale astrângea,
 Și-n crâcimă că le prindea;
 Îi pune focu și aprindea,
 Iel plecă prin Craiova.
 Iel prin orașe plimbând,
 Dară crâșma lui arzând.
 Iacă calgii-l întâlnea,
 Și lu Badiu sta spunea:
 "Badiule, crâșmariule",
 "Ce te-mplimbi pin Craiova?"
 "Da vez Badiule, nu vez",
 "Cum îți ard conacili",
 "Ț-arde și butoaili!"
 Dară Badiu di colea,
 Să făcea că nu știa,
 Iel de grabă alerga.
 Ș-avea Doamne ce-mi vedea,

*Focu mi le-a prididit,
Conacili i-a căzut.
Ardea pe jos pe pământ.
Atunci Badiu suspinând,
Da Turcii la iel privind.
Câț Turci eria-n Brașova,
Toț la Badiu că venea,
Și pe Badiu-l dăruia,
Care cu un leu,
Care cu un zlot,
Să-și facă casă la loc.
Alte conace-și făcea,
Iară-n Brașova trăia
Cu Nicolcea-alătura,
Tot la Turci îmi măciuca.
Trăia pin Brașova-n pace
Că n-are nima ce-i face.*

**Auzită de la Sâma Prunaru de 52 ani (știa carte) din com.
Alexandrovăț, jud. Negotin - Craina, Valea Timocului
sârbesc.**

Moștean Bătrân¹¹³

*Când oi zâce de-o cicoare,
La vale, frate, la vale,
Dincotro soare răsare,
Mi să vede-o casă mare
Cu fereștile în soare.
Da la iea cine-mi ședea,
Ceal Moștean, Moștean bătrân,
Bătrân, frate, din demult,
Decând pământu s-a urzât
Moșteanu mi s-a născut,
Barba pe piept i-a albit
Și la față s-a zbârcit.
De când el mi s-a făcut,
Ficiorel de trup n-a vut.
La vreme de bătrânească,
Îi dete Domnu fiu la braț.
Pe el Joi că îl năștea,
Da Vinerea-l boteza,
Sâmbăta mi-l logodea,
Da Dumineca nuntea.
Lăutarii zo-i cânta,
Al Moștean să-nvesălea,
Lăutarii când cânta,
Iacă colgiu¹¹⁴ că venea
Și la poartă să oprea,
Și-mi scotea o cârticea,
Pe ginere mi-l chema,
Cârticica-n mână-i da.
Ginerile cartea-o lua
Și la mireasă i-o da,
Mireasa cartea o lua,
De ceteală o cetea,*

¹¹³ Variantă; în colecția Giuglea-Vâlsan poartă denumirea de "Moșteanu ăl bătrân", pag. 150

¹¹⁴ Jandarmul

*Lacrămili-o podidea,
 Da Iovancea o-ntreba:
 "Măriță, soțâia mea",
 "Ce-mi cetești și-mi lăcrămești".
 "Or cu cartiia vorbești",
 "Or la altu te gândești!"...
 Da Marița răspundea:
 "Iovanceo, soțâia mea",
 "La altu nu mă gândesc",
 "Numa cartiia cetesc".
 "Asta carte albă este",
 "Cartea albă slove negre",
 "Zo-mi spune inime rele".
 "Ț-a venit o cărticică",
 "Cu mândre slove chitită".
 "Carte dila-mpărățâie".
 "Să te duci la milițâie"
 "Nouă ai¹¹⁵ și jumătate"
 "Să slujești tu pe dreptate"
 "La poarta-mpăratului",
 "ProptăȚărigradului".
 Da Iovancea de-auza,
 El din gură așa zăcea:
 "Măriță, soțâia mea",
 "Cum îmi scrie cartiia"
 "Ș-așa mândru mi-oi făcea".
 "Ieu 'narmată m-oi ducea",
 "Pe mine m-oi adăsta"
 "Nouă ai și jumătate".
 "Pe-al de zece-o povârnea"
 "Ș-oi vedea că n-oi venea",
 "Tu mândră mi te-oi ducea"
 "Colea pin curtea mea",
 "Un car de lemne oi lua",
 "Lemnili mi-oi grămădea",
 "Și foc la lemne c-oi da".
 "Lemnili mi-oi grămădea",
 "În vatra celui de foc"
 "Să sameni și tu busuioc".
 "Busuiocu-o răsărea",*

¹¹⁵ Ani

*"Tragi nădejde c-oi venea",
"Busuioc n-o răsărea",
"Pila tine n-oi mai da",
"Te-i duce, te-oi mărita".
Numa atâta că-i vorbea.
Cu mândra să cununa
Și-și lua drumu și pleca
La oraș, la Țăligrad,
Unde e Vancea chemat.
Mi-ajungea la Țăligrad
Și să ivi la-mpărat
Împăratu mi-l arma,
Voinicelu zo slujea,
Nouă ai și jumătate
Că nima nu-i țâne parte.
Dară mândra de vedea,
Că Ivancea nu venea,
Jos în curte să ducea
Ș-un car de lemne că lua,
Și cu focu le-aprindea
Toate lemnili-mi ardea,
Numai vatra rămânea.
Mătura-n mână că lua,
Vatră de foc mătura.
Busuiocu-n mână lua
Și sămânța-i sămăna,
Ș-atunci mândra săraca,
Adăsta cât adăsta,
Busuioc nu răsărea,
Împeșitori-și primea.
Venea-mpeșitorii-n casă
Cu mândra să ogodească.
Da Moșteanu e bătrân,
Iel tuna-n casă plângând.
Iasă-afară suspinând,
Cu cârpe la oichi ștergând.
Dacă-mi vedea și-mi vedea,
Împeșitorii stau la iea;
Baș Sfânta Dumineca,
Când nu lucra nimenea,
Lua un târnăcop pe mână,*

*Și să dusă la grădină,
 La grădină sus în vie,
 Tăbăra via-mi săpa.
 Și n-o săpa cum să sapă,
 Și lua rând din deal în vale,
 Ș-o săpa la rădăcină,
 Și mi-o scotea din tulpină;
 Ș-asvârlea piste grădină
 Că n-are cui să rămână.
 Scoasă-un rând și scoasă două,
 Scoasă rânduri pân- la nouă.
 Când la vale să uita,
 Ș-avea Doamne ce-mi vedea,
 Tare vine dila vale,
 Tare-mi vine-un voinicel.
 Voinic negru, calu negru;
 Voinicelu-a ostănit,
 Calu de drumuri bătut.
 Lângă Moștean ajungea,
 Și iel bine-l cunoștea
 Că taica-l lui ieria.
 Și din gură așa zăcea:
 "Măi moșule, dumneata",
 "Ț-aș da acuş bună zăua",
 "D-acuş e Dumineca"
 "Și nu lucră nimenea!"
 "Da ce-mi săpi tu via așa?"
 "Și n-o săpi cum să sapă?!"
 "Ce-ai luat rând din deal în vale",
 "Și mi-o săpi la rădăcină",
 "Și mi-o scoți dila tulpină?"
 "O asvârli piste grădină",
 "Or n-are cui să rămână?"
 Da-l Moștean, Moștean bătrân,
 Cam din vreme și de mult,
 Decând pământ s-a urzât,
 Iel din gură-adăvăra:
 "Măi, nepoate, voinicele",
 "De când maica m-a făcut",
 "Ficior de trup n-am avut!"...
 "La vreme de bătrânească",*

*"Barbă albă și mustață",
 "Iacă Domnul s-a milit",
 "Îmi dete fîciorel de trup".
 "Iacă ordin a venit",
 "Ordin dila-mpărăție",
 "Și mi-l luă la miliție",
 "Slujească la-mpărăție".
 "Ficiorelu mi-a plecat",
 "Nouă ai l-am adăstat",
 "Pe-al zece-a povărnit",
 "Ficioru nu mi-a venit!"...
 "Mândră noră am avut",
 "Ea-mpeșitori a primit".
 "Lăsai-mpeșitori în casă",
 "Târnăcopu-n mână luai",
 "Și la vie că plecai".
 "Și n-o sap ieu cum să sapă",
 "Ș-am luat rînd din deal în vale",
 "Și mi-o sap la rădăcină",
 "Și o scot eu din tulpină"
 "Că n-are cui să rămână!"...
 Voinicelu de-auza,
 Din gură așa zăcea:
 "Măi, moșule, d-ta",
 "Și ieu sînt voinic ca tine",
 "Și de drum sînt ostănit",
 "Și calu mi s-a bătut".
 "Ce mă rog de d-ta"
 "Să mă conăcești o sară".
 Dară moșu așa-mi grăia:
 "N-am conac numai de-o sară",
 "Da te conăcesc o vară".
 Târnăcopu-n mână lua,
 Cu voinicelu pleca.
 Când acasă mi-ajungea,
 Împeșitorii-n casă sta.
 Lei tot bea să vesălea,
 Pe Măriță să o ia.
 Voinicelu de vedea,
 Iel din gură așa zăcea:
 "Măi, moșule, d-ta",*

"Roagă-te de nora ta",
 "Iea la poartă mi-o aducea",
 "Mi-o aducea un par de vin"
 "Că sânt ostănit de drum"
 "Că-ți văd țâie nunta-n casă",
 "Mie-așa nu mi să lasă".
 Al Moștean dacă-auza,
 Iel în casă să ducea,
 Și din gură-așa grăia:
 "Făi, Măriță, fata mea",
 "Ia vezi taică, ori nu vezi",
 "Că la poartă s-a oprit",
 "S-a oprit un călători"
 "Or fi sătos și flămând";
 "Voinicelu-a ostănit"
 "Și e calu drumuit".
 "Ia, dăi un păruț de vin"
 "La călătoraș din drum".
 Da Mărița de-auza,
 Uplea un păruț de vin,
 Pleca la voinic în drum,
 Și Mărița-așa zăcea:
 "Ia, băete, vin de bea",
 "Ieu sânt cu inima rea".
 "Voinicu meu l-am pierdut"
 "Ș-acuși la altu mă duc".
 Voinicelu paru-l bea,
 Inelu-n par îl puneă;
 Da Mărița de-l vedea,
 Gândeă că v-un dar i-o da.
 Pe inel să zăuăta
 Și inelu-și cunoștea.
 Că ea când s-a cununat
 Și inelili a schimbat.
 La iel când să zăuăta,
 Lăcrămili-o podidea,
 Bărbatu iei că eria.
 Fuga-n casă ea că da,
 Și din gură-așa zăcea:
 "Împeșitori, d-voastră",
 "Numai purtați minte proastă"

*"Că pe care l-am dorit",
 "Tum-te acuşa mi-a venit".
 'Mpeştorii de-auza,
 Dila masă să scula,
 Îşi lua drumu şi pleca.
 Da nevasta să ducea,
 La-l ei mândru voinicel,
 Ce-i eria iei bărbăţâl.
 Calu de frâu că-l lua,
 În grajdi de piatră-l băga.
 Fân cu floare ea că-i da,
 Băiatu de mână-l lua.
 Când în casă să băga,
 Al Moşteanu rău plângea,
 Da Măriţa zo striga:
 "Ia taci, tată, nu plângea",
 "Că pe care l-am dorit",
 "Tum-te-acuşa mi-a venit".
 "Ăsta-i copilaşu tău",
 "Şi bărbăţălu, al meu".
 Al Moştean de auza,
 Di pe scaun când să scula,
 La voinicel când privea;
 Tum-te-atunci îl cunoştea
 Că ficioru lui eria.
 De foc, de inimă ra,
 Inima i să rupea
 Şi iel mi să prăpădea,
 Iovancea-l lui rămânea
 Şi de grijă că-i purta;
 Lină verde tămâioară,
 Şi-i făcu o pomenioară.
 Şi uidea Iovancea-n pace,
 Că n-are Turcu ce-i face,
 Mare bogat că-mi ieria,
 Doamne, de să pomenea.*

**Auzită dela Sâmba Prunaru de 52 ani (ştia carte) din com.
 Alexandrovă, jud. Craiova, Valea Timocului sârbesc.**

Mizâlcuța Mizâl Craiu¹¹⁶

*Când oi zâce de-o cicoare,
La vale, frate, la vale;
Dincotro soare răsare,
Mi să vede-o casă mare.
Da la ea cinemi ședea?
Tot cistitu de-mpărat.
Și-mpăratu că-mi avea,
El trii fete mari avea,
Cum e una și alta.
Tot o liță¹¹⁷ tot o față.
Da-mpăratu Turcului,
Din cornu Stambulului,
Îi dete sârmanu ibrior
Și-i scrisă un răvășel
Cu mândre slove pe iel.
La-mpăratu-l trimetea,
Ș-așa-i spune pravila:
"Mă-mpărate, d-ta",
"Știi-mpărate ce-am gândit?"
"Rându la tine-a venit"
"Să-mi dai fiu de milițâie"
"Să slujască la-mpărățâie",
"La poarta-mpăratului",
"Proptă Țărigradului".
"Să-mi slujască pe dreptate"
"C-amintrelea¹¹⁸ nu să poate",
Împăratu de rumân,
Este omu al mai bun,
Iel n-avea ficior de dat
Cu trii fete s-a aflat.
Și pe una mi-o chema,
Alexandra fată bună;*

¹¹⁶ Variantă: în colecția Giuglea-Vâlsan are denumirea de "Mizilca". pag. 88

¹¹⁷ Față

¹¹⁸ Altfel

Da pe una Elena
 Ş-a mai mică Mizâlca.
 Împăratu zo plângea,
 Cum să facă ş-or dregea,
 Să dea fiu de milişă.
 Împăratu când plângea,
 Alexandra-l întreba:
 "De ce, tată, plângi așa?"
 "Unde plângi şi suspinezi",
 "Numai stai şi te gândeşti?"
 Da-mpăratu-aşa spunea:
 "Cum, taică, de n-aş plângea",
 "Unde s-a sosât ş-aflat"
 "Să ceară-mpărat la-mpărat"
 "Câti-un ficior de milişă!"
 "Că ieu n-am ficior de dat",
 "Cu trii fete m-am aflat!"
 "Aşa dânsu mi-a scriat",
 "Dacă nu l-oi trimetea",
 "Ficioraş de milişă",
 "Cu ascheru¹¹⁹ o venea"
 "Şi cu mine s-o bătea",
 "Ş-o să-mi ia-mpărăţia",
 "Şi toată avuţia".
 Alexandra de-auza,
 "Lasă, tată, nu plângea",
 "Că ieu tată să mă duc",
 "Fac milişia la Turc".
 Împăratu de-auza,
 La bărbier o mâna
 Şi cosâta i-o tundeă,
 Mândru dănac o făcea.
 'Mbrăca şoale voiniceşti,
 Sabia la gât atârna;
 Pe roibu-l încăleca,
 Despre Stambul îmi pleca.
 Când la pod îmi ajungea,
 Iacă pe su pod ieşea
 Un bivole negru murg.
 Cu-un corn săpa-n pământ,
 Cu unu năroi mestecând.

Alexandra de-l vedea,
 Și prea rău se spămânda.
 Îndărăt mi să-ntorcea,
 Lu-mpăratu-i povestea.
 Iar împăratu plângând,
 Și Elena întrebând:
 "Ia taci, tată, nu plângea",
 "Că și ieu o să mă duc",
 "Să fac armata la Turc".
 Și pe iea că o tundeă,
 Iar cu țoale mi-o-mbrăca,
 Sabie la gât puneă;
 Pe roibu-l încăleca,
 Despre Stambul îmi pleca,
 Iar la pod când ajungea,
 De su pod că ieșea,
 Șerpe mare să vedea,
 Cu limbe ca lopata,
 Cu oichi ca covețaua,
 Când pe pod să-ncolăcea;
 Numai limbe ascuțe,
 Pe Elena să spământe.
 Iar îndărăt să-ntorcea,
 Când acasă ajungea
 Lu-mpăratu-i povestea;
 Iar împăratul plângea
 Că-și pierde-mpărăția.
 Mizâlcuța când vedea,
 La-mpăratu să ducea,
 Din guriță așa-i zăcea:
 "Ia taci, tată, nu plângea",
 "Să știu eu capu l-oi da",
 "Iar la Stambul m-oi ducea"
 "Și iar fac eu miliție",
 "Scap ieu țâie-mpărăția".
 Mizâlcuța fată mică,
 Mai mică și mai voinică,
 În țoale verzi să-mbrăca,
 Sabie la gât puneă,
 Pe roibu-l încăleca.

Româncă din dreapta Timocului.
după Em. Bucuța, *Românii dintre Vidin și Timoc*

Îl mâna tare boierește,
 Lele ca Doamne păzăște.
 Iar la pod când ajungea,
 De pe pod în sus ieșea;
 O bălbătaie de foc,
 Podu îl acoperea.
 Mizâlcuța ce făcea?
 Pe roibu-l întărâta
 Peste foc podu trecea.
 Împăratu să uita,
 Împăratu zo privea
 Și tăbăra să râdea,
 Și din gură-așa zăcea:
 "Mizâlcuța, fata mea",
 "S-ai mertic¹²⁰ de-mpărătaie",
 "C-așa-mi trebuie și mie".
 Mizâlcuța mi-ajungea
 La poarta-mpăratului,
 ProptăȚaligradului.
 Cine pe iea o primea
 Abdulmanu aga.
 Cu-nvălitoarea capului
 Ca rotila plugului.
 Pe Mizâlcuța o lua,
 Cheili pe mână-i da,
 Oastili le judeca,
 Mizâlcuța comanda,
 Pe agale le-nvârtea,
 Abdulmanu privea,
 Și lu-mpăratu-i spunea:
 "Mă-mpărate, luminate",
 "Așa mustră n-am văzut",
 "De când maica m-a făcut!"...
 "Mizâlcuța, Mizâl Craiu",
 "Nu-i samână de voinic";
 "Că e glasul subțârel",
 "De te miri giurgiu de el!"
 "Și la față albișoară",
 "Cu cosâța gălbioară"
 Da-mpăratu așa zăcea:

¹²⁰ Noroc

*"Sama de Mizâlcuța luați",
 "De-o fi chipu de fâmeie",
 "Singur Domnu să vă știe!"...
 "Sama bine voi să luați",
 "Curată să n-o lăsați",
 "Drumu stricată să-i dați".
 "De-o fi chip de voinicel",
 "Bine să cunoaște el"
 "Că chipu de voinicel",
 "Este numai vână gol",
 "Dară chipu de fâmeie"
 "E mai nalt și e mai gros",
 "Când să duce-n muștruială"
 "Glasu de fâmeie goală!"...
 Da Mizâlcuța-mi avea,
 Tot o mică boldeicuță¹²¹,
 Ce agalili vorbea,
 Boldeicuța tot spunea,
 Mizâlcuța când ieșea,
 Tăbăra de comanda
 Și mai mândru glas avea.
 Da Abdulmanu vrea,
 Tot cerea să o cunoască;
 Or voinic e or fâmeie
 Și-mpăratu să o știe!
 Abdulmanu că spunea,
 Împărate, dumneata,
 "Nu știu voinic e or fâmeie",
 "Mai mândru glas o să-i vie".
 Da-mpăratu de-auza,
 El din gură așa zăcea:
 "Măi, Abdulmanu, dumneata",
 "Cu Mizâlcuța te duci",
 "Logori¹²² să ridicați",
 "În logori să vă culcați",
 "Piste noapte vă sculați",
 "Piste voinici vă uitați",
 "Sama de Mizâlca luați".
 Boldeicuța de-auza,*

¹²¹ Cățelușă

¹²² Corturile din lagăr

Pingă Mizâlca şedea,
 Când la logor să ducea,
 Unde Mizâlca să culca;
 Boldeicuţa răcăia,
 Şi Mizâlca să culca.
 Cu băieţii-mpreună,
 Abdulmanu îmi privea,
 Să cunoască iel ceva,
 Nimica nu-mi cunoştea,
 Tot o potrivă eria,
 Iar lu-mpăratu-i spunea,
 Da-mpăratu-aşa zăcea:
 "Vă duceţi la ieşitoare"¹²³,
 "De să duce ca voinicu",
 "Nimica să nu-i făceţi",
 "În samă bine să luaţi",
 "Stricată drumu să-i daţi".
 Boldeicuţa auza
 Şi iar Mizâlchi-i spunea.
 Mizâlcuţa de-auza,
 La ieşitoare să ducea,
 La trup tăvuţă puneă,
 Ca voinicu să ducea.
 Turcii nu să pricepea,
 Iacă Mizâlca ieşea,
 Tăbăra de comanda
 Şi-mpăratu o vedea,
 Chiar din gură-aşa zăcea:
 "Măi, Abdulman, dumneata",
 "Iacă mie mi s-arată"
 "Că e Mizâlcuţa fată".
 "Tot ascheru ți-l iei",
 "Pin Stambul cu iel să pleci",
 "Cam pin târgul fâmeiesc",
 "Cam pin târgul ce-al de flori",
 "Unde trece negustori".
 De-o fi chipu de fâmeie,
 Iea la flori o alerga,
 Pe care-n mână să ia.
 Iacă Abdulman trecea,

¹²³ Closet, WC

Multe flori mândre eria,
 Mizâlca nu le privea.
 Cam la capu târgului,
 'N marginea Stambulului;
 Mizâlcuşa că-mi vedea,
 Nişte sulii tari şi mari.
 Iea din gură-aşa zăcea:
 "Toşi ceauşii¹²⁴ v-adunaţi",
 "Câte-o suliţă luaţi",
 "Da mie să-mi daţi",
 "Daţi pe cea mai mare".
 "Toşi pe sus le lăpădăm",
 "Care pe care-ntrecem".
 Ceauşii de auza,
 Toşi câte o suliţă lua,
 Cea mai mare suliţă
 Mizâlchii Turcii i-o da
 Şi la poiană ieşea.
 Toşi cu iele-n sus că da,
 La toşi sulişa cădea;
 A Mizâlchii mai sus merge,
 La un ceas pe urmă cade.
 Abdulman îmi priveşte
 Şi lu-mpăratu-i vorbeşte:
 "Mă-mpărate, luminate",
 "Iote Mizâlca ce-a făcut":
 "Pin Stambul când am trecut",
 "Colea pin târgul de flori",
 "Unde trecea negustori",
 "Iea la flori nu s-a uitat".
 "Da-n marginea târgului",
 "Nişte sulii mari şi tari".
 "Iea din gură c-a vorbit"
 "Cu ceauşii toşi de Turc"
 "Câte-o suliţă să ia".
 "Pe-a mai mare suliţă"
 "Mizâlcuşii să i-o dea".
 "Aşa ce iea a lucrat"
 "Pe-a mare suliţă i-a dat".
 "La poiană să trăgea",

"Cu suliașăli-n sus da",
 "La toți suliașă cădea".
 "A Mizâlchii suliașă",
 "Mai departe să ducea",
 "Pe urmă la un ceas cădea".
 Împăratu de-auza:
 "Las să fie voinicel",
 "Că e prea frumos și iel".
 Cu logorii să-ntorcea,
 La cășele¹²⁵ când venea;
 Judeca agale-n pace,
 Că n-are nima ce-i face!...
 Nouă ai că s-a-mplinit,
 Șapte zăle i-a trecut.
 Iel din gură așa zăcea:
 "Vino Mizâlcușă-ncoa",
 "Că armata mi-ai făcut",
 "Șapte zăle a trecut",
 "Să-ți îmbraci țoalăli tale",
 "Să te duci acas cu iele".
 Mizâlcușă de-auza,
 Lăpăda țoale turcești,
 'Mbrăca de-ale boierești,
 Își lua drumu și pleca
 Și Turcii o petrecea.
 Când să pusă pi-un vapor,
 Să treacă-o apă de dor,
 Cămașa deșchetora,
 Țâșă albe că scotea,
 Cu pălmușă le bătea,
 Și din gură le spunea:
 "Turcilor, bătrâni agale",
 "Da vedeți, da nu vedeți",
 "Astea țâșe boldurele",
 "V-a judecat pe voi iele".
 "Când la mână eu v-am fost",
 "Voi în stare nu mi-ați fost".
 Da Turcii când auza,
 Cu pumnu-n piept să bătea,
 Și toți Aman!... striga,

¹²⁵ Cazarme

*"Baca şim dim gheauru"¹²⁶,
"Ce-a-ndemnat-o gheavolu"
"Să ne-arate ţâşăli",
"De ne-a rupt inimili".
Mizălca din vapor ieşea,
Iar pe roibu-ncăleca,
Şi la-mpăratu venea.
Şi-mpăratu o primea,
Şi pe iea o mărita,
Ficior de alt împărat lua
Şi le da-mpărăţia
Ş-a lui toată avuţia
Singur Domnul iel ştia,
Şi-mpărat că rămănea,
Doamne, de să pomenea.*

**Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştia carte) din com.
Alexandrovăţ, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.**

¹²⁶ : Înjurătură turcească

Ilincuța Șandrului

Lină verde de-o cicoare,
La vale, frate, la vale,
Dincotro soare răsare,
Mi să vede-o casă mare;
Cu fereștili-n brumale,
Să-nvârtește după soare.
Da la iea cine-mi ședea?
Șede Șandru, om bogat,
Cu fată de măritat.
Pe fetiță c-o chema
Ilincuța Șandrului,
Șandrului bogatului,
Propta Țăligradului.
De-unde voivod-auza
De Ilinca cea frumoasă,
Îi scoate suflet din oasă.
Pe căic¹²⁷ că să punea,
Gujbili¹²⁸ că le-ntărea.
Iacă căicu ajungea
La marginea Dunării,
Unde Dunărea cotește,
Da malu mi să-nvârtește,
La cea salcă cocoșată,
Ce sta cu burta pe apă,
Unde căicu mi-așteaptă.
Din căic afar ieșea,
Mi-eșea doi pruni înfloriți;
Nu sânt doi pruni înfloriți,
Și sânt doi Turci învăliți.
Pe margine de Dunăriță
Frumos ieși o fetiță
Cu vedrița-n cobeliță,

¹²⁷ Vaporaș

¹²⁸ Pânzele

Româncă din zona Homole - Serbia

Ia apă rece în vedriță.
 Și cu Turcii se-ntâlnea,
 Da Turcii zo întreba,
 De Ilinca Șandrului.
 Acea mândră de fetiță,
 Îl fu Ilinchii-o văruichiță.
 Iea pe Turci când auza
 Că-ntreabă de Ilinca,
 Pe vedre se mânia,
 Fuga la Ilinca da.
 Drept în casă să ducea,
 Ilincușii că-i spunea:
 "Fa, văruică, Ilincușă",
 "Știi, văruică, da nu știi",
 "La tine fată-a venit",
 "Tare venind și sosând",
 "Veni doi pruni înfloriți",
 "Nu sânt pomii înfloriți",
 "Da sânt doi Turci învăliți".
 "Întrebând și ispitând"
 "De Ilinca Șandrului",
 "Șandrului, bogatului",
 "Că mi-o cere Voivoda".
 "Lină verde de-o sulfină",
 "Să facă neagră cădână".
 "Ieu așa c-am auzât",
 "Turcii de tine-ntrebând",
 "Și la tine c-am venit",
 "Mândră veste Ț-am veștit".
 Da Ilinca de auza,
 Cum tăbăra de plângea,
 Din oichi negri lăcrăma
 Și din gură-așa grăia:
 "Lele, Doamne, Sfântule!..."
 "Și tu, Puternicule!"
 "Unde, Doamne, s-a văzut",
 "Cea Rumână după Turc?!"
 "Că m-e Turcu porc de câne"
 "Să nu-l văd pe lângă mine".
 Și la mumă-sa striga:
 "Mumă, muiculița mea",

"Da știi mumă, da nu știi",
 "Ieu dau fuga la băștea"¹²⁹,
 "Da tu mumă-oi rămânea",
 "Și Turcii când m-o căta",
 "Dila poartă or striga":
 "Șendruleasă, bogăteasă",
 "Iea să ieși afar din casă",
 "Ne dai pe Ilinca frumoasă".
 "Că ne cere Voivoda",
 "C-așa vrea inima"
 "S-o ia pe Ilinca ta".
 Da tu mumă c-oi zăcea:
 "Turcilor, buni și agale",
 "N-aș auzât ș-aș aflat"
 "Că Ilinca a murit",
 "Cam din vreme și de mult!..."
 "De când Ilinca-a murit",
 "Inima-n mine s-a fript",
 "Și numai pot de urî!..."
 "Da de când am îngropat-o"
 "Inima-n mine-a crăpat-o..."
 "Pe Ilinca-am îngropat-o"
 "La stratu cu oicheșele",
 "Să-i plângă lumea de jele...",
 "La stratu cu busuioc"
 "Să-i plângă lumea cu foc..."
 Iată Turcii că-mi venea,
 Așa Turcilor grăia:
 Da Turcii când auza,
 Di pe cai să dubăra
 Și din gură sta, grăia:
 "Mumă slabă și bătrână",
 "Tu iești Ilincușii mumă?"
 "Noi nu-ți credem cuvântu",
 "Aide să ne-arăți mormântu".
 Șendruleasa, bogăteasa,
 Lua pe Turci și pe agale
 Și-n grădină că sărea,
 Din gură așa grăia:
 "Iote Ilinca coala!"...

*Sapă Turcii după iea,
 Pe Ilinca n-o găsa,
 Și da fuga la băștea,
 Unde uda florili,
 Prisădea garoafili,
 Să le-nfloară florili;
 Să le poarte fetili,
 Mai cu foc nevestili.
 Iacă Turcii c-o vedea,
 La Ilinca să ducea,
 Dila pârleaz că striga:
 "Bre, Ilincă, fată mare",
 "Da-mi și mie-o garafea",
 "Să o miros câtăva".
 Da Ilinca sta, vorbea:
 "Turcule, păgânule",
 "Bată-ți calu, cată-ți drumu",
 "N-are daica flori de dat",
 "C-astă vară n-a ploiat",
 "Ș-am dat bani de le-a udat",
 "Banii di pe sărutat",
 "Ș-am dat bani de îngrădit",
 "Toți banii di pe iubit",
 "La nuiăua și parăua",
 "La tot paru galbinu".
 Dară Turcu să ruga:
 "Vin, Ilinco, la pârleaz",
 "Nu ne face la năcaz..."
 Iacă Ilinca venea,
 Și-i adusă-o garofea;
 Dară Turcu di colea,
 Iel cu stânga o mința,
 Cu dreapta o prindea
 Și pe cal că-o-arunca.
 Plecară Turcii cu iea,
 Legată ca vai de ea;
 Zo plângea și să vâita,
 Dară Turcii să ruga:
 "Taci, Ilinco, nu plângea",
 "Te ducem la Țaligrad",
 "Să te vadă cădânili",*

"Să-și dea sufletili";
"Să-ți vadă umbletili",
"Să le rupi inimili".
Și pe căic o pune
Plecă căicu cu ea;
Da Voivoda zo striga:
"Ia-ntăriți voi gujbili",
"Dați voi cu lopeșâli".
Când căicu să-ntărea
Tare la fugă-mi fugea,
Da Ilinca zo plângea,
Și din gură așa zăcea:
"Lele, Doamne, Sfântule!"
"Decât roabă Turcilor"
"Ș-argată cădânilor",
"Ieu momeală peștilor"
"Și rugină pietrilor".
Atât din gură zăcea,
De Voivoda să ruga:
"Mă, Voivode, d-ta",
"Ia dezleagă mânili",
"Să-mi așez ieu tâmplili",
"Să-mi pun fața la albeală",
"Buză moi la rumineală",
"Că mă văd cădânili",
"Să-și de sufletili".
Da Voivoda, pui de domn,
N-avu minte de un om;
Mânili le dezlega,
Da Ilinca sărmana,
Se făcu că să-mpletea,
În margine la căic să da,
Apă cu mâna că lua,
Tâmpile negre le uda,
Cu marama le ștergea;
Dumba-n Dunăre sărea.
Da și Turcii după iea
Cu cârligili-o trăgea,
Și moartă ca vai de iea.
Caicu-ndărăt-nvârtea
La cea salcă cocoșată,

*Ce sta cu burta pe apă,
Unde Dunărea cotește;
Da malu mi să-nvârtește.
Iei căicu mi-l oprea,
Pe Ilinca că o lua
Și pe cai că o lega,
Baș moartă ca vai de iea.
Și-o dusă la muică-sa,
Și așa turcii striga:
"Șendruleasă, bogăteasă",
"N-ați pe Ilinca frumoasă".
Șendruleasa de-auza,
Când afară că ieșea,
Pe Ilinca mi-o vedea
Și moartă ca vai de ea.
Tum-te atunci că mi-o lua,
Pe Ilinca mi-o-ngropa
La stratu cu oicheșele
Să-i plângă lumea de jele...
La stratu cu busuioc
Să-i plângă lumea de foc,
Ș-o băga-n negru pământ,
Și să uita ca un gând.
Lăutarii că tocmea
Și-n cântec că o cânta;
Doamne, de să pomenea,
De să cântă ș-acuma.*

**Auzită de la Sâma Prunaru de 52 ani (știa carte) din com.
Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.**

Chera Cheralina

*Verde de-o cicoare,
Colea-n vad în vale,
Colea-n Gârla Mare;
Încarcă, mi să-ncarcă
Două trii sandale¹³⁰
Cu marfă fâmeiască
Că ie mai frumoasă,
În lume mai blăgoasă.
Dila vale-mi vine,
Chera Cheralina,
Fată de Rumână.
De Rumân bogat,
Dila Țăligrad.
Da sandale-ncarcă
Arapu, arapu,
Negru și buzatu.
Arap de-mi vedea
Că vine Chera,
Arapu-mi vorbea:
"Vino, Chero, vino",
"Vino de Ț-alege",
"Marfă fâmeiască",
"Că e mai frumoasă!"...
"Și iar Chero-alege",
"Pene și mărgel",
"Că sânt frumușele",
"Sădef de-al mărunt"
"Să mi-l porț la gât".
Chera, fată mare,
Mergera pin sandale,
Arapu-mi vorbea:
"Turcilor buni și agale",*

¹³⁰ Vaporașe mici

*"Ia-ntăriți voi gujbili"*¹³¹
"Să pornim săndalili",
"Pe Chera să o furăm",
"La Stambol să o ducem";
Da Chera știa turcește,
Cu arapu iea vorbește:
"Arape, arape",
"Negre și buzate",
"Ia nu-ntări gujbili",
"Să pornești săndalili".
"Știi, arape, știi",
"Ieu, arape, am"
"Vro trii frățiori":
"Unu șerpil Dunării",
"Una rața bălțâiei",
"Și cu oșu Brăilei".
"Când de noi că-o auza",
"După noi când s-o lua"
"Și te-ajunge pe săndale",
"Și-ți ia capu dumatle".
Da arapu sta, zăcea:
"Aide, Chero, aide"
"Că te cere Juz-Pașa"
"De-a lui mândră nevastă".
"Să te vadă cadânili"
"Să-și dea sufletili",
Dară Chera-așa zăcea:
"Arape, arape",
"Negru și buzate",
"Ieu m-am botezat";
"De albă creștină",
"Nu neagră cadână".
Da arapu de-auza,
Săndalili le mâna
La vale pe Dunăriță.
Frașă Cherii mi-auza
Și-mi aleargă coala-n vale,
Coala-n vale-n Gârla Mare.
Iei căs-trii mi să vorbea,
Zăcea șerpil Dunării:

¹³¹ Pânzele de la corabie

"Măi, tu, rața bălțâiei",
 "Sări în Dunăre la fund",
 "Că mergi pin apă curând"
 Dară oșu Brăilii,
 Dară șerpilor Dunării
 Să delungea câmpului.
 Și ca vântu alerga
 Când ajunsă la săndale,
 Sus pe cărmă să suia,
 Striga rața bălțâiei:
 "Aleargă oșu Brăilii"
 "Că i-am prins ieu cărmilii",
 "Și i-am muiat gujbili!" ...
 Veni șerpilor Dunării,
 Să suia sus pe săimia,
 Dară Turcu rău striga:
 "Turcilor buni și agale",
 "Mănaș șaica cât puteși"
 "Că Dunărea s-a turburat",
 "Nu sântem noi de scăpat".
 Veni oșu Brăilii,
 Di pe malu Dunării,
 Pusă mâna pe arap.
 Mâna-n chică-i împlânta
 Și de maică-l înjura,
 Ce i-a luat pe soru-sa.
 Dară șerpilor Dunării,
 Îngăurea săndalili,
 De izvora apili.
 Turcii-așa dacă-mi vedea,
 Săndalili le trăgea
 La malu Bosforului,
 În poala Stambolului –
 Multă blagă rădica,
 Pe Cheralina o lua,
 O ducea la Brăila.
 La Brăila când mergea,
 Veni boieri din Brăila;
 Pe Cheralina ogodea¹³²,
 Și de nevestă o lua –

¹³² Logodea

*Frașă iei c-o dăruia
Cu două, trii săndale pline
Tot de marfă fămeiască,
Că ie-n lume mai frumoasă.
Mai mult pene și mărgel
Că sânt mândre frumușele
Și sădefuri de-al mărunt
Că ie-n lume și mai scump –
Cu boieriu văcuia
Doamne, de să pomenea.*

**Auzită de la Sâma Prunaru de 52 ani (știa carte) din com.
Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.**

Jianu

*N-aş auzât di-un oşoman,
Di-un Jian şi di-un Oltean
Şi di-un oş de căpitan
Care umblă pin păduri
Cu şaisprezece panduri,
Tot în ghetе şi cusături,
Numai în găitan şi-nflorituri.
Cu pistoale înarmaş,
Cu puşti, flinte încărcaş,
Umbă ca nişte turbaş;
Că iau mei dela ciobani,
Armăsari dila mocani;
Făr-de plată, făr-de bani,
Vai, maica mea, ce duşmani!
Şi păzăsc pila strâmtori,
Ia bani dila negustori;
Că sânt la purtat uşori
Şi la schimbat cu spori.
Jianu mi-e om la sfat,
Fără frică de păcat,
Multe casă a călcat;
Pe cine-ntâlnea smulgea,
Măduva din iel sughea.
Iară lumea de vedea,
Da jalbă la Caragea;
Domnia cât mai curând,
Poteră la iel mânând;
Da Jianu-nfălegând,
Să opri la Olt fugind.
Călare pe armăsar
Şi striga: "podar, podar",
"Trage podişca la car",
"Că nu-ţi va fi în zădar",
"Trage podu măi de-adreptu",*

"Nu mă trage pe departe"
 "Că-ți răcesc un glonț în piept",
 "Or te culc, or te deștept".
 Da podariul sta privea,
 Să făcea că să gândea,
 Poterii voind să-i dea.
 Jianu iar strigând,
 Și zăbava lui văzând,
 Să mai aștepte nevrând,
 Dete drept prin Olt trecând.
 "Decât să mă rog de prost",
 "Până să dea podu-n rost";
 "Fi-voi voinic cum am fost"
 "Și voi trece la-adăpost".
 "Decât o para la pod",
 "Murgu-mi este cam nărod";
 "Când ie coada lui nod",
 "Trece Oltu ca pe pod".
 "De-oi sta ca să mă plătesc",
 "La toț să mă căciulesc",
 "Da ce naiba haiducesc!"
 "Haideș, murgule, haideș",
 "Te sâlește murguleș",
 "Nu-ț mai face păru creș",
 "Hai la Zlatina, aideș",
 "Mergi, murgule, nu sufla",
 "Nu sufla, nu te umfla".
 "La gazde vom răsufla"
 "Și odină vom avea",
 "Gazda mea e-n Valea ra".
 Iară murgu când sărea,
 Togmai ca căprioara
 Poșta un sfert îi părea.
 Dar la gazdă ajungând,
 Omu auză țâpând;
 Potera gazdii alergând,
 Și de Jianu-ntrebând.
 Iel atunci fugind spre plaiu,
 A strigat la murgu "ai",
 "Săi, murgule săi",
 "Să fugim șerpi și vâi".

"Țân-te gazdo, nu te da",
 "Că s-o moloșea",
 "De s-o mira toț de iea".
 Dar când Jianu fugea,
 Potera mi-l ajungea;
 Mânili-n iel înfîgea,
 Și-l ducea la Caragea.
 Iar când pi la apus,
 Când la curte iel fu dus;
 Cu tovarășii în rînd pus,
 Așa cânta cu-n glas sus:
 "Stau în drum și mă gîndesc"
 "Ce s-apuc, ce să muncesc";
 "Pîne să mi-o dobîndesc",
 "Copilașii să-mi arănesc".
 "Când nădejdea mi-am răspuns",
 "Și ședeam pe gînduri dus",
 "Aminte ce mi-am adus?"
 "Mă uitam pe deal în sus",
 "Mă uitam pe jos pe lunci",
 "Vedeam oameni, muieri și prunci",
 "Tot cu plugurile la munci".
 "Mă-ntristai mai mult atunci",
 "Că toți îmbrăzda mereu",
 "Numai plugulașul meu",
 "De vremuri răle rupsăsă",
 "Făr-de aramă rămînsăsă".
 "Că ieu numai avusăi"
 "Tot brădetul, un bordei!"
 "Și pe vatră unt cu tei",
 "Și-un tăciune de tei",
 "Cu cenușa-ntr-un ulei".
 "Și nici aia nu-i a mea",
 "Ce-a tors soacră-mea pe iea",
 "Când să-nchină să ia",
 "Să spele și iea cu ia".
 "Ș-am umblat, ș-am alergat",
 "M-am miluit, m-am rugat";
 "De sărac și de bogat"
 "Și nima-n samă nu m-a luat".
 "Am cerut boi într-un ceas",

*"Să-mi ar și ieu un loc di-un pas".
"Nevoie să nu mă las",
"De milă n-am măi rămas".
"Atunci mă-ntorsei și ieu"
"Și zăsăi în gându mieu":
"Dar-ar bunu Dumnezeu"
"Să umble și plugu mieu";
"Săbioara să-mi fac plug",
"Și pistoalele să le-njug".
"Flinta, iataganu lung",
"Să-mi pun într-o parte fes"
"Și la colnice să ies"
"Să mă pui să brăzdez des",
"Să trag brazda dracului",
"Tot din vârful dialului"
"Până în capu satului",
"Drept în casa bogatului",
"Drept la furca patului".
Astfel Jianu legat
A stătut și a cântat
La vale în palat,
De poteră-nprejurat.
Dară pravila judeca,
Cu lanțuri îl închidea
Și în ocnă mi-l băga,
Unde om nu măi călca,
Cât o fi lumea asta.*

**Auzită dela Chivu Irșie com. Stanotârn, jud. Vidin,
Bulgaria.**

Guda și Costea

(VARIANTĂ)

*Astăzi Luni și mâine Marți,
Pleacă Costea la Galați
Să ia sare de mneoare,
Să aibe-n toamnă gonitoare.
Și târâșă de oișă,
Să facă la mnelușei pîșă.
Când mergând Costea pe cale
Să-ntâlnea cu Fulga-n vale,
Cu Fulga aiduc bătrân,
Ce tot vine pila turmă.
Iacă Fulga-i sta vorbea:
"Unde, Costeo, mi-ai plecat",
"Cu cine turmili-ai lăsat?!"...
Dară Costea, cioban Costea,
Iel din gură-așa zăcea:
"Măi, Fulga, aiduc bătrân",
"Toată iarna ai venit"
"Și la turmă ai dârât".
"Da știi, Fulgo, da nu știi",
"Că mai are Costea, are",
"Patruzăci de câni bătrâni"
"Și cinci zăci de cățălandri";
"Cu Guda, cășă bătrână",
"Ce păzăște vara-o stână".
Iacă Fulga sta vorbea:
"Iote, Costeo, ce-o să-ți fac",
"Ieu la turmă m-oi ducea",
"Turmili ți le-oi rupea",
"Țâie un cârd că Ț-oi lua"
"Ș-o mioară de frigare"
"Ș-un berbec de o căldare".
Dară Costea așa-i grăia:*

"Nu scapi tu de Guda mea!",
 "Chiar în pământ te-oi băga!"...
 Da Fulga când auza,
 Ală mare că ieria,
 Pornea vânturi de sufla
 Și din ceri că lăpăda.
 Pica câti-un pic de ploaie,
 Câte două de zăpadă,
 Vânturli tot vâjăind;
 Dară Guda ocolind
 Cășălandrii chirăind.
 Dară ploia slătărea,
 Până pe Guda uda.
 Guda-n claie să băga,
 Cășălandrii iar așa.
 Da Fulga, aiduc bătrân,
 Iel în turme să băga;
 În multe părți le spărgea,
 Un cârduleț lua și pleca.
 Unde mi să scufula,
 Unde-i codru neumblat;
 Dealurli s-a surupat,
 Fulga-acia s-a băgat.
 Lua mneoara de frigare
 Și berbecii de căldare.
 Iară Costea când venea,
 Turmili le număra,
 Chiar în turme nu-mi vedea
 Cea mneoară oicheșea,
 Ce-ți dai inima pe iea.
 Iel la Guda să ducea,
 "Asnoapte ce mi-ai făcut"
 "Turmili ce n-ai păzât?"
 "Fulga aiduc a venit",
 "Cârdul din turme mi-a rupt",
 "La număr nu mi-a ieșit"
 "A mneoară de frigare",
 "Și cu-n berbec de căldare";
 "Și mneoara oicheșea",
 "Ce-mi dau inima pe ea".

Câtârliga¹³³ rădica,
 Și pe Guda o lovea;
 Dară Guda zo schincea,
 Și din gură-așa grăia:
 "Stai, stăpâne, nu mă bate",
 "C-o să-l cat pe Fulga la moarte!"
 Atunci Costea ciobănaș,
 Câtârliga-n mână lua,
 Tăbăra de fluera
 L-ai patruzăci de câni bătrâni,
 Și ai cincizăci de cățalandri.
 Și Guda căța bătrână,
 Ce-mi păzăște vara-o stână,
 Când odată pueza¹³⁴;
 Iacă Guda rău schincea,
 Piste urma lu Fulga da,
 Cățalandrii după iea.
 Dară Costea trist eria
 Și mergea cât mai mergea
 Guda pe Fulga-l sâmța.
 Odată când aulea,
 Cățalandrii iar așa,
 Și pe Fulga-l ocolea,
 Cioban Costea alerga.
 Când pe Costea îl vedea
 Cu berbecu în căldare
 Și mneoara pe frigare,
 Cioban Costea când răcnea;
 "Așa cățălușa mea!"...
 "Ia să-i rupi tu vinili",
 "Să-i pierdem noi zâlili".
 Chiar Guda când îl sâmța,
 Odată să răpeza,
 Și de vine-l apuca;
 Vinili i le rupea,
 Cățalandrii l-ajuta –
 Câinii bătrâni ajungea;
 Da din Fulga zo trăgea,
 Și pe Fulga îl rupea.

¹³³ Ciomag cu cuie

¹³⁴ Umpleau pădurea

*Cioban Costea ajungea,
Ș-avea Costea ce vedea:
Un berbec-ntr-o căldare
Ș-o mneoară în frigare.
Iel la cârd să ducea
Și-n cârd că mai găsa
Pe-o mneoară oicheșea,
Ce-și da inima pe iea.
Chiar la turme să ducea,
Guda zo le ocolea,
Costea la iea să răstea;
Să păzască turmili,
C-o să-i piardă zâlili.
Da Guda așa zăcea:
"Mă rog stăpâne de tine",
"Că ieu am îmbătrânit";
"Păru pe mine s-a rărit",
"Nu pot să mai țin la frig".
Alți cășăluși învăța,
Turmili de le păza.
Cioban Costea rămânea,
Tot cu turme să purta.
Că eria cioban bătrân,
Cam din vreme și de mult.
Și iar Costea rămânea
Pin aproape de Galați;
ÎnȚara Rumânească,
Ca pentru să pomenească.*

**Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (știe carte), din com.
Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.**

Arghiu Crăişoru¹³⁵

*Verde de-o cicoare,
La vale, la vale,
Într-al buaz de mare,
Tare mi să-npare,
Mândră casă, mare;
Fereştile-n brumale
Să-nvârte după soare.
La iea cine-mi şedea?
Un cistit de împărat,
Mare luminat.
Şi-mpăratu-avea
Cea mică băştea¹³⁶.
Şi-n băştea mi-avea,
Vro cincisprezece meri,
Cu doisprezece peri.
Doisprezece aluni,
Cu doisprezece pruni
Şi toţ pomi de-ai buni.
Împăratu avea,
-N mijloc de băştea,
Tot un pui de măr;
Nu ştiu fi-va pār,
Or m-e pui de măr.
De flori înflorea
Şi poame lega,
Pe-o parte să cocea,
Pe alta iar lega.
Împăratu când venea
Găsa măru jerpelit,
Crecile le-a frânt,
Rău le-a prăpădit.
Împăratu sta, zăcea:*

¹³⁵ Variantă: în colecția Giuglea-Vălsan poartă denumirea "Ardiu Crăişor" pag. 229
¹³⁶ Grădină

"Ce să fie Doamne-asta?"
 "Ăsta pui de măr",
 "Nu știi fi-va păr",
 "Ăsta pui de măr",
 "Ieu l-am pus cu mâna",
 "L-am săpat cu sapa"
 "Să mănânce tata".
 "Nu-și cine-a venit"
 "De l-a prăuit"¹³⁷.
 Și-mpăratu-avea
 Vro trii ficiorei,
 Toț sânt pui de zmei.
 Ficioru cel mare
 Cu grija-n spinare,
 Iel sta grăia:
 "Tată, taica-l meu",
 "Des ară mă duc"
 "Măru să-l păzăsc",
 "Or și ce gândesc!".
 "Pe care găsesc"
 "Mere culegând"
 "Să ți-l dau legat"
 "Țâie ca pi-un beat".
 Împărat de-auza
 Din gură-i spunea:
 "Du-te ficioraș".
 "Mi-ești ficior mai mare"
 "Să ai grije tare".
 "Tu n-oi adurmea";
 "Până oi prindea",
 "Or cine-o venea".
 Soarli apunea,
 Voinicu pleca,
 Su măr să ducea,
 Voinicu păza,
 Zânili venea,
 Măru-i culegea,
 Crecili-i frângea,
 Rău mi-l jerpelea.
 Ceal voinic de noapte,

¹³⁷ Prăfuit

Cum să pomenea
 Și-n măr să uita,
 Și iel că vedea
 Măru jerpelit,
 Crecili le-a frânt.
 Tăbăra plângea,
 La-mpărat venea
 Și mi-i povestea:
 "Tată, taica-l meu",
 "Ș-al lui Dumnezău",
 "Ieu măru-am păzât",
 "Nu-și cine-a venit"...
 "Când am adurmit".
 "Rău l-a jerpelit",
 "Crecili le-a frânt",
 "Le vād pe pământ!".
 Al de doi fîcior,
 Pe lume cu dor,
 Iel așa vorbea:
 "Tată, taical-meu",
 "Acuși rāndu meu";
 "Și ieu să păzāsc",
 "Belchem¹³⁸ dobāndesc".
 Dor atāt vorbea,
 Și-mi pleca-n băștea.
 Su măr să ducea,
 Și iel îmi păza.
 Toată noaptea sta,
 Nima nu venea.
 La mijloc de noapte,
 Puțân cucăia.
 Zānili să sloboza
 Și iar măru culegea.
 Iel nu le-auza.
 Cum să pomenea,
 Tăbăra plângea
 Și la-mpărat venea,
 Din gură-i povestea:
 "Iote, tată, ce-am făcut",
 "Toată noaptea am păzât",

"Când fu la mijloc de noapte",
 "Puțânel am cucăit";
 "Nu știu cine a venit",
 "Și iar măru l-a bătut".
 Atunci fîcioru-al mai mic,
 Cel mai bun, tare, voinic,
 Iel din gură-așa grăia:
 "Tată, tăiculița-l meu",
 "Să-ți ajute Dumnezeu",
 "Să-mi dai țolili tăle",
 "Ce te-ai cununat cu iele".
 "Să-mi dai săbioara ta",
 "Ce te-ai încins tu cu iea"
 "Când ai luat pe muica mea".
 "Ieu atunci la măr mă duc",
 "Ieu măru să țâ-l păzăsc"
 "Și prea cred că dobândesc".
 Împăratu de-auza,
 Țolili lui că le lua,
 Și lui Arghiu Craiu le da.
 Arghiu cum le îmbrăca,
 Săbioara o-ncingea,
 Își lua drumu și pleca
 Și să dusă la băștea,
 Și în măr să pitula,
 Toată noaptea că păza.
 Când fu la mijloc de noapte,
 Cu sudori grele de moarte,
 Îi venea de cucăia.
 Deloc trăgea sabia,
 Pune plăsăli-n pământ,
 Și cu vârful sus la gât.
 Numa-odată cucăia,
 Săbioara-l înșăpa
 Și de somn că îi trecea.
 Când în măr să zăuita
 Trii zâne în măr vedea;
 Câte treile fete mari,
 Parcă sânt de gospodari.
 Arghiu dacă îmi vedea,
 Trasă arcu sta să dea,

Dară Zâna cea mai mare,
 Ce e cu grijă-n spinare,
 Iea din gură așa-i grăia:
 - "Arghiu Crăișor"
 "Prididit de dor",
 "Arghiu fără de casă"
 "Și fără nevastă".
 "Ia stăi de nu da".
 "Cere di la mine",
 "Că-ți dau eu pe lume".
 - "Zână, Dumneata",
 "Dă-mi pe sora ta",
 "A mai mititea!"
 "Pe aia, Ileana",
 "De crăliță¹³⁹ mie"
 "Să-ți samene țâie",
 "De podoabă mie".
 Atâta-i spunea,
 Arcu-ntins ședea,
 Sta numai să dea,
 Ileana privea.
 Iea dacă-mi vedea,
 Din măr cubăra.
 Arghiu di colea,
 În brață o lua.
 Da zâna cea mare,
 Cu grija-n spinare,
 Iea așa-i spunea:
 "Arghiu, Crăișor",
 "Prăpădit de dor";
 "Iote sora mea",
 "Acuși zâna ta".
 "Tu cum oi păstra-o",
 "Așa mi-oi aveauă".
 "Cu iea te-oi culca",
 "Colea pe băștea".
 "Voi când v-ați iubea",
 "Și ați adurmea",
 "Rău o venea",
 "Dila iea o fura"

"O vișă de păr din cap",
 "Și atunci zâna Ț-a plecat".
 "Rămâi fără-de casă"
 "Și fără nevestă".
 Arghiu de-auza,
 Cu zâna-mi pleca,
 Colea prin băștea,
 Unde să culca,
 Iubitu făcea.
 Zâna pleca grea
 Și iei adurmea.
 Iacă rău când venea,
 Dila zână că fura
 O vișă din păr din cap;
 Deloc zâna a plecat,
 Pe Arghiu culcat l-a lăsat.
 Arghiu când să deștepta,
 Și pe zână n-o vedea;
 Cum tăbăra de plângea,
 Și la taică-su-alerga.
 Din gură așa-i spunea:
 "Iote, tată, ce-am făcut",
 "Toată noaptea am păzât",
 "Și ieu Zână-am dobândit".
 "Și cu iea că m-am iubit",
 "Cu ea am adurmit",
 "Rău la noi a venit",
 "Dila zână mi-a furat"
 "O vișă de păr din cap".
 "Iacă zâna mi-a plecat",
 "Ieu am rămas culcat".
 "Nu știu cum naiba să fac",
 "Mă duc în lume s-o cat!"...
 Iacă Arghiu îmi făcea,
 Niște opinci de fier
 Ș-o cârjie de oșăl.
 Cu nouă cai pleca,
 Nouă ai că o căta;
 Nouă cai îi prăpădea
 Și pe zână n-o găsa.
 Pe picioare pleca,

Din țară-n țară-ntreba;
 De-acea casă a de zâne,
 Unde-o fi departe-n lume!...
 Și nima nu știa,
 Și opincili tocea,
 Și cârjia iar așa.
 De tot gol că rămânea,
 Tot își cată iel zâna.
 Pe-o vale cubăra,
 Tăman sara însăra,
 Sus în munte să uita,
 Sus în munte un foc ardea,
 Pingă foc ora juca.
 Arghiu la foc să ducea,
 Acolo pe cine găsa?
 Găsa vro trii tărturei¹⁴⁰.
 Tărtureii zo să bătea
 Pi-un pustiu de fes.
 Arghiu de vedea,
 Bună sara că le da,
 Tartorii zo-i mulțamea,
 Din bătaie să oprea
 Cu Arghiu să vorbea.
 Tartorii zo-l întreba:
 "Măi Arghiu, tu, crăișor",
 "Iești bun, prididit de dor";
 "Iești băiat fără de casă",
 "N-ai casă nici nevastă".
 Da Arghiu le povestea,
 Cum cu zâna a pățat,
 Și pe Zână ș-a pierdut.
 "Departe am plecat",
 "Pe zâna mea s-o cat".
 "Da voi tartori grei",
 "Voi n-aș fi auzât"
 "De casa de zâne",
 "Unde-or fi pe lume?"
 Tartorii zăcând,
 "Noi n-am auzât"
 "De casa de zâne",

¹⁴⁰⁾ Draci

"Unde-or fi pe lume".
Arghiu și-ntreba:
"Măi, voi, tartori grei",
"De ce vă certați";
"Și vă vătămați?"
Tartorii zăceau:
"Arghiu, Dumneata",
"Taica a murit",
"Fiesu i-a udit",
"Și noi ne certăm"
"Care să i-l luăm".
Arghiu întreba:
"Ce vo trebuia"
"Baș și fesu-ăsta?!"
Tartorii spuneau:
"Arghiu, Dumneata",
"Pe unde-oi umbla",
"Fesu-n cap oi punea",
"Nu te vede nima".
Arghiu de-auza,
Trii părele din poznar lua,
Și la tartori că le da,
Fesu de-i cumpăra.
Își lua drumu și pleca;
Toată noaptea că mergea,
Și la zăuă iar așa.
Unde sara însăra,
Altu foc în munte sus;
Unde tartorii s-a dus,
Să facă și ei răspuns.
Tartorii la foc șezând,
Toți din jordele¹⁴¹ bătând;
Pi-un păpuțel certând.
Arghiu la ei privind,
Și bună sara le da,
Tartorii îi mulțamea;
Da Arghiu îi întreba:
"Măi, voi, tartori Dumneavoastră",

¹⁴¹ Nuiete

"Ce sântezi cu mintea proastă",
 "Ce vă certați voi așa",
 "Baș pe păpuțelu-ăsta!!" ...
 Da tartorii așa zăcea:
 "Măi, Arghiu, Dumneata",
 "Iacă taica a murit",
 "Păpuțelu i-a udit!" ...
 Și Arghiu ispitind,
 "Măre ce v-o trebuia"
 "Vouă păpuțelu-ăsta!?"
 "Păpuțelu să mi-l dați",
 "Dila voi l-oi cumpăra"
 "Că s-a rupt opinca mea",
 "Da spuneți ce-o trebuia?",
 Iacă tartorii-i spunea:
 "Arghiu păpuțelu-ăsta",
 "Pe apă te-oi slobăza";
 "Sus pe apă c-oi mergea"
 "Și nu mi te-oi scufunda".
 Arghiu dacă-auza,
 Trii parale că le da,
 Și papucu cumpăra,
 Și iară-i mai întreba:
 "Voi, tartori, Dumneavoastră",
 "Pe-aici pe munte șezând"
 "Și la focuri încălzând",
 "Știu bine c-ați auzât"
 "De-a cea casă cea de zâne",
 "Unde or fi iea pe lume?!"
 Da tartorii că spunea:
 "Măi Arghiu, Dumneata",
 "Arghiule să te duci",
 "În margine mării",
 "Și pe mare c-oi pleca"
 "Să te duci în sus pe mare"
 "Dinspre răsărit de soare" –
 "Unde șede apa baltă",
 "Că-mpăratu nostru-așteaptă",
 "La cea casă, cea de sticlă",

*"Inimioara-n tine-ți pică".
 "Că-mpăratului de drag",
 "Are vo trii coarne-n cap",
 "Împăratu de-o-ntreba",
 "Lu-mpăratu-oi povestea"
 "Să spună el zâna ta".
 Iacă Arghiu de-auza,
 Păpuțelu că și-l lua,
 Jos la mare dubăra,
 Și-n picior și-l așeza;
 C-o curelușe-l lega,
 Și pe apă că pleca.
 Apa pliută mi-l țânea,
 Și Arghiu zo-mi drumia¹⁴²
 Pe mare, la vale,
 Spre răsărit de soare,
 Unde șede apa baltă,
 Unde-mpăratu așteaptă.
 La cea casă, cea de sticlă,
 Inimioara-n tine-ți pică.
 Cum în casă ajungea,
 Iacă-mpăratu vedea:
 "Măi Arghiu, Crăișor",
 "Prididitu de dor",
 "De când m-am făcut"
 "Pe-aici n-a venit",
 "Nici un om cu trup".
 "Acuși tu-ai venit",
 "Acas m-ai găsat!"...
 Arghiu Crăișor,
 Din gură vorbea:
 "Cinstite-mpărate",
 "Mare lunate",
 "Ieu că mi-am plecat"
 "Zâna mea s-o cat".
 "Pământu-am umblat",
 "Nici n-am mai aflat"...
 "De casa de zâne",*

¹⁴² Drumuia

"Unde-or fi pe lume!" ...
Cistitu-mpăratu,
Iel dacă-auza,
Buciumu că lua,
Când îmi buciuma,
Toți tartorii venea,
Când să-nșiruia;
De mi-l ocolea,
Unu nu ieria!...
Iel tartorii-al șchiop,
Cu mare năroc.
Pe-ai buni-i-ntreba,
"Unde-o fi pe lume?"
Și iei nu știa.
Șchiopu când venea,
Pe iel l-ntreba,
Iel îi povestea:
"Cistite-mpărate",
"Acușa trecui"
"Pin gunoiu lor"
"Fărmături de pâne mâncai",
"Pân- mă săturai".
"Bucium auzăi",
"La tine venii".
Împăratu răspundea:
"Unde ie casa de zâne",
"De șede departe-n lume?"
Dară șchiopu zo-i spunea,
Împăratul-asculta,
Iar din gură-așa zăcea:
"Pe Arghiu Crăișor îl iai",
"Vă duceți tare ca vântu",
"Ajungeți-nainte ca gându",
Iacă tartorii mi-l lua,
Și cu Arghiu îmi pleca;
Și mergea tare ca vântu
Ș-ajungea iute ca gându.
Când la zâne ajungea,
Lui Arghiu îi spunea:

*“În prăvălie când oi tuna¹⁴³”,
 “Fesu-n cap că l-oi punea”,
 “C-aici alili te mănâncă”.
 “Și-n sobă te-oi băga”,
 “Cam departe-ntr-o chiușea¹⁴⁴”,
 “Și fesu-n cap l-oi țânea”
 “Că te vede zânili”
 “Și-ți răpune zâlili”.
 “De cină că oi cina”,
 “Da zâne nu te-o vedea”.
 Iacă sara însăra,
 Da Ileana le gătea,
 Mândră cină le făcea,
 Numai vro trei perișoare,
 Ș-alelalte carne goale –
 Iele la masă ședea,
 Arghiu între iele sta,
 Mândră cină că cina;
 Cina pân' să sătura
 Și zânili nu-l vedea.
 Dară zâna cea mai mare,
 Ilea Ilenii sta-i spunea:
 “Ileano, daică, Ileano”,
 “Până-acușa așa-am mâncat”
 “Și toate ne-am săturat”,
 “Dară-acușa nu ne-ajuns”,
 “Crezi copilul Ț-a crescut”
 “Și mănâncă și iel mult!”...
 “De prânz mâne să gătești”,
 “Să faci patru perișoare”
 “Și mai multă carne goală”,
 “Să mâncăm, ne săturăm”;
 “Că copilul Ț-a crescut”,
 “Că mănâncă și iel mult”.
 Ileana cum să scula,
 Căldarea pe foc punea,
 Copilașu și-l scâldea.*

¹⁴³ Intra

¹⁴⁴ Colț

Arghiu fesu-arâdica
 Și copilu îl vedea,
 Iel din gură-așa zăcea:
 - "Mamă, iote tata-l meu!"
 - "Nu e, muică, nu e",
 "Nu e taica-l tău",
 "Ș-al lui Dumnezău".
 "Lui nu i-o aducea",
 "Nici ca vântu păru",
 "Nici cioara oștioru".
 Și iar îl scâlda,
 Arghiu s-arăta,
 Ileana-l vedea,
 Din gură-i zăcea:
 "Arghiu, Crăișor",
 "Prididit cu dor";
 "Arghiu fără de casă"
 "Și fără-de nevestă!"...
 "Tu să te păzăști"
 "De suror-le mele",
 "Că ce zâne rele!"...
 Ielena afar ieșea,
 De surcele surcela,
 De prânz să gătea,
 Da- Arghiu di colea
 Copilu din luică lua
 Și cu copilu pleca;
 Colea-n poala mărilor,
 Și să sui pe vâpor.
 Ileana când venea
 Și copilu nu-l vedea,
 Când pe vâpor că privea,
 Pe Arghiu că-l vedea;
 Și la fel să slobăza¹⁴⁵,
 Lângă iei iea ședea.
 Surorili iei când venea,
 Pe Ileana n-o găsa,
 Iele pe sus să învârtea

¹⁴⁵ Se lăsa

*Și pe vâpor c-o vedea,
Iar-ndărăt să-ntorcea.
Iacă vâporu pleca,
La malu mării-ajungea;
Multă-armată-l aștepta,
La pristaniște¹⁴⁶ adăsta.
Arghiu din vâpor ieșea,
Tăbăra bande¹⁴⁷ cânta,
Iaca-n trin mi să punea
Și acasă că-mi venea,
Mândră nuntă iel făcea;
'Mpărăția stăpânea,
Doamne, de să pomenea.*

**Auzită de la Sâma Prunaru de 52 ani (știa carte), din
com. Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului
sârbesc.**

¹⁴⁶ Port

¹⁴⁷ Muzica

Broasca Roasca

*Când oi zâce mândălac,
N-aș auzât ș-aș aflat,
Colea-n vale-n mândru sat
Șede Stancu om sărac.
De sărac este sărac,
De n-are soție-n sat,
Cu trii ficii de-nsurat.
Ficiorii că i-a crescut,
A-nceput a-nbătrânit,
Da nu s-a căstorit.
Al mai mare sta vorbea,
El Dumitru Făt-Frumos,
Care-n lume n-a mai fost,
El din gură-așa zâcea:
"Tată, tăicușă-al meu",
"Să-ți ajute Dumnezeu",
"Tată tu m-ai blăstămat";
"Or ursoaica m-a ursat",
"De noi nu ne-am însurat?..."
Dară Stancu om sărac,
De sărac este sărac;
De n-avea soție-n sat,
El din gură-așa zâcea:
"Măi Dumitre, taică mă",
"Taica nu v-a blăstămat",
"Or ursoaica v-a ursat".
"Fincă este vorba-așa",
"Când oi zâce de-o cicoare",
"Du-te-n soba¹⁴⁸ dela vale";
"Lină verde peliniță",
"Să pui mâna pe poliță",
"Trii sulii taică să luați",
"Și cu ele-n sus să dați".*

"Unde sulița-o cădea",
 "Acolo mireasa-oi găsa".
 L-ai doi frați,
 Sulița-n sat le cădea.
 Și-și găsiră sulița
 Și deloc mi să-nsura.
 A lu Dumitru suliță,
 Nu știa unde eria.
 Iel pe cal să-ncăleca,
 După suliță-mi pleca.
 Mergea negru-mboiestrând,
 Dumitru pe iel plângând
 Și de suliță-ntrebând.
 Mergea Dumitru pe cale,
 Și-n cale-l întâlnea;
 Lină verde foi de fân,
 L-ntâlnea un moș bătrân.
 Cu barba albă până-n brâu.
 Da Dumitru sta zăcea:
 - "Bună calea, moșule!..."
 - "Mulțumescu-ți, Dumitre!..."
 Dară Moșu-l întreba:
 "Măi Dumitre Făt-Frumos",
 "Care-n lume n-ai mai fost!"
 "Ce mergi pe negru plângând",
 "Din oichi negrii lăcrămând?"
 Da Dumitru Făt-Frumos,
 El din gură-așa zăcea:
 "Măi moșule, d-ta",
 "Mi-am pierdut eu sulița".
 "Nu știu unde a picat"
 "Ș-am plecat și eu s-o cat!..."
 Dară moșu ce-al bătrân,
 Iel din gură așa grăia:
 "Măi Dumitre, d-ta",
 "Ț-am văzut ieu sulița"
 "În coadili mărilor",
 "În răsăritu soarilui",
 "Înfîptă-n piatră ședea",
 "Lângă gropanu cu apă verde";
 "La cea salcă cocoșată",
 "De stă cu burta pe apă".

Dumitru când auza,
 Iar tăbăra¹⁴⁹ de plângea.
 Și din gură-așa zăcea:
 "Oî sărac de maica mea",
 "Piatra este scrisa mea!..."
 "Da ce să mă fac cu ea?"
 Mâna calu cât putea
 La coadili mărilor ajungea;
 Mâna pe sulică punea,
 Și pe negru-l întorcea.
 Mâna calu cât putea,
 Pe unde iel că trecea?
 Pin gropan cu apă verde,
 Pila salca cocoșată,
 Ce sta cu burta pe apă.
 Dumitru că mai trecea
 Și din groapă că ieșea,
 Ieși-o broască boboșată.
 Dumitru când o vedea,
 Mergea Dumitru plângând,
 Dar și negru-mboestrând.
 Da și broasca țopăind,
 Mâna calu cât putea,
 Până calu-i ostănea.
 Când ajunsă la ceșmea,
 Unde sta și odinea,
 Iacă Dumitru-adurmia;
 Da și broasca ajungea,
 Lângă el mi să culca.
 Dumitru să pomenea,
 Broasca lângă el vedea,
 El din gură-așa zăcea:
 "Oî sărac de maica mea",
 "Broasca este soața mea",
 Dară broasca sta zăcea:
 "Taci, Dumitre, nu plângea".
 "Că ieu sânt soțâia ta!..."
 Da Dumitru sta vorbea:
 "Cum să merg în sat cu tine",
 "Să fiu ieu de râs pe lume!"
 "Ieu sânt bărbat voinicel"

¹⁴⁹ Începea

"Și la fașă frumușel",
 "Da tu ești o boboșată",
 "De picioare-ncrăcănătă..."
 Iar pe negru-ncăleca,
 Și pe drum că mi-l pornea;
 Merge negru-mboiestrând,
 Dară broasca șopăind.
 Când în sat că să băga,
 Taică-su când îl vedea,
 Că vine cu negru-mboiestrând,
 Broasca după el șopăind,
 Taică-su când îl vedea;
 Mâna pe topor puneă,
 După Dumitru să lua.
 Da Dumitru ce făcea?...
 Iel în coșere¹⁵⁰ fugea
 Și cu boi să culca;
 Broasca lângă iel venea
 Și lângă iel să culca.
 Da Dumitru tot plângea,
 Urît pe broască avea.
 Da broasca dacă-mi vedea,
 Îl păza pă-n adormea,
 Pin inel să zăuita,
 Toate țărli le vedea
 Când odată corconea;
 Iacă mumă-sa-auza,
 Mumă-sa Solomeia.
 La broșchiță că venea,
 Broasca Roasca povestea,
 "Iacă, mumă, ce-am poftit":
 "Pân-să varsă zorili";
 "Tu să-mi faci conacili",
 "Conacili le furșești",
 "Cu argint le poleiești".
 "Când o ieși soarili",
 "Iele-n soare să lucească",
 "Dumitru să mă poștească".
 Solomeia de-auzea:
 Când odată cărăia,
 Și pe iea că auza,

¹⁵⁰ Grajd

Să vez muma iadului
 Și cu tot al broștilor,
 Că toate mi s-astrângea,
 Toată noaptea că lucra;
 Lui Dumitru că-i făcea
 Mândre palaturi i-ardica.
 Când soarele răsărea,
 Ele-n soare strălucea,
 Dumitru să pomenea.
 Case mândre că-mi vedea,
 Iel cu broasca să ducea
 Și-n casă când să băga,
 Da broșchița ce făcea?
 Deșchidea cu cheili,
 Și-și deșchidea cojili,
 Mândră fată rămânea!
 Da Dumitru de vedea,
 El cu broasca văcuia,
 Și ta-su să minuna.
 Împăratu de-auza
 Că Dumitru Făt-Frumos,
 Care-n lume n-a mai fost,
 Așa conace-a făcut,
 Cum nu este pe pământ,
 Împăratu trimetea:
 "Măi Dumitre Făt-Frumos",
 "Tu mie că mi-oi făcea",
 "Palatur-li iar așa".
 "Cum ale tale sunt frumoasă",
 "Ale mele mai aleasă!?"...
 "Și-naintea lor de casă",
 "Niște pruni înfloriți",
 "Cu argintu poleiți";
 "Soarli c-o răsărea",
 "O-ncepea de-o strălucea".
 "Dacă tu nu mi-oi făcea",
 "Oi trimete de te-o tăia".
 Dumitru când auza,
 Cum tăbăra de plângea,
 Din mândri oichi lăcrăma,
 Da broșchița-l întreba:
 "Măi Dumitre Făt-Frumos",

"Ce tui în casă plângând",
 "Teși afară suspinând";
 "Or de mine ță urît?"
 "Să-mi dai drumu să mă duc!!..."
 Da Dumitru sta vorbea:
 "Broschiță, soția mea",
 "De tine nu me urît",
 "Mândră vorbă mi-a venit";
 "Veni pe dalbă artie",
 "Veni dila-mpărăție".
 "Da să vezi în ea ce scrie!!..."
 "Împăratu a mânat",
 "Și lui așa ieu să-i fac"
 "Iar conace c-ale mele";
 "Înainte la conace",
 "Să fac doi pomi înfloriți",
 "Cu argintu poleiți".
 "Când soarili-o răsărea",
 "Conacili-o strălucea".
 Broasca Roasca sta zăcea:
 "Taci, Dumitre, nu plângea",
 "Cât trăiește muma mea",
 "De nima nu te speria".
 Broasca Roasca ce făcea?
 Îl păza pă-n adurmea,
 Pin inel să zăuita,
 Toate țăr-li le vedea.
 Ș-o văzu pe Salomeia,
 Numa-odată cărăia,
 Salomeia că venea,
 Broasca Roasca sta zăcea:
 "Mumă, muiculița mea",
 "Iacă-mpăratu-a pofti",
 "Dumitru lui i-o făcea"
 "Iar conace c-ale noastre".
 "Nainte conacelor",
 "Să-i facă doi pomi înfloriți",
 "Cu argintul poleiți".
 "Când soarili-o răsărea",
 "Conacili-o strălucea";
 "Da dacă nu i-o făcea",
 "O venea de l-o tăia".

Salomeia de-auza,
 Odată când cârăia,
 Pila tata iadului
 Și la muma broștilor
 Într-o noapte că-i făcea;
 Alte conace-i făcea,
 Mai mândre și mai frumoase!...
 Niște conace înnalte,
 Nu să află-n lume alte.
 Iacă-mpăratu să scula,
 Conacili și le-avea,
 Și iar din gură-i zăcea:
 "Măi Dumitre Făt-Frumos",
 "Tu mie să-mi aduci",
 "Țoalili lui taica-l meu",
 "Țoalili de pe lumea-ailaltă";
 "Mândru ce l-am îmbrăcat",
 "Cu maica mea când s-a luat",
 "Ș-amândoi s-a cununat",
 "Când a fost taica dănac",
 "Ieu de pomană le-am dat",
 "Să le-aduci la mine-ncoa!..."
 "Dacă tu n-oi aducea",
 "Oi trimetea de te-o tăia".
 Salomeia când aude
 Că-mpăratu așa răspunde,
 Să vezi iea mi să ducea,
 Pila tata iadului,
 Și la mama dracului.
 Să vezi dracii să ducea,
 Pe lumea alălaltă mergea,
 Țoalili lu-mpăratu bătrân lua,
 Și la Dumitru venea.
 Țoalili lui Dumitru da,
 Dumitru-n traistă le puneă,
 Lu-mpăratu i le da.
 Împăratu le vedea
 Și-ncodată să ruga:
 "Măi Dumitre Făt-Frumos",
 "Ia ascultă la mine-ncoa",
 "Noi amândoi să schimbăm",
 "Îți dau ție-mpărăția"

*"Și-mi dai tu mie broșchița".
 Da Dumitru așa zăcea:
 "Mă-mpărate luminate",
 "Nu-ți șede țâie așa!..."
 "Să iai tu broșchița mea";
 "Zo e boboșată ea".
 "Iea la oichi e boboșată",
 "La picioare-ncrăcănătă",
 "E urâtă deodată!!"
 "Dar împărățița ta"
 "Zo e mândră și frumoasă",
 "Și la față e sclipoasă".
 "Știi-mpărate, da nu știi",
 "Să țâi țolili-aștea-n cui",
 "Că de pomană le-ai dat",
 "Împăratu tat-tu le-a purtat"
 "Și tat-tu le-a blăstămat".
 Împăratu că le lua,
 Când pe cui le atârna,
 Da Dumitru când pleca,
 Casa pe el s-aprindea
 Și-mpăratu că ardea.
 Uidea Dumitru-mpărat,
 Piste lume-adăvărat,
 Și-și țânea împărăția;
 Țânea-mpărăția-n pace
 Că n-are nima ce-i face.
 Istorie rumânească,
 La boieri ca dumneavoastră,
 Ca pentru să pomenească.*

**Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (știa carte), din com.
 Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.**

Dinu și Voichița¹⁵¹

*Verde de-o cicoare,
La vale, la vale,
Într-al buaz de mare,
Tare mi să-npare
Mândră casă mare
Cu ferești în soare,
Cu nouă uștioare.
La iea cine-mi șede?
Cea maică bătrână,
Cu brâu de sârmă!
Baba că năștea
Nouă ficiorei.
Și ieșiră oș,
Și-mi periră toș.
Măi la urmă naște
Dor un copilaș,
Mândru, drăgălaș.
Baba-l boteza,
Numili-i pune
Dinu Costăndinu;
Ceal cu barba neagră
Și cu mintea-ntreagă,
Ce mai om de treabă!...
Și pe urma lui,
Baba mai năștea
Mândra copilița,
Ce-o chema Voichița.
Voichița, mlădița
Și păcurărița.
Amândoi creștea,
Baba și-i mâna;
Oili păscând,
Și stâne mulgând*

¹⁵¹ Variantă; în colecția Giuglea-Vâlsan poartă denumirea "Voichița" pag. 253

Fata când creștea,
 De două ani eria,
 La stâne mulgea.
 Dinu, Costăndinu,
 Ceal cu barbă neagră
 Și cu mintea-ntreagă,
 Ce mai om de treabă!...
 Într-o Sânta Joia,
 Tot mulgând la stâne,
 Dinu mi le mulge,
 Voichița le mână,
 Le mână la strungă,
 Dinu să le mulgă.
 Voichița mâna,
 Da Dinu mulgea,
 Voica când mâna,
 La oale-mi privea,
 Ș-avea ce-mi vedea.
 Niște noori grei,
 Nu sânt curățai,
 Sânt cu piatră-n iei.
 Voichița-mi striga:
 "Nană, nană, Dine",
 "Dine, Costăndine",
 "Ceal cu barbă neagră"
 "Și cu mintea-ntreagă",
 "Ce mai om de treabă!"...
 "Mulge, nană, mulge",
 "Mulge câte două"
 "Și sloboade nouă".
 "Iote, nană, iote",
 "Dila vale-mi vine",
 "De jos dispre gârlă".
 "Niște noori grei";
 "Nu sânt curățai",
 "Sânt cu piatră-n iei".
 Da Dinu-mi zăcea:
 "Nu e, naică, nu e",
 "Nu e noori grei",
 "Și iei, naică, sânt",
 "Împejtorii tăi".

"Ieu te-am logodit"
"Și te-am măritat"
"Departe de sat",
"Într-ale nădoli¹⁵²",
"Într-ale țări pustii".
Voica de-auza,
Tăbăra plângea,
Din gură zăcea:
"Nană, Nană, Dine",
"Dine, Costandine",
"Ceal cu barba neagră",
"Și cu mintea-ntreagă",
"Ce mai om de treabă!"...
"Când m-ai măritat",
"Pe care-ai întrebat?"
"Da pe muma noastră",
"Unde mi-ai lăsat-o?"
"Singurică-n vatră"
"Cu pisica-n brașă"
"Și dorind de fată!!"...
"Că muichița noastră",
"Iea ne-a legănat",
"Nouă legăioare".
"I-a ieșit tot pui de oț"
"Ș-a pierit din codru toț".
"Măi la urmă ne-a născut",
"Pe noi doi mărunțai"
"Și c-ai mândri bujorei".
"Da tu zo m-ai măritat",
"Pe nima n-ai mai întrebat",
"Mai departe de sat".
Dor atât Voica zăcea,
Inpeșători ajungea;
Și pe Voica că mi-o lua,
Și plecaiei cu Voica,
Verde matostat,
Departe de sat,
Într-ale nădoli,
Într-ale țări pustii.
Cu Voica-mi pleca.

¹⁵² Pustietăți

Iel mulgând la strungă,
 De jos tare-mi vine,
 Cu cârja în mână,
 Cea maică bătrână,
 Cu brâu de sârmă.
 Lea cum ajungea,
 Bună dimineața-i da;
 Dinu-i mulțamea,
 Baba-l întreba:
 "Dine, maică Dine"
 "Ceal cu barba neagră"
 "Și cu mintea-ntreagă",
 "Ce mai om de treabă!"...
 "Maică, stâne mulgi",
 "Singur mulgi la stână",
 "Unde este Voica bună?"
 Dinu răspundea:
 "Mumă, maica mea",
 "Știi mumă nu știi";
 "Cum sânt fetili",
 "Fetili ca merili".
 "Când sânt fete mărunțale",
 "Le drag la părinți de iele",
 "După ce să mai măresc";
 "Iele părință-și urâsc"
 "Și pe strini îi îndrăgostesc".
 "Pe Voica am măritat-o"
 "Și departe mumă-am dat-o",
 "Într-ale nădoli",
 "Într-ale țări pustii".
 Baba de-auza,
 Tăbăra plângea,
 Și mi-l blăstâma:
 "Dine, muică, Dine",
 "Dine, Costândine",
 "Ce-ai făcut așa?!"
 "Muică, mă uscași"
 "Și iar mă lăsași"
 "Cu pisica-n brață",
 "Sângură în vatră".
 "Să doresc ieu fută".

"Că Voichița mea",
 "Maica-a legănat-o",
 "Maica mi-a scăldat-o",
 "Ș-am crescut-o fată",
 "Vorbă să vorbesc",
 "Să mă sfătuesc"
 "Ca maica cu fata"
 "Și ca lumea toată";
 "Tu mi-ai măritat-o",
 "Nu m-ai întreat!"
 "Să dea Dumnezeu",
 "În boală grea să caz";
 "Să zaci să putrezăști",
 "Pe una să sfoiegești",
 "Pământ nu te rabde",
 "Până n-oi aducea"
 "Pe Voichița mea"
 "La mine în casă",
 "Vorbă să vorbesc"
 "Să mă sfătuesc"
 "Ca muma cu fata"
 "Și ca lumea toată".
 "Dine, maică, Dine",
 "Să dea Dumnezeu";
 "Dumnezeu să-ți facă",
 "Țâie stâlpul cal",
 "Și pânza ebâncă"⁵³,
 "Și mătasa frâu".
 "Maică, să te duci",
 "Pe Voica s-aduci"
 "Cu iea să vorbesc",
 "Să mă sfătuesc".
 Domnu asculta,
 Blăstăm să prindea,
 Zăcea să spoia;
 Pe-o parte putreza,
 Dumnezeu sufletu-i lua.
 Îl lua baba-l îngropa,
 Pământu nu mi-l răbda;
 Că mumă-sa-l blăstăma.
 Și iar Domnu că-i făcea:
 Să vez stâlpul cal
 Și pânza ebâncă,

Da mătasa frâu.
 Dinu Calu-ncăleca,
 Și pleca la soru-sa
 Într-ale nădoli,
 Într-ale țări pustii.
 Iel cum ajungea,
 Pe Voichița mi-o găsa;
 Tăman la oră juca,
 Lăutarii le cânta.
 Voica zo-mi juca,
 Întră nouă surate,
 Întră nouă cumnate;
 Toate sânt șerpoaice
 Și bălăuroaice,
 Sângili-i surbea.
 Voica di colea;
 Din oră privea,
 Pe Dinu-l vedea.
 Din oră să lăsa,
 La Dinu să ducea;
 Din gură vorbea:
 "Nană, Nană, Dine",
 "Dine, Costândine";
 "Și cu barba neagră",
 "Ce mai om de treabă!..."
 "Cum tu ai plecat",
 "Departa de sat!?"
 "Da pe muma noastă",
 "Unde mi-ai lăsat-o?"
 "Sângură în vatră"
 "Cu pisica-n brață!?"
 Da Dinu-i zăcea:
 "Voichiță, mlădiță"
 "Și păcurăriță",
 "Ieu că mi-am plecat",
 "Muica m-a mânat"
 "Pe tin' să te cat".
 "La muma mergem",
 "Cu muma vorbești",
 "Să te sfătuești"
 "Ca muma cu fata"
 "Și cu lumea toată".
 "Aide să mergem",
 "Nunta s-o lăsăm";
 "Că sântem călare"

"Și mergem mai tare".
 Voica de-auza,
 Lea să-înfurișă,
 Cu Dinu pleca
 Ș-amândoi mergea;
 Pin păduri mergea,
 Păsărli cânta.
 Cum cântă păsărli,
 Doamne Sfântule
 Și Tu puternicule.
 "Unde s-a văzut"
 "Și s-a pomenit",
 "Mort cu viu pi-un drum!?"
 Voica le-asculta,
 Din gură vorbea:
 "Nană, Nană, Dine",
 "I-auz Nană, auzi",
 "Cum ne cântă păsărli";
 "Unde Nană s-a văzut",
 "Mort cu viu pe pământ?"...
 Da Dinu zăcea:
 "Lasă, naică, lasă",
 "Toate păsărli"
 "-Și cântă versurli".
 Ș-amândoi mergând pe cale,
 Când de sat apropia,
 Dară Dinu sta zăcea:
 "Voichiță, mlădiță"
 "Și păcurăriță";
 "Aide, naică, aide",
 "Aide tu-nainte",
 "Că ieu să mă duc",
 "La livadea lungă",
 "Calu priponesc";
 "Iar cu tine mă-ntâlnesc"
 "Și cu muma să vorbesc".
 Voichița, mlădița
 Și păcurărița,
 Lea-nainte să ducea,
 Dară Dinu rămânea.
 Iel cu calu să ducea,
 Și-n grobiște¹⁵⁴ să băga,
 Iar la mormânt să culca.

¹⁵⁴ Cimitir

Dară Voica ajungea,
 La fereastră că striga:
 "Mamă, mumă, maica mea",
 "Deșchide, muică, ușa"
 "Că-mi ajunsă Voica ta".
 Dară baba dila foc,
 Iea din gură așa zăcea:
 "Ia fugi grabnico, fugi",
 "Ia fugi tu din ușa mea",
 "De nu mă mai oftica",
 "Că la feli mai ofticat",
 "Până sângură m-ai lăsat".
 Da Voichița sta zăcea:
 "Deșchide, mumă, ușa",
 "Că nu sânt ieu grabnica"
 "Și sânt ieu fetița ta";
 "Dacă mumă nu mă crezi",
 "Vino la fereastă vezi" –
 "Să-mi vez gātu cu mărgel",
 "La tot deștiu cinci inele",
 "Chibzuită de muiere".
 Mumă-sa când auza,
 La fereastă mi să da;
 Pe Voichița mi-o vedea,
 Și iea ușa-i deșchidea.
 Voichița-n casă intra,
 Mumă-sa-n brață o lua,
 Domnu sfântu c-o vedea.
 Pe-amândouă le-mpetrea,
 Stei de piatră le făcea;
 Ș-așa-n casă rămânea,
 Doamne, de să pomenea.

Auzită de la Sâma Prunaru de 52 ani (știa carte), din
 com. Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului
 sârbesc.

Raiul

*În oraș, în Vitliem,
Ai Adame să mergem,
Frunză verde mărăcine;
Și dă-ți ceva pentru tine,
Să mergem la rai cu bine.
Dar la rai când ajungea,
Avea Domnu ce-mi vedea.
Când la poarta raiului
Ședea floarea soarelui,
Cu druga porumbului
Și cu spicu grâului.
Doamne, și cu-al orzului
Și judeca florili,
Ce ș-a dat miroasăli.
Vorbea floarea soarilui,
C-a pierdut miroasăli:
"Lină verde, lemn pălit",
"Noi, Doamne, am înflorit".
"Când Dumineca-a venit",
"Fetișăli s-a-mpletit",
"În grădinușa a sărit",
"Și pe noi Doamne ne-a rupt";
"În cosăcioară ne-a-nfipt",
"Și la oră am ieșit".
"Dănacii"⁵⁵ le-a zbicit"
"Și noi pe jos am picat",
"Toată lumea ne-a călcat",
"De aia miroasăli le-am dat",
„Zo ne-am umplut de păcat”.
Lină verde ș-o lalea,
Domnu de-acia-mi pleca,
Și pin rai mi să plimba,
Pi lângă iad când trecea,*

Auza lumea zberând,
 Vedeă vermi clocotind,
 Adam pe Domnu-ntrebând:
 "Măi Doamne, puterea Ta",
 "Ce lume plânge aicea?"
 Dară Domnu-i povestea:
 "Aici toată lumea ra",
 "Ce-a făcut rău pe lumea-aia".
 Când pe ăia vedeă
 Lei deacia-mi pleca
 Și pin rai mi să plimba.
 La o vacă grasă ajungând,
 Adam iarăș întrebând,
 Dar Domnu spunea pe rând
 "Lină verde, lemn pălit",
 "Ăsta om cât a trăit",
 "Și cât a fost pe pământ";
 "A vorbit vorba pe rând",
 "Pe nima nu l-a mințat".
 Domnu vorba isprăvea,
 Dar Adam înșălegea,
 Și deaicea-mi pleca
 La altă vacă ajungea;
 Iarba pân-la pept creștea,
 Dară vaca tot păștea.
 Când oi zăce foi de salbă,
 Dară cum eria de slabă...
 Putea să să razme-n coadă.
 Verde foaie ș-o lalea,
 Adam iară întreba:
 "Ce ie vaca slabă așa?"
 Dară Domnu iar spunea:
 "Când oi zăce iarbă neagră",
 "Asta nu e vacă slabă!..."
 "Și ie omu-al mincinos",
 "Ce să face tot fâlos".
 "Cât pe pământ a trăit",
 "Tot falnic mi s-a făcut",
 "Dar acasă nimic n-avut!..."
 "Toată vorba a mințat",

O moară pe Timoc, în comuna Zlocutea

"Niciuna n-a spus pe rând",
 "De-aia l-am năcăjit";
 "Vacă slabă l-am făcut",
 "Ză și noapte tot păsând".
 Verde foaie ș-o lalea,
 Iei de-acia îm pleca
 Și prin rai mi să plimba;
 Jos pe niște rămurele,
 Cântă negre păsărele.
 - "Aștea nu sânt păsărei",
 "Și sânt copilaș de-ai mei".
 "Ce-a murit nerânduî",
 "De mumâni necăpui".
 - "Când copiii a murit",
 "Mumânile mi-a durmit"
 "Ș-a murit ne rânduî";
 "Când la Mine a venit",
 "Păsări negre i-am făcut".
 Dar când privea măi la vale,
 Vedeă păsări albișoare.
 "Ș-aștea nu sânt păsărei",
 "Și sânt iar copii de-ai mei";
 "Ce mi-a murit rânduî",
 "Și căpui de părinț".
 Măi la vale când pleca,
 Un foc mare arzând vedeă.
 Când la foc iei ajungea,
 În mijloc de foc ardea
 Fermecătoarea satului;
 Ce-a luat sporu câmpului
 Și glasu voinicului.
 Da măi la vale mergând,
 Vedeă un purcel rămând,
 La izvoare destupând.
 "Ăsta ie la omu-al bogat",
 "Purcei de pomană ș-a dat",
 "Copiii nu l-a-nfruntat",
 "Și Dumnezeu l-a luat"
 "Și prin Rai mi l-a rânduî",
 "La izvoară destupând".
 Dară iei privind

*Altu purcel a văzut,
De slab în coadă rāzmānd,
Niciun izvor n-a găsit.
"Āsta la omu-al sārāc",
"Un purcel ș-a cumpārat",
"De pomanā și l-a dat",
"Copiii l-a înfruntat".
Lei de-acia-mi privea,
Pe Maica Precesta vedea,
Cānd de copilaș mi-a luat,
La mārū-al roșu a plecat.
Cānd la mār ajungea,
Cu ciumagu scutura,
Dar copiii mi-aduna.
Cānd de-acia-mi pleca,
Trecea printr-o baltă verde,
Și mi le da mare sete.
Care copil trochiș avea,
Din fugă apă prindea,
Cānd la margine ieșea;
Apă din trochiș bea,
N-o dorea pe mumă-sa.
Care urcioraș mi-avea,
Din fugă mi-l scufunda;
Urcioru s-a îngānat,
În iel apă n-a intrat.
Cānd pe uscat mi-eșea,
Iel în gură mi-l puneă,
Apă-n ulcior nu găsa,
Zo plāngea și să vāita.
O durea pe mumă-sa.
Să vină de undeva;
Doamne cu țâțāșoara,
Că i s-a fript limbuța.
Da privind iei după copii,
Vedea muieri ce fac copii,
Toate scrisă-n lăturghii.
Da care nu fac copii,
Nu sânt scrisă-n lăturghii.
Că pe-aicea sânt frumoasă,
Dar la Domnu păcătoasă...*

*Când oi zăce bob de mei,
Dară care fac copii,
Aicea sânt tălărite¹⁵⁶;
Și iele sânt mări urâte,
La Domnu sânt blagoslovite.
Muierea care copii ș-omora,
Domnu copiii mi-i lua,
Pui de șerpe mi-i făcea,
La pieptu iei mi-i pune
Și șerpilor din iea trăgea,
Așa ie pe lume aia.
Care pe aicea rău face,
Pe lumea alălaltă și-l trage.*

Auzită dela Stan Vasilescu de 17 ani (știe carte), com. Tomislava (Țoromașta), jud. Negotin-Craină, Valea Timocului sârbesc.

¹⁵⁶ Muncite

Tunsu

*Veste-n țară a ajuns
De un oț ce-i zâce Tuns,
Care-n codrii a ieșit,
Cu șasă-ntovărășit.
Tot voinici aleși pânduri,
Tâlcari aleși de păduri
Și umblă din crâng în crâng,
Toț câț trec de iei să plâng.
Că nici unde nu gândești,
Cu iei în cale te-ntâlnești.
Și te-ntreabă binișor,
Cu cuvânt bun blândișor.
- De-unde vii flăcăiaș,
Din ce sat, din ce oraș;
Ai luat de drum răvaș
Să nu pătimești cevaș?
Aceștia Tunsu zâcea,
Tuturilor câț god¹⁵⁷ trecea;
Și mi-i jefuia de bani,
Ca pe niște tâlcari dușmani.
Pe cine-ntâlnea smulgea,
Lumia de dânșii fugia,
Măduva la toț sughea,
Pe cine god întâlnea.
Dumnezău nu l-a răbdat,
Curând în cursă l-a dat,
Drumurli le-a dezlegat.*

Auzită dela Stan Vasilescu de 17 ani (știe carte), com. Tomislava (Țoromașța), jud. Negotin-Craină, Valea Timocului sârbesc.

Din Măla¹⁵⁸

*Lină verde colălie,
I-ascultați boieri la mine
Să vă spun o istorie,
Istorie de nestrete¹⁵⁹.
Nestreteea mi s-a făcut,
Doamne nu s-a pomenit,
Pe ceal negru de pământ.
Lină verde de-o lalea,
Ce cântecel că eria?
Să vez Sandu din Măla.
Când oi zăce peliniță,
Să vez tată-său Vănuță,
Într-o Sântă Sâmbăta,
N-avea Sandu ce lucra.
La zadrugă¹⁶⁰ să ducea,
Și bomboane cumpăra;
La școală să ducea,
Copilașii i-aduna
Și bomboane le-mpărța,
Ș-așa din gură vorbea:
"Copiilor Dumneavoastră",
"Bomboanili să-mi fie mie"
"Că cu mine nu să știe".
O săptămână-mi trecea,
Vladimir nuntă făcea,
Sâmbăta sara venea;
Lăutarii că-i venea
Și la nuntă că-i cânta.
Dară Sandu-i auza,
Ș-acasă zo juca;
Lăutarii când tăcea,*

¹⁵⁸ Sat curat românesc; astăzi cu numele schimbat în Mali Iasenovaț

¹⁵⁹ Nenoroc

¹⁶⁰ Cooperativă

Dară Sandu ce făcea?
 Iel î: casă să băga,
 Friati-su când îl vedea,
 Mâna pe fluer punea,
 Pornea Doamne de cânta;
 Pornea Sandu de juca,
 Parcă-i să arăta.
 Iote cina când venea,
 Frumoasă masă-ntindea.
 Toț la masă când ședea,
 Dar și Sandu iar așa
 Frumos bine că cina,
 Dila masă să lăsa
 Și frumos mi să culca,
 Dar și Sandu iar așa.
 Toată noaptea că durmia,
 Iate Zâua să făcea,
 Baș Sânta Dumineca.
 Toț mi să scula,
 Dar și Sandu iar așa;
 De tată-su să ruga:
 - "Oi, măi tată, tata-l meu",
 "Dăruit de Dumnezeu",
 "Mă rog, tată, ieu de tine";
 "Urzoabili¹⁶¹ să mi le faci",
 "Urzoabili mi s-a rupt".
 - "Nu pot taică să le fac!"
 "Iote la vite să dau",
 "Și pe urmă să le fac".
 Atâta că-mi vorbea
 Și afară că ieșea.
 Dară Sandu ce-mi făcea?
 Urzoabili le făcea,
 Le făcea cum măi putea:
 Frumos bine să-ncălța
 Și afară că-mi ieșea.
 Cu mici copii să găsa,
 Pornea de mi să juca;
 Vladimir că mai trecea,
 Vladimir cu nunta sa.

¹⁶¹ Găurile opincilor

Dară Sandu ce făcea?
 După nuntă mi să lua,
 Dară nuntașii vorbea:
 "Oi, mă taică, copilaș",
 "Întoarcețâ-vă îndărăt",
 "Dară unde vă duceț?"
 Numai mergea și-mi tăcea,
 Dară nunta că mergea,
 În Isnovăț să ducea,
 Când mireasa ajungea;
 Lăutarii zo cânta,
 Dară lumea zo juca.
 Când lăutarii tăcea,
 Lumea-n sobă¹⁶² când tuna;
 Lăutarii le cânta,
 Dară lumea-i asculta.
 Valul la mireasă puneă,
 Dar ginerli ce făcea?
 Iel afară că-mi ieșea,
 Iel în băieț că tuna.
 La un prietin că mergea,
 Pistolașu mi-l cerea.
 Dară vâru-su vorbea:
 "Vladimire Dumneata",
 "Lasă nu pocnea-acuma";
 "Când de-aicea mi-om pleca",
 "Atuncea om pocnea".
 Da Vladimir n-asculta,
 Pistolașu mi-l zbicea¹⁶³,
 Și-n vale mi să-ntorcea.
 Pistolașu întindea,
 Pe subț un pătul cum ședea,
 Ș-așa din gură vorbea:
 "Ia păzâțâ-vă copii",
 "Ieu acușă să pocnesc";
 "Să pocnesc mă-nveselesc",
 "Că acușă îmi nuntesc".
 Ș-atâta că vorbea,
 De pedea că trăgea;

¹⁶² Cameră

¹⁶³ Trăgea cu sila

Când pistolu că pocnea,
 Pe Sandu mi-l dubăra.
 Da un copilaș striga:
 "Măi ginere, Dumneata",
 "Omorîși copilu-ăla!"
 Ginerli când auza,
 La Sandu să răpeza;
 Și pe braț mi-l sălta,
 Și la Sandu că striga;
 Da Sandu nu răspundea,
 Să bătea cu grabnica.
 Da nuntașii de vedea,
 Iei afară mi-alerga
 Și pe braț că mi-l lua,
 Unde-n sobă-l aducea;
 Pi-un astal mi-l puneă,
 Gândeă glumă că eria.
 Și la cap că mi-l lega,
 După ta-su trimetea;
 Nuntașii că trimetea,
 Pe ta-su că-l chema.
 Tată-su când ajungea,
 La Sandu că-mi alerga
 Și pe braț că mi-l lua
 Și din gură-așa vorbea:
 "Măi, Sândușă, cu taica",
 "Nu-l vez pe tatăl tău",
 "Dăruit de Dumnezău?"
 Da Sandu nu răspundea,
 Să bătea cu grabnica
 De moarte se pregătea.
 Și tată-său că-mi vorbea:
 "Ce lume vă uitaș",
 "Nu vez Sandu mi-a murit",
 "Mi-a murit făr- de lumină?"
 "Duceșă-vă de cătaș"
 "Niscai țoale și lumină",
 "Că ie inimă creștină"
 "Nu e lege vez turcească",
 "Ci ie lege rumânească".
 Da nuntașii de-mi vedea,

După Țoale-mi alerga,
 Ța Sandu nu aștepta;
 Suflălu îi ieșea,
 Numa lumina apuca.
 După mumă-sa trimetea,
 Dară fripta mumă-sa,
 Iea când auza;
 Țolișali mi le lua,
 La Sandu mi să ducea.
 Când acolo mi-ajungea,
 Pe Sandu mort mi-l găsa
 Și iea jos îmi cădea,
 Doamne, de părere ra.
 Pornea, Doamne, de-mi plângea,
 Ș-așa Doamne să cânta:
 "Pe Sandu l-a omărit",
 "Năroit și zdrențuros",
 "Rupturos și sângeros",
 "Ca când bou l-am tăiat",
 "Doamne, Doamne, ce păcat!"
 "Bine Doamne-l omăriră";
 "Ce la mine nu veniră";
 "Că ieu vreme aș fi avut",
 "Pe Sandu-aș fi premenit!"
 "Bine Doamne-l omăriră"
 "Di ce Doamne nu câtară",
 "Într-atâta sat de mare",
 "Vez un rânduleț de Țoale",
 "Pe Sandu să-l premenească",
 "Doamne, să mi-l dichisască¹⁶⁴?"
 "Nu mai pot, m-a omărit",
 "De dănac¹⁶⁵ neprimenit!"
 "Sandu meu al dănăcel",
 "Tot desculț cu capu gol",
 "Nu mai ie nima ca iel!"...
 Dară iei cei cu nunta,
 Lei mireasa că mi-o lua
 Și pe-acia că-mi pleca,
 În trăsura o punea,

¹⁶⁴ împodobească, îmbrace frumos

¹⁶⁵ Flăcău

*Făr' de ginere mergea,
Din oichi negri lăcrăma,
Și pornea vez de Măla.
Pe ginere mi-l oprea,
Pân' poliția venea;
Dar mireasă să ducea,
Să ducea la Măla.
Și nunta ce-mi făcea?
Lină verde de-o cucută,
Au ce nuntă chinuită.
Poliția că venea,
Pe Vladimir că mi-l lua,
La cancelarie-l aducea;
La opreală mi-l țânea
Până venea comisia.
Comisia când venea,
Pe Sandu mi-l vedea,
Când în cap ce îi găsa?
Un văluș de artie,
Artia la omărît;
Doamne, nu s-a mai văzut,
Pe ceal negru de pământ.
Iar capu i-l cosa,
De-aci poliția pleca
Pe Vladimir că mi-l lua,
La Negotin că-l ducea.
Dar pe Sandu că mi-l lua
Și mergea vez de Măla,
La Măla când ajungea;
Mândru leagăn că-i făcea,
La biserică mergea.
Dascălu dacă-mi vedea,
Copilași-i aduna,
În biserică să ducea;
Toată lumea îl plângea,
Dară popa iar așa
Jele, jele, piste jele,
Doamne ce păcate grele;
Pe Sandu-l cetea,
De-acia că-mi pleca;
Mumă-sa mi să cânta,*

*Și tată-su să jumulia:
"Mă mir pământ de tine",
"Ieu mă mir cum nu te-ngraș",
"Ce lume mândră mâncaș".
"Mi-avusăi un copilaș"
"Și pe ăla mi-l mâncaș",
"Inimioara mi-o săcaș";
"Sângurea că mă lăsaș".
Și la mormânt mi-l ducea
Și pe Sandu-l îngropa,
Pământ că pe iel trăgea.
Dideasupra iarba crește,
De jos, Sandu putrezăște,
Dorul, focul, potolește;
Ș-așa Sandu că-mi făcea,
Doamne, de să pomenea.*

**Auzită dela Anghel Maiti din com. Isnovățul Mic (Măla),
jud. Craina, Valea Timocului sârbesc. Autorul popular
Anghel Maiti, versifică tragica întâmplare din Isnovățul
Mare, petrecută în anul 1936.**

**Intelectuale în port românesc,
din regiunea de munte a Zăiceriului**

Stoian Bulibașa¹⁶⁶

*Când oi zăce colalie,
I-ascultați boieri la mine;
Să vă spun o istorie,
O istorie din Sârbie
Dintr-a mea copilărie,
Să vă spun un cântecel;
Decând eriam mititel,
De un mândru voinicel.
De Stoian Bulibașa,
Ficiorelu Sârbului,
Fala Nigotinului.
De când s-a bulibășit¹⁶⁷,
Cu sabie cu cușât,
Turc în Craina¹⁶⁸ n-a trecut.
De trecea Turcu bătrân,
Îl punea de mânca fân,
De trecea Turcu cu barbă,
Îl punea să pască iarbă.
De trecea câți-un țagan,
Îl punea de mânca căștiălan;
De iel cine că afla,
Ăla Begu din Ada¹⁶⁹.
Când oi zăce di-un bujor,
Trecu Begu din Stambol;
Cu-mpăratu iel vorbea,
Cum ar face facerea
Lui Stoian Bulibașa.
Împăratu sta zăcea:*

¹⁶⁶ Variantă; este și în colecția Giuglea-Vâlsan, "Dela Românii din Serbia", pag. 38

¹⁶⁷ S'a făcut conducător de oaste

¹⁶⁸ Provincie în N-E Serbiei, pe Timoc

¹⁶⁹ Insula Ada-Kaleh

"Multă blagă¹⁷⁰ să troșești¹⁷¹",
"Pe Stoian să-l prăpădești",
"Pe Craina să i-o robești".
Da Begu de auza,
Din Stambul când îmi pleca,
Până la Vidin venea,
În Vidin la Omirada.
Cadânili când auza,
Câte-o azmă că-i făcea,
Câte-o găină-i tăia
Îi da lu Begu de mânca;
Dar să-i facă facerea
Lui Stoian Bulibașa.
Cu Omirada vorbea,
Multă blagă-i număra;
Pe Stoian i l-o vindea
Să-l aducă la Ada;
În Ada să-l prăpădească,
Pe Craina să i-o robească.
Omirada di colea
În Bregova¹⁷² că venea,
La Niniță-n Bregova,
Cu Niniță ogodea;
Multă blagă lui îi da,
Pe Stoian îl cumpăra.
Niniță din Bregova,
Când oi zăce di-un pelin,
Trecu iel la Nigotin.
La Cărăpancea venea,
La fereastă că striga:
"Cărăpancio Dumneata",
"Ia ieși pân la mine-ncoa",
"Mândră vorbă să vorbim";
"Baș de finișoru tău",
"De Stoian Bulibașa".
Niniță zo mai spunea:
"Știi Cărăpancio, nu știi";
"Că din Stambul a plecat",

¹⁷⁰ Bogăție

¹⁷¹ Cheltuiește

¹⁷² Orașel românesc cu peste 5000 loc. pe Timoc în Bulgaria

"Cu cea mică săxăna"¹⁷³ ",
 "Ș-a venit la Bregova",
 "Cu cea mică săxăna",
 "Să treacă lu Nigotin",
 "La Nigotin oraș bogat";
 "Să-l dăm pe Stoian legat",
 "Multă blagă i-am fi luat".
 Dară nașu lui Stoian,
 Iel așa că mai zăcea:
 "Lasă Begu-ncoa să vină",
 "Să ne dea bani măsurat",
 "Să-l dau pe fînu legat".
 Iacă Begu c-auza,
 Și trecu din Bregova,
 Trecu colea pila Timoc,
 Și da la Cobișnița¹⁷⁴,
 Cu cea mică săxăna.
 De Nigotin să-ndrepta,
 În Nigotin când venea;
 Să băga-ntr-o cafenea,
 Carapancea-l întâlnea.
 Și iar Begu zo-m vorbea,
 Cum să-i facă facerea
 Lui Stoian Bulibașa,
 Ce judecă pe Craina.
 Cărăpancea așa zăcea:
 "Nu e Stoian aicea",
 "Stoian e la Zăiceri"¹⁷⁵,
 "Și mi-a plecat iel de ieri".
 "Să-mi astrângă o verghie"¹⁷⁶,
 "Ca un chip de datorie".
 Nași-su Carapancea,
 Mânca i-ar câinii carnea,
 Și îța dila dreapta.
 Pe Burcă pandur îl lua,
 Cărăpancea îi scria,
 Cartea lui Burcă-i da.

¹⁷³ Căruță cu bani

¹⁷⁴ Sat curat românesc în Timocul „sărbesc”

¹⁷⁵ Oraș așezat pe Timoc, la confluența Timocului Alb cu Timocul Negru

¹⁷⁶ Birul

*Burcă pandur cartea lua
 Și la Zăiceri pleca;
 Să ducea Burcă călare,
 Și mâna calu mai tare.
 În Zăiceri când ajungea,
 Și la Culă¹⁷⁷ să ducea;
 Da Stoian Bulibașa,
 Sus în culă că ședea.
 Burcă pandur calu lega,
 Și-l lega iel de-o țărăbă¹⁷⁸,
 Pe scări sus când să suia;
 Scărilor zo zdupăia,
 Da Stoian zo asculta.
 Pe fereastă să uita,
 Și văzu calu legat,
 Și cu șeaua înșelat.
 Da Stoian mi să gândea,
 "Ce-oi să fie Doamne-asta?"
 "Un cal legat la stobori",
 "Oi să fie acuși ceva"...
 "Or a trecut vro căța",
 "La mine prin Craina mea!"
 Nici vorba nu isprăvea,
 Iacă Burcă traistă ruptă;
 Îi scoasă o cârtică,
 Lui Stoian în mână-i pusă.
 Stoian cartiia cetea,
 Pe Dorcea-l încăleca.
 Și mi-l mâna boiestrând,
 Da Stoian pe iel gemând;
 Ca cânilă mărăind.
 Pin Isăcova¹⁷⁹ trecea,
 Și trecea la Ciocănari¹⁸⁰,
 Ș-o lua pe Timoc la vale,
 Și veni la Isnovăț¹⁸¹.
 Și luă drum de Bregova,*

¹⁷⁷ Cetate cu turn înalt

¹⁷⁸ Gard de blăni de lemn

¹⁷⁹ Sat românesc în stânga Timocului

¹⁸⁰ Sat românesc în stânga Timocului

¹⁸¹ Sat românesc în dreapta Timocului

Unde Begu că trecea,
 Ninișă din Bregova,
 Iel poteca că-i spunea;
 Unde Begu a trecut
 Colea-n vale la Timoc.
 Da Stoian Bulibașa,
 Iel la Timoc dubăra,
 Și urma că i-o găsa;
 Din gură așa zăcea:
 "Iote urma a de Turc",
 "Iote pe unde-a trecut";
 "Și da la Cobișnița",
 "Și să băga-n cafenea".
 "Bea un par de cafea"
 "Oamini din Cobișnița"
 "Lui Stoian îi povestea":
 "Măi, Stoiane, gazda mea",
 "Iote pe-aici a trecut",
 "Ăla Begu căne turc",
 "Ș-a tunat în Nigotin".
 Da Stoian Bulibașa,
 Mâna Dorcea cât putea,
 Din oichi negri lăcrăma,
 Și din gură-așa zăcea:
 "Oi sărac de maica mea!"
 "A trecut altă căța"
 "La mine pin Craina mea".
 Iel acasă să ducea,
 Numai cina c-o cina,
 Și iel în pat să culca;
 Cu nevasta lui vorbea,
 Pușânel că zăbovea,
 Iacă Burcă că striga;
 Stoienița-i răspundea,
 Iea din gură-așa zăcea:
 "Oi măi Burcă traistă ruptă",
 "Ce strigi tu sara-nsărat",
 "La Stoian Bulibașa?"
 "Că voinicu sara nu să strigă",
 "Și să strigă dimineața!"...
 Burcă panduru pleca,

Lu Cărăpancea-i spunea,
 Cum e lui Stoian taina.
 Iacă Stoian să culca,
 Cu nevasta-alătura,
 Când zorili să vărsa,
 Iel pe oichi mi să spăla;
 Beu un par de cafea,
 Pe Dorcea-l încăleca.
 Și pleca la cafea,
 Da Stoienița-i spunea:
 "Măi, Stoiane, gazda mea",
 "Ia nu pleca tu așa";
 "Și ia-ncinge armili",
 "Că-s perde Begu zâlili".
 "Noi asară ne-am culcat",
 "Iote ce vis am visat":
 "Visai șerpili-al moșat",
 "Învăluit pe după cap".
 Da Stoian când auza,
 Nevasta lui ce-i spunea,
 Iel din gură-așa zăcea:
 "Aoleu, nevasta mea",
 "Visu tău ce l-ai visat",
 "Nu e șerpili-al moșat";
 "Învăluit pe după cap",
 "Și e ștreangu atârnat";
 "De gātu meu stă legat",
 "C-oi să mă vez spânzurat!"...
 Lua armili și-ncingea,
 Și atunci cu Dorcea pleca,
 Să ducea la cafea.
 Într-o sobă să băga,
 Iel pe Begu mi-l vedea;
 La Begu să răpeza,
 Mâna-n chică-i împlânta;
 De genunchi l-ngenunchea.
 Sta decât capu să-i ia.
 Nași-su Cărăpancea,
 Iel de mână că-l prindea,
 Și din gură așa zăcea:
 "Stăi, fîne, nu face-așa",

*"Nu te teme nimica",
 "Atâta te-ai supărat",
 "Nu e Begu vinovat",
 "La tine Begu-a venit";
 "Cu cea mică săxăna",
 "Mi să duce la Ada".
 "Vede dosu ca-mpupit"¹⁸²,
 "Mulț voinici s-a maldărit",
 "Lui ie frică de perit";
 "Da dacă merge cu tine",
 "Iel n-are frică pe lume!"...
 Stoian așa când auza,
 Multă blagă Begu-i da;
 Ședea toț iei și mânca,
 Și de drum iei să gătea.
 Iel cu Begu când pleca,
 Cu nașu-su Cărăpancea;
 Niniță din Bregova,
 Și cu ăla Omirada.
 Cu cea mică săxăna,
 Și din Nigotin ieșea,
 Când să-ndrepta la șusea,
 Stoian că mai rămânea;
 Cărăpancea-nfurișat,
 Drumu pe șusea a luat.
 Da Stoian Bulibașa,
 Merge pe Dorcea-ncălecat;
 Din Nigotin să-ncura,
 Paloș din teacă trăgea;
 De-a tuturiga că-i da,
 Schintei de foc că sărea.
 Dugăiașii¹⁸³ să ruga:
 "Măi Stoian Bulibașa",
 "Nu-ncura pe Dorcea-așa",
 "Nu da cu paloșu-așa",
 "Că sare schinteili",
 "Și ne-aprinz dugăili".
 Da Stoian Bulibașa,
 Din Nigotin ieșea*

¹⁸² Înmușurit

¹⁸³ Negustorii

*Pi lângă ciobani trecea;
 Da ciobanii de-l vedea,
 Cum tăbăra de-i cânta.
 "Nigotine, Nigotine",
 "Cam în vro 2 – 3 zăle";
 "Zo să urle câinii-n tine",
 "Că pleacă Stoian din tine!"...
 Da Stoian când auza,
 După Begu alerga,
 L-apuca din săxana;
 Mâna-nchică-i împlânta,
 Sta decât capu să-i ia.
 Nași-su Cărăpancea,
 Sta din gură și zăcea:
 "Stăi, fine, nu face așa",
 "Că să râde lumea";
 "Că de-o fi fine ceva",
 "Dau ieu Craina de răia",
 "Dau pe Negru de subt mine",
 "Și pe Dorcea de subt tine",
 "Nu te dau fine pe tine".
 "Pe tine te-am cununat",
 "Doi copii Ț-am botezat",
 "Și nu fac fine ieu păcat".
 Da Stoian când auza,
 Iar pe Begu mi-l lăsa,
 De petrec îl petrecea,
 Când ajunsă la Ada;
 Iei în Ada că intra,
 Cu cea mică săxăna.
 Iacă Begu ce-mi făcea,
 Pin Ada să-nfurișă,
 Și pe Stoian îl lăsa.
 Da soarili apunea
 Begu căpiili¹⁸⁴ -nchidea,
 Da Stoian Bulibașa,
 Fugea cu Dorcea pin Ada;
 Cu paloșu când da,
 Bântăli le lovea,
 Schinteili zo sărea,*

Cădânili spământa,
 Cărăpancea că-l vedea,
 Și din gură așa zăcea:
 "Ce faci, fine, tu așa",
 "Tu de noi fuga ai dat",
 "Și pe Begu l-ai lăsat!"...
 "Pe Begu l-am petrecut",
 "Multă blagă ne-a plătit!"...
 "Aide fine să mergem",
 "Că ieu mi-am luat partea mea",
 "Și-ți iai și tu partea ta".
 Iacă Stoian că mergea,
 În sobă cum să ducea,
 Dară Begu-l întâlnea:
 "Sala mili ialdișim"
 "Sala, iala, bacalăm".
 Stoian turcește știa,
 "Bine Stoiane ai venit",
 "Vin la mine să-ți plătesc";
 "Că de slujbă m-ai slujit",
 "Săxănale n-am pierdut".
 Da Stoian Bulibașa,
 În sobiță să băga;
 Begu lumina aprindea,
 Și la galbini număra.
 Nași-su Cărăpancea,
 Iel în lumină sufla.
 Șapte Turci din Cladova,
 Lei de su pat când ieșea,
 Pe Stoian să grămădea.
 Da Stoian Bulibașa,
 Odată să opintea,
 Ca pe peri îi scutura.
 Cărăpancea di colea,
 Iel din gură așa zăcea:
 "Stăi, fine, nu face așa",
 "Ieu de tusă am tușit";
 "Lumina Ț-a căzut",
 "Da Turcii mi s-a-nglumit!"...
 Iar lumina aprindea,
 Dară Begu număra,

*Nași-su Cărăpancea;
 Cu genunchi-n șele-i da,
 Și de mâni că mi-l prindea.
 Mânili la cot lega,
 Și-l dete la Turc legat,
 Ca un dobitoc la gard.
 Atunci Begu că mi-l lua,
 Din Ada afar îl scotea
 Și la ștreang că-l aducea.
 Da Stoian Bulibașa,
 Iel din gură-așa zăcea:
 "Mă Begule Dumneata",
 "Tu la mână când mi-ai fost",
 "Ieu cădăr¹⁸⁵ că nu mi-am fost".
 "Ce mă rog de Dumneata",
 "Să nu mă spânzuri noaptea".
 "Și să mă spânzuri tu zâua",
 "Să mă vadă toată lumea".
 Dară Begu-i sta zăcea:
 "Măi Stoiane Dumneata",
 "N-ai aiducit tu zâua"
 "Să te vadă raiaua".
 "Și tu ai aiducit noaptea",
 "De nu te-a văzut nima";
 "Ieu noaptea te-oi spânzura",
 "Să nu te vadă nima".
 Și iar Begu să gândea,
 Să mi-l spânzure zâua,
 De mi-l văzu raiaua.
 Begu un sândâc¹⁸⁶ lua,
 Pe Dunăre-l lăpăda;
 Și Dunărea-l aducea,
 În vale la Prahova¹⁸⁷.
 Prahovenii mi-l găsa,
 Și sândâcul desfăcea;
 Și pe Stoian îl vedea,
 Pe Stoian îl cunoștea.
 Cam pe sfârцу nasului,*

¹⁸⁵ În stare

¹⁸⁶ Ladă

¹⁸⁷ Sat românesc, port pe Dunăre în Serbia, aproape de Ostrovul Mare

*Pe fața obrazului.
Și-n căruță mi-l puneă,
Și-l ducea la Nigotin;
Stoienița că afla,
Și la Stoian să ducea.
Pe Stoian îl cunoștea,
Îl lua și mi-l îngropa;
Multă voiscă¹⁸⁸ astrângea,
Și să dusă la Ada.
Pe agale¹⁸⁹ tăbăra,
Pe agale mi-i bătea,
Și iar Craina rămânea;
Stoienița stăpânea
N-are Begu ce-i făcea.*

**Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (știe carte) din com.
Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.**

¹⁸⁸ Armată

¹⁸⁹ Soldați turci

Negru Vodă

*Colea mare,
Colea vere,
Colea-n vad în București,
L-ale casă mari domnești;
L-ale-nalte-mpărătești,
Ce să văd din Stoienești.
În curtea lui Negru Vodă,
Mulți boieri s-a strâns la vorbă,
Toți boierii Jiului,
Ca stâlpii pământului;
Mâncători de nouă sări,
Ș-avutori de nouă domni.
Iei la masă bea, mânca,
Și cu paru¹⁹⁰ cin-le da,
Le da Dediu vistieriu;
Le da vin de-al Mărmăziu,
Ce-omoară omu de viu.
Și rachiu de-al spirtăriu,
Mestecat cu dafion,
Ce te face din om neom.
Bea boierii și mânca,
Toți la vorbă mi să lua;
Negru Vodă ce-mi vorbea,
Nima-n samă nu-l băga.
Dară Dediu când vorbea,
Toți boierii-l asculta,
Vorbă dulce îmi avea;
Și-n părete s-o vrea da,
În părete să lipea.
Negru Vodă de-auza,
Pe masă să supăra,
Conteș¹⁹¹ din spinare lua;
Și pe masă-o lăpăda,*

¹⁹⁰ Paharul

¹⁹¹ Mantaua

Pe uşe afar ieşea.
 Trăgea uşa ş-o-nchidea,
 Din afară asculta,
 Dediţă când le vorbea:
 "Domnilor, boierilor",
 "Îmi şede hîne-n domnie",
 "Or mai bine-n visterie",
 "Să fac ieu bani de domnie?"
 Da boierii-aşa grăia:
 "Dediule, vîstierule",
 "Mai bine-ţi şede-n domnie".
 Îşi lua drumu şi pleca;
 Negrul Vodă de-auza,
 Când acasă ajungea,
 Cu cocoana lui vorbea:
 "Făi, cocoană, Doamna mea",
 "N-ai auzât ş-ai aflat",
 "Cu mine ce s-a-ntîmplat",
 "Ştii cocoană au nu ştii";
 "C-a ieşit altă căja",
 "Să ţână domnia mea?!"...
 "Ăla-i Vidu vîstieru!"
 "Ce vorbii eu pîn domnie",
 "Niminea nu vrea să ştie".
 "Blăstămatu ce-mi vorbea",
 "Toţi boierii-l asculta".
 Da cocoana sta grăia:
 "Domnule, boierule",
 "Când o venea Dediu-acasă",
 "Noi să-l luăm să mi-l cîtăm".
 "L-o fi Domnu pe el ursat",
 "Să fie el împărat?"
 "Să-l cîtăm căta pîn cap",
 "O-avea sîmnu de-mpărat!"
 Dor atîta că vorbea,
 Iacă şi Dediu venea;
 Negru Vodă pui de domn,
 N-avu minte de un om.
 Îl cîtă pe Dediu-n cap,
 Găsi sîmnu de-mpărat.
 Da mi-l cîtă pe su brâu.

**Un grup de români din Valea Timocului (partea dreaptă a Timocului),
satul Zlocutea, în port curat românesc**

*Găsî spiculeţ de grâu.
 Şi mi-l cătă printre spete,
 Găsî spiculeţu verde.
 Şi-l căta su subţioară,
 Găsa sămn de săbioară.
 Negru Vodă așa vorbea:
 "Făi, cocoană, soaţa mea",
 "Bune sămne s-a arătat",
 "C-o să fie de-mpărat";
 "Cu Ficna Dragna mea s-a luat",
 "Crezi că o să-i fie de cap!" ...
 "Ăsta este o căşa",
 "Să ţână domnia mea!" ...
 Da cocoana-aşa vorbea:
 "Domnule pe Dediu-l luaţi",
 "La apsăna"¹⁹² să-l băgaţi",
 "La cea apsăna de piatră";
 "Di-un corn în pământ băgată",
 "De doi neamţ e aşezată".
 "Pe Dediţă să-l băgaţi"
 "În şuetul şerpilor",
 "Şi-n toiul năpârcilor"
 "În cârcăitul broaştelor",
 "În cel fund de apsăna",
 "Să nu-l vadă nimenea",
 "Ficna Dragna c-o-ntreba":
 "Unde cu Dediu-ai plecat",
 "Unde îl despaţi de sat?!"
 Domnul că le răspundea:
 "Ficno, Dragno, fata mea",
 "Ieu mă duc cu Dediu tău":
 "Să-i arăt otarăli",
 "Să-i spun viili şi moşiili!" ...
 "Ficna Dragna o tăcea",
 "Pă-n l-aduci la apsăna".
 Iacă Domnul să scula,
 Trăsură mândră-nvârtea;
 Patru cai că înjuga,
 Ficna Dragna întreba:
 "Tată, tăiculiţa-l meu",
 "Să-ţi ajute Dumnezeu",*

¹⁹² Închisoare

"Und' te duci cu Dediu meu?"
 Negru Vodă răspundea:
 "Ficno Dragno fata mea",
 "Ieu mă duc cu Dediu tău",
 "Să-i ajute Dumnezeu",
 "Să-i spun eu moșiile";
 "Să-i arăt otarăli",
 "Să-mi înnă domniili".
 Ficna Dragna de-auza,
 În trăsură așternea,
 Tot pânzuță de mătăasă,
 Să-i fie moale la oasă.
 Căpătâili de bumbac,
 Să-i fie moale su cap.
 Dediu-n trăsură ședea,
 Domnu caii de frâne lua,
 Mâna caii cât putea;
 Călca ici, călca colea,
 La pustia apsăna.
 La cea apsăna de piatră;
 Di-un corn în pământ băgată,
 De doi neamț e așezată.
 La cocon Gheorghe mergea,
 Țăla coconaș Gheorghică,
 Vătașu dila temniță.
 La Negru Vodă să ivea,
 Negru Vodă porâncea:
 "Lele, coconaș, Gheorghică",
 "Vătașu dila temniță",
 "Aide-n coa cu cheili",
 "De deschide ușili";
 "Să băgăm blăstămatu-ăsta";
 "Să nu-mi ea el Domnia",
 "Și pe Ficna, fata mea".
 Cocon Gheorghe de-auza,
 Cheili pe mână-și lua,
 Nouă uși îmi deschidea,
 Pe-a de zece iar așa.
 Pe Dediță-l așeza
 În șuetul șerpilor
 Și-n toiu năpârcilor,
 În cârcăitul broaștelor.

Când pe Dedișă-l băga,
 Șerpilor ca cebuce¹⁹³ sta;
 Năpârce ca fusăli,
 Da broaște ca nucili.
 'Nhidea uș-li și pleca,
 Ficna Dragna adăsta,
 Dila poartă până-n casă;
 'Ntinsă pânza de mătasă,
 Că vine Dedișă-acasă.
 Adăsta și nu-l vedea,
 Cum tăbăra de plângea,
 Din gurișă-așa vorbea:
 "Tată, tăiculișă-al meu",
 "Să-ți ajute Dumnezeu",
 "Ce-l făcuși pe Dedișă meu?"
 Negru Vodă sta vorbea:
 "Ficno Dragno, fata mea",
 "Ia taci de numai plângea",
 "Ieu pe Dedișă l-am mânat",
 "L-am mânat la visterie";
 "Să-și facă bani de domnie".
 "La nouă ai și-oi să vie".
 Ficna Dragna-l adăsta
 Adăsta un an, or doi,
 Adăsta și doi și trei;
 Nouă ai când să-mplinește,
 Da Dedișă nu să ivește.
 Ficna Dragna să scula,
 Mândră trăsura-nvârtea;
 Multă blagă rădica,
 Și la temniță pleca.
 Să dăruie bani la temniță
 De păcatu lui Dedișă.
 Pe temniceri dăruia,
 Numa-un fund de apsăna,
 Ușa nu să deșchidea.
 Ficna Dragna zo vorbea,
 Cu-ai temniceri din apsăna,
 Dedișă glasu-i auza,
 Din apsăna răspundea:
 "Ficno, Dragno, soața mea",

¹⁹³ Lulelele

"Ce rău mare v-am făcut",
 "M-ați băgat în apsăna",
 "În șuetul șerpilor";
 "În cârcăitul broaștelor".
 "Pe toate le obicnesc¹⁹⁴",
 "Numa una nu poștesc",
 "Tot o ală de năpărcă",
 "A puiat la Dediū-n chică",
 "Când să-ntinde, mă cuprinde",
 "Să zgârcește mă furșește";
 "Carne din mine ciocnește",
 "Cu ea puii-și arănește".
 "Da știi Dragno da nu știi";
 "Când pe mine m-aș băgat",
 "Șerpii că nu s-a aflat".
 "Șerpii ca cebucili",
 "Năpârce ca fusăli",
 "Broaștili ca nucili".
 "Dar acușă mi-a crescut",
 "Balaŭri ca grinzili";
 "Năpărcili, cât furcili",
 "Broaștili cât ploștili".
 Ficna Dragna de-auza,
 Cum tăbăra de plângea,
 Și cum să suia-n trăsură,
 Și-mi mâna caii-ntr-o fugă,
 Și-ajungea la București,
 L-ale case domnești.
 Dila poartă cum striga:
 "Lele, tăiculișă-l meu",
 "Să-ți ajute Dumnezău",
 "Ce-l făcuși pe Dediū meu?!"...
 "L-ai mânat la vesterie",
 "Să-și facă bani de domnie?"
 "La nouă ai oi să vie?"
 "Nu-mi este la vesterie",
 "Și mi-e Dediū-n pușcărie",
 "Până lumea nu mai vie!"...
 "Domnule, boierule",
 "Ieu mă rog de d-ta"
 "Să-l aduci pe Dediū-n coa",

*"Dediu este sofu meu",
 "Dăruit de Dumnezeu".
 Negru Vodă de-auza,
 Înjuga caii la trăsura,
 Alerga-n vale-ntr-o fugă,
 La cocon Gheorghişă strigă:
 "Vătaşu dila temnişă",
 "Ia să vii cu cheili";
 "Scoate blăstămatu-ăla",
 "Numai pot cu Dragna mea".
 "C-a ieşit altă căşa",
 "Să ţână domnia mea".
 Cocon Gheorghe de-auza,
 Veni iut cu cheili,
 Şi deşchisă uşili,
 Nouă uşi le deşchidea,
 Pe-a de zece nu putea;
 Că lacătu-a ruginit,
 Ş-a prins faţă de pământ.
 El bărofu¹⁹⁵-n mână lua,
 Pe lacăt să tăbăra,
 Lacătu şi-l fărâma,
 Şi pe Dediu îl scotea.
 Iacă Dediu ce-a făcut,
 Barbă mare i-a crescut,
 Piste tot l-a coperit;
 Da şi chica i-a crescut,
 De-o aşterne aşternut.
 Mustăţâli s-a lungit,
 Puţânel le răsuceşte.
 Pe su cap le grămădeşte.
 Puţânel de odinea,
 Negru Vodă atunci îl lua,
 La bărbier l-aducea,
 De-l tunde bine ciocoieşte,
 Şi-i lasă chica-n vârvăric¹⁹⁶,
 Cum îi şede de voinic.
 Şi-l rade bine până-n os,
 Şi-l făcu dănac frumos,
 Cum înainte mi-a fost.*

¹⁹⁵ Barosul

¹⁹⁶ Potrivit

În trăsură mi-l puneă,
 Cu Dediū Domnu plecă,
 Călca ici, călca colea,
 Pân-la groapa de argea¹⁹⁷
 Dediță că-mi ostănea;
 Vânt și soare nu-l vedea,
 Unde sta și odinea.
 Căzu-n groapa de argea,
 Negru Vodă ce-mi făcea;
 Mititel briceag trăgea,
 Și la gât îl junghia.
 În trăsură să suia,
 Da de Dediū-l astruca,
 Sub conțeș că îl lăsa,
 Pornea trăsura plecă,
 Ficna Dragna adăsta.
 Dila poartă până-n casă,
 'Ntinsă pânză de mătasă,
 Ca să vină Dediū-acasă.
 Iacă trăsura-ajungea,
 Din guriță să ruga:
 "Tată, tăiculița-l meu",
 "Să-ți ajute Dumnezău",
 "Ce-l făcuși pe Dediū meu?!"...
 Negru Vodă să vorbea:
 "Ficno Dragno, fata mea",
 "Lasă blăstămatu-ăla",
 "Ăla e un blăstămat",
 "A beut și s-a-mbătut",
 "Și la argea s-a culcat",
 "Unde l-am lăsat mort de beat";
 "Cu contesu s-a strucat"¹⁹⁸,
 "D-a-fost mare blăstămat!"...
 Ficna Dragna de-auza,
 În trăsură să suia,
 Își lua drumu și plecă,
 Calcă ici, calcă colea;
 La gropanu de argea,
 Ea pe Dediū mi-l găsa.
 Îl găsa la gât tăiat,

¹⁹⁷ Groapă în pământ unde în vremurile vechi se țesa

¹⁹⁸ Acoperit

Cu contesu astrucat,
 Nu me nimic vinovat.
 Ficna Dragna, dicolea,
 Contes di pe iel că lua,
 Capu tăiat îi vedea,
 Mătasă în ac punea;
 Capu la trup îl cosa,
 Și tăbăra de plângea.
 Din gurișă blăstăma,
 "Tată, tăiculișă-l meu",
 "Să-ți ajute Dumnezău",
 "Nici mai bine, nici mai rău",
 "Baș să-ți moară cocoana",
 "Să te-nsori de nouă ori",
 "Nouă cocoane să iai",
 "Nouă coconași să faci".
 "Și să ieșe pui de oi",
 "Să piară din codru toți".
 "Mai la urmă să te-nsori",
 "Să mai iai o coconiță",
 "Să mai faci un coconaș",
 "Să care apă la temniță",
 "Ntr-o coaje de lobeniță";
 "De păcatu lui Dediță".
 Domnul Sfânt auza,
 Blăstămu ce-l blăstăma.
 Ficna Dragna ce făcea,
 Pila brâu s-apipia,
 Mititel briceag trăgea;
 Sângură să junghia,
 Piste Dediță cădea.
 Căzu trupu-ncrucișat,
 Să-i fie lui Domnu păcat.
 Negru Vodă adăsta,
 Ca să-i vină lui Dragna;
 Adăsta, cât adăsta,
 Ficna Dragna nu venea.
 Negrul Vodă să scula,
 'Njuga caii la trăsură.
 Alerga-n vale pe fugă,
 Și pe Dragna o găsa,
 Cu Dediță-alătura.

*N-are Domnul ce-mi făcea,
Mândru leagăn le făcea,
La mănăstire-i ducea,
Toate păsări cânta:
"Bucură-te mănăstire,
Că vine Dediu la tine,
Nu vine să să cunune,
Vine să să spovedească,
În pământ să putrezească".
Și-i băga-n negru pământ,
Și-i băgară mai adânc,
Să nu putrezească curând.
Domnu-acas că îmi venea,
Deloc murea cocoana;
Să-nsura de nouă ori,
Nouă coconi că făcea;
Și ieșiră pui de oț
Și pieriră-n codru toți.
Măi la urmă să-nsura,
Mai lua domnu-o coconișă,
Mai făcu un coconaș,
Căra apă la temniță;
'Ntr-o coaje de lobenișă,
De păcatu lui Dedișă.
În oraș la București,
Să vedea din Stoenеști,
În curtea lui Negru Vodă,
Ce eria mai bun la vorbă,
Colea-nȚara Rumânească,
Ca pentru să pomenească.*

**Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (știa carte) din com.
Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.**

Legere Carol I și Osman Pașa

*Lină verde mândălac,
N-aș auzât ș-aș aflat,
Cu Turcu ce s-a-ntâmpnat?
Cânili s-a supărat,
Pin creștini că a plecat;
Multe sate a tăiat,
Sate pustii a lăsat.
Da creștinu rău de plâns,
Că turcu mi i-a răpuns,
C-auziră de Bătacu;
C-a venit Turcu turbatu,
Ș-a tăiat cu totu satu.
Tinereașă a aflat,
Fuga-n biserică a dat,
Biserica mi-a-ncuiat.
Iacă Turcu i-a aflat,
La biserică a venit,
Săbiili le scotea;
Și tăbăra de-i tăia,*

*Nici unu nu lăsa,
 Tăia copilași de-ai mici,
 Și-i pune coarne la bici.
 Bicii de mi-i brășcăia,
 Pe care-l găsa-l tăia,
 Toată lumea spământa,
 Care putea de fugea,
 Trecea pila Rahova,
 Da fuga-n Rumania,
 Să-și lungească vieața.
 Domnitor care-mi uidea,
 Mândră jalbă că făcea;
 Pila Țaru Nicolae,
 Și la legeru¹⁹⁹ Carol.
 Iacă Carol sa-ngrijit,
 Cu țar Nicolae²⁰⁰ a vorbit,
 Să ducă-amândoi la turc.
 Și cu armata lui toată,
 Să meargă cu toț îndată.
 Atunci țaru Nicolae,
 Împăratu rusului,
 Ardica oștirea toată;
 Veni-n Băsărabia,
 Și să găsă cu Carol.
 Carol este un om bun,
 Îi pare rău de creștin;
 Că creștinu e rumân,
 Tare strigă Balduin:
 "Măi legeru de Carol",
 "Ai cu-armata mereor",
 "Să mergem la Cozlodui²⁰¹";
 "O parte în Rahova²⁰²";
 "Ei să treacă Dunărea".
 "Noi să dăm la Cozlodui",
 "Pontoanili să trăgem",*

¹⁹⁹ Regele

²⁰⁰ E vorba, de fapt, de Marele duce Nicolai Nicolaevici (n.1831 – d.1891), fratele lui Alexandru (Aleksandr) al II-lea Nicolaevici (rusă: Александр II Николаевич) (n.17. 04.1818, Moscova – d.13.03.1881, Sankt Petersburg), fiul lui Nicolae I al Rusiei, Țarul (Împăratul) Rusiei de la 2 martie 1855 și până la asasinarea sa în 1881. De asemenea, a fost și Mare Duce al Finlandei

²⁰¹ Comună mare românească la Dunăre în Bulgaria

²⁰² Localitate mare românească la Dunăre în Bulgaria

"Până podul așezăm";
 "Cu tunurli să bătem",
 "Și pe Turc să-l fărâmăm".
 "Că Turcu este turbat",
 "Multă lume a tăiat",
 "Ș-o să-i fie lui de cap".
 Da legeru de-auza,
 Lângă Dunăre venea;
 Îngropa tunuri în pământ,
 Să nu le vadă v-un turc.
 Da turcu câne dușman,
 Să uita de sus din deal.
 Bălduinu mi-l oichea,
 Și din gură cum zăcea:
 "Măi topgii²⁰³ tunari de-ai tari",
 "Dă-mi ghiulele de-ale mari",
 "Să lăpădăm sus în deal".
 "Iote turcu pe redut",
 "Bată-l Dumnezeu de turc!"...
 Topgii, tunari de-ai mari,
 Venea cu ghiulele tari,
 Când odată comanda,
 Cum cădea ghiulelili;
 Și ca vara ploilii,
 Răzbătea lui șanțurli.
 Călărașii di colea,
 Su burta de cai puneă;
 Tot foale de capră starpă,
 Să treacă Dunărea-n dată.
 Cu caii-n Dunăre sărea,
 Caii buni, mari și tari,
 Toț sânt pui de armăsari.
 Înotează mi să joacă,
 Sus pe malu Dunării;
 Leșiră călărașii,
 Și scoasă ră săbiili.
 Și alerga cât putea,
 Pe turc de-l spământa,
 Fugea turcu cât putea.

²⁰³ Tunari

*Colea-n vale de Arceri²⁰⁴,
 Călărașii de văzură;
 Mai văzură-o brăniștioară,
 Și cât omu-o rățezară.
 Ciulpăiori-i îmbrăcară,
 L-mbrăcară țoale verzi;
 Flinta pe ei atârna,
 Flinta-n țoale zo sclipea.
 Dară Turcii că-i vedea,
 Ei cu tunurli-i bătea,
 Gândea armată eria.
 Pașa-l turcului striga:
 "Dați iute cu tunurli",
 "Zo sclipește flintili!"...
 Arunca turcu granate,
 Bătea ciulpanii de moarte.
 Și rumânu ca un leu,
 Lui i-ajută Dumnezeu;
 Îl mâna pe turc în fugă,
 Că n-are und-să fugă.
 Când trecură roșiorii,
 Lăpăda ghiuleli pe ei,
 Fuge turcu nu să joacă,
 Și să-ndreaptă de Vrața²⁰⁵;
 Își ea drumu pe șușea,
 Că rumânu zo-i bătea.
 Veniră-n Beligrădic²⁰⁶,
 Aproape-n granița la sârb.
 Strigă turcu cu mânie,
 Să-l lașe sârbu-n Sârbie,
 Dară Sârbu așa-i spune:
 "Bată-te Dumnezeu de turc",
 "Du-te de und-ai venit",
 "Eu cu tine ce-am păfât";
 "De te-am scos de pe Sârbie",
 "Ș-acuși mai vii la mine!"...*

²⁰⁴ Sat românesc la Dunăre în Bulgaria

²⁰⁵ Oraș în Vestul Bulgariei, la poalele Munților Stara Planina, cu o importantă populație românească în secolul al XIX-lea

²⁰⁶ Oraș în Bulgaria de apus, azi Belogradchik, cu o cetate romană, reconstruită de turci, ce avea în secolul al XIX-lea și populație românească

*Da turcu dacă-mi vedea,
 Pe şușea mi să-ndrepta
 Cătră Stara Planina²⁰⁷.
 Balduinu-așa striga:
 Unii pe Timoc mergea,
 "O armată voi să luaț"
 "De Sofia s-o mânaț",
 "Da Vidinu să-l lăsaț"
 "C-o să-mi mân eu ficiorei",
 "Să-l ia dila Timoc ei".
 Iacă ficiorei venea,
 Deteră pingă Pristol²⁰⁸,
 Și pe lângă Salcia²⁰⁹;
 Jos pe malu Dunării,
 Și pe-albia Timocului.
 Și dila Timoc îl lua,
 Și-i scoasă din Bregova²¹⁰,
 Unii pe Timoc mergea,
 Sus din orașu la Cule,
 Iacă turcu la Di²¹¹ fuge.
 Da partea dina Timoc,
 Zo mi-i gonește cu foc!...
 Mi-i scoasă din Cosova²¹²,
 Fugiră la Gânzova²¹³
 Din Gânzova la Sămârdan²¹⁴,
 La Sămârdan turcu ședea;
 Șede turcu în ocop²¹⁵,
 Să dea țăreanu²¹⁶ cu foc;
 Să mi-l scoată din ocop.
 Lină verde mirodii,
 Bătea Turcii dila Dii;*

²⁰⁷ Munții Bătrâni (Balcani sau Haemus)

²⁰⁸ Comună în județul Mehedinți, la gura Timocului

²⁰⁹ Comună în județul Mehedinți, față în față cu satul românesc Gumătareț din Bulgaria

²¹⁰ Comună mare românească în județul Vidin, pe Timoc

²¹¹ Denumirea românească a Vidinului

²¹² Comuna pur românească în județul Vidin – Bulgaria

²¹³ Comuna pur românească în județul Vidin – Bulgaria

²¹⁴ Smârdan, sat bulgăresc

²¹⁵ Lagăr

²¹⁶ Țărean, adică din Țară = Românul

*Și-l păza pe Sămârdan,
 Că e turcu la divan.
 Da țăreanu ca un leu,
 Zo-i ajută Dumnezeu,
 Jos pe vale că venea;
 Când oi zăce bobolan.
 Să tue la Sămârdan.
 În Sămârdan e un mic deal,
 Privea turcu din divan,
 Ce-mi făcea domnul țărean.
 Și-mi chema o companie,
 Compania, pionerii,
 Cu lopeță mari și tari,
 Toată noaptea că săpară;
 Ș-un tunel mare făcură.
 Și pin tunel că ieșiră.
 Ieșiră-ngă Sămârdan,
 La Sămârdan, la ređut,
 Că e plin șanțu de turc.
 Un logor de infanterie,
 Trecură pila Inova²¹⁷,
 Și-l luară dila dreapta.
 Lină verde bobolan,
 La vale de Smârdan;
 Șapte Turci pi-un Moldovean,
 Șasă, șapte pi-un Muntean.
 "Ia ieși turcule-n măidan",
 "Să te bat să zaci un an",
 "Ieși afară de poștești"
 "Să te bat s-o pomenești".
 "Ce te bați pe brânci hoștește?"
 "Vino la piept voinicește!"...
 Și veni un sârgențal,
 Sârgențălu, mărinelu,
 El veni cu colonelu;
 De priviră pe ređut,
 Unde e turcu mai mult.
 Dincoace de Sămârdan,
 Veni colonelu-n casă,
 Și-ntrebă o bulgăreasă:*

²¹⁷ Comună bulgărească în județul Vidin

"Spune mama cea bătrână"
"De lege ești o creștină"
"Ai v-un turc la tine-n casă",
"La noi afară să iasă?"
Da bugarca o căța,
Spusă că nu e nima.
Colonelu de călare,
Trecu la fereasta mare.
Și pocni pușca din casă,
Colonelu-aci rămasă.
Sărgențălu, mărinelu,
Coborî flinta din spate;
Pocni și el pe fereastă,
Omorî pe turc în casă.
Și la casă-i dete foc,
Arsă și baba cu tot.
În locu lu colonel,
Veni-un suptlocotinent,
Iel băiatu cum ajunsă,
Și odată cum răspunsă:
"De ce stați și vă uitați",
"Frică la păgân să luați?"
"Ia sunați la tobgi²¹⁸ mari",
"Să dea cu ghiulele tari",
"Să mai bată pe redut",
"Fi-ar legea lui de turc".
Da tunarii ca tunarii,
Lăpăda ghiulelele,
Mai multe șrapnelili.
Când la vale să uita,
'N vale dispre Bujorița;
Tare venea și crălița²¹⁹,
Vine crălița Mărița.
Veni lângă Sămârdan,
Să dusă la tunu-al mare,
Și cu stângu pe tăbie;
Iar cu dreapta sus pe tun
Să dea ghiulele-n păgân.
Tare sună și răspunde:

²¹⁸ Tunari

²¹⁹ Regina

*"Îndemnaț ai mei copii",
 "C-ajungem desră-n Dii";
 "Îndemnaț și-naintaș",
 "Frica la păgân nu luaș".
 "Că ieu sânt chip de fâmeie",
 "Și cu stângu pe tăbie";
 "Da cu dreptu pe tun",
 "Să mi-l bat eu pe păgân".
 Da tobgii de-auza,
 Mânecli răsfrângea;
 Da Cralița Mărioară,
 Da cu tunu de s-o moară.
 Căzu ghiuleaua-n Calet²²⁰,
 Zo striga turcu Amet!...
 Când o i zăce sâlcioară,
 Veni ordin din afară;
 Să s-arunce la cuțat,
 Bată-l Dumnezău de turc.
 Da țăreanu ca un leu,
 Zo-i ajută Dumnezău,
 Când săriră la baintet,
 L-nțăpa pe turc în piept.
 Cum pârăie oasăli,
 Și ca piru pe su plug,
 Pârăie osu de turc.
 Să-ndrepta pe potrivire,
 Da tobgii cu șrapnele,
 Și-l băgă pe turc în Dii.
 Atunci cralița Mărița.
 Odată când îmi suna,
 Cum da cu ghiulelili;
 Și suna Caleturli,
 Zo plângea cadânil.
 Multe-agale prăpădea,
 Pușănei că să preda.
 Da țăreanu ca un leu,
 Zo-i ajută Dumnezău;
 Când odată că ieșiră,
 În către Dii îmbulzără.
 Roșiori și cocoșei,*

²²⁰ În Cetatea Vidinului unde era pașă

Cei mai mândrii călărași.
 Când tunară ei în Dii,
 Văzu cădăne fugind;
 Teregele scuturând,
 Cocoșeii alergând.
 "Stăi turcoaico și moroaico",
 "Să-ți iau cedăru din cap";
 "Și dulvarii di pe tine",
 "Să rămâi ca o rumână".
 "Să-mi arăți tu fățășoara",
 "Să-ți văd eu și sprânceioara".
 Da cadâna mormănea:
 "Aman, ascher beciungiuc",
 "Lasă-mă băiat soldat"
 "Că la voi ieu m-am predat".
 Tare strigă-un colonel:
 "Ura! Ura-i mei copii!"
 "C-ajunsărăm toți în Dii!!"...
 "Ura noastră să trăiască",
 "Ce mai oaste rumânească!"...
 În cetate la Vidin,
 Joacă ora de rumân,
 Cu ciubărilor de vin,
 Că l-a bătut pe păgân.
 În cetate la Culuc²²¹,
 Cu ciubărilor de cluc,
 Că l-a bătut ei pe turc.
 Oi! rumânu ce-a lucrat,
 Vidinu l-a concentrat,
 Din mâna la turc l-a luat;
 Și pământu l-a spălat,
 Și la vale mi-a plecat!...
 Să puna pe vâporăș,
 Merge vâporu la vale,
 Despre răsărit de soare.
 Ajungea la Rahova,
 Din Rahova la Mezdra²²²,
 Și ieșiră pe șușea;
 Cu tunurli alerga,

²²¹ O parte din Cetatea Vidinului

²²² Oraș aproape de Sofia

*La Malu Roșu²²³ mergea.
 Că în Plevna s-a băgat,
 Osman Pașa cel bogat.
 El Plevna a ocupat;
 C-o sută șaizăci de mie,
 Pe delături la redute,
 Păza ascheru²²⁴ turcesc.
 Venea-mpăratu rusesc,
 Cu tunurli mari și tari,
 Și tăbăra de bătea,
 Să-l scoată din Plevna.
 Dară turcu, Malu Roșu,
 Bate turcu ca cocoșu.
 Rusu împărat bătrân,
 Tot din gură comandând:
 "Malu Roșu l-a udit",
 "Lăcuește în el turc".
 Când ajunsă Balduin²²⁵,
 Și-mpăratului vorbind:
 "Măi-mpărate Nicolae",
 "Ia așteaptă câtăva",
 "Până-mi vine ghegeneralii",
 "Să le pun cuie-n papuci",
 "Să-n figă pietrilii",
 "Să ies dealurli",
 "Să mă bat cu Turcii".
 Iacă vine niște ghiară,
 Le pusă rumânu-n picioare,
 Suia pe piatră mai tare.
 Tăbăra pe Turci cu glioanșă,
 Cu glioanșă și cu șrapnele.
 Cum cădea șrapnelili,
 Și ca grâu sămănat,
 Îi cădea la turc pe cap.
 Îl dubăra di pe mal,
 Și-l băgară-n Plevna,
 Le-nchisără și apa.*

²²³ Malu Roșu sau Cervenii Breg – oraș în Bulgaria, pe lăsar, odinioară cu o importantă populație românească

²²⁴ Armata

²²⁵ Probabil vreun comandant român

*N-are turcu ce să bea,
 Şasă luni că mi-l bătea,
 Până prau îl furşea.
 Din Petarburg²²⁶ îmi venea,
 Vine ghineral Staletu;
 Vine cu cruce la piept,
 Că e ghineralu drept.
 Şi vorbea cu Balduin,
 Că e chipu de rumân.
 "Balduine pupă-te-aş"
 "Să ne punem pe oraş!" ...
 Balduinu de-auza,
 Când odată tăbăra,
 Cu tunari mici;
 Cu tunari mari,
 Fărăma oraşe tari.
 Pe Osman Paşa-l rănea,
 Cârpa albă rădica;
 Cu tot ascheru să preda.
 Şi pe el rob îl lua.
 Şi-l ducea în Bucureşti,
 Îl ducea şi la spital,
 De-l lecuia de răni tari.
 Da rusu şi cu rumânu,
 Luară-n mână şi Plevna;
 Şi plecă spre Odrengard²²⁷,
 Îl lua pe Lozengrad.
 Iacă ordin că venea,
 Anglia şi Franţia,
 A de trii Italia,
 Ei războiu că-l oprea.
 Cole-n deal la San Ştefan,
 Veni-mpăratu sultan,
 De făcură un mir²²⁸ mare.
 Împăratu Nicolae,
 Cu legeru de Carol,
 Ei amândoi împărşa,
 Şi o lua pe Dobrogea.*

²²⁶ Petrograd, Sankt Petersburg, la acea vreme, capitala Imperiului Rusiei

²²⁷ Edrene – Adrianopol

²²⁸ Pace

*La Rumânia i-o da,
 Dară rusu că o lua,
 Lua pe Băsărabia.
 La Bulgar pușân îi da,
 Îi da stoliță²²⁹ Sofia.
 Și lui chinez²³⁰ îi da,
 Pe-Alexandru Batenberg²³¹.
 Alexandru prusianu,
 Stăpânea Bulgăria,
 Șapte ai în ea ședea,
 Ș-altu războiu făcea,
 Să bată cu Crali Milan²³².
 Alexandru e răcit,
 În bolnișă a murit;
 Ș-așa războiu ieșea,
 Doamne de să pomenea.*

**Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (știe carte) din com.
 Alexandrovăț, jud. Negotin-Craină, Valea Timocului,
 sârbesc.**

²²⁹ Capitala

²³⁰ Cneaz (Principe)

²³¹ Alexandru de Battenberg (1857-1893), principe al Bulgariei în perioada 1879-1886. *Sandro, cum îl numea Carol I, i-a propus regelui Romaniei o unire confederativă a României cu Bulgaria, acțiune eșuată datorită opoziției ferme a Rusiei, care a susținut o lovitură de stat, în urma căreia cneazul Bulgariei a fost detronat*

²³² Milan Obrenovici (n. 1854 în Moldova, m. 1901). Strănepot al lui Miloș Obrenovici și fiu al faimoasei Maria Obrenovici (născută Catargi), Cneaz al Serbiei între 1868-1882 și Rege al Serbiei între 1882-1889. *Deși jumătate român, născut în România, a dus o politică de de-naționalizare a românilor din Timocul Sârbesc*

Craliu Alexandru

*Lină verde, trii măslina,
I-ascultați boieri la mine
Să vă spun o istorie,
Ce s-a-ntâmplat în Sârbie
Lină verde otrăfă,
Pe ceal mândru ostrovel,
Răsărit un bujorel,
Ș-ala nu e bujorel;
Și e Craliu tinerel,
Plânge țara după el.
Vez cum plânge tot Bănatu,
Da cum plânge și Hârvatu,
Da mai mult sârbu săracu.
Lină verde anason,
Când pleacă Craliu din dvor²³³;
Cântă muzica de dor,
Să desparte de ficior.
Și să pune pe gălie,
Cu-a lui Craliță²³⁴ Mărie,
Și merge de Bugărie.
Da Bugarii-l aștepta,
Sta Bugari lângă Bugari,
Tot cu tunuri de-ale mari;
Da-mi avea și de-ale mici,
Că vine Alixandru-aici.
Alixandru din Sârbie.
Cu-a lui Craliță Mărie.
La Sofia mi-ajungea,
Ș-avea Craliu ce-mi vedea:
Vedea voisca părădită
Numai cu arme gătită
Și muzica zo mai cânta.
Dară Craliu-al bugăresc,
Drept înainte ieșea;
Drept înainte îi sta.*

²³³ Palat

²³⁴ Regină

Și frumos mi-l pozdrăvea.
Mâna amândoi că da,
Iei în dvor că să băga,
Da Boriz așa-mi vorbea:
"Bine Alixandre-ai venit",
"La vorba ce am vorbit";
"Să stai pe scaun de argint",
"Și să șezi pe-aici mai mult".
"Multă vreme mi-a trecut",
„De când nu ne-am mai găsât”,
Dară Craliu așa-mi vorbea:
"Măi Boriză Dumneata",
"Ieu la tine n-am venit";
"Nici să beau, nici să mănânc",
"Nici să șed pe-aici mai mult".
"Ce ieu la tine am venit",
"Ugovoru²³⁵ să-ntăresc",
"Vreau de țar să mă crunesc²³⁶",
"Numai vreau să rătuesc",
"Că ieu mult am rătuît",
"Mulț copii am sărăcit";
"Și neveste-am văduvit",
"Fete mari a-nbătrânit".
Iei vorba ș-o isprăvea,
Ugovorul întărea,
Și iar Craliu-așa-mi vorbea:
"Măi Borize Dumneata",
"Iote depeșu de ieri",
"Zo mă chiamă la Marsei".
Și Craliu că-mi pleca,
De Dubrovnic²³⁷ mergea,
Și Craliu așa-mi vorbea:
"Mărie, soția mea",
"Tu acuș mi te-oi ducea",
"Să iai sama de copii".
Când pusă mâna la piept,
Scrisă-un mândru testament,
Și Crăliții că i-l da;
La Dubrovnic mi-ajungea,

²³⁵ : înțelegerea

²³⁶ : încoronez

²³⁷ Dubrovnic – Ragusa, oraș pe coasta dalmata, republica maritimă cu populație latinofonă în Evul Mediu, nvală a Veneției

Și iar Craliu-așa-mi vorbea:
"Mi-a venit un mare dor",
"Tot de Pătru-al meu ficior".
"Tot de Pătru meu al mare",
"Care-nvață la șicoli",
"La șicoli în London";
"La șicolili ale mari",
"C-oi să fie de vlădari"²³⁸.
"Al de doi me Tomislav",
"Al de trii mi-este Andrii";
"Iii toți trii copiii mei",
"Mult îmi pare rău de iei".
Numa-atâta că-mi vorbea,
Și iei mi să despărța,
Mâna cu Crălița da,
Și iar Craliu așa-mi vorbea:
"Foaie verde de bujor";
"Du-te mândro sănătoasă",
"Ca o oicheșea stoloasă",
"Că nu mă mai vez pe-acasă".
"Lină verde, trii măsline",
"Că de mine nu să știe",
"Multe sămne mi să face";
"Să bate carnea pe oasă",
"Vez asta nu e la bine!"
Numa atâta că-mi vorbea,
Pe vâpor mi să puna,
Și pe apă că-mi pleca.
Baș la calea jumătate,
Să oprea vâpor de-odată;
Căpitanu-al de vâpor,
Zo-alerga cu mare zor.
Drept la Craliu să ducea,
Drept înainte că-i sta,
Ș-așa din gură vorbea:
- "Ce mă rog la Dumneavoastră",
"Multe raturi²³⁹ mi-am umblat",
"Tot pe-aicea mi-am trecut",
"Ș-așa nu s-a potrivit";

²³⁸ Cărmuitor de țară

²³⁹ Războaie

"Baș²⁴⁰ la calea jumătate",
 "Să stea vâpor de-odată!"...
 Dară Craliu-așa-mi vorbea:
 "La focari să porânțești"
 "Să dea putere mai tare",
 "Mașinili să-ntărească",
 "Vaporul să-l urnească".
 "Înainte să mergem",
 "C-ala nu ie voinic",
 "Care să teme de pierit".
 La focari le porâncea,
 Mașinăriili-ntăria,
 Cu mare sâlă²⁴¹-mi pleca,
 Și-nainte că-mi mergea.
 Da lu Craliu ce-i venea?
 Îi venea o cucăială,
 Pușân capu mi-l puneă,
 Și somnu că mi-l fura,
 Uite Craliu ce-mi visa:
 Venea Dumnezău din sus,
 Și-i spunea lui în vis:
 "Nu Ț-am spus",
 "Lisandre spus",
 "Să nu mai pleci tu pe apă?"
 "'Nainte dușmani te-așteaptă";
 "Ț-or fi undeva de dus",
 "Cu iroplanu pe sus!"...
 Dară Craliu de-mi vedea,
 Iel odată că-mi sărea,
 La miniștrii povestea:
 "Uite, frate, ce-am visat",
 "S-a dat Dumnezău de sus",
 "Și mie-n vis că mi-a spus":
 "Să nu plec ieu pe apă",
 "'Nainte dușmani m-așteaptă";
 "Mi-ar fi undeva de dus",
 "Cu iroplanu pe sus!"...
 Da miniștrii așa-mi vorbea:
 "Fincă-mi este taina așa",
 "Ai să mergem îndărăt",

²⁴⁰ Chiar

²⁴¹ Putere

"C-asta vis ce l-ai visat",
 "O să fie adăvărat!"...
 Dară Craliu așa-mi vorbea:
 "Înainte să mergem",
 "Că-ala nu este voinic",
 "Care să teme de pierit!"...
 Și-nainte că-mi pleca,
 De Marselia-apropia.
 Dară Craliu ce-mi făcea?
 Pe vâpor că-mi ieșea,
 Oichianu la oichi punea,
 În Marselia să uita.
 Ș-avea Craliu ce-mi vedea.
 L-al cel mândru spomenic²⁴²,
 Multă voiscă mi-a pierit.
 La Marselia mi-ajungea,
 Și vâporu să oprea;
 Craliu jos să dubăra,
 Ș-avea Craliu ce vedea.
 Vedea lumea chitită,
 Și muzica zo-mi mai cântă.
 Pe Craliu-l aștepta,
 Cine-nainte ieșea,
 Pe Craliu de-l prijucea?
 Când oi zăce flori de fân,
 Ieșea Bartu²⁴³ cel bătrân –
 Al Ministru frânțuzăsc,
 Drept în brață că mi-l lua,
 De două ori mi-l săruta,
 Așa din gură-mi vorbea:
 "Bine Ațo²⁴⁴ mi-ai venit",
 "La vorba ce ne-am vorbit".
 "Multă vreme mi-a trecut",
 "De când ratu s-a furșit",
 "Ș-amândoi n-am mai vorbit!"...
 Di su mână mi-l lua,
 Și-n tomobil ședea;

²⁴² Monument

²⁴³ Jean Louis Barthou, [n. 25.08.1862 la Oloron-Sainte-Marie (Pyrénées-Atlantiques), ucis într-un schimb de focuri dintre un naționalist croat (ce-l ucisese pe regele Alexandru Karagheorghevici al Iugoslaviei) și polițiști la 9.10.1934 la Marsilia], avocat și om politic francez, deputat și senator, ministru și prim ministru în mai multe guverne. În 1934 era Ministru de Externe al Republicii Franceze

²⁴⁴ Formă de dezmiardare în limba sârbă pentru Alexandru

*Craliu în dreapta cum şedea,
 Dară Bartu la stânga
 Şi-nainte că-mi mergea,
 Lei încet că mai mergea,
 Craliu lumea pozdrăvea;
 Da pin lume ieria
 Vro triizăci de gelăşăi,
 Din triizăci s-alegea trii,
 Da din trii rămânea unu;
 Bată-l Maica Precesta,
 Şi Sânta Duminica.
 Vez duşmanu ce-mi făcea,
 Şlicu²⁴⁵ lu Craliu l-avea
 Şi pe Craliu mi-l oichea.
 Chită de flori în mână lua,
 Lăvorveriu în flori punea;
 Şi pe Craliu mi-l oichea
 Un pustiu de-automat,
 Tum-te din Nemţâia luat.
 Iut la tomobil mergea,
 Şi uşa i-o deschidea;
 Dară Craliu de-l vedea,
 Iel deloc să-ndupleca;
 Gândeă ceva i-or spunea,
 Da duşmanu ce-mi făcea?
 Când odată că-mi pocnea;
 Pe Craliu-n stânga rănea.
 Şi pe Bartu-l omăra.
 Când al doilea că pocnea,
 Pe Craliu-n frunte lovea,
 La gura poznarului,
 La capu pieptului;
 La casa sufletului,
 Unde-i pasă voinicului.
 Pe Craliu mi-l prăpădea,
 Cade Alixandru jos,
 Cu pieptu lui sângeros.
 Cine din lume auza,
 Potpucovnic²⁴⁶ ce-mi eria,
 Cu poliţâia mergea,*

²⁴⁵ Fotografia

²⁴⁶ Lt.-Colonel

*De călare-mi alerga,
 Cu sabia când da,
 Mâna stângă i-o tăia.
 Din umere-o dubăra,
 Da dușmanu tot pocnea,
 Trii polițai dubăra.
 Atentator de vedea,
 Că iei mort nu eria,
 Lăvorveru-l întorcea,
 În gură și-l punea,
 Gâdea sânșur să să-omoare.
 Potpucovnic de-mi vedea,
 Iar cu sabia că da;
 Capu dila trup îi lua,
 Pe-atentator omăra.
 Iut cu Craliu că-mi pleca,
 În Marselia să ducea,
 Mulț doftori mi-aduna
 Și pe Craliu îl vedea,
 N-avea, frate, ce-i făcea.
 La loc rău l-a lovit,
 Nu e Craliu de udit!...
 Craliu-atâta că-mi vorbea:
 "Oî, sărac de maica mea",
 "Mi să dusă vieașă",
 "Și perdui tinereașă";
 "Săracii copilașii",
 "Păstrați Jugoslavia!"...
 Numa-atâta că-mi vorbea,
 Sufleșălu slobăza;
 Da Miniștrii de-mi vedea,
 Iei frumos mi-l pregătea,
 Mândru leagăn îi făcea.
 Făcea leagăn poleit,
 Și-n leagăn mi-l închidea,
 Dideasupra că-i puneă;
 Sabia și cu șapca,
 Să mi-l vadă lumea.
 Cu iel îndărăt pleca,
 Merge Alixandru pe mări,
 Ocolit în luminări.*

*Depeșă²⁴⁷ o trimetea
 În Jugoslavia.
 Beogradu să-ncerneă,
 Din strașini până-n pământ,
 'N pânză neagră s-a-nvelit.
 Zo bătea arângurli,
 Pin toate bisericili;
 Și-mi plângea copilașii,
 Că le pleacă părinții.
 Jugoslavia să-ntrista,
 Gândeă războiu să făcea,
 Iacă Craliu ajungea;
 Beogradu tot ieșea,
 Și voisca²⁴⁸ să părădea,
 Muzica-a jale cânta.
 Pe Craliu jos că îl da,
 Da Cralița de-l vedea,
 Din ochi negri lăcrăma,
 Piste Craliu îmi cădea,
 Și calu-ncepea-plângea
 În două picioare sârea,
 La Craliu să răpeza;
 Și pe iel îl mirosa,
 Lacrămile-l podidea.
 Mare jele că-mi eria,
 Pe Craliu că mi-l lua,
 Unde mi-l puneă?
 Pe laftul tunului,
 C-așa-i stă Vlădarului²⁴⁹.
 Da calu lui iar așa.
 Și unde pe Craliu-l ducea?
 În biserică-l puneă,
 Multă lume că-mi venea,
 Din toate satili.
 Câte doi că-mi intra,
 Și pe Craliu îl vedea,
 Vedea leagăn poleit;
 Deasupra șapca și sabia,*

²⁴⁷ Telegrama

²⁴⁸ Armata

²⁴⁹ Conducătorului

*Da la cap sta Cralița²⁵⁰;
 Cu-copiii alătura,
 Din oichi negri lăcrăma.
 Da și iea s-a premenit;
 Din creștet până-n pământ,
 'N pânză neagră s-a-nvălit,
 Varsă lacrimi pe pământ.
 Trii zâle mi-l țânea,
 Multă voiscă că-mi venea,
 Din toate dârjevurli²⁵¹;
 Numai garda că-mi venea,
 Garda și cu muzica.
 Pe Craliu mi-l petrecea,
 Multă lume că-mi ieșea;
 Tomobilurli urla,
 Beogradu dârdăia.
 Muzica jele cânta,
 Toată lumea mi-l plângea,
 La Oplenaț mi-l ducea,
 Lângă tat-su mi-l punea;
 Toată lumea mi-l jelea,
 Da Cralița așa-mi vorbea:
 "Las lumea să nu-l jelească",
 "Că mult lumea mi-a jelit",
 "Cu războiu, a războit";
 "Să vez cuiva o fi venit",
 "Copiii de căstorit".
 Iar veselii slobăza
 Cum să face ș-acuma.*

**Auzită dela Chirin al Peni de 31 ani (știe carte) din com.
 Coilova, Valea Timocului sârbesc.**

²⁵⁰ Regina

²⁵¹ Țările

Cântec de răzbel

*Ascultați boieri la mine
Să vă spun o istorie,
Istorie bulgărească,
Din bătaia a turcească,
Scrișă pe albă irtie²⁵²,
Venită din miliție.
Ieu vă spun cănunu²⁵³ meu,
Cum mă cănuneam de rău,
Spunem tu de doru tău,
Ce dor duci de doru meu?...
Și scriață-m pe irtie,
Trimeteță-m și voi mie.
S-aud și ieu din lumea noastră,
Cu dor din inima noastră,
Care aș rămas acasă,
Și mâncaș cu toș la masă,
Și plângeș de mila noastră,
Că sânt la mare pedeapsă.
Că Bugaru s-a-pucat,
Cu Turcu de s-a luptat.
Bugaru ca un viteaz,
Nu dă Turcului răgaz,
Că-l scoasă din graniță
Și-l băgă în Lozengrad²⁵⁴,
În Liule-Burgaz²⁵⁵ îl goniră.
Trei zăle în Liule-Burgaz,
Să vez luptă cu năcaz!...
Și de acolo îl băturăm*

²⁵² Hârtie

²⁵³ Chinul

²⁵⁴ Kırklareli (în vremea Imperiului Ottoman Kırkkimesne sau Kırkkilise (Patruzeci de Biserici), în greacă: Σαραντα Εκκλησιές, *Saranta Ekkliisyes*; în bulgară: Лозенград, *Lozengrad*), este capitala *Provinciei Kırklareli* în partea Europeană a Turciei, cunoscută și ca Tracia Orientală. Populația creștină, greacă și bulgară, a fost schimbată după 1924 cu turci macedoneni, în special din Salonic

²⁵⁵ Localitate în Turcia Europeană

*La Cetalgea²⁵⁶ îl gonirăm.
 Muică, Muiculița mea,
 Muică tu m-ai blăstămat,
 Sau de Domnu sânt ursat,
 Să stau în pușcă răzmat,
 Nebeut și nemâncat,
 Ca un mare vinovat,
 Ca bou legat de gard;
 Și de somn ca un turbat,
 Lele muică, ce păcat!...
 Rău am fost muică ursat,
 Că nouă ni s-a urât;
 Tot pe păgâni gonind,
 Să nu vină iel curând
 Ca să suflețăm și noi
 S-avem în minte de voi.
 Că de voi ne-am depărtat,
 Tocmai lângă Țărigrad²⁵⁷.
 Bugaru merge pe brânci,
 Ca pe boi prinde pe Turci.
 Vorba voi aț auzât,
 Dar noi muică le-am pățat.
 Că sântem pin nădoliu,
 Trecuț pin țări pustii.
 La coadili mărilor,
 La sfârșitu țărilor.
 Și sântem la marea albă,
 Unde turcu stă grămadă.
 Câtă iarbă pe pământ,
 Atâta-i turcu de mult.
 Bugaru nu să ferește,
 Înainte tot sporește;
 Dă cu glioanță să pitește,
 Pe Turc de mi-l prăpădește.
 Sânt șapte luni jumătate,
 De când șed pin strinătate.
 Fira-naibii așa dreptate,
 Zău n-am avut nicio parte
 Să scap și ieu de-aste păcate.*

²⁵⁶ Localitate aproape de Constantinopol - Istanbul

²⁵⁷ Constantinopol - Istanbul

Că nouă ni s-a urât,
 Pe drumuri grele umblând,
 Deal și vale alergând.
 Zece luni am cănunit,
 Păn' de tot ne-am prăpădit.
 Și noi pe turc tot gonind,
 Sufletu-n chept s-a oprit,
 De Turci omărâț din cuțât.
 Iarna zăpez, geru mare,
 Vântu vara di pe mare;
 Ne usucă vez din picioare,
 Ca pe păstrăma la soare.
 Să vez noi am și văzut;
 Cu inima n-am crezut;
 Binele la omu strin,
 Ca dulceața din pelin.
 Ama²⁵⁸ ie viteaz Bugaru,
 Sparsă capu lu Tătaru.
 Bravos baș²⁵⁹ la treti polc²⁶⁰,
 Îi bătu pe Turci de tot.
 Alerga iel ca un nor,
 Și-l băga în Caragoș²⁶¹.
 Turcu câtă frunză iarbă,
 Da Bugaru nu întreabă,
 Și de Țarigrad l-ntreabă.
 Fuge turcu la ocop²⁶²,
 Bugaru să prinde pe loc.
 Turcu cu sabia-n mână,
 Bugaru să prinde de vână;
 Să tăvălește în ocop,
 Fuga turcu lasă tot.
 Fuge turcu, strigă cât poate:
 "Lăsaț puști și tunuri groasă",
 "Numai scăpaț cu vieață".
 Bugaru ca un iunac²⁶³,

²⁵⁸ Dar

²⁵⁹ Tocmai

²⁶⁰ Regimentul trei, format numai din Români timocenii, gloria Bulgariei în 1913

²⁶¹ Localitate lângă Adrianopol

²⁶² Tranșee

²⁶³ Viteaz

*Lăsă pe turc sărac.
Că-l scoasă din Lozengrad,
Și-l băgă în Țărigrad.
Pușân bine s-a bătut,
Da luară dila turcu mult.
Trei zăle Liule-Burgaz,
Dar luară mult pripaz.
Pentru de spomen²⁶⁴ în lume,
Noi luarăm niște cămile.
Trei polc²⁶⁵ a tot luptat,
Altili-a ținut la flang
Pe turc de la pușănat.
Merg Bugaru ca un iunac,
Turcu fuge ca un drac.
Cad glionțali din sânin,
Bugaru merge cântând;
Și la "ura" iel tot dând,
Pe păgân iel prăpădind.*

Auzită dela Chivu Irșie, com. Stanotârn, jud. Vidin-Bulgaria. Trimeasă de un intelectual din Bulgaria.

²⁶⁴ Amintire

²⁶⁵ Regimentul trei, format numai din Români timoceni, gloria Bulgariei în 1913

ORAȚII
DE
NUNTĂ

Pruorociala

- *Bună dimineața, cistiți socri mari,*
 - *Mulțămim Dumneavoastră, boieri militari.*
- Dar ce umblați, ce cătați?*
- *Ce umblăm, ce cătăm, la nima samă*
n-avem să dăm!?

*Multe mări am trecut,
Multe țări am bătut.
Și orașe și sate-am colindat,
Și nima samă nu mi-a dat.
- Cine sânteș Dumneavoaștă
Să ne luaș sama noastră!?
- Dar fîncă ne-ntrebaș,
Să ne lăsaș cu-ncetu, cu-ncetu
Să ne dăm cuvântu cu adevăru.
Că de multe ce sînt și deasă,
Nu vom putea spune aleasă:
Tinărul nostru-mpărat,
De dimineață s-a sculat,
Față albă ș-a spălat;
Chica neagră a cheptenat,
Cu țoale noi îmbrăcat,
Murgu șaua a-nșelat,
Din trîmbiță a cântat,
Mare veste a adunat
Nouă sute grăniceri,
Din cei mai mari nepoș de generali,
Și pila răsărit de soare,
A plecat la vîânătoare,
Ș-a colindat țara de sus dinspre apus;
Până ce juganii ne-a stătut,
Și potcoavili a cherdut.
Atunci ne lăsăm mai jos*

Românce din zona Zaiceri - Serbia

*Pi-un deal frumos
Ș-alergăm de venirăm,
Munță cu brajii și cu fagii,
Ceriu cu stelele,
Câmpu cu florile,
Dealu cu podgorile;
Vălcelili cu viorelile,
Satile cu fetile.
Când bătu soarli de sară,
Ieșirăm la drumu-al mare
Și deterăm de-o urmă de fiară,
Și stătu toată oștirea-n mirare.
Unii zăsără că ie urmă de zână,
Să-i fie-mpăratului cunună,
Așa să găsără alți învățători,
Mai cunoscători,
Și găsără că ie urmă de căprioară
Să-i fie-mpăratului soțioară.
Dar unu cel mai mare,
Cu grija-n spinare,
Călare pi-un cal,
Ca pi-un Ducipal,
Să rădică-n scări,
Să umflă în nări,
Și făcu oichii roată
Piste-oștirea toată.
Și-ncoacea privi și zări
O floare frumoasă și drăgăstoasă.
Și văzând că nu-nfloreste,
Nici nu rodește,
Nici locu nu-i priește
Și mai mult să ofilește;
Ne mai trimeasă pe noi șasă lipani,
Călări pe șasă jugani –
Cu coamili cănite,
Cu frânili jugrăvite,
Cu unghiile belite
Și coadili-mpletite.
Că cu toț să pornim
Și la curtea Dumneastă să venim
Ca floarea s-o lom*

*Și la-mpăratu s-o ducem.
 Pornirăm și venirăm
 Pe fașa pământului,
 Pe aburii vântului
 Bând și chiuind,
 Din pistoale trăznind,
 Caii încurând,
 Pe nări flăcări vărsând,
 Rânchezând,
 Din unghii scăpărând.
 Până am sosât și v-am găsat,
 Acuma or floarea să ne-o daș,
 Or de noi numai scăpaș!
 C-am venit cu târnăcoape de argint,
 Să scoatem florica din pământ,
 S-o scoatem cu rădăcină,
 Să sădim la-mpăratu-n grădină
 Ca acolo să-nflorească,
 Să rodiască, locu să-i priască
 Și să nu să ofilească.
 Dacă, Doamne, socrii mari,
 Ne credeți niscai tâlhari,
 Avem și ferman²⁶⁶ cu pecete
 Dila-mpărășăie!
 Cine știe carte rumânească
 Să vie să mi-l cetească,
 Iar cine nu știe, să nu vie
 Și ca de foc să să păzască.
 Să ne-aduceș, socrii mari,
 Oameni cărturari
 Și-un popă cu barba deasă,
 Să ne cetească carte-aleasă.
 Să nu fie cu barba cănită,
 Să ne rămâie cartia necetită,
 Or v-un popă cu barbă rară,
 Să ne ție păn-desară,
 Și unu cu barba ca fusu
 Să ne dea curând răspunsu.
 Răspunsu nostru este:*

Șasă pară²⁶⁷ cu vin,
 Șasă mărume de in
 De care să gădesc ș-aici,
 Cusute cu fluturi de-arnigi.
 Fie și cu strămătură,
 Numai să fie cu voie bună.
 Să fie și de mătăasă,
 Numai să fie de-aici din casă,
 Dila cistita mireasă,
 Să nu fie dila vecine,
 Să pățăm vo rușine;
 C-atunci va fi necinstea noastră,
 Și ocară Dumneavoașă.
 Socri mari ascultaț
 Și-n uriechi băgaț:
 Când va da soarili-ndesară,
 Dacă nu veț avea bucate de-ajuns,
 S-aveț butii cu vin,
 Carne, vin și boi grași,
 Vaci lăptoasă,
 Fete frumoasă.
 Să mai aveț, socrii mari, și lăutari,
 Când va fi soarili desară,
 Mare veste să-mpresoară;
 Să lărgiț casa,
 Să-ntindenț masa.
 Că vine-mpăratu-ndată
 Cu oștirea lui toată:
 O sută cinci zăci și cinci,
 Din cei mai voinici.
 Cu mânecili sumeasă,
 Scobiț în măsăle.
 Gătiț socri mari,
 Pentru-aceste toate
 Noi vom vrea să descălecăm,
 Dar n-avem jos pe ce să ne dăm!
 Nu sântem ciobani dila oi,
 Să descălecăm în năroi.
 Și sântem boieri mari, ghinerali,
 Di lângă mare,

²⁶⁷ Pahare

De unde soarli răsare!
Nouă să ne-aduceți scaune de argint,
Să descălecăm aici pe pământ.
Să ne-ntindeți covoară,
Să descălecăm în pridvoare:
La cai să dați fân gluzden verde,
Cosât din noaptea lui Sf. Gheorghe.
Cu roaua neluată,
Cu floarea nescuturată;
Strâns în sărbători,
De două surori.
Caii noștri să mănânce,
Din copite să nu miște;
Caii noștri să bea,
Din copite să nu dea.
Că și Dumneavoaștă,
Din partea noastră,
Urechile vi s-ar tăia.
Noi am descăleca,
Am mai sta, v-am mai ura,
Dar mi-e frică că voiu însăra,
Ș-avem de trecut stânci;
Cu văi adânci,
Bine v-am găsit sănătoși.
Socri mari ce s-a făcut,
Nu mai e de desfăcut;
Să da numai opt boi și șapte vaci.
Țâne socru mare
Astă broască țestoasă,
Cu astă rădăcină uscată.
La șezut mare spătoasă,
Picea lată, picea lată,
Ia-nghite socrule odată!
Să n-o săruș tare,
Că și căciula din cap îi șare,
S-o săruș mai binișor,
Să-ți pară mai dulcișor,
Poftiș de beaș și vedeș,
Că ie răchiu de Pitești,
Când beai te-nveselești.
Iar nu țuică de-a Dumneavoaștă,

*Zamă de prune.
Te umfli-n burtă.
Faci burta tobă,
Intră-n sobă
Și stai cu greierii de vorbă.
Tot vrând socri mari,
Vedem că toți a rămas,
Cei dila spate,
Cu gurile căscate
Cei dinainte cu gurile-mproșăpate.
Aduceți un sac cu prune uscate,
S-arunc în ale guri căscate;
Un putinei cu lapte bătut,
Să le tornăm pe gât.
O straichină cu prune,
Să dau l-ale cocoane,
Că văd că a slăbit de foame;
Și vo câțva usturoi,
Să dau la ai ciocoi.*

**Auzită dela Chivu Irșie, com. Stanotârn, jud. Vidin,
Bulgaria. Orația este de curând importată de lăutarii
Timoceni, în Regat.**

FRÂNTURELE ȘI STRIGĂTURI

*Fiți-ar, fiți-ar,
Măi băete,
Ciucurili dila bete
Și potcoava dila ghetе,
Zo mă sărutași cu sete;
De-mi pocni rochița-n spete,
Și vr-o cinci coturi de bete.*

*
* * *

*Dascăle, dascăle,
Ardă-ț focu braniștea,
Ce n-ai lăsat drum pin iea,
Să-mi văd și ieu copila mea,
Cum mi-o poartă maică-sa
În rochiță și-n giubea
Și-n papuci ca lămâia,
Și-n ciorapi ca vișina.*

**Auzite dela Trună Bondoc de 40 ani, com. Alexandrovăț,
jud. Negotin Craina, Valea Timocului sârbesc.**

*Fată nu te mărita,
Ca-nflorit tămâioara;
C-o venit primovara,
N-o avea cine-o purta.*

*
* *

*Badeo, de doru tău,
Îm tot cade părul meu.
Badeo doru tău m-o-moară,
Nu pot bea, nu pot mânca,
Că mi-a săcat inima.*

*
* *

*Taci, badeo, nu blăstăma,
Ieu mi-am cântat cântecu,
Ieu mi-am pățat patima.
Ieu mi-am cântat cântecu,
Tu ți-ai văzut nărocu.
Nărocu că l-ai văzut,
Ieu nu pot să-ți dau mai mult.*

*
* *

*Când văd pe mândra că râde,
Inima în mine plânge.
Dar plânge de bucurie
Că ieu știu că-mi râde mie.
Râde mândro or la cine,
Inima-ți fie la mine.*

**Auzite dela Chivu Irșie, com. Stanotârn, jud. Vidin
Bulgaria. Cântecile din Stanotârn au fost trimise și
adunate de un intelectual din Timocul bulgăresc.**

*Trece lumea trec și eu
Ce-am făcut îmi pare rău,
Și să treacă lumea-n pace,
Ce-am făcut nu pot desface.
Că ieu am făcut cu drag,
Nimănu-i vină nu-i bag.*

*
* *

*Spune-mi, mândro, adăvărat,
În ce apă te-ai spălat?
Pe mine m-ai fermecat,
C-am lăsat caru-ncărcat,
Fânu pe jos negreblat
Ș-am venit la tine-n sat.*

*
* *

*De m-o săruta o sută,
Ca mândra nu mă sărută,
De m-o săruta o mie,
Ca mândra nu-m place mie.*

*
* *

*Arnică maică-ai avut,
Ce oichi negrii Ț-a făcut;
Oichii negrii ca neghina,
Și gura ca smochina.*

**Auzite dela Chivu Irșie, com. Stanotârn, jud. Vidin
Bulgaria.**

*Mândruliță de aproape,
Ieș afară dez-de-noapte.
Numai în in și-n ciupag
Să mi te sărut cu drag.*

*
* * *

*Taci, inimă, nu plânge,
Că ță rău și nu ță bine,
Rabdă inimă cât poți,
Nu-ț da sufletu-n spre toț.*

*
* * *

*De mușcat, de sărutat,
Nici popa nu-ț dă păcat.
Părinte, ne blagoslovește,
Că și tu iubești neveste.*

*
* * *

*Spovedește-mă, părinte,
Dar nu-mi da păcate multe
Că sânt cu mândra făcute
Și nu-m da păcate grele,
Și mai dă-i și mândrii mele.*

**Auzite de la Chivu Irșie, com. Stanotârn, jud. Vidin
Bulgaria.**

*Badeo, pentru Dumneata
Mă topesc ca cânepa;
Badeo, pentru doru tău,
Întotdeauna mi-este rău.*

*
* *

*Cine are glas și cântă,
I să pare zâua scurtă;
Cine are glas frumos,
Îi pare traiu frumos.*

*
* *

*De s-ar face dealu luncă
Și crângu poiană lungă,
Să văd mândra und' să culcă,
Să mă duc ca să-i fac umbră.*

*
* *

*Mândruliță, gură dulce,
Chiamă doru să să culce;
Că de-asară tot pe-afară,
Și mă tem să nu-l cherz iară.*

**Auzite dela Chivu Irșie, com. Stanotârn, jud. Vidin-
Bulgaria.**

*Doamne, țâne lumea-n ceață,
Să mă duc la mândra-n brață.
S-o sărut s-o strâng cu dor
Ș-apoi să mă culc să mor.*

*
* *

*Doru meu, mândro, ș-al tău,
Împreună-l Dumnezeu,
Doru meu ș-al dumitale,
Facă-l Dumnezeu o floare.
O floare mirosătoare,
Ca s-o pun la-ncingătoare,
Unde inima mă doare.*

*
* *

*Cine a lăsat ofțatu,
Iartă-i Doamne păcatu.
Omu dacă n-ar ofta,
Trupu i s-ar venina.
Da omu dacă oftează
Sufletu să ușurează.*

*
* *

*Mândra mea de astă-vară
Mă roagă s-o iubesc iară.
Aș iubi-o îmi vine greu,
Aș lăsa-o-m pare rău.*

**Auzită dela Chivu Irșie, com. Stanotârn, jud. Vidin -
Bulgaria.**

*Oichii mândrii și vorba
Îm mănâncă vieața,
Oichii mândrii și glasul,
Îm mai îm țin sufletu.*

*
* * *

*Cine m-a dat dorului,
Aibă casa cucului
Și odihna vântului.*

*
* * *

*Asară vântu bătea,
Badea-n brață mă strângea;
De-ar fi bătut și mai mult,
M-ar fi strâns de m-ar fi rupt.*

*
* * *

*Ardă-te focu de dor,
Cum te-oi prinde, te omor.
M-ai învățat a iubi,
De nu mai pot odini.*

*
* * *

*Bată-te dorule vai,
La multe rele mă dai;
Da ieu cide²⁶⁸ știu de tine,
Și nu te-am mai spus la nime.*

**Auzite dela Chivu Irșie, com. Stanotârn, jud. Vidin-
Bulgaria.**

²⁶⁸ Câte (de multe)

Imagine de la Festivalul Vidin 2000
Echipa Zlot - Serbia

*Frunză verde izmă neagră,
Câț mă văd toț mă întreabă,
Dice port măramă niagră?
Las s-o port c-așa mi-e drag
C-am un bădiță-n cătană
Și s-a dus de astă-iarnă.*

*
* *
*

*Când oi zâce izmă diasă,
Dila noi a tria casă,
Tot suspină o nevestă,
Că a bătut-o bărbatu,
Să-i spue ibomnicu.
Dar nevasta tot spune:
"De m-oi frige pe cărbune"
"Ibomnicu nu ț-oi spune".*

* *
* *

*Copiii să bat la ușă,
Mălaiu-i plin de cenușe.
Bătui măța cu vătraiu,
Dice nu mi-a scos mălaiu.*

**Auzite dela Chivu Irșie, com. Stanotârn, jud. Vidin-
Bulgaria.**

*Cine strică dragostili,
Măncai-ar grâu păsăr-li;
Să n-aibe sănătate-n casă,
Nici pâne pe masă.*

★
★ ★

*O, săracă mândra mea,
Pupu-i oichii și sprânceană;
Și cerelu din ureiche,
Cine te vede să crăpe.*

★
★ ★

*De supărat m-aș supăra,
Supărarea ce mi-o da?!...
Ba ieu nu m-oi supăra,
Că destul m-am supărat,
Și nimic n-am căpătat;
Boală-n oasă mi-am băgat,
Vieața că mi-am scurtat.*

★
★ ★

*Bine-a zâs frunza din vie,
Că dragostea nu-i moșie,
Că dragostea să furșește
Și cât lumea nu trăește.
Dragostea e-nșelătoare,
Și aduce chinuri mare.*

**Auzite dela Iosif Nicolov, de 23 ani, com. Chiribeg, jud.
Vidin-Bulgaria.**

*Ai, măndro, să ne iubim,
La luat să ne gândim;
C-avem doi bătrâni în casă,
Ne-am lua și nu ne lasă.*

*
* *

*Măicuță dila vamă,
Taie pui și-l fă zamă,
Când oi trece pila noi;
Pentru unu ț-o da doi,
Și deasupra buză moi.*

*
* *

*Cucule, voinicule,
Cucule, porumbac,
Dacă vrei să-ți fii pe plac,
Netezăște-ți penile,
Ca mândra sprâncenile;
Netezăște-ți gândița,
Ca și mândra cosâța.*

*
* *

*Calu bun și mândra bună,
La inimă mă răzbună;
Calu bun și mândrile,
Alea mănâncă zâlile.*

**Auzite dela Iosif Nicolov, de 23 ani, com. Chirinbeg, jud.
Vidin-Bulgaria.**

*Foaie verde, foi de soc,
Vino mândro să te joc;
Să te joc să fii jucată,
Să mă pomenești v-odată.*

*
* * *

*- Spune-mi mândro, și ghicește,
Dice codru-ngălbinește,
Voinic dice-mbătrânește?!...
- Codru de zăpadă multă,
Voinic de inimă ruptă;
Codru de zăpadă grea,
Voinic de inimă ra.*

*
* * *

*Zăsă badea c-o veni
Până-n fundu grădinii,
Să-i dau gura și oichii.
O minută n-a venit,
Doamne, rău mi-a părut.*

*
* * *

*De-nsurat m-aș însura,
Dar urât nu mi-aș lua,
Dar nici frumoasă nu-mi place,
Că multe sudori îmi face.*

**Auzite dela Iosif Nicolov, de 23 ani, com. Chirinbeg, jud.
Vidin-Bulgaria.**

*Aoleo, oș de dor
Unde te-oi prinde te omor,*

*
* *

*De-ar iubi bădița zece,
De doru meu nu-i mai trece;
De-ar iubi bădița-o sută,
Pe mine tot nu mă uită.*

*
* *

*Fă-mă, Doamne, ce m-oi face,
Fă-mă pasăre de-argint,
Cu aripele de vânt,
Ca să zbor unde mi-e dor
Și să trag unde mi-e drag.*

*
* *

*Auz badeo acumă Joi,
Leagă clopote la boi,
Și le leagă badeo leagă;
Tot cu fire de mătăsă,
Să te-aud badeo din casă.*

*
* *

*Mă badeo al meu dulce,
Fă-mi cu oichiu când te-oi duce;
Măcar badeo cu geana,
Să vin lângă dumneata.*

**Auzite dela Iosif Nicolov, de 23 ani, com. Chiribeg, jud.
Vidin-Bulgaria.**

*Măi bădiță, păr galbin,
De doru tău mă leagăn;
Cum se leagănă iarba,
Când o taie cu coasa.
Cum o taie pică jos,
Și cum pică-ngălbinește,
Așa doru mă topește.*

*
* *

*Badeo negru ca căldarea,
Cântă de răsună valea,
Când te-aud, badeo, cântând;
Stau în loc greu oftând,
Din oichi negri lăcrămând.*

*
* *

*Mult mă doare limba-n gură,
C-a rămas mândra sânгурă;
Mult mă doare limba-n gât,
C-a rămas mândra plângând.*

*
* *

*Ieu mă duc mândra rămâne,
Cum să fac s-o iau cu mine;
Barem calea jumătate,
Să n-o las așa departe.*

**Auzite dela Iosif Nicolov, de 23 ani, com. Chiribeg, jud.
Vidin-Bulgaria.**

*Eu cu dor, mândra cu dor,
Ne trebuie un doftor.
Pe noi să ne doftorească,
De dor să ne mântuiască.*

*
* *

*Du-te dor unde te mâi
Și te-așează unde spui,
La badea su căpătâiu.
De te-ntreabă ce mai fac?
Spune-i că m-am măritat.
De te-ntreabă după cine?
După-un sâc de mărăcine,
De mă bate-n toate zăle,
Și-mi dă lucru cu pumnu,
Și mâncare cu ruptu.*

*
* *

*Cât e satu tot de mare,
Doru meu odină n-are.
Nici la umbră, nici la soare,
Nici la umbră de sălcuță,
Numai la tine mândruță.*

**Auzită dela Măria Nicolova de 53 ani, com. Chirinbeg,
jud. Vidin-Bulgaria.**

*Ce folos de tine, dragă,
Că ești albă și spălată,
Și trăiești tot supărată.*

*
* *

*Nici o mândră n-am afla,
Care să zăcă așa:
"Măi voinice, Dumneata",
"Bagă-ț banii în chesa",
"Că banii ți-or trebui",
"Dacă te-oi căsători".*

*
* *

*Oftează, mândro, oftează,
Toată lumea să te crează.
Oftează și pentru mine,
C-am trăit amândoi bine.
Oftează, oftare-ai foc,
C-așa mi-ai avut năroc
Să fim amândoi pi-un loc,
Să te țin ca pi-un boboc,
De mine să nu-ț baț joc.*

Auzită dela Măria Nicolova de 53 ani, com. Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.

*Nu știm cum n-aiba-am brodi²⁶⁹
Să mănânc cu urât din blid;
De s-o sparge blidu-n fund,
Să scap și ieu de urât.
Da blidu de cosător,
Nu să sparge până mor.*

*
* *

*- Ce stai, mândro, tot la poartă,
Or ești proastă, or netoată.
- Nu sânt proastă, nici netoată,
Da sânt mult supărată,
De dragostea de odată.*

*
* *

*Nu ești, mândro, vrenică,
Să calci în biserică;
Nici crucea să o săruț,
Nici la popa să te uiț!...
Că biserica-i sfințită
Și tu mândro iești greșită.*

* *
* *

*Ieu cunosc firea badii,
Că cu mine s-ar iubi,
Da nu cutează a grăi!...
Cutează, badeo, vorbește
C-a mea inimă te voiește.*

**Auzite dela Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, com.
Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.**

²⁶⁹ Nemerit

*Badeo, cu cin-te iubești,
Nici un pic nu te lovești!...
Uită-te badeo la mine,
Cum sânt tinără ca tine,
Cum ne-ar sta nouă de bine!...*

*
* *

*Vai de mine mult mă tem,
C-o veni iarna curând,
Ș-aș lua bărbatu urât;
Dar mi-a dat Domnu bine,
Că e frumos ca și mine.*

*
* *

*Decât cu urât în casă,
Mai bine cu boala-n oasă;
De boală, bolesc și scap,
Da urātu mi-e pe cap.*

*
* *

*Mândra mea, mândră de domn,
Nu mă drăgosti pin somn;
Când gândesc să dorm măi bine,
Tu te-ndrăgostești cu mine.*

**Auzite dela Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, com.
Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.**

*Dragostile tinerele,
Nu să fac din floricele,
Și din buză subțârele,
Și din dește cu inele,
Și din grumaj cu mărgеле.*

*
* *

*Măi bădiță, buză moi,
Mutăți casa lângă noi;
C-ai un păr cu pere moi,
Să le mâncăm amândoi.*

*
* *

*Drag mi-ar fi, mândro, de tine,
Mi-e urât pe cin- te țâne.
Că te țâne-n nouă frâne,
De nu poci veni la tine.
Dar-ar bunu Dumnezău,
Să fie pe gându meu,
Tu al meu și ieu al tău.*

*
* *

*Cât e de mare pământu,
Ce e mai rău ca urātu?!
Ba zău mare-i dragostea
De urât te poți ascunde,
Da de dragoste n-ai unde!
Că or unde te-ai ascunde,
La inimă mă pătrunde.*

**Auzite de la Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, din com.
Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.**

*Ia-mă, Doamne, și mă pune
Unde sânt neveste bune
Și bărbat duși în lume.
Ia-mă, Doamne, și mă lasă
Unde sânt fâmi frumoasă
Și bărbat duși de-acasă.*

*
* *

*Amară frunza de fag,
Măi amar doru ce-l trag;
Amară frunza de nuc,
Măi amar doru ce-l duc.*

*
* *

*Fă-mă, Doamne, muscă-n grindă
Să văd pe mândra cum să schimbă,
Fă-mă Doamne muscă-n poartă,
Să văd pe mândra cum să poartă.*

*
* *

*Câte flori sânt pe câmpie,
Nu sânt ca tine, Mărie;
Mândră ești, frumoasă ești,
Dar nu te prea iubești.*

**Auzite de la Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, din com.
Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.**

*Foaie verde macului,
Pentru voia badiului
M-am dat în timpu dracului
Și sufletu iadului.
Când eream de nu iubeam,
Unde mă culcam durmeam;
Dar acum de când iubesc,
Nu pot să mă odinesc,
Tot la mândra că gândesc.*

*
* *

*Dragostea de fată mare,
Ca garoafa din răzoare.
Când bate vântu subțare,
Atunci te scoate din fire.
Dragostea de nevăstuță,
Și ca floarea din crenguță;
Când o bate vântu-n jos,
Umplu țara de miros.*

*
* *

*Urātu din ce-i făcut?
Din omu carei tăcut,
Pune-o buză piste alta,
Și iată uritu-i gata.*

**Auzite de la Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, com.
Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.**

*De urît m-aş duce-n lume,
Dragostea capu mi-l pune;
De urît m-aş duce-n ȧară,
Dragostea mă-ntoarce iară.*

*Foaie verde, ismă neagră,
Picioarili mi să leagă;
Arde frunză, arde iarbă,
Ard de tine, mândră dragă.*

*Pentru mândra care-mi place,
Nici părinȋii n-au ce-mi face!...
Nici judile satului,
Nici cilenii²⁷⁰ satului –
Cilenii şed să sfătuesc,
Ieu cu mândra mă iubesc.*

*Badea-nalt şi subȧârel,
Parcă-i tras pintr-un inel,
Să te tot iubeşti cu iel.
Da şi mândra subȧârea,
Parcă-i trasă pin mărgea,
Zău te-ai iubi şi cu iea!...*

**Auzite de la Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, din com.
Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.**

²⁷⁰ Consilierii comunali

*Trecui valea satului
Să iau fata bogatului.
Și bogatu-mi dă avere,
Să iau fata lui muiere.*

*
* *

*Măi bădiță Gherasâm,
Ieu de drag te-aș băga-n sân;
Și cu drag te-aș sămăna,
Și cu drag te-aș secera.
Și Ț-aș face stog în prag,
Și te-aș împleti cu drag.
Și te-aș cerne pin sprâncene,
Și te-aș frământa-n inele;
Dar inima Ț-aș mânca,
Dor de dor mi-aș stâmpăra.*

*
* *

*Ra e bucată dragostea,
Cine prinde a gusta;
N-are cap de a lăsa,
Nici minte de a purta.
M-a pus dracu și-am gustat-o,
Ș-am bolit până am uitat-o.*

**Auzite de la Anghel Maiti de 21 ani, din com. Ișnovățul
Mic (Măla), jud. Craina, Valea Timocului sârbesc.**

*Rele sânt frigur-le,
Da mai rele dragostili;
Mama din friguri mă scoate,
Da din dragoste nu poate.*

*
* *

*Zăsă muma că mă scoate,
Dila câte dila toate;
Dila două nu mă poate:
Dila mândra, dila moarte.*

*
* *

*De n-ar fi oichi și sprâncene,
N-ar mai fi păcate grele;
Dar oichii și sprâncenile
Sânt păcate pe pământ.
Oichii și sprâncenile,
Alia fac păcatele.*

**Auzite de la Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, din com.
Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.**

*Vai de mine ce să fac,
Că toate fetele-mi plac?
Nevestele moarte-mi fac.
Moarte-mi fac nevestele,
Da mă-nvie fetile,
Ș-așa-mi duc ieu zâlile.*

*
* *

*Mândră doi oichi ca la tine
Nu sânt în milă cu mine;
Așa negrii frumusei,
Ca cireșile oichii tăi:
Care-s coapte la răcoare,
Și negrăbite de soare.*

*
* *

*Dare-ar bunu Dumnezău,
Ce-aș iubi să fie-al meu,
N-ar mai fi pe lume rău.
Dumnezău a rânduit
Să ia mândra om urât,
S-aibă traiu năcăjit.*

**Auzite de la Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, din com.
Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.**

*Dragostea din ce-i făcută,
Din omu cu vorba multă;
Zăce-o vorbă zăce două,
Îndată dragoste nouă.*

*
* * *

*Fugi, urât, di lângă mine,
C-oi lucra și pentru tine.
Fugi, urâte, dila spate,
C-oi lucra și a ta parte.
Mi-am luat urât de o ză,
Și mi-o fi până-oi trăi;
Mi-am luat urât de-o noapte,
Și mi-o fi până la moarte.*

*
* * *

*Măi bădișă, bunule,
Sămănaș-aș lumile²⁷¹
În toate grădinile
Să zboare miroasăle
La toate frumoasăle.*

**Auzite de la Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, din com.
Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.**

²⁷¹ Numele

*Scumpa nenii fetișoară,
De te-oi prinde-n ulicioară;
Tu cu zâle n-oi scăpa,
În gură te-oi săruta.*

*
* *

*Cine zâce ca mine bine,
Mute casa lângă mine
Să trăiască ca și mine.
Cine zâce că nu mie rău,
Să mute pragu lângă-al meu
Să trăiască traiu meu.*

*
* *

*Când oi zâce de-o lelea,
Săraca inima mea;
Cum să zbate și să-ntoarce,
Știi ca puiu în ghioace.*

*
* *

*Mândro, de dragostea noastră,
A răsărit un pom în coastă.
Pomu mare, frunză rară,
Păsărele pin iel zboară.
Și zboară din pom în pom,
Și cu dor din om în om.*

**Auzite dela Chivu Irșie, din com. Stanotârn, jud. Vidin,
Bulgaria.**

*Actăz, mâne oi muri,
Cine focu m-or jeli,
M-or jeli fetile,
Că le port inelile.*

*
* *

*De când s-a dus bădița,
Le pustie ulița,
Le pustie numai mie,
Că s-a dus și numai vie.*

*
* *

*De când s-a dus bădița,
Le pustie ulița,
Ulița de fluerat,
Gura lui de sărutat.*

*
* *

*Mânav-ar focu de gânduri,
Cum veniș voi tot de rând
Și veniș toate odată,
Să nu fiu tot supărată.*

**Auzite dela Chivu Irșie, din com. Stanotârn, jud. Vidin,
Bulgaria.**

SFÂRȘIT

POSTFAȚĂ LA POEZIA POPULARĂ

Aveam o atracție fascinantă față de cântecul și balada populară. Mergeam împreună cu părinții încă pe când îmi cădeau dinții de lapte, pe la diferite nunți, praznice la care veneau lăutarii cu taraful lor și cântau toată noaptea. Baladele erau impresionante, unele puteau să dureze și două ore, atât erau de lungi. Mă impresionau adânc unele balade cum erau „*Tănislav Voinicul*”, „*Badiu*”, „*Baba Novac*”, „*Gruicea*” și alți eroi care o sfârșeau prin închisorile turcilor, aruncați în temnițe întunecoase și reci în care șerpilor și balaurii sugeau sângele voinicului: „*când mă strânge, mă cuprinde, când mai crește, mă sfârșește*”, de aceea tot timpul plângeam cu hohote și o rugam pe muma mea Gherghina să facem ceva că sunt atâția oameni aici la nuntă, să scoatem din închisoare pe omul acesta chinuit, că e păcat să sufere.

Muma mă liniștea și spunea „nu trebuie să plângi, e o poveste și nu e adevărat” la care eu răspundeam „nu se poate, nu ar fi spus-o lăutarul dacă nu ar fi fost adevărat”. De aceea muma se ferea să meargă cu mine pe la petreceri unde se cântau cântece bătrânești. Însă îmi plăceau și cântecele de dragoste sau „frânturile” și îmi amintesc de primul cântec pe care l-am auzit fredonându-l de muma Măria lu Diudea, care cânta: „bate murgul din picior, colo-n vale la izvor...”.

Vedeam în lăutarii care cântau cântece bătrânești un fel de sfinți și prooroci pripășiți printre lume de tot soiul să o înveselească. Niciodată cât am fost elev la liceu și la școala normală, nu am crezut că mă voi ocupa să culeg poezia populară așa cum au făcut-o înaintașii noștri, Alecsandri, Al. Russo, Reteganu etc.

Pentru mine preocuparea vieții mele era să învăț carte la școala normală, să mă întorc în satul natal și să înființez școala românească pentru copiii din sat, de la Zlocutea, numită mai de curând cu nume regesc de Alexandrovac.

La școala normală de la Craiova, încă din clasa a V-a cam de pe la 15 ani²⁷² am început să studiez cântecele și obiceiurile de la românii din Timoc. În această acțiune am fost îndrumat de ilustrul meu profesor Ilie Popescu Teiușan. În această clasă, de Paști, la o serbare la care participa întreaga școală, aproximativ 500 de copii și profesori, am vorbit la o șezătoare despre „*Obiceiurile de Paști la românii timoceni*”. Disertația a fost spusă pe de rost pentru că am avut ambiția să arăt că pot vorbi liber fără text și într-adevăr m-am bucurat de oarecare succes, spre bucuria profesorilor mei. La această școală erau copii români și aromâni de peste hotare, în clasele mai mici decât clasa mea, încât eu apăream ca un fel de un coleg sau frate mai mare care mă ocupam de fiecare să învețe și să nu facă politică, să nu se înscrie în Garda de Fier și să n-ajungă șef de cuib că poate să fie eliminat pe viață și poate chiar împușcat, lucruri ce s-au întâmplat mai târziu.

Adevărul este că pătrunsese în rândul tineretului această ideologie extremistă care ar fi avut rostul să întărească neamul românesc din interior și din afară. Eram îngrijorat pentru soarta lor deși la noi la Craiova nu erau decât doi elevi cu două clase mai mici decât mine Cutrumba și Profenza, amândoi din Grecia, pe care îi rugam să fie cât se poate de atenți să nu li se întâmple vreun rău, că aromânii din Grecia au nevoie de ei să le fie învățători. Mai aveam grijă și de elevii români din Banatul Sârbesc care erau vreo 10, formau o echipă de fotbal puternică care bătea toate clasele.

Cam în aceste condiții am terminat școala normală, făcându-mi visuri încă dintr-a patra, că eu voi înființa prima școală primară românească la mine în sat, la Zlocutea și acesta era un vis profetic pentru mine.

Învățam aproape bine, eram pe lângă cei premiați cu notele, dar niciodată nu am luat un premiu, însă mă lăudam către colegii mei că după ce voi termina școala voi merge în Iugoslavia, la Belgrad, direct la regina Marioara, fiica reginei Maria a României, îi voi arăta că am diplomă și voința de a-i învăța pe copiii din satul meu să scrie și să citească și în limba lor părintească. O rugam să dea ordin la miniștri să ne îngăduie ca să avem și noi în Timoc școli românești. Eram aproape sigur că voi reuși în această năzuință și niciodată nu am crezut că în Serbia nu se poate trăi.

²⁷² Adică în 1931

Trebuie să spun că atunci când am terminat școala mai întâi m-am repezit la București să cer o consultație la Ministerul Învățământului. Ministru era Constantin Angelescu²⁷³, liberal, iar adjunct Ghițescu și director general Stanciu Stoian.

După ce le-am prezentat cererea mea de a înființa prima școală primară românească în Serbia, ministrul a cerut un răgaz de trei zile ca să vină de la Belgrad, de la ambasadă, consilierul tehnic pentru cultură, Petre Ionescu²⁷⁴, și el român timocean din Bulgaria. A treia zi am primit următorul răspuns, bazat pe informațiile directe de la Belgrad. Mai întâi că sârbii nu vor accepta o școală românească în sudul Dunării, pentru ei o școală și o biserică românească reprezintă o sinucidere și au insistat ca să renunț la această idee fantastică după părerea lor, întrucât se desfășura într-un teren minat unde mă aflam singur fără nici un fel de ajutor extern. Mi-au propus orice post în România numai să nu îmi pierd viața pe acolo că e păcat; „cu sârbii nu se poate nimeni înțelege, iar tu nu ești o excepție”, ziceau miniștrii. Am insistat să accepte ca să-mi văd visul cu ochii pentru că altfel nu aș fi făcut școala și doream să înfrunt orice risc, fie chiar moartea.

Înainte de a trece Dunărea și a mă despărți de țară și de oameni cu suflet bun, românesc, de unde am avut ce învăța, am dat o raită prin satul Puținei aflat în vecinătatea viitorului Combinat de apă grea din satul Halânga, cam la 7 kilometri de Turnu Severin. Aici aveam să mă despart de niște oameni de suflet, adevărați părinți, numiți de către localnici un fel de boieri, care țineau morțiș să mă înfieze. Dispuneau de o avere bunicică cu prăvălii și case în Severin, însă eu doream să-mi iau rămas bun pentru că nu se știa dacă ne vom mai vedea și ne-am despărțit toți trei plângând ca niște copii pe podul de peste râul Topolnița, unde ștergându-i lacrimile mamei Veta i-am șoptit încet la ureche: *„mama Veto, eu trebuie să plec, eu am altă menire pe lumea asta, deși vă iubesc mult, nu am încotro, pentru asta m-am născut eu, ca să merg acolo în Sârbia să lupt și să mor pentru dorul de neam și de limbă românească”*.

²⁷³ Dr. Constantin Angelescu (10.06.1869 – 1950). Născut la Craiova, studiază la școala Obedeanu. Medic și om politic român. Profesor universitar la București. Fruntaș al Partidului Național Liberal. Ministru al Instrucțiunii (1918-1919, 1922-1926, 1927-1928, 1933-1937), prim-ministru (1933-1934), consilier regal (1938-1940). Activitate pentru desăvârșirea statului unitar român. Vast program de construcții școlare, impunând un model care-i poartă numele. Arestat de comuniști, a murit în închisoare (Data morții nu se cunoaște cu precizie. Variaza între 14. 09. 1948 și 1950) Membru de onoare al Academiei Române (1934).

²⁷⁴ Petre Ionescu s-a născut în localitatea românească Gumătareț, județul Vidin, Bulgaria. În perioada celui de-al II-lea Război Mondial, Petre Ionescu a fost ultimul consul al Consulatului României de la Vidin.

Ajuns în satul meu am urcat dealul pe la fântâna mare, care fusese înghițită de ape și după ce am deschis poarta mică de sub o arcadă de piatră, pe care fratele meu Ilie cioplise un cap de cal, am găsit casa pustie, doar în curte o pisică cu trei picioare reprezenta singura vietate. Atunci am înțeles blestemul la care s-a referit muma mea Gherghina atunci când fratele meu Ilie a omorât șarpele de casă pe care eu îl hrăneam cu laptele din strachină. O durere sfâșietoare m-a cuprins și mi-am dat seama că din neamul Sănduleștilor de odinioară nu mai rămăsese nimic. La câteva zile mi s-a comunicat de la primărie că sunt condamnat 6 luni să merg la o carieră de piatră în Macedonia, ca o recompensă pentru faptul că m-am obrăznicit, am trecut Dunărea clandestin și în loc să învăț la un liceu sârbesc am învățat la o școală românească. Fără voia jandarmului am plecat la regina Marioara la Belgrad, să mă conving ce este cu puțință să fac. La Ministerul Învățământului mi s-a spus că eu nu am de unde să știu românește deoarece sunt născut în satul cutare care după știința lor e sat sârbesc iar locuitorii sârbi. Am încercat să le prezint argumente că în satul meu nu există nici un picior de sârb și că toți sunt români, însă ei nu înțelegeau acest lucru invocând tratatul de la Saint Germain din 1918, care nu recunoștea existența românilor în Serbia. Prin urmare diploma mea, pe care am pus atâta suflet și s-au construit atâtea vise nu făcea două parale. Am alergat la palatul regal, la regina Marioara. Mă gândeam că o româncă nu poate să mă refuze și tot o să reușesc să fac școală românească în sat. Dar când le-am explicat sârbește, așa cum mă pricepeam coloneilor de la poartă, unul a sărit la mine, mi-a dat un pumn și m-a aruncat pe scări. După ce mi-am revenit și mi-am adunat lucrurile mi-am dat seama că trăiesc pe altă lume. Atunci am înțeles de ce ministrul de la București spunea că nimeni nu poate să se înțeleagă cu sârbii, deoarece ei au altă limbă și au altă judecată față de oamenii obișnuiți. Atunci mi-am dat seama că visul meu s-a spulberat, că într-adevăr în această țară nu se putea trăi ca român dar se putea trăi ca sârb, iar mie îmi lipseau virtuțile pe care le are un patriot sârb.

Întors acasă, în domiciliul forțat am descoperit un alt vis care corespundea năzuințelor mele și am început să adun folclorul românesc din satul Zlocutea și alte sate vecine.

Puneam tot sufletul pentru culegerea folclorului, lucram și ziua și noaptea pentru că nu știam cât timp voi putea să rabd în acest paradis. Știu că odată m-am dus la Negotin în zi de duminică și o domnișoară

învățătoare din Blivanuț, Elisabeta Lapadatovici m-a întrebat ce caut la Negotin duminica când librăriile sunt închise și nu poți cumpăra caiete, și totuși am urcat în tren și am găsit caietele necesare pentru colecționarea folclorului.

Un timp am poposit pe la Vârșeț, după armată, unde am funcționat la internatul liceului român și am ajuns în funcția de bibliotecar. De acolo am expediat în Timoc, cu aprobarea directorului, toate dublurile din bibliotecă; era vorba de câteva zeci de pachete trimise în diferite sate românești. Expediam și ziarul *Nădejdea*, așa că aveam mai mulți cititori.

În timpul iernii (anul 1939) am primit un telefon de la primarul satului, Florea al lui Minoacă, care mă informa că sunt căutat de jandarmerie pentru că vor să-mi însceneze un proces de înaltă trădare de patrie și mă sfătuia să fac tot ce e posibil să fug în România ca să scap cu viață, lucru pe care l-am și făcut.

Prima dată am încercat la Academia Română unde era secretar general Alexandru Lapedatu și președinte Dimitrie Gusti, ca să mă sprijine să public colecția mea de folclor literar, însă nu am avut succes.

Între timp l-am cunoscut pe deputatul Nicolae Lupu, lider țărănist și mai apoi pe Iuliu Maniu și el șeful Partidului Național Țărănesc. Eu mergeam la aceste personalități nu ca membru de partid ci ca român care aveam nevoie de un mare sprijin într-o chestiune destul de delicată. Doctorul Nicolae Lupu a mers cu mine la profesorul universitar Nicolae Cartoian, care la Universitatea din București, Facultatea de Istoria Literaturii Vechi se ocupa și de folclor și publica o ediție din clasicii români comentați la *Scrisul Românesc* din Craiova. Mi-a primit materialul și a ales cam pentru un volum poezia populară, în special baladele și în scurt timp a apărut cartea sub titlul „*Poezii populare de la românii din valea Timocului*”, în primăvara anului 1943, cred că în tiraj de 30.000 exemplare.

Volumul a fost prezentat într-o sesiune a Academiei Române, odată cu cartea profesorului universitar Nicolae Bagdasar „*Istoria filozofiei românești*”, care mi-a confiat la *Casa Școalelor* în biroul scriitorului Emanoil Bucuța, că poeziile mele au fost primite de Academia Română cu mare entuziasm spre deosebire de studiul dânsului despre filozofia românească acceptat ca orice carte. Însă ținea să accentueze că poeziile s-au bucurat de un mare succes și este și normal întrucât în vremea aceea mareșalul Antonescu intrase în război

împotriva Uniunii Sovietice ca să dezrobească Basarabia, la 22 iunie 1941, și declarase că va urma anexarea la România a Banatului Sârbesc și a provinciei din sudul Dunării dintre Morava – Timoc, aflate sub ocupație germană și bulgară.

Cartea aceasta în vreo 10.000 de exemplare am distribuit-o mai întâi la românii din Timocul Sârbesc și apoi la românii din Banatul Sârbesc, și el aflat sub administrație germană, despre care se vorbea că de fapt era rupt de teritoriul sârbesc și nu puteai intra în Banat decât cu pașaport sau acte de trecere, de aceea se spunea între nemții din Banatul sârbesc că după război, având în vedere că Banatul avea atunci peste 300.000 de nemți, va deveni o provincie independentă sub denumirea de *Donau Land*. Deci alipirea la România era cu cântec, imposibil de realizat.

Înaltul comandament german, din ordinul lui Hitler, a convenit cu generalul sârb Milan Nedici și omul politic Acimovici să formeze un guvern care să colaboreze cu trupele de ocupație germană și bulgară și să lupte împotriva partizanilor comuniști din Serbia dar și din Bosnia. Comandamentul german a oferit această șansă Serbiei sub condiția suspensivă că exclude anexiunea provinciei Timocului la România dacă guvernul lui Milan Nedici își formează o armată de „cetnici” care să lupte împotriva forțelor militare comuniste.

După ce s-a răspândit aproape în întregime această carte pe teritoriul Serbiei împreună cu 40.000 de *Abecedare* și 35.000 de exemplare din *Noul Testament*, guvernul Nedici s-a speriat de amploarea propagandei românești în Timoc și în consecință s-au organizat grăniceri numiți cetnici care să vegheze ca să nu mai pătrundă cartea românească din România în ținuturile sârbești învecinate.

Au fost cazuri când bărci întregi pline cu pachete de cărți au fost aruncate în Dunăre pentru a nu fi periclitate viețile barcagiilor români timoceni care le transportau de la depozitele organizate de noi la pichetele de grăniceri.

Ca represalii, partizanii sârbi au început să atace armata germană pe la spate în regiunile mai populate de românii timoceni știindu-se că pentru un soldat german împușcat mișelește pe la spate se executau de către Gestapoul german primii 100 de români aflați pe câmp la lucru. Cum o serie de execuții au avut loc, ne-am speriat în timp ce populația dintre Morava – Timoc intrase în panică.

Aflându-mă atunci la Ministerul Propagandei la cabinetul ministrului Alexandru Marcu și directorului Octavian Neamțu am convenit să mă deplasez în toamna anului 1943 la Belgrad pentru a găsi soluții politice de informare și de contactare a generalului Nedici pentru împăcare. Am apelat la Belgrad la deputatul român din Iabucovăț, Pop Dioka Popovici, un prieten al lui Iuliu Maniu și al dr. Nicolae Lupu ca să intermedieze la primul ministru al guvernului Serbiei ocupate o întrevvedere pentru a înceta genocidul împotriva poporului român timocean. Ajuns la Belgrad la deputatul amintit am insistat să folosească oficiile sale politice pentru a găsi un „modus vivendi” cu guvernul Serbiei vizavi de abuzul amintit. Pop Dioka Popovici nu putea să-l refuze pe Iuliu Maniu și a obținut o audiență la generalul Nedici, rugându-l ca cetnicii sârbi să nu-i mai prigonească pe românii timoceni prin săvârșirea de atentate împotriva armatei germane și bulgare de ocupație. Drept răspuns generalul Nedici a replicat ostentativ cerându-le românilor să înceteze cu propaganda românească și mai ales prin răspândirea de abecedare și cărți de poezii. În concluzie nu s-a ajuns la nici un fel de înțelegere, generalul nu a fost convins că represaliile împotriva populației pașnice trebuie să înceteze. Cu acest prilej deputatul român Pop Dioka Popovici ne-a arătat o scrisoare trimisă din Dubrovnic de către fostul ministru de externe al Iugoslaviei, pare-mi-se dr. Ivan Ribar, în care scria că este colaboratorul mareșalului Tito și să aibă grijă să-și păstreze capul că după război el va fi căpetenia românilor care vor trăi într-o provincie autonomă timoceană, în care el va fi liderul principal.

De altfel în tot timpul războiului cartea românească a fost vânată și înecată în Dunăre iar cei prinși că o răspândesc au fost omorâți pe loc.

Există și o baladă populară numită „*Cântecul lui Drăguț*” din Văiuga, care a fost prins cu cărți românești ascunse sub tuleii din car pe care îi transporta la munte.

În timp ce mă ocupam cu adunarea poeziei populare la mine în sat, Zlocutea, într-o discreție desăvârșită, de sfânta Maria Mare când este bălci la Negotin și la Bregova în Bulgaria, ocazie cu care se trecea frontiera fără pașaport dintr-o parte în alta, studenții și elevii români de la liceul din Sofia au aflat de preocupările mele și m-au invitat la ei la Vidin sau la Dii, așa cum îi zicem noi românește. Atunci am aflat că și

pe ei îi interesează acest lucru și că vor sprijinii acțiunea mea, de aceea mi-au și dat câteva poezii populare. Cel mai activ mi s-a părut studentul Vanku Constantin.

Am rămas profund impresionat în vara aceea din 1937, când trecând prin diferite sate din dreapta Timocului, din țara bulgărească, de unde am aflat cu uimire că femeile și mai ales babele trăiesc prin poduri sau prin păduri, pentru că sunt echipe de frizeri de stat care merg din casă în casă și tund babele și muierile mai tinere. Se zice că ele sunt ferchezate, adică tunse până la urechi ca să fie civilizația europeană. Trebuie să explicăm că fetele odată căsătorite își acopereau părul cu basma galbenă sau albă și nu se mai dezbrobodeau până la moarte, pentru că era un păcat ca bărbații să le vadă părul; aceasta era semnificația ascunderii prin poduri și stoguri de paie.

Pe de altă parte ziarul *Timocul*, care apărea la București sub redacția renumitului etnolog Florea Florescu din Bregova, cita mai multe cazuri în care unii români au fost împușcați de grăniceri pentru că vorbeau românește la scăldat în Dunăre, iar alții au fost trimiși în judecată, surprinși că vorbesc românește în public, o limbă neoficială, interzisă de statul de drept.

Pentru publicarea acestei cărți am folosit fotografii de la reprezentantul românilor timoceni, Ion Ilie (Iovan Ilici) din satul Brestovac de lângă Bor, personaj de însemnătate istorică, traducătorul în limba sârbă a poeziilor reginei Elisabeta – Carmen Sylva și care a fost destituit din învățământ de la școala normală din Iagodina, pentru acest motiv dar și pentru că prin 1913 ceruse guvernului de la Belgrad școli și biserici în toate cele peste 300 de sate românești dintre Morava - Timoc.

Tot în această perioadă, după pacea de la București (1913), profesorul Ion Ilie a cerut anexarea la România a acestei provincii vecine întrucât se afla în legitimă apărare, împotriva limbii, credinței și etnogenezei românești fiind pornit un proces de intimidare, prigoană și deznaționalizare forțată.

Cititorul neavizat trebuie să cunoască acest teren minat din dreapta Dunării pe care sârbii s-au făcut stăpâni la anul 1690 printr-o colonizare forțată, pe care sârbii o numesc „Siberia sârbească”.

Dificultăți în studierea și adunarea folclorului din acest spațiu blestemat au avut toți cercetătorii și folcloriștii care s-au aventurat în această zonă geografică. Primul a fost Emil Picot (1889), fost consul al Franței la Timișoara; a urmat Gustav Weigand (Leipzig – 1900) care a fost arestat fiind surprins că vorbea românește cu poporul autohton român din Timoc; M. Blok (1940) etnolog german care studiindu-i pe românii timoceni și-a întocmit și o hartă etnografică a fost arestat în 1940. Profesorul universitar din București Gheorghe Vâlsan și etnologul G. Giuglea au întreprins cu studenții de la Universitatea din București, în 1912, o cercetare a folclorului la românii din Timoc, ținutul Kladova, pe care localnicii o numesc Chia, deoarece configurația solului este ca o cheie. Atât profesorii cât și studenții români au fost împiedicați de jandarmii sârbi să facă cercetări științifice în această zonă, pe care ei o socotesc un spațiu strategic al slavismului de miazăzi. Și ei au fost arestați și alungați în România.

Prin anii 1960 în timp ce se construia hidrocentrala Porțile de Fier I, se puteau organiza cercetări și studii istorice, folclorice, etnografice etc. atât la românii din Timoc cât și la sârbii în Banatul românesc. Renumita folcloristă Emilia Comișel, reputat etnolog și colega sa Ghizela Sulițeanu îmi spuneau că erau urmărite ziua să nu facă cercetări printre românii timoceni, de aceea toate cercetările care le-au făcut au avut loc în timpul nopții, la lampă, când autoritățile iugoslave nu erau prezente.

În anul 1995 când Academia Sârbă a organizat un congres în Timoc, în satul lui Baba Novac, profesorul aromân Vasile Barba din Freiburg a fost surprins de către udbiștii sârbi în timp ce vorbea românește cu populația majoritară în piața din Dolni Milanovac, fiind reținut; au fost necesare demersuri pentru ca să fie pus în libertate.

De la același congres Academia Sârbă a respins un studiu al meu de vreo 30 de pagini despre Baba Novac ca om al locurilor și făuritor al unității românilor sub Mihai Viteazul la 1600, pentru motivul că aduceam argumente că Baba Novac atunci când a fost ars de viu la Cluj în 5 februarie 1600, a declarat că e sârb însă el se referea că face parte din zona de sud a romanității, cum de altfel și azi românii din Serbia când trec în România spun că sunt din Serbia,

sau sârbi, ca să se facă deosebire față de cei din România, dar mai mult ca sigur nu avem nici o probă ca Baba Novac știa sârbește.

Există totuși un Baba Novac „de beljeac Novac” în folclorul sârbesc și bulgăresc, însă acesta apare în folclorul slav în jurul anilor 1444, când se înălța cetatea Semendria (Smederevo).

Ei bine, studiul meu a fost respins pentru acest motiv și securitatea din Timișoara a prins de veste și a trebuit să îndur câteva luni de anchete pentru simplu motiv că am îndrăznit să-l fac pe Baba Novac vlah sau român. Dacă nu aș fi avut alte studii publicate la Panciova în 1972 (în limba sârbă) despre Baba Novac și originea sa, ar fi fost posibil să fi fost trimis în judecată a treia oară pentru fapte legate de românii transdanubieni, români tăinuți, uitați de către „boiernașii” de la București, din diferite „furtășanii” politice trecute.

După 1950 – 1960 a început industrializarea forțată atât la românii din nordul Dunării cât și la cei din sudul Dunării. Situația economică a fost atât de tragică și îngrijorătoare încât după spusele lor, românii din Timoc, vreo 3 ani nu au vrut să muncească pentru statul comunist. Și-au ascuns grâul și porumbul ca în vremuri medievale, în gropi de bucate, au mâncat pir, coajă de copac și ierburi dar nu au muncit pentru înflorirea comunismului. De aceea Tito prin 1953 a renunțat la colhozuri.

Începând din această perioadă s-a schimbat ceva în sufletul omenesc, s-a rupt legătura cu satul și fenomenul rustic care ne-a asigurat continuitatea. Atunci dispar din Timoc lotrii sau haiducii și începe dezumanizarea societății socialiste, ajungându-se, prin anii 1971, ca românii timoceni să le fie frică să se declare vlahi, nu numai români, și s-au recenzat doar 1460 români în 350 de sate românești și 20 de orașe în Serbia de răsărit. Românii și-au ascuns pe unde au putut bucatele dar și cărțile românești, să nu fie găsite de autoritățile sârbești. S-a ajuns să se îngroape cărțile în care se vorbea despre Dumnezeu și despre români. Ultimii barzi populari s-au îngropat iar poezia populară a pierit odată cu ei.

Dacă nu aș fi prevăzut atitudinea de teroare și uzurpare a drepturilor școlare, religioase ale românii timoceni poate că multe poezii populare ar fi rămas necunoscute azi, însă din 1937 mi-am dat

seama că într-un teren sec de suflet și dominat de autoritarism, limba română se află în pericol și implicit poezia populară.

La o emisiune a televiziunii România Internațional în seara de 7 februarie 2007, ora 18:30, un lider al românilor timoceni, Dușan Pârvulovici, spunea că la ei în Serbia se petrece un fenomen unic în lume, anume încă există interdicția limbii materne în școală și biserică, mass – media, chiar acum în secolul XXI.

În același timp părintele Boian Alexandrovici de la biserica românească din Malainița se plângea că autoritățile judecătorești sârbești de la Negotin l-au condamnat la două luni închisoare cu suspendare pentru că a construit o biserică în curtea casei sale împreună cu concetățenii săi, singura biserică românească din țara vecină, Serbia.

Prin urmare aici nimic nu se poate îndrepta. Raportorul consiliului de securitate și al UE, Ahti Saari, diplomat finlandez, care se ocupă de problema Kosovo declara că poporul sârb ajuns în conflict cu toate minoritățile, nu numai cu albanezii, are o problemă de etnogeneză și pe cale de consecință nu poate fi salvat. Friedrich Engels în 1848 prevedea o catastrofă pentru Serbia.

Indiferent cum s-ar comporta față de cetățenii săi, administrația de la Belgrad, Sofia sau Atena, un lucru este sigur că se vor naște din rândul acestor români sau aromâni feciori destoinici care vor lupta cu energie și fără frică pentru dezrobirea, autonomia sau nașterea unor provincii independente așa cum au avut românii din Timoc, dreapta Dunării sub turci, provincie autonomă cu principii români de la 1536 până la 1833.

Poezia populară de la românii din dreapta Timocului, din Bulgaria a avut un traseu și mai dureros în perioada socialismului victorios.

Românii din satul Rabova și altele s-au opus aderării la colhozuri și renunțarea la proprietatea privată. Există o poezie populară pe care o cânta un bard întârziat din Călinic, Mitko Petrov de „ziua frâsânelului”, a doua zi de Paști, pe locul sfânt Albotina, nu departe de Dii. Părintele de la biserica din Rabova, Florea lu Cățel, Ion a lu Băzor și alții, fiind printre ultimii fugari au fost prinși de stahanoviști, înfășurați pe o țeapă ca un burduf și duși la Dii aproape

30 de kilometri ca să fie văzuți prin satele românești timocene ca dușmani al societății socialiste. De la această întâmplare ne-a rămas o poezie populară pe care citind-o astăzi rămâi cu impresia că este vorba de o întâmplare din epoca primitivă. După ce s-au dezmeticit, preotul și ceilalți s-au întors în sat și locuitorii care fuseseră deposedați de proprietate, cărora li se luaseră vacile, oile, caprele, atelajele trebuiau să joace în horă plângând de bucurie că nu mai au nici o avere și că de aici înainte proprietatea lor este a partidului comunist.

Cu toate acestea și în perioada comunistă poezia populară a înflorit, încât locuitorii din dreapta Timocului, din ținuturile bulgărești, obișnuiau ca în timpul treieratului, atunci când Radio București transmitea cântece populare, unul dintre ei mai voinic striga să oprească mașina că Bucureștiul transmite muzică populară și cântă Maria Tănase, Maria Ciobanu sau alte Marii, cântece care le ungeau sufletul cu farmecul și măreția spiritului românesc. Era o obsesie generală a populației să se „adape” din poezia populară, singurul lucru ce le mai rămăsese după ce li se confiscase tot avutul.

Prin anii 1976 aflându-mă la Ateneul Român, unde era sărbătorită Maria Lătărețu, eram împreună cu istoricul Sava Iancovici-Gârleanu din Timoc, Serbia, și urcând treptele am zărit figura unui țaran anonim care stătea și privea la cei ce intrau în Ateneu. L-am întrebat ce caută la Ateneu? La care necunoscutul ne-a spus: *„eu sunt român de la Dii din Bugărie, da mă ocup cu lăuta și am auzit la radio că e sărbătorită zeița cântecului românesc Maria Lătărețu. Nu am mai putut răbda, noaptea am trecut Dunărea înot, în cap cu ce mă vedeți și desculț și am venit să o văd, că nu pot să mor și să nu văd această femeie fermecată cu dar mare de la Dumnezeu. Mă cheamă Văitiș Ghiță Colă, din satul Vârf și mai știu că domnul Sandu Timoc a publicat nu demult o carte de poezii populare „Cântece bătrânești și doine” și vreau să o găsesc la prietenii mei din București, pentru că noi din asta trăim, acesta este sufletul din care sugem duhul învierii”.*

Când Sava Iancovici l-a prezentat așa desculț la Maria Lătărețu, aceasta a fost atât de impresionată încât l-a îmbrățișat ca pe

feciorul ei, și au plâns ca niște copii care nu s-au văzut de un veac. Chiar și noi cei din jur am lăcrimat de bucurie.

Cititorii vor înțelege ceva din aceste exemple, cât iubeau ei cântecul bătrânesc românesc. Unul dintre barzii cei mai renumiți din satul meu Zlocutea, Sima Prunarul, în 1972, când am văzut satul meu după o interdicție de 23 de ani, trăgea să moară și atunci m-a rugat să fac ceva, să merg la mănăstirea Curtea de Argeș, pe care a înălțat-o meșterul Manole zidindu-și propria soție pentru ca să nu se mai surpe sfânta mănăstire. El dorea ca să-i duc un săculeț de pământ de la talpa acestei mănăstiri, să-l pună pe inimă atunci când va pleca pe lumea cealaltă. „Domnule Sandu vreau să iau și eu ceva cu mine din țara mea românească”.

Putem conchide cu certitudine pentru românii timoceni din Serbia și Bulgaria că dacă nu ar fi avut o poezie populară în vetre întinse din dreapta Dunării cu obiceiuri și tradiții strămoșești unice la romanitatea orientală n-ar fi putut supraviețui până astăzi acțiunilor teroriste ale naționalismului slav de miazăzi.

Susținem această teorie bazați pe o comparație cu românii din Banatul Sârbesc care deși începând cu septembrie 1934 sunt recunoscuți minoritate etnică cu toate drepturile școlare, bisericești, mass-media etc., ajungând la o înflorire datorită priceperii și energiei depusă pe acest teren de către un pedagog înflăcărat și energic, consilierul tehnic de ambasadă la Belgrad, dr. Atanasie Popovici, fiu de preot din comuna Geanova de lângă Negotin, Timoc Serbia.

Am încercat ca în jurul ideii de folclor sau poezie populară să invocăm și momente din trecutul acestui popor obidit și orfan de patrie mumă, după unii. Facem această îndeletnicire convinși că românii din Dacia Traiană nu cunosc aproape nimic din istoria românilor transdanubieni și nici nu vor să învețe ceva despre ei fie că nu au timp, fie că instinctul național a pierit la români și nu mai interesează ideea românească.

În același timp statele vecine se străduiesc prin toate mijloacele posibile și imposibile să boicoteze orice activitate a românilor din dreapta Dunării, din Serbia de Răsărit și Bulgaria, pentru a nu se trezi conștiința națională și a ridica probleme la marginile de nord ale Serbiei și Bulgariei.

De 17 ani ducem această neobosită luptă de identitate și dezvoltare culturală a românilor din această arie de sud-vest, în cadrul *Asociației Astra Română* Timișoara (p-ța Victoriei, nr. 3, et.2, c.15, tel/fax: 0256/490774), ca niște fideli succesori ai renumitului apostol al neamului românesc Andrei Șaguna, a *Astrei* Transilvane și *Astrei* Bănățene, desființate în 1948 împreună cu înfloritoare Case Naționale de pe tot cuprinsul Banatului și Transilvaniei.

Așteptăm în acest cadru de dezvoltare sprijinul moral și material al tuturor românilor din țară și străinătate putând fi contactați direct prin vicepreședintele *Astrei Române*, IPS Mitropolitul Banatului dr. Nicolae Comeanu (0256/490960, Bd. D.Loga, nr.5, Timișoara).

Facem acest apel sincer și călduros către acei frați care mai simt românește întrucât *Asociația Astra Română* este mai mult cunoscută la românii de peste hotare decât la românii din patria mamă.

Întreaga noastră activitate, începută încă din clasa a IV-a la Liceul Traian din Turnu Severin și continuată sub auspiciile Bisericii Române Ortodoxe, cu binecuvântarea Prea Fericitului Patriarh Teoctist și a neobositului Mitropolit al Banatului dr. Nicolae Corneanu, s-a desfășurat pe altarul propășirii sfintei limbi românești, pe care „unii o plâng iar alții o cântă”.

Cristea SANDU-TIMOC

8 februarie 2007

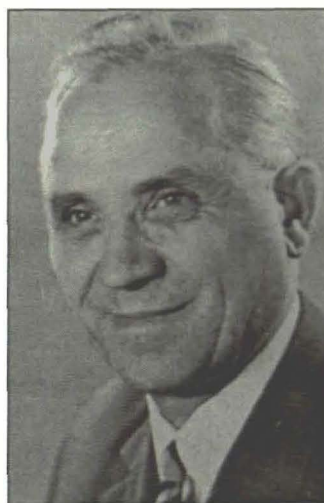
TABLA DE MATERII

Cuvânt înainte.....	7
Nota editorului.....	9
Poezia populară a românilor din Valea Timocului.....	11
Introducere.....	21
BALADE	
Iana Sânziana.....	26
Iovan Iorgovan.....	38
Pătru dila Izvor.....	48
Marcu Viteazu.....	53
Gruicea.....	58
Gruia lui Novac.....	67
Novac.....	73
Ioviță a lui Novac.....	83
Doiecin.....	90
Vântu Crivetu.....	103
Manolia.....	108
Ghiță Cătănuță.....	124
Badiu.....	131
Moștean Bătrân.....	139
Mizâlcuța Mizâl Craiu.....	146
Ilincuța Șandrului.....	156
Chera Cheralina.....	163
Jianu.....	167
Guda și Costea (variantă).....	171
Arghiu Crăișoru.....	175
Broasca Roasca.....	189
Dinu și Voichița.....	197
Raiul.....	205
Tunsu.....	211
Din Măla.....	212
Stoian Bulibașa.....	220
Negru Vodă.....	231
Legere Carol I și Osman Pașa.....	242
Craiu Alexandru.....	254
Cântec de răzbel (1913).....	263
ORAȚII DE NUNTĂ	
Pruorociala.....	268
FRÂNTURELE ȘI STRIGĂTURI	275
Postfață la poezia populară.....	305

O viață dedicată românilor timoceni: CRISTEA SANDU-TIMOC

Născut la 8 septembrie 1916 în localitatea românească Zlocutea, pe Timoc, în Bulgaria. Trei ani mai târziu această localitate trece împreună cu altele 8 (dintre care 7 erau curat românești și una bulgărească!) în componența Serbiei și i se schimbă denumirea în Aleksandrovac. Ce roman e viața acestui luptător!

Copil fiind, trece înot Dunărea și face școala românească la Turnu Severin și la Craiova, visul lui fiind să deschidă școală românească în satul său, vis neîmplinit nici până azi! Pentru vina de a fi mers în

România pentru a învăța să scrie și să citească românește a fost condamnat la domiciliu forțat. A cules balade și poezii populare din Timocul sârbesc și din cel bulgăresc, pe care le-a adunat într-un volum publicat în 1943 cu sprijinul lui Iuliu Maniu, al dr. Nicolae Lupu și al profesorului Nicolae Cartoian, care a și prefăcut lucrarea.

La aproape 91 de ani, dl Cristea Sandu-Timoc e la fel de activ în susținerea cauzei românilor timoceni!

Christian Căpînar

*C*e reprezintă baladele populare și cântecele lirice culese de domnul Cristea Sandu-Timoc în satele din Timoc nord-estul Serbiei și nord-vestul Bulgariei cu șapte decenii în urmă?

*M*ai întâi, ele sunt un certificat de autenticitate pentru limba curat românească vorbită de frații lui din dreapta Dunării. Poezia cântată de ei la nunți și petreceri ne apare înveșmântată în unul dintre frumoasele graiuri ale limbii române, pusă însă sub interdicție la el acasă, în școală și în biserică, de către autoritățile sârbe, iar vorbitorilor graiului nu li se îngăduie să se numească români. Mai apoi, cartea evidențiază miezul comun de simțire și cultură populară de pe cele două maluri ale Dunării.

*E*roi cântecelor bătrânești de pe Timoc apar și în baladele românești de dincoace de Dunăre, după cum eroi ai poeziei populare din Oltenia și Banat sunt prezenți și în cântecele românilor de pe celălalt mal al fluviului. În sfârșit, cartea subliniază rolul românilor timoceni de punte de legătură între cultura românească și sud-slavă, sârbă și bulgară. Împrumuturi de motive și eroi din literatura populară de pe cele două maluri ale Dunării au fost mijlocite de comunitatea românilor de pe Timoc, așa cum au semnalat la vremea lor Nicolae Iorga, Lazăr Șeineanu, Ioan Bianu ori Nicolae Cartoian.

Prof. dr. Stelian Brezeanu

SE DISTRIBUIE GRATUIT

